

Bulletin advokacie

Advokáti-soudci: Co nám vadí na těch druhých? IV. • Význam zavinění v souvislosti s civilními a veřejno-právními delikty • Nájem bytu po novelizaci občanského zákoníku • K zákonné podmínce použití ust. § 62 zákona o rodině - zájmu dítěte na popření otcovství • KONFERENCE O NEZÁVISLOSTI JUSTICE [VI.] •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Otevíráme pro vás
advokátní internetové knihkupectví

(více na str. 4 – 6)

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla
(7-8, 11-12). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:
Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz
www.cak.cz

Redakce:
Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:
JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohlávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Cisař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
JUDr. Pavel Holec, JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
JUDr. Václav Mandák, CSc.,
doc. JUDr. Karel Marek, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
doc. JUDr. Vladimír Mikule,
doc. JUDr. Jiří Pipek, CSc., JUDr. Tomáš Pohl,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Šámal, Ph. D.,
prof. JUDr. František Zoulik, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovního a balného. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí se
obracujte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 606 404 953 nebo
na 241 483 141. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na internetu.

Toto číslo vyšlo 18. června 2007 v nákladu
11 800 výtisků.

Obálka a grafická úprava:
IMPAX, spol. s r. o., Jitka Stibůrková

Fotografie na obálce:
Jakub Stadler

Tisk: Grafotechna print, s. r. o., Praha

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

úvodník

Vladimír Jirousek: **A léto běží, vážení...** 3

aktuality

Informace o advokátním elektronickém knihkupectví.
Rozhovor s JUDr. Alešem Čeňkem Iva Chaloupková 4
Diskuse: Taláry ano či ne? 6
Advokáti-soudci: Co nám vadí na těch druhých? IV.
Klára Veselá Samková, Jiří Gottwald 8
Ad Justiční areál Míčánky:
Jak se vlk nažral a koza (justice) zůstala celá
Václav Vlk 14
Nestrannost? Petr Mikysek 16
**Rozhovor s předsedou Obvodního soudu
pro Prahu 10 JUDr. Janem Vyklickým**
Ivana Cihlářová 17

z právní teorie a praxe

články

shrnutí 20
**K horizontálnímu působení základních práv
a svobod** Marek Ivičič 21
**Význam zavinění v souvislosti s civilními
a veřejnoprávními delikty** Tomáš Hulva 24
Nájem bytu po novelizaci občanského zákoníku
Adam Zlámal 32
**K úsilí o co nejvíce neplatných smluv
(k článku JUDr. L. Chalupy v č. 3/2007 BA)**
Petr Baudyš 38
**K zákonné podmínce použití ust. § 62 zákona
o rodině - zájmu dítěte na popření otcovství**
Jana Megelová 40

z judikatury

**K oprávnění státního zástupce zrušit usnesení
policejního orgánu o zahájení trestního stíhání
a nahradit je vlastním rozhodnutím** 43
K pojmu úplatný převod při převodu nemovitosti 44

z odborné literatury

Právnícké osoby veřejného práva Karel Marek 46

z advokacie

sloupek Karla Čermáka

...bože, jaká je to krása! 48

z české advokacie

Informace o jednání 18. schůze představenstva ČAK, konané 9. 5. 2007 v Praze Květa Slavíková	49
Z kárné praxe Jan Syka	50
Telefonní styk advokáta s obviněným ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody	53
Setkání zástupců advokátních komor východního Kavkazu, Ukrajiny a Moldávie v Praze Lenka Eisenbruková	55

z Evropy

Znepokojivé novinky z Polska L.P. 2007 Jan Molík	59
Dojmy a informace z první evropské konference zabývající se právem spolupráce Marie Brožová, Eva Vaňková	63

informace a zajímavosti

měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	68
Řádková inzerce	69
Angličtina pro advokáty a advokátní koncipienty	70
Bezplatné advokátní kalkulačky na internetu red.	71
Příklady, jak zdokonalit právní texty - 2. část Věra Hartmannová	72

nakonec

Jak přistupovat k nepřistojnostem Petr Hajn	73
Kresba Lubomíra Lichého	74
Víte, že... Stanislav Balík	74

Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung	75
Table of Contents/Summary	76

konference o nezávislosti justice

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasilaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proloženě, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky!

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasilané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládejte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvkům připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- svoji portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

A léto běží, vážení...

Šeříky už dávno vyvoněly a odkvetly, každoroční polemika intelektuálů o tom, zda Mácha byl i pornografický poeta či toliko poeta („... Jarmilo!“) odezněla, a jelikož nám klimatologové zrušili jaro i podzim (a zima nebyla), jsme na prahu léta, aniž bychom to v nekonečnosti pracovní vytiženosti nějak zvlášť zaznamenali... Nicméně, i advokát má právo na odpočinek, a byť něco takového klient nechápe a nepochopí, je to tak. Léto je přitom jistě ten

pravý čas jak udobřit manželku (manžela), partnerku (partnera) a přesvědčit je, že alespoň na dovolené mají před klienty přednost (nesmíte ovšem „zapomenout“ vypnout mobil). Osobně přiznávám, že se letos na dovolenou těším víc než kdy jindy. Dlouhodobé sepětí funkce s klientelou funguje totiž obdobně jako kombinace alkoholu s únavou...

Snad mě však kromě letního slunce (nedojde-li v rámci globálního oteplování i ke zrušení léta) zahřeje též pomýšlení(?), že se zase pár věcí pro advokáty a advokacii udělalo či připravilo, zahájené procesy a projekty se více méně zdárně realizují a ani na mezinárodní scéně hlas české advokacie nezanikl. Chlácholit se dosaženým je ale nebezpečným projevem ješitnosti. Proto nezbyvá, než výstražně vztyčit ukazovák a zdůraznit, co nás po dovolené čeká!

Elektronizace justice! Nevím, jestli smělé plány junácké reprezentace ministerstva spravedlnosti v čele s ministrem Jířím Pospíšilem budou realizovány v plánovaném čase, avšak vím, že ona mladá garda pracuje na plné obrátky a časový horizont uskutečnění projektu je v dohlednu! Elektronizace justice samozřejmě podmiňuje nutnou elektronizaci advokacie. A nelze jinak! Bez možnosti elektronické komunikace bude konkurenční schopnost advokáta nejprve utlumena, posléze prakticky anulována. Tento problém ČAK samozřejmě vnímá. A pokud byla červnová schůze představenstva prvořadě věnována této otázce, jde o důkaz vážnosti situace.

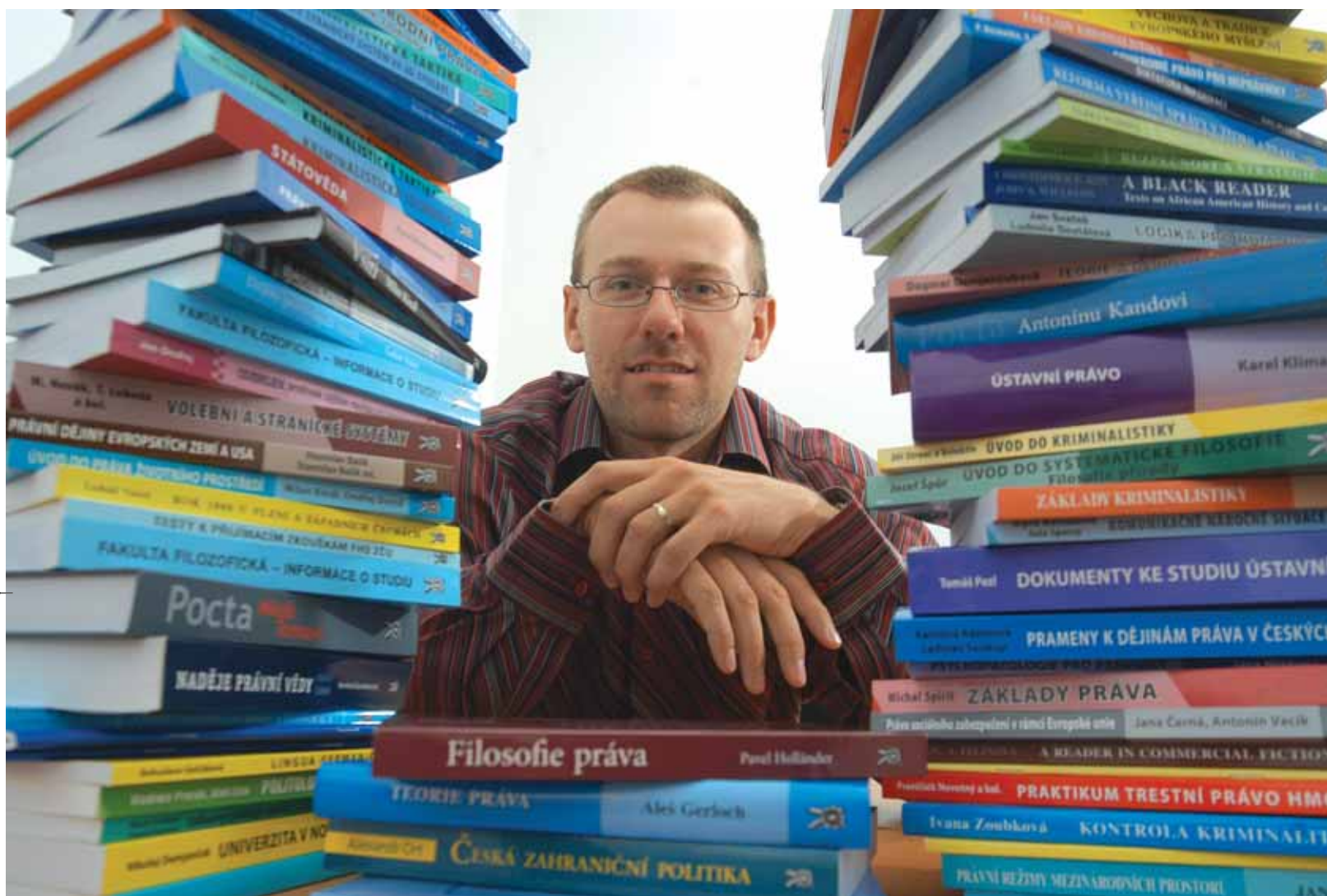
Á propos, když už jsem se dotkl elektronické agendy (a abych pouze nestránil), ČAK ve spolupráci se společností EPRAVO.CZ, a. s., připravilo pro advokáty další servisní službu: elektronické knihkupectví odborné literatury s řadou výhod a služeb. Systém bude spuštěn v průběhu června nebo července t. r. (úplné informace naleznete v tomto čísle BA na stranách 4 - 6). Podobných sdělení by samozřejmě mohlo být více, ale abych nezatěžoval a vrátil se k úvodní atmosféře... Takže: a léto běží, vážení!

Skvělé dovolené a absolutní relax Vám přeje

JUDr. VLADIMÍR JIROUŠEK,
předseda ČAK

Rozhovor s majitelem největšího českého internetového knihkupectví s odbornou literaturou JUDr. Alešem Čeňkem:

Ve spolupráci s ČAK otevíráme nejvýhodnější knihkupectví pro advokáty

Ve chvíli, kdy čtete tyto řádky, už několik dnů můžete nakupovat s výhodnými slevami v novém knihkupectví. Jmenuje se Advokátní knihkupectví a funguje na internetu. Svoje možnosti spojily Česká advokátní komora – která se už dlouhou dobu snaží nabízet advokátům výhodný servis a podmínky pro výkon profese, její tradiční partner EPRAVO.CZ – který poskytl technickou podporu a kapacitu svého právního serveru, a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk – které nabízí za výhodné ceny advokátům a advokátním koncipientům tisíce titulů odborné právní a další literatury.

• **Pane doktore, představte čtenářům BA svou firmu...**

Moje firma vznikla v roce 1996 v Plzni z důvodu obtížné dostupnosti právní literatury na nově vzniklé právní fakultě. Jejím původním zaměřením byl prodej odborné literatury z oblasti práva a ekonomie pro studenty vysokých škol. Později byl sortiment rozšířen o další humanitní obory (psychologie, politologie, filozofie, sociologie, antropologie, jazyky) a o zahraniční literaturu.

Na základě poptávky zákazníků jsme zřídili i antikvariátní prodej. Od samého počátku vzniku firmy bylo mým cílem zpřístupnit odbornou literaturu co nejširšímu okruhu zájemců, a to především díky slevám, které jsme začali poskytovat. V současné době provozujeme síť šesti vlastních kamenných knihkupectví specializovaných pouze na odbornou literaturu – v Praze, Brně a v Plzni.

V roce 1999 jsme knihkupeckou činnost rozšířili o činnost vydavatelskou. Nejprve šlo pouze o publikace v edičních řadách právnických, filozofických a jazykových vysokoškolských učebnic. Později jsme produkci rozšířili i o další ediční řady. Za zmínku stojí zejména edice tzv. reprintů, ve kterých se vydavatelství jako jediné na českém trhu snaží zpřístupnit současným čtenářům významná díla z období před rokem 1948 (O duchu zákonů, O společenské smlouvě, Problém nacistické právní filosofie, Idea spravedlnosti a práva v řecké filosofii, atd.).

V roce 2000 jsme rozšířili činnost ještě o oblast distributorskou, a to pro celou Českou a Slovenskou republiku. Nyní zabezpečujeme distribuci odborné literatury pro více než šedesát renomovaných vydavatelství – C. H. Beck, Linde, Aspi, Sagit, LexisNexis, Bova Polygon, Anag, Grada, Eurounion, Portál, MU Brno, Karolinum, Academia, Oxford, Longmann...).

Od roku 2005 provozujeme internetový obchod s aktuální nabídkou několika tisíc odborných publikací, jehož postupné rozšiřování vyústilo i v naši spolupráci s Českou advokátní komorou a internetovým právnickým serverem epravo.cz. Tím vznikl projekt, který jsme společně nazvali Advokátní knihkupectví.

• **V čem je Advokátní knihkupectví jiné, než Váš stávající internetový obchod s knihami? Proč bude pro advokáty a advokátní koncipienty výhodné?**

Nově vzniklý projekt Advokátního knihkupectví je společným dílem České advokátní komory, internetového serveru epravo.cz a naším (více na www.cak.cz – rubrika Aktuality a rubrika Advokátní knihkupectví). Jedná se o jediné internetové knihkupectví, které svým zákazníkům – **výhradně a pouze advokátům a advokátním koncipientům** – poskytne nadstandardní servis v oblasti zásobování právníkou a související literaturou včetně literatury zahraniční, a to za na trhu zcela ojedinělých výhodných obchodních podmínek, včetně možnosti volby několika způsobů doručení (pošta, kurýr, osobní doručení). Musím konstatovat, že ČAK dokázala v jednáních s námi docílit nejvyšší slevy, kterou jsme kdy našim odběratelům poskytli. **Každý advokát a advokátní konci-**

piet, ať si objedná deset či jen jednu knihu, získává okamžitě sedmnáctiprocentní slevu z už tak naší nízké internetové prodejní ceny knihy.

Další samozřejmou součástí Advokátního knihkupectví je možnost bezplatné registrace na zaslání e-mailových novinek napříč trhem odborné literatury, včetně možnosti tzv. rešerší dle jednotlivých oborů. Advokáti a koncipienti mohou využívat i výhod speciálního vyhledávače („Nemohu najít knihu“), který v závislosti na zadaných kritériích prozkoumá možnosti trhu a nabídne zákazníkovi dostupné tituly. Neocenitelnou službou pro advokáty může být i dodávka jednotlivých sbírek zákonů, včetně jejich knižní vazby a případné restaurace starších knih. Na vše se samozřejmě vztahuje ona atraktivní „advokátní“ sleva 17 % z naší běžné ceny.

Ještě dodávám, že tuto slevu advokáti i koncipienti mohou uplatnit i při objednávkách přes zákaznickou telefonní a faxovou linku 222 311 629 nebo přímo v našich kamenných knihkupectvích při osobní návštěvě. Zkrátka advokátní sleva platí vždy a všude.

• **Jak konkrétně má advokát při prvním nákupu postupovat, co za doklady totožnosti či profese bude potřebovat. Víte, nemělo by to být příliš složité. Advokát má málo času...**

Ano, to víme. Proto jsme zvolili nejjednodušší možnou variantu. Při první návštěvě Advokátního knihkupectví je třeba se zaregistrovat. Odkaz na jednoduchý registrační formulář je umístěn na stránce Advokátního knihkupectví v pravém rohu horní vodorovné lišty. Nejdůležitějším údajem pro úspěšnou registraci je kromě uvedení základních osobních údajů **registrační číslo advokáta z advokátní průkazky, u advokátního koncipienta pak registrační číslo advokátního koncipienta z průkazky advokátního koncipienta**. Po odeslání vyplněného formuláře obdrží zákazník zpět na e-mail přihlašovací jméno a heslo. Při každé návštěvě a realizaci nákupu je nutné přihlásit se pod tímto jménem a heslem tak, aby na nákup knih mohly být uplatněny zvýhodněné obchodní podmínky pro advokáty a koncipienty. Kategorie knih, z nichž je možné v klidu a pohodlí kanceláře vybírat, naleznou zájemci v levém menu webové stránky, dohledat požadované publikace lze i prostřednictvím funkce vyhledávače.

Objednané zboží může být posláno na dobírku, na fakturu přímo do kanceláře, na dobírku kurýrní službou do 24 hodin od expedice knihy nebo si je bude možné jednorázově osobně vyzvednout v jednom z našich knihkupectví (jejich adresy a kontakty na ně jsou na webové stránce Advokátního knihkupectví uvedeny).

• **Počítáte do budoucna s nějakým dalším rozšiřováním služeb Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, které by pro advokáty a advokátní koncipienty mohlo být zajímavé?**

V budoucnu bychom chtěli nabídku Advokátního internetového knihkupectví rozšířit o antikvariátní knihy. Na vybraných vzdělávacích akcích ČAK budeme orga-

nizovat prezentační akce nejnovější právnické literatury opět za výhodnější ceny.

Další službou, kterou rádi nabídneme advokátům i advokátním koncipientům, je zajištění kompletního vybavení advokátní knihovny v advokátních kancelářích, včetně jejího pravidelného zásobování, případně doplňování titulů do již založených knihoven. Umíme knihy nejen vybrat a dodat, ale i zhotovit na ně adekvátní knihovny – tedy skříně, police, atd.

V oblasti vydavatelské bychom chtěli zejména mladým začínajícím advokátům umožnit publikování textů na dosud knižně nevydaná témata. Prvním pokusem v této oblasti je v současné době připravovaná kniha „Regulace koncernu“ od Tomáše Doležila, jež vzbudila už první po-

zitivní ohlasy u mnohých renomovaných právníků. Logicky z této naší aktivity vyplývá, že budeme podporovat i celostátní soutěž Právník roku, zejména pak v kategorii Talent roku.

Mám přání, aby se nově vzniklé Advokátní knihkupectví stalo neocenitelným pomocníkem všech advokátů a advokátních koncipientů, aby u nás našli vhodnou i cenově dostupnou odbornou literaturu, kterou ke své práci potřebují. Doufám, že s námi budou spokojeni alespoň tak jako někteří ze soudců ÚS, NS, NSS, úřad ombudsmana, studenti více než třiceti vysokých škol, knihovny některých ministerstev, obecní úřady a další.

✦ PhDr. IVA CHALOUPKOVÁ

Diskuse: Taláry ano či ne?

Pokračujeme ve zveřejňování příspěvků, které redakce Bulletinu advokacie obdržela do vnitrostavovské diskuse

na téma „taláry pro advokáty ano či ne?“ Děkujeme všem, kteří si ve svém nabitém programu našli čas na jejich napsání. Na vaše vyjádření nadále čekáme na e-mailové adrese bulletin@cak.cz, debatovat je ale možné i na webových stránkách ČAK – www.cak.cz, rubrika Diskuse.

✦ RED.

➤ **Taláry ano či ne?** Opravdu zajímavé téma na diskusi. Je pravda, že já sama jsem si tuto otázku již několikrát položila, ale přesto nedokáži jednoznačně odpovědět. Po pravdě, souhlasím s názorem, že pokud taláry ano, tak rozhodně v trestních věcech a povinně. Já sama bych dodala: a to i v případě koncipientů.

Faktem je, že při trestních obhajobách cítím poměrně silnou nerovnost stran ve vztahu ke státnímu zástupci. Nošení taláru v trestních věcech by pak mohlo do jisté míry tuto nerovnost, resp. subjektivní pocit většiny obhájců, zmírnit. Navíc trestní řízení je specifické a svým způsobem slavnostnější než řízení civilní (resp. by mělo být).

Proč povinně? Jsem toho názoru, že dobrovolnost nemá smysl. Každý advokát bude dopředu hodnotit, zda ten či který soudce nošení taláru u advokátů preferuje či naopak, navíc klient se může cítit být znevýhodněn, a to zejména v trestních věcech s větším počtem spoluobviněných, tzn. i advokátů, z nichž někteří budou v talárech a jiní ne.

A proč i pro koncipienty? I já jsem se několikrát setkala s pochybností klientů při prvním setkání, zdali bu-

du schopna („to víte, ženská a navíc mladá“) hájit jeho zájmy stejně účinně, jako můj školitel. Absence talárů u koncipientů by pak jen prohloubila vzájemné rozdíly, což důvěře mezi vámi a klientem rozhodně nepřidá.

Nakonec nesmím pominout i tu výhodu taláru, že při nějaké slavnostní příležitosti, např. setkávání advokátů apod., nebudeme my ženy tolik řešit otázku „co na sebe“.

Pokud tedy zhodnotím tento svůj příspěvek, tak ANO, v případě trestních obhajob jsem pro povinné nošení talárů.

Mgr. LUCIE JINDROVÁ, advokátní koncipientka v Prachaticích

➤ **Jednoznačná odpověď** je ANO. Zvýší to důstojnost a úroveň celého advokátního stavu.

JUDr. VLASTA NĚMCOVÁ, advokátka z Blanska

➤ **Vážená redakce,** připojuji se do diskuse ohledně talárů. Podle mého názoru jde o velmi špatný nápad. V zemích, ve kterých toto funguje, je to i materiálně zajištěno – taláry je možné uložit v místě soudů, advokáti jsou „příslušní“ k určitému soudu atd. Už takto je problém – s ohledem na praxi soudnictví u nás – že advokát musí s sebou povětšinou vláčet objemné spisy, obsahující materiály za několik let trvání

sporu. Nutnost nosit s sebou další tašku s talárem je zcela nesmyslná. Kromě toho, představa, jak by asi takový talár vypadal po vyjmutí z tašky po cestě Praha – Ostrava, nebo po cestě městskou hromadnou dopravou... Taláry jsou možná líbivým „filmovým“ doplňkem v americ-

kém filmu, ale zavádět takové umělé tradice do situace, kdy většina soudních jednání se odbyvá bez klientů, jen v obsazení soudce a dva advokáti, je snad zcela zbytečný efekt. Podle mého názoru, pokud nás nějaký problém v praxi opravdu netrápí, tak je to právě tento. Prozatím se mi nikdy nestalo, že by někdo z mých kolegů přišel na jednání soudu oblečen nevhodně nebo nedůstojně. To se však už nedá říct o svědcích, klientech, některých správcích konkurzních podstat, zapisovatelkách a podobně. Myslím, že k pozvednutí úrovně soudního stavu přispěje spíše zkvalitnění soudního procesu a efektivity výkonu soudních rozhodnutí tak, aby se obecné veřejnosti vrátil určitý respekt před soudem jako institucí i ke všem osobám na procesu účastným.

Tomu ale navlečení advokátů do pomačkaných propocených talárů rozhodně nepomůže. Pokud si někteří kolegové opravdu potřebují pro soudní jednání zvednout sebevědomí, pak si mohou vždycky koupit pořádný oblek a na jednání se pořádně připravit. Myslím, že by to mělo pomoci víc, než se namaskovat za alchymistu Rudolfa II.

Mgr. EVA ZEMANOVÁ, advokátka z Prahy

► **Předně, v otázce taláry ano či ne, nenacházím argumenty pro odmítavé stanovisko.** V každém případě nenazírám tuto záležitost jako otázku vzezření advokáta při výkonu právní pomoci, ale mnohem více jako věc související s hrdostí na příslušnost k advokátnímu stavu, když v této souvislosti je talár také jistě vhodným prostředkem pro vymezení stavu advokátského od široké škály poskytovatelů právní služby a „vykladačů práva“, kteří k tomu nemají náležitě zkoušky a mnohdy ani vzdělání.

Mgr. JAKUB HAVLÍČEK, advokátní koncipient, Hradec Králové

► **K záměru zřídit taláry i pro advokáty:** Byla jsem svědkem toho, kdy se postupně i soudy a soudci zbavovali všech atributů vnější důstojnosti soudu – dokonce po určitou dobu nenosili ani taláry, natožpak soudcovskou čepičku. Proto mně vnější stránky důstojnosti justice, soudního řízení a všech, kdo jako profesionálové v soudní síni vystupují, nepřipadají pouhou formalitou – bylo, jest a bude, že i forma ovlivňuje obsah. Proto jsem velmi pro to, aby i advokáti musili k soudu, alespoň v případech vybraných řízení (zejména trestních) nosit taláry. Nejen, že by se tím odstranil často kritizovaný nešvar, kdy advokát není v soudní síni důstojně a patřičně oblečen, ale v očích soudu i laické veřejnosti by se podpořilo přesvědčení o jeho výjimečnosti a rozdílnosti od laických zástupců stran. A advokáty samé by to přinutilo zamyslet se také nad tím, zda důstojnost taláru odpovídá důstojnosti a profesionalitě jejich projevu. Jako celek mi tento institut připadá vhodný, důstojný a podporující dobrou pověst advokacie.

JUDr. JANA WURSTOVÁ, advokátka z Prahy

► **Taláry pro advokáty – jednoznačně ano.** Mám za to, že modrá barva by byla nevhodnější.

JUDr. EVA KRAUSOVÁ, advokátka z Hradce Králové

► Taláry? Tak proč ne i paruky?

V březnovém čísle BA mne zaujal nikoliv nestranný úvodník pana předsedy, vyzývající k diskusi ohledně talárů v advokacii. Na rozdíl od kolegyně, která měla být zděšena, že se nemůže zúčastnit slavnostního přijetí v Miláně bez taláru, jsem se zděsil já a věřím, že i většina kolegů, že bych měl talár nosit s sebou na všechny soudy, neustále se do něj oblékat, vysvlékat, skládat ho a pamatovat na to, že si ho musím brát i k soudům mimo sídlo mé advokátní praxe. Nechci ani spekulovat o tom, co by se mohlo stát, kdyby dezorientovaný obžalovaný viděl tři osoby v taláru před jednacím síní a začal by se radit o taktice obhajoby se státním zástupcem ...

Jako advokát praktikující již téměř dvacet let bych byl rád, kdyby se k tomuto tématu vyjádřili především ti kolegové, kterých se uvedený problém dotýká, a nikoliv ti, pro které se oblečení taláru stalo jednorázovým zpestřením jejich praxe. Historické reminiscence rád přenechám kolegovi Balíkovi a budu se věnovat pouze praktické stránce.

Znám ze své každodenní praxe mnoho soudců a státních zástupců, ale nikdo z nich nenavléká talár s nadšením, nýbrž z povinnosti. Pokud bych se měl zmínit o rovnosti stran v trestním řízení, tak oblečením advokáta do taláru rozhodně zajištěna nebude. Pro ilustraci uvádím, že u olomouckého soudu jsem od roku 2001 pravidelně podrobován rentgenové prohlídce, a to na rozdíl od státních zástupců, soudních úřednic, zapisovatelek i zaměstnanců policie. Nejsem to jen já, ale všichni advokáti. Rovnost stran si tedy v trestním řízení představuji trochu jinak, neboť pokud prochází státní zástupce mimo bezpečnostní rám a já se svým klientem rámem procházím, tak již při vstupu do soudní budovy vede státní zástupce 1:0.

Nemá smysl, abych zde rozebíral to, kde se do taláru převlékat, kde je skladovat a kolik jich budu muset mít, pokud je budu používat v letních měsících v neklimatizovaných jednacích síních, kdy mi soudce tiše závidí, že mohu mít jen kravatu a košili s krátkým rukávem.

Domnívám se, že představenstvo ČAK je natolik soudné a schopné pochopit, že před advokátním stavem jsou důležitější problémy, jako např. povinnost advokáta mít důstojnou kancelář mimo své bydliště, zajištění skutečného zrovnoprávnění advokátů se státními zástupci, založení nadace pro poskytování právní pomoci nemajetným, účast advokátů při sepisování smluv týkajících se převodu nemovitostí, vyjasnění pozice advokátů jako rozhodců, naprostá inflace stavovských předpisů či povinnost advokáta mít e-mailovou adresu...

Závěrem tedy tvrdím, že pro ty, kteří se pravidelně pohybují v soudních budovách, je nošení taláru nesmyslem a věřím, že můj názor nezůstane osamocený.

Anebo snad lobby výrobců talárů již klepe na dveře advokátní komory? A jestliže ano, tak proč ne i paruky?

JUDr. ERIK ORLET, advokát v Olomouci

Advokáti – soudci: Co nám vadí na těch druhých? IV.

Společný projekt České advokátní komory
a Soudcovské unie ČR

Po delší přestávce se znovu vracíme k projektu, který redakce **Bulletinu advokacie** a časopis **Soudce** společně zahájili přesně před rokem a ve kterém se advokáti i soudci snaží nalézt a pojmenovat, co jim vadí „na těch druhých“. Vynikajícími příspěvky, psanými lehkými a zároveň ostrými pery, (i když redakci byly poté doručeny elektronickou poštou), tentokrát přispěla známá pražská advokátka **JUDr. Klára Veselá Samková** a ostravský soudce **Mgr. Jiří Gottwald**.

❖ REDAKCE BULLETINU ADVOKACIE

O advokátech a jiných lidech

JUDr. KLÁRA VESELÁ SAMKOVÁ

Když moje maminka – středškolská profesorka češtiny s téměř čtyřicetiletou praxí – někoho vyvolá na zkoušení, nemusí dotyčný snad ani nic říkat. Máma tvrdí, že úroveň jeho znalostí pozná už podle toho, jak vstává z lavice, a známku může napsat dřív, než oběť otevře pusou.

Nedávno jsem se probírala starými diáři a zjistila jsem, že mám na kontě dobrých 2000 soudních stání. Analogicky ke zkušenostem své matky bych měla být schopna poznat takřka ode dveří, jak který soud dopadne... Dle Jamese Herriota je povolání veterináře oborem, ve kterém se může jedinec dokonale ztrapnit a vypadat při jeho výkonu jako absolutní idiot. Dalším nadějným kandidátem permanentního mentálně retardovaného povolání je advokát. Soudní jednací síně jsou nejen pro mne, ale i pro řadu mých kolegů, se kterými jsem o tom hovořila, místem permanentního ponížení a nezvladatelně překvapivých situací.

Ve snaze vnést do života svého i svých klientů alespoň trochu předvídatelnosti, pátrala jsem, v čem je chyba.

Situaci mi nedávno osvětlil až Ústavní soud, když jsem se v jednom svém případě dopracovala k nálezu č. I ÚS 287/05. V podstatě banální bytové záležitosti potvrdil Městský soud v Praze zamítavé rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 7. To vše posvětil Nejvyšší soud – a Ústavní soud rozhodnutí „Nejvyššímu“

i „Města“ zrušil. Městský soud totiž nevyhověl žalobě ze zcela jiných důvodů, než pro které žalobu zamítl soud prvoinstanční. Se svým odlišným právním názorem účastníky neoznámil a ti se nemohli k němu vyjádřit, eventuálně předložit další důkazy. Městský soud proto vynesl tak zvaně „**překvapivé rozhodnutí**“. Nejvyšší soud pak toto „**překvapivé rozhodnutí**“ zcela nepřekvapivě potvrdil, čímž se zachoval dle hodnocení Ústavního soudu ošklivě formalisticky. Nu, a zde máme zdroje permanentního „Jiříkova vidění“ advokátů v praxi. Rozsudky jsou překvapivé. Když vlezou do soudní síně, nikdy nevím, kdo a jak ze mne udělá zcela nepředvídatelným způsobem úplného idiota. Mohu být sebelepe připravená, mohu mít nastudovanou literaturu, judikaturu – nikdy nevím, co na mne zpoza soudcovské lavice vybaŕne. Posledních několik let své praxe pravidelně informuji předem klienty o tom, že obecné soudy mne v podstatě vůbec nezajímají, že je nutno počítat s tím, že rozhodnou nepředvídatelně, eklekticky, v rozporu se zdravým rozumem... že je potřeba vydržet s peně-

zi a nervy a dopracovat se až k Ústavnímu soudu, kde konečně se skýtá alespoň jistá naděje, že našemu návrhu bude popřáno sluchu v širokém a logickém kontextu... Zejména zahraniční klientela na mne hledí jako na z višně spadlou a že jsem měla pravdu, kajicně přiznává až tak po dvou letech, kdy dojde na většinu mých špatných proroctví.

Nepředvídatelnost soudních rozhodnutí, permanentní rozhodování v rozporu se standardní judikaturou Ústavního soudu podnícené tuhým nepřátelstvím Ústavního a Nejvyššího soudu, jsou dobře známy. Dalším zdrojem animozit mezi soudcovským a advokátním stavem je formalismus rozhodování, který ovšem na sebe bere nejrůznější podoby, včetně osobních „malých“ soudcovským pomst. Tváří tvář řadě soudců si vzpomenu na našeho třídního sígra na základce, jistého R. H., o němž učitelé shodně tvrdili, že kdyby jednu desetinu času, kterou věnuje přípravě taháků a podvůdků, věnoval řádné přípravě na výuku, musel by být školní génius. Kdyby jednu desetinu svého úsilí, věnovaného tomu, aby NEMUSELI ROZHODNOUT, věnovali soudci tomu, že prostě věc rozsoudí, vypadalo by to na soudech podstatně jinak. Mám řadu důkazů o tom, kdy soudce vyprodukoval opravdový formalistický nesmysl v naději, že se zapomenu odvolat a celá věc bude smetena z (jeho) stolu. Mám soudní pře, kdy Nejvyšší soud podvokrát zrušil rozsudky prvo- i druhoinstančního soudu pro rozpor se standardní judikaturou (vždy jinou) – a věc spěje ke zrušení třetímu... co si mám myslet o senátu, od něhož mám jenom JÁ tři zrušené rozsudky Ústavním soudem – a to nemám možnost zjistit, jak jsou na tom další kolegové advokáti???

Neochota soudců soudit je podivuhodná. Ano – souzení není žádná jednoduchá věc, je nutno učinit rozhodnutí, které bývá podrobena kritice odvoláním, rozhodnutí, které se nemusí líbit nikomu... zažila jsem však jen skutečně velmi málo soudců, kterým jsem jejich rozsudek „věřila“...

Souzení však dle mých zkušeností

představuje uplatňování moci i v jiných oblastech, než je moc nad případem. Jedná se o „drobná“ administrativní rozhodnutí, která ovšem mohou nabýt obludného řádu. Takovým skutečně až tragickým případem je moje osobní zkušenost, kdy jistý soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem nepovažoval za důvod pro odročení nařízeného jednání můj pobyt v porodnici pro předčasný porod mého dítěte. Měla jsem si zajistit substituci. Zajistila jsem, že jsem mezi jednotlivými stahy zavolala svojí sekretářce, která obratem zavolala na soud a tamtéž napsala žádost o omluvu. Rozhodnutí ústeckého soudce musel zrušit z důvodu znemožnění řádné obhajoby pro změnu opět jednou až Ústavní soud. Protože jsou nálezy ÚS publikovány ve sbírce zákonů, staly se okolnosti mého porodu trvalou součástí českého platného právního řádu. Ne že bych byla cimprlich na svůj soukromý život – ale lze mít k takovému soudci, postrádajícímu elementární základy lidského porozumění, důvěru, že bude ve věci rozhodovat spravedlivě a rozvážně?

Otázka výkonu advokacie a mateřství je vůbec doposud nediskutovanou kapitolou, zejména pak ve vztahu k našemu soudnictví: třetina advokátek jsou ženy a naprostá většina z nich je nejenom ve fertlím věku, ale svoji reprodukční úlohu má teprve před sebou. Přesto dlužno konstatovat, že pro soudy nejsou advokátky lidmi a ze strany soudů doposud nebylo lze očekávat ani sebemenší náznak pomoci pro tyto „přátele (respektive přítelkyně) soudu“. Kdo zná útulný záchodek v přízemí Obvodního soudu pro Prahu I, zajisté ocení kulturní prostředí, ve kterém jsem v dobách svého mateřství odšťikávala mléko mezi jednotlivými stánkami. Mezi kolegyněmi jsem se též dozvěděla – a jako velmi žádanou informaci předala dále – lokaci obdobných útulen po dalších soudech, obohacenou o sdělení soudních výlevků, eventuálně vlivných soudních úřednic disponujících umyvadlem v kanceláři, kde je při těhotenských nevolnostech možno nasoukat žaludek alespoň na chvíli zpět... Občasné debaty novinářů na

téma, zda v Poslanecké sněmovně mají mít poslankyně, disponující vlastními kanceláři, i přebalovací místnosti pro miminka, jsou opakovaně nekonfliktním tématem rozovorů advokátek protistran, které po tvrdých bojích v soudních síních čekají na chodbě společně vynesení rozsudku. Chlapi měli vojnu, už ji nemají – nám ta těhotenství zbyla i nadále. Jako obvykle se s tím máme vypořádat samy. Požádat o nařízení jednání na desátou místo na devátou, protože vodím dítě na devátou do školy, jsem se pokusila taky jen jednou... a dozvěděla jsem se (od soudkyně!!!), že si mám svůj soukromý život uspořádat, pakliže chci vykonávat advokacii.

Když jsem se přihlížela do soudní síně o deset minut později s omluvou komplikace s dítětem, které se v tu chvíli právě rozhodlo, že maminka musí s ním zůstat ve školce, a řvalo tak příšerně, že jsem je musela trochu uklidnit, následovalo totéž: jednání již bylo odročeno (na dobu neurčitou) a ve věci se nebude jednat. To, že protistrana (advokátka) byla zcela svolná ve věci pokračovat a do dalšího nařízeného jednání zbývala soudkyni více než hodina, kterou strávila v kanceláři, bylo rovněž nepodstatné. Moje stížnost k místopředsedovi soudu byla rovněž vyhodnocena jako neoprávněná – neměla jsem přece co chodit pozdě...

Říká se, že když si na někoho nebo na něco stěžujeme, je dobré se na problém podívat nezaujatými očima někoho, kdo není „od fochu“. Nabízím pohled svojí dcery, který samostatně, bez jakéhokoliv mého přičinění, ponoukání či inspirace vytvořila v prvním pololetí první třídy, kdy si sama napsala pohádku. Účast na dvou krátkých občanskoprávních řízeních, která se mnou absolvovala, když náhle selhalo hlídání, na ni zřejmě učinila nesmazatelný dojem:

Pohádka o vlkovi a zajíci

Byl jednou jeden zajíc a ten Bidlel¹⁾ v lese ale Jednou sa rozhodnul že už nebude Bidlet v lese a preztehoval se K Jednomu sedlákovi a tomu vlk ukradl kozu (.)

celou noc hodoval (.)

TAK JE TU POHÁDKA
O ZAJÍCI A VLKOVÍ

BYL JEDNOU JEDEN ZAJÍC
A JEDNOU JEDEN VLK
ALE JEDNOU SA ROZHODNUL
ŽE UŠÍ NEKUDE PŘEŠEHOU
K JEDNOMU SLABŠÍMU
KOMU VLK UKRADL KOZU
KODRAL A NA KONEC
SOMU ZAJÍCI A VLK
POVÍDÁ CHCEŠ SY
VIDĚLAT 30 TVRDÝCH

přišel zaim zajíc a povídá chceš sy vidělat 30 tvrdých (?)

ano

tak pojď Budeš u soudu volat já jsem ukradnul sousedovi kozu. Tak šel před soud a tam dostal 30 tvrdých holí a řval (:): já jsem to nebyl a nakonec se všichni zbláznili všichni šli ven a soudce skočil oknem a zazvonil zvonec a pohádky je konec

¹⁾ ještě neumí malé „b“

Otázka: a proč soudce vyskočil z okna?

Odpověď: no protože byl z toho blázen. Nejdřív ten vlk řekl, že to udělal a potom řekl, že to neudělal. Tak nevěděl, co je pravda. Zbláznil se z toho a nemohl to soudit.

Všimněte si, prosím, že spor začíná jako občanskoprávní, je tak vnímán oběma stranami - avšak v průběhu řízení se mění ve spor trestněprávní. K exekuci dojde před vynesením rozsudku. Na můj dotaz, proč proboha soudce vyskočil z okna, následovala odpověď sedmiletého dítěte takto: „no protože nevěděl komu má věřit, tak nevěděl, jak to má soudit, tak raději vyskočil z okna“.

Ríká se taky, že kritizovat umí každý blbec, ale bez nalezení či alespoň předložení konstruktivního návrhu na řešení nemá kritika žádnou cenu. Pokusím se tedy navrhnout několik nekonfliktních bodů, jejichž přijetí jak ze strany soudců, tak ze strany advokátů by mohlo vzájemný nedobry pohled napravit:

1. I advokáti jsou lidi. I soudci jsou lidi. Proto by se měli lidsky domluvit na těch věcech, na kterých je možno se domluvit bez zásadní újmy způsobené jednomu či druhému. Odůvodnění žádosti a odůvodnění postoje k žádosti jednoho či druhého zmůže hodně, neboť logika je mocná čarodějka.

2. Advokáti v zásadě nechtějí soudy prudit, jsouce často pruzeni dostatečně sami svými vlastními klienty. Zda je či není advokát pruzen, pozná zkušený soudce okamžitě. Pakliže řekne pár rázných slov jedné či oběma stranám, obvykle to velmi pomůže nejen advokátovi, ale především dalšímu průběhu řízení, tedy soudci.

3. Ti, kteří se dostanou před soud, už obvykle smír nejsou moc schopni uzavřít. Soud je jistě musí v rámci

poučení ke smíru vést, ale zejména by měl dát stranám zřetelně najevo, že rozhodne, a že může také rozhodnout tak, že se to nebude líbit ani jedné straně. Výroky ze strany soudu - zejména v rodinných věcech - „prostě se musíte dohodnout“ jsou nefunkční.

4. Advokáti a soudci jsou povětšinou absolventi stejných fakult, byli drceni stejnými profesory a studovali stejný právní řád. Jednota právního řádu advokátů i soudců by měla být zachována i poté, co dotyční školní škamny opustí - rozsudky někdy vypadají, že zde existuje právních řádů vícero, náhodně vybraných.

5. Gremiální porady soudců a vzdělání soudců by nemuselo být tajemným čarováním v Bradavicích, z jehož ohnivého poháru vzkypí nepředvídatelnost... Informace soudce pronesená v rámci řízení „...a na poradě nám říkali...“ má pro advokáta příchut' lektvaru profesora Snapea.

A nakonec jeden návrh skutečně ošklivý: jsem přesvědčena o tom, že kdyby soudci byli povoláváni na soudcovskou stolicí poté, co si odkroutí takových deset let v advokacii,

zabilo by se asi tak padesát much jednou ranou: Soudci by dobře věděli, jak to totiž u advokátů chodí, co je jen hra a co je skutečný záměr, co lze, co nelze, co je a co není účelné. Advokáti by věděli, že soudci to vědí a kdejaké kulišárny, které i oni jsou schopni na soudce narafičit, by si pěkně nechali od cesty. O zkvalitnění soudních služeb (ANO - soudnictví je totiž služba občanům - nezapomněli jste?) nehovoře. Třešničkou na dortu by byl fakt, že státní rozpočet by báječně ušetřil za výchovu justičních čekatelů. Takové lehké - proč to nejde, páni soudci???

✦ Autorka je advokátkou v Praze.

ANO ano
tvrdých
jak pojď Budeš

V SOUDU VOAT
JSEM UKRADNUL SOUSEDovi
KOZU TAK ŠEL PŘED
SOUD A TAM DOSTAL
30 TVRDÝCH HOLÍ
ŘVAL JÁ JSM TO NEBYL
A NA KONEC SE VŠICHNI
ZBLÁZNILI VŠICHNI
ŠLI VEN A SOUDCE SKOČIL
OKNEM A ZAZVONIL
ZVONEC A POHÁDKY
JE KONEC

Naše soudcovsko-advokátské „vadí nevadí“

Mgr. JIŘÍ GOTTWALD

Když jsem byl dotazován, jestli bych se do probíhající diskuse mezi advokáty a soudci o tom, co jim na sobě vzájemně vadí, také nechtěl zapojit, nevěděl jsem, co bych do svého příspěvku napsal. Pročetl jsem si proto dosavadní příspěvky soudců i advokátů a zjistil jsem, že stejně už vše, co bych tak chtěl k tomuto tématu sdělit, již napsáno bylo. Dočetl jsem se o tom, že soudní řízení trvá dlouho, soudní rozhodnutí jsou nepředvídatelná a překvapivá, dokonce i v rozporu s dostupnou judikaturou. Přečetl jsem si zajímavé pasáže o náhledu soudců i advokátů na omluvy advokátů, doručování, o stanovování lhůt, o vzájemné komunikaci. A pak jsem ještě zjistil, že advokátům (na nás, prohnanych soudcích) vadí rámy při vstupu do budovy, nedostatek času a místa k prostudování soudních spisů, nevalná úroveň některých sociálních zařízení. A některým ještě ty neustálé výzvy od soudu. Pevně doufám, že při četbě nářků, které se v příspěvcích kolegů advokátů nejvíce objevovaly (a směřovaly opravdu k soudcům), si někdo z těch advokátů, kteří byli u mnou řízeného nebo mnou referovaného jednání, na mne ne-

vzpomněl. Snad k tomu neměl důvod. Nevím, paní advokátky a páni advokáti (kteří tak voláte po tom, aby si soudce před svým souzením zkusal být advokátem), zda kdo z vás, kdy a na jak dlouho zkusal být soudcem či soudce aspoň pochopit.

Mohu vás ujistit, že v moci soudce (není-li soudním funkcionářem) není ovlivnit váš průchod bezpečnostním rámem. To je plně v režii správy soudu a zejména justiční stráže, která krom toho, že se v budově soudu taky nachází, nemá jinak se soudem skoro nic společného. Soudce též nemůže ovlivnit stav sociálních zařízení (někdy ani toho, které sám navštěvuje) a už vůbec ne prostor ke studování spisů v kanceláři, kde se při svém příchodu často ani nemůže pohnout. Ve spoustě názorů na „týlové zabezpečení“ soudů se tak jistě shodneme. Bohužel to nemůže ovlivnit ani jeden z nás, často ani předseda soudu, a jak to tak vypadá, asi vůbec nikdo. Psát o těchto věcech nejspíš není účelem tohoto příspěvku, ale při čtení vašich nářků jsem se neubránil zoufalým výkřikům jako „Za to soudce přece nemůže!“ nebo „Proč vám toto vadí právě na soudci?“

Jinak, co budeme dlouze psát, je to o lidech. Od extrémního introverta, pro kterého (ať už je soudcem, či advokátem) je jakékoli jednání s někým jiným záležitostí stresující a vysilující, přes formálně strohého pozitivistu, despota a jiné, až k tomu ideálnímu soudci nebo ideálnímu advokátovi, kterého (příznejme to) si stejně každý představujeme jinak. Když je to v lidech, určitě si každý z vás vzpomene na soudce, který vás naštvál, který vás nutil k nemožnému atd., ale neudělal vám to při nějakém jednání také nějaký úředník, policista, celník, řidič, prodavač, dělník či dokonce kolega advokát?

Vzpomenete si taky někdy na ty ostatní, kteří se chovali způsobem, který považujete za přijatelný, kteří s vámi nebojovali „z principu“, kde se věc pojednala v přiměřené lhůtě?

Nechcete, aby vás takový soudce pokládal za úhlavního nepřítele, kterého je třeba zničit, zadupat do země a ještě pro jistotu zakopat?

Zkuste již na žalobu nalepit kolek (u nižších soudních poplatků) nebo již v žalobě požádat o osvobození klienta od poplatků. On vás ten soudce už pak asi těžko vyzve, abyste poplatky zaplatili v šibeniční lhůtě tří dnů, nebude z tohoto důvodu čekat, zda ho zaplatíte či nikoli, nebude muset psát a doručovat usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku, číst spis, zda jste se náhodou neodvolali či třeba těch zničujících 600 Kč nezaplatili v odvolací lhůtě, aby mohl zase to svoje usnesení (samozřejmě písemně) zrušit, doručit a čekat na jeho právní moc.

Zkuste již k žalobě připojit kopie listin, které navrhuje k důkazu. Každý z nás uvažuje jinak. I vaše zcela jasná žaloba obsahující (aby soud snad nebyl tím ostatním balastem zatížen) jedinou větu „Vystavili jsme fakturu a žalovaný ji nezaplatil, proto chceme tento rozsudek...“ nemusí být pro soudce dostatečná, ale přesto z listin dokonce i on pochopí, o co jde, a případnou výzvu k doplnění žaloby již nebude formulovat zcela obecně (opisem náležitostí žaloby z procesního předpisu), ale bude vás směřovat k nějakým skutečně konkrétním tvrzením, která od vás požaduje.

Zkuste se zdržovat nebo aspoň si přebírat poštu na adrese, kterou u svého jména v žalobě uvedete. Soudce je opravdu málokdy tak chytrý, aby u advokáta z druhého konce republiky ihned po nahlédnutí do žaloby věděl, že ta adresa je sice vaše sídlo zapsané u ČAK, ale fakticky je to váš rodinný dům, ale že právě vy máte tři pobočky a advokacii vykonáváte soustavně v té, která je uvedena v seznamu advokátů uprostřed.

Když už namítáte podjatost soudce, protože soudil obdobný případ a nedopadlo to podle vašich představ, nenamítejte ji až při zahájení jednání, když informaci o tom, že

tento soudce má soudit vaši kauzu, i informaci o tom, že soudil už jednou totéž, máte půl roku, které jste strávili placením soudních poplatků a odstraňováním vad žaloby.

Neposílejte soudci omluvu z jednání faxem dvě minuty před začátkem jednání s tím, že jste už před dvěma měsíci dostali předvolánku k jinému jednání. On se vám stejně nezavděčí. Když vaši žádosti o odročení vyhoví, ale „napaří“ vám náklady protistrany za to, že se k jednání, které se tak nemohlo konat, dotrámcela až z nejbližšího kraje republiky, bude nelida. Když vám nevyhoví a jednání se uskuteční, napíšete o něm do opravných prostředků či ústavní stížnosti, že vám upřel základní právo jednat osobně před soudem, čímž pošlapal všechna ústavou, Listinou a mezinárodními smlouvami garantovaná pravidla.

Nedivte se tak moc, když soudce chce počkat na advokáta, který mu volal z dopravní zácpy, že se zpozdí o pět minut. A ještě méně se divte, když ten soudce, (který tenkrát byl na advokáta protistrany tak hodný), po odvoláních a stížnostech přes

předsedy soudů všech stupňů až k ministroví, že takto zničil vaše „erpézetko“, vaši žádosti ve stejné situaci o půl roku později nevyhoví.

Neobjednávejte si dovolenou v Africe den před nařízeným jednáním (když už máte na stole čtrnáct dní předvolánku), abyste mohli odročení jednání dosáhnout předložením cestovní smlouvy. A zkuste si při čekání na to jednání, jehož začátek se zpozdil výpovědí výřečného svědka k otázkám kolegy advokáta, jaký druh kávy při uzavírání smlouvy pil, vzpomenout aspoň na to, proč ten váš klient vůbec chce peníze, kterých se vámi sepsanou žalobou domáhá. Když už si myslíte, že obecné soudy jsou stejně k ničemu a spravedlnosti pro svého klienta dosáhnete vždy jen a pouze ve Štrasburku, neříkejte to soudci hned při svém prvním vstupu do jednáčky.

A teď jsem mnohé z vás třeba nadzvedl ze židle, někteří i bouchli do stolu. Vy přece takoví nejste. Vy chodíte připraveni, nemaříte jednání, snažíte se se soudci spolupracovat, jednáte vždy v zájmu svého klienta. Tak to asi budete patřit k těm, kteří i ke mnou vedeným jednáním chodí

nejčastěji, se kterými je profesně radost pracovat a kterým se za své poznámky omlouvám. Nepatřily jim.

A jestli jsem někomu překvapivě zamítl žalobu proto, že mi ani po všech poučeních, k nimž jsem dle § 118a a § 119a o. s. ř. povinen, nepředložil smlouvu, o které píše už v žalobě, že mi ani u třetího jednání nesdělil ani jméno toho svědka, který to přece všechno ví a o němž bylo již v žalobě napsáno, že „jeho jméno sdělíme dodatečně, až se svědek vrátí z neznámého místa v cizině,“ nebo proto, že ten zákon sice takový je, ale je nespravedlivý, už se asi nezměním.

Nemohu zde uvést tak oblíbený příklad chápání právnických profesí mými dětmi. Mám zatím jen tříletou dceru, která zná práci soudce a advokáta jen z Chytré horákyně. Ale i z této pohádky ví, že také dobrý soudce se může „utnout“ a advokátní pomoc (kterou v pohádce poskytla horákyně sedlákoví) musí být na úrovni, aby byla co k čemu.

✿ Autor je soudcem

Okresního soudu v Ostravě.

Služba AUTOKEEPING

precizní mytí vozu a čištění interiéru
včetně vyzvednutí a přistavení
vozu ke klientovi po Praze

Výhody: ■ čistý vůz vždy, když je třeba
■ minimální časová náročnost klienta
■ kvalitní pravidelné ošetření
= vzhled stále nového vozu

TIP: Jezdíte do Prahy a máte problém s parkováním?

Během vašich jednání Váš vůz umyjeme a přistavíme na vámi určené místo.

www.autokeeping.cz

**AUTO
KEEPING**

+420 607 877 118

servis@autokeeping.cz

WE UNDERSTAND YOUR BUSINESS

TACOMA

Znalecký ústav TACOMA

- **litigace**
- akvizice & divestice
- intellectual property
- real estate
- fúze & restrukturalizace
- koncernové vztahy
- antimonopol & regulace
- kolektivní investování
- cenné papíry

www.tacoma.cz

**Využijte zázemí největšího znaleckého ústavu v ČR.
Nabízíme kompletní znalecké služby v oblasti litigací:**

- stanovení výše náhrady škody (ušlý zisk, skutečná škoda)
- ekonomické poradenství v rámci obchodněprávních sporů
- odborná svědectví a argumentační podpora při soudních sporech a arbitrážích

Jsme připraveni stát se i Vaším partnerem pro oblast litigací.

Marta Rosová, Partner

Jitka Šajnarová, Specialista pro oblast litigací

Tel.: + 420 226 219 000 | E-mail: jitka.sajnarova@tacoma.cz

Právní služby jsou zajišťovány ve spolupráci s advokátními kancelářemi.

ALLEN & OVERY

**Allen & Overy, Praha Advokátní kancelář
a NSG MORISON si Vás dovolují pozvat na**

10. ROČNÍK GOLFOVÉHO TURNAJE ČESKÉ ADVOKACIE,

**který se bude konat ve středu 26. září 2007
v Golfovém resortu Konopiště, na hřišti Radecký.**

Zahájení turnaje proběhne v 11:30 hodin, start bude postupný od 12:00 hodin. Turnaje se mohou účastnit pouze advokáti a advokátní koncipienti s platným HCP. Startovné činí 1.900 Kč, pro členy GCKO 500 Kč.

V případě zájmu se prosím přihlaste na tel. č. 224 800 930 a to nejpozději do 24. září 2007, 12:00 hodin.

© Allen & Overy LLP 2007

Ad Justiční areál Míčánky: Jak se vlk nažral a koza (justice) zůstala celá

JUDr. VÁCLAV VLK

Milé děti, posad'te se a poslechněte si pohádku o tom, co všechno se může stát, když použijete telefon a dobrou radu soudního funkcionáře. Žil byl jeden advokát, jmenoval se Vlk a dostavil se do justičního areálu Na Míčánkách. Soudní jednání v jeho věci mělo pro něj, jeho klienty, protistranu i soudkyni ten nejlepší průběh. Advokáti ještě před jednáním uzavřeli dohodu, požádali soudkyni o odročení jednání na určitý termín, který se našel hned za čtrnáct dní, s tím, že se Vlk, jako jediný muž přítomný při jednání, gentlemany zavázal oznámit rozhodující soudkyni telefonicky, zdali dojde k dohodě a zdali bude možno jednání odročit z důvodu zpětvzetí žaloby. Paní doktorka jemně pokývala hlavou a řekla: „Ano, pane doktore, zavolejte mi.“ Advokáti dohodu uzavřeli, podepsali, a hodný advokát Vlk, věrný svému příslibu, se rozhodl tuto skutečnost jednoho krásného dne v úterý 6. 2. 2007 telefonicky oznámit příslušné soudkyni, nebo alespoň její kanceláři.

Nebojte se, milé děti, i když má příběh hrozný průběh, jeho vyústění je nakonec šťastné.

V 9.58 advokát Vlk se chápe telefonu a vytáčí příslušné číslo ústředny Na Míčánkách. „Dobrý den, justiční areál Na Míčánkách.“ „Dobrý den, Vlk. Mohl bych, prosím, požádat o přepojení na Obvodní soud pro Prahu 8 – JUDr. X. U telefonu Vlk, advokát.“ „Spojím Vás.“ Cvak. Automatický přístroj předříkal advokátovi mnoho možností, žádná z nich však neříkala nic o spojení na spojovatelku, která vyrozumí soudce. Advokát vybral jednu z možností a spojila se s ním příjemná anonymní paní: „Dobrý den, Obvodní soud pro Prahu 8.“ „Dobrý den, u telefonu Vlk, advokát. Chtěl bych přepojit na JUDr. X. nebo na její kancelář XYC.“ „My nesmíme soudcům spojovat.“ „Počkejte, ale já jsem četl článek v Bulletinu advokacie, ve kterém předseda Obvodního soudu pro Prahu 9, JUDr. Rudý, říká a konzultoval to prý i s předsedy všech ostatních soudů Na Míčánkách umístěných, že postup je následující – zjistíte u příslušného pracovníka – soudce, zdali chce být spojen a pokud ano, tak mě spojte.“ „O tom jsem nikdy v životě neslyšela. To jste si musel vymyslet.“ „Ne, opravdu si nevymyslím, je to v Bulletinu advokacie č. 1/2007 na stranách 4 – 5. To Vám to nikdo neřekl?“ „Ne, o tom slyším poprvé. Tak já Vás zkusím spojit na kancelář.“ Žádné spojení se však nekonalo, protože v kanceláři nikdo telefon nezvedal.

Inu, advokát tak absolvoval dalších devět telefontic-

kých hovorů v marné snaze jakýmkoliv způsobem se spojit s kanceláři, kde nikdo nezvedá telefon, nebo přesvědčit spojovatelku, či případně trefit jeden z instruktčních pokynů automatu, co by tak asi mohl žádat, aby předal tuto informaci: „Paní doktorko, jednání se nemusí konat. Můžete dělat jiné věci. Účastníci se dohodli, ušetřili jsme si všichni spoustu práce.“ Když už bylo před jedenáctou hodinou a advokát Vlk byl poněkud nervózní, neboť za každý zbytečně ztracený hovor musel zaplatit, řekl si, jsem předsedou výboru pro vnější vztahy České advokátní komory, zkusím to jinak. Představím se jako funkcionář Komory a třeba mě spojí. Je to sice lest, ale pro dobro věci je potřeba použít všechno.

Inu, mnoho se tento advokát zmylil. Vždy skončil na stejném místě a na stejném, marně v příslušné kanceláři vyzvánějícím telefonu. Advokát Vlk se zamyslel a v čirém zoufalství těsně před jedenáctou hodinou, neboť nebyl blázen a věděl, že od jedenácti do jedné soud neúraduje, si řekl: Změna strategie – umím přeci cizí jazyk, tak to zkusím cizím jazykem. Začal do telefonu mluvit španělsky, ale výsledek byl stejný. Přesto, že i když mluvil španělsky, umí česky a byl schopen pochopit obsah toho, co se říká na příslušném záznamníku, nespojil se nikam. Advokát si řekl, no, zkusím to jinak a budu volat po obědě. Zašel si v klidu na oběd, vyřídil si spoustu věcí v kanceláři a po obědě zvedá telefon. Protože však měl již přímou linku na kancelář, zkusil to nejdříve do kanceláře. Bohužel to tam stále nikdo nebral. Advokát si řekl, inu, to se v běžném chodu soudu může stát, zkusím jinou věc – zavolám jako funkcionář Komory příslušnému předsedovi soudu a zjistím, co si o tom myslí. „Dobrý den, justiční areál Na Míčánkách.“ „Dobrý den, u telefonu Vlk, předseda výboru pro vnější vztahy České advokátní komory. Já bych prosil předsedu Obvodního soudu pro Prahu 9, JUDr. Rudého.“ „Moment, přepojím.“

A buch, opětovně známý automat, ovšem tentokrát s jiným textem. Advokát mačkal tlačítka pro spojení se správou soudu pro stížnosti a spoustu dalších, avšak dostávalo se mu následujícího výsledku – dvakrát se spojil s někým, kdo ho vůbec neslyšel. Vždycky říkal: „Haló, neslyším Vás,“ a po třech „haló“ zavěsil, nebo případně telefonické spojení po čtyřech zazvoněných automaticky samo vypadlo, aniž by se ozval jakýkoliv záznamník. Advokát zkusil to samé u předsedkyně Obvodního soudu pro Prahu 8. Bezúspěšně. Čas se po-

malu nachýlil a advokát už nemohl věnovat další hodiny telefonování s telefonními záznamníky a zbytečným utrácením peněz za spojení, které k ničemu nevedou, a rozhodl se pro dvě možnosti – buď bude muset poslat jako blázen fax, nebo dokáže, co v něm je a překoná telefonní ústřednu Na Míčáncích. Advokát se soustředí, vytáčí známé telefonní číslo a čelí anonymnímu mužskému hlasu, který říká: „Prosím, justiční areál Na Míčáncích.“ Namátkou volí jakoukoliv automaticky nabídnutých možností a dostává spojení spojovatelky Obvodního soudu pro Prahu 8: „Dobrý den, informační centrum.“ „Dobrý den, u telefonu Vlk, advokát. Potřeboval bych se spojit se soudkyní X.“ „To není možné. Na soudce nesmíme přepojovat.“ Následující dialog není možné na stránkách tohoto časopisu reprodukovat, neboť taková míra trpělivosti není prostým psaným písmem zobrazitelná. Nicméně advokátovi se podařilo pomocí opakované citace doslovného textu předsedy Obvodního soudu pro Prahu 9 přesvědčit paní spojovatelku o tom, že jeho věc je opravdu shodná, že by rád mluvil s dotyčnou soudkyní, že je advokát a když jí vylíčil, o co jde, tedy v podstatě o banalitu, která je adresovaná přímo do rukou příslušného soudce, řekla slečna spojovatelka medovým a tajemným hlasem: „Počkejte,“ a ozval se vyzváněcí tón, tentokrát snad i podle zvuku příznivý. A ejhle – po třech zazvonech to vzala příslušná soudkyně a s advokátem během dvou minut vyřešila celou záležitost ke spokojenosti obou stran. Ani navíc neprojevovala žádný negativní vztah k tomu, že jí byl spojen tento telefonní

hovor. Advokát tak učinil celkem 17 telefonních hovorů v rozmezí 4,5 hod. kvůli věci, která šla vyřídit za dvě minuty. A jaké z toho plyne, milé děti, poučení?

1. Celkem zbytečně jsou účastníci spojováni přes průchozí telefonní ústřednu Na Míčáncích k jednotlivým soudům, aby si vyslechli pokaždé (u každého soudu) jiný záznam na telefonním automatu. I když nic nevyřídí, utrací svoje peníze a zbytečně se tak rozčilují na justici.

2. Není pravdivá informace zveřejněná v Bulletinu advokacie o tom, že si dotyčná pracovnice ověřuje u příslušného pracovníka, zdali k němu může být spojeno.

3. Justice tak díky možná dobrým úmyslům plytvá nejen nervy účastníků, ale i svým dobrým jménem. Advokát ví, co má dělat a co od soudu chce. Ovšem v jaké pozici je běžný občan, pokud náhodou na soud zatelefonuje?

4. Nestálo by za to zřídit jednu telefonní linku nebo alespoň jeden odkaz pro advokáty? Každý zkušený soudní praktik totiž ví, že rozhovor poučeného pracovníka advokátní kanceláře či advokáta s poučeným pracovníkem příslušné kanceláře příslušného soudu či soudce znamená neuvěřitelné urychlení jakékoliv věci. Obzvlášť ověřování informací o doručení, o odročení jednání apod. se tím nesmírně urychlí.

Příslušné pracovnice na informačních odděleních, přes veškerou slušnost a vstřícnost, nemají před sebou spis a pravděpodobně nemají ani zkušenosti s výkonem soudní moci. A co na to obvodní soudy?

❖ Autor, předseda výboru pro vnější vztahy ČAK, je advokátem v Praze.

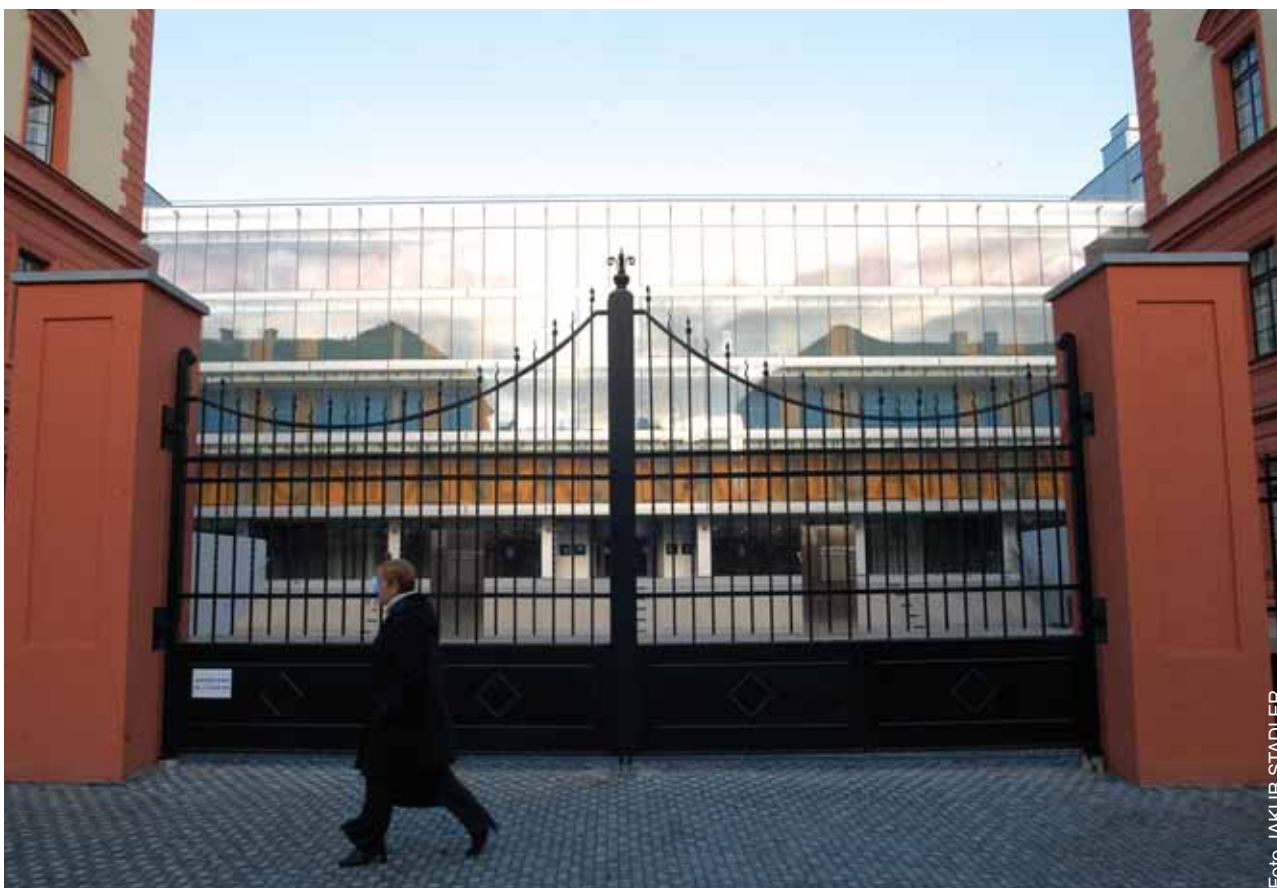

Foto JAKUB STADLER

Nestrannost?

Mgr. PETR MIKYSEK

V tomto periodiku bylo již otištěno mnoho názorů na nový Justiční areál Na Mičánkách, které se věnovaly nedostatku parkovacích míst, jeho nedostatečné dopravní obslužnosti či nedostatečné vybavenosti, popř. vhodnosti či nevhodnosti provedení jednacích místností. Domnívám se však, že tento nový areál trpí mnohem závažnějším problémem – narušením principu rovnosti stran v trestním řízení.

Jako známo, v trestním řízení proti sobě stojí veřejná obžaloba, reprezentovaná státním zástupcem, a obviněný, zpravidla zastoupený obhájcem. Jedná se o dvě strany trestního procesu, kterým Listina základních práv a svobod garantuje v řízení rovnost. Tyto základní teze bez problémů odříká každý student zkoušený z trestního práva. Přesto zřejmě vrcholným představitelům české justice známy nejsou.

Nikdo by zřejmě v nově otevřeném justičním areálu v Praze Na Mičánkách nehledal kanceláře advokátů, ale to, že v jednom areálu se soudci sídlí i státní zástupci, berou všichni za samozřejmé. Přitom to samozřejmě vůbec není a být nemá, neboť to znamená přímé porušení shora uvedené rovnosti stran trestního procesu.

Nejde o to, že by soudci a státní zástupci sdíleli jednu kancelář, ale pracují, odpočívají, jedí (ve společné jídelně, do níž obhajoba přístup nemá) a pohybují se minimálně osm hodin denně v jedné budově, a tedy se v ní potkávají a diskutují. Nepodezírám ani jednu, ani druhou stranu, že by si za zavřenými dveřmi pro jiného nepřístupné části budovy záměrně předem domlouvali výsledek trestního řízení, ale k určitému ovlivnění dojít prostě může.

Přitom zákon přímo vylučuje soudce z projednání takové věci, u níž lze mít pochybnosti, že pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení (tedy i státnímu zástupci) nemůže nestranně rozhodovat. Stačí pouhé podezření, není nutno tento poměr prokazovat. Nemám pochybnosti o tom, že v civilním řízení by soudce pro svou podjatost sám odmítl rozhodovat případ, v němž by jedním z účastníků byl jeho soused z domu. Jak je tedy možné, že stát svou koncepcí výstavby společných sídel státních zastupitelství a soudů vytváří situaci, kdy se trestní soudce pravidelně a často v pracovní době stýká se státním zástupcem, jednou ze stran trestního sporu, a tedy zakládá podezření na nestrannost soudců?

Jako jednu z výhod nového justičního areálu představitelé ministerstva spravedlnosti zdůrazňovali, že veřejnost (rozuměj i právní zástupci) nebude mít přístup k soudcům. Jakkoliv v civilním řízení to lze chápat jako pojistku obou stran sporu, že ta druhá strana nechodí do kanceláře soudce, v trestním řízení tento zákaz přístupu k soudcům platí jen pro jednu stranu sporu, a to pro obhajobu.

Přitom daleko logičtější by bylo sesazení pod jednu střechu policejních složek a státních zástupců. Státní zástupce na jedné straně policii úkoluje, a na druhé straně z policií shromážděných podkladů sestavuje obžalobu. Tyto dvě složky tedy nutně potřebují těsně spolupracovat. Naproti tomu spojení státních zástupců a soudců žádnou logiku nemá, vyjma toho, že státní zástupce může do jednacích místností přejít ze své kanceláře v bačkách. Nebo se taky může stát, že spolu soudce a státní zástupce poobědvají ve společné jídelně a do té jednacích místnosti pak přijdou takřka ruku v ruce...

Tento pohled, který trestního soudce a státního zástupce považuje takřka za jednotnou frontu trestního řízení, přetrvává zřejmě z minulosti a zdá se, že se ho jen tak nezbavíme. Kromě čerstvě vybudovaného areálu, který byl již od počátku budován jako společné sídlo soudců a státních zástupců hned čtyř pražských obvodů, může být příkladem názor ministerstva spravedlnosti, jehož mluvčí před nedávnem v médiích uvedl, že situace s hledáním nového sídla soudu je „komplikovaná tím, že v hledaných prostorách by měly společně sídlit Obvodní soud pro Prahu 6 i s Obvodním státním zastupitelstvím“. Proč, pane mluvčí?

Mnoha soudcům a státním zástupcům stávající praxe zřejmě vyhovuje, jak je vidět z dalšího zlozvyku, který přes nesouhlas odborné veřejnosti stále přetrvává, totiž skutečnost, že v době příchodu obviněného a jeho obhájce do jednacích místností tam již státní zástupce dávno sedí. To se pak obviněný těžko zbavuje pocitu, že je jen trpěným komparesem...

Jakkoli je tedy např. nedostatek parkovacích míst závažným a oprávněně kritizovaným nedostatkem, největším průšvihem nového areálu je sama skutečnost, že její sdílení trestní soudci a státní zástupci a vytvářejí tak minimálně základ pro narušování principu rovnosti stran a nestrannosti soudců.

✦ Autor je pražský advokát.

soukromá vysoká škola
Brno International Business School (B.I.B.S., a.s.)
britské vysokoškolské studijní programy

LLM Obchodní právo ČR a EU

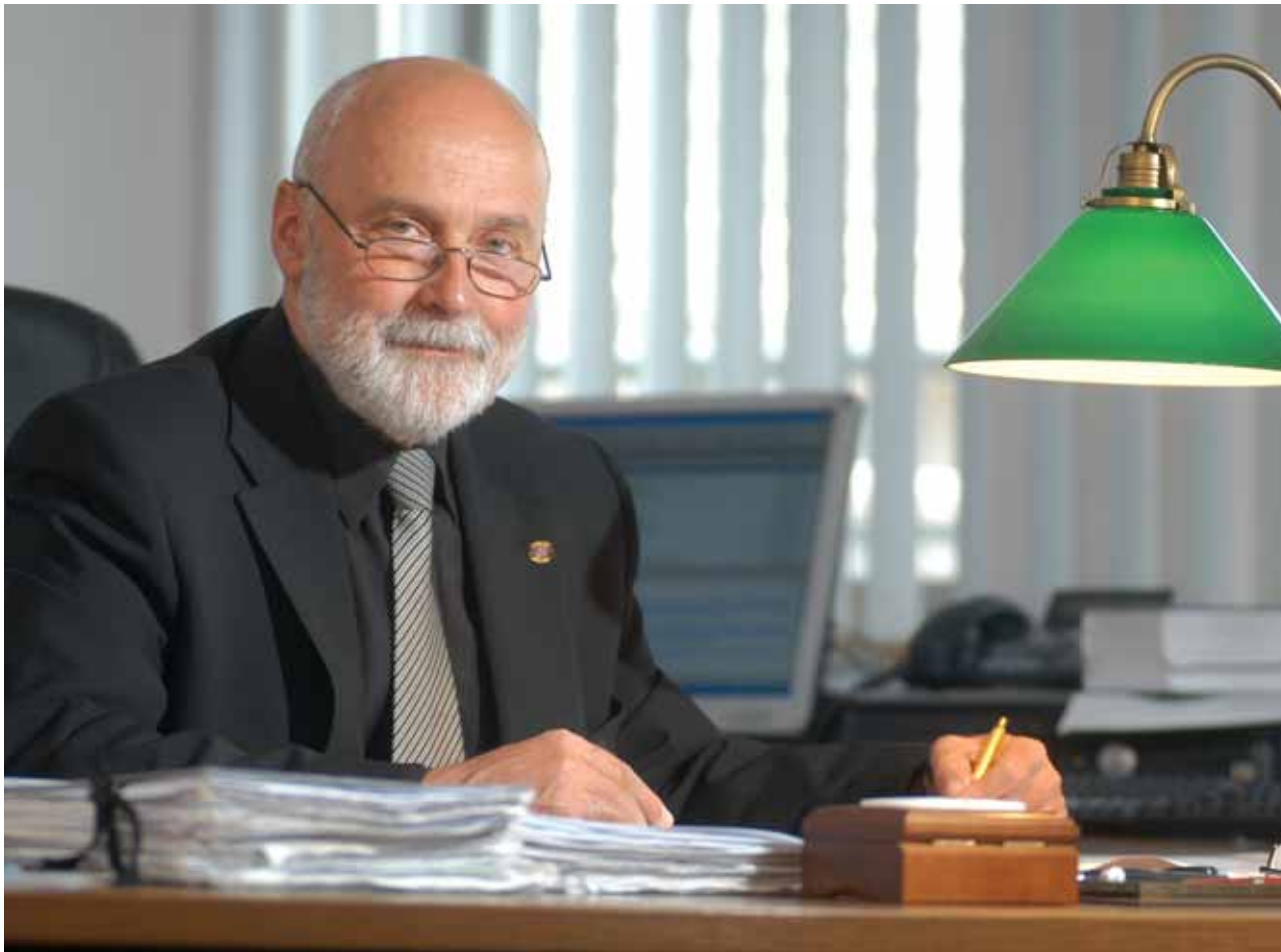
- program je zaměřen na Obchodní právo České republiky v kontextu EU;
- obdržíte britský vysokáškolský diplom a titul LLM přestřížní Nottingham Trent University;
- výuka probíhá v českém jazyce víkendovou formou s dlouhodobě stanoveným rozvrhem;
- získáte konzistentní pohled na problematiku obchodního práva ČR v kontextu EU a společných pravidel Evropské unie a rozšíříte si znalosti navazujících právnických disciplín.

MSc - MAGISTERSKÉ STUDIUM - PRÁVO A EKONOMIKA

B.I.B.S., a.s., Lidická 81, 602 00 Brno, tel.: 545 212 550, marketing@bibs.cz, www.bibs.cz
Pošlete SMS s Vaší e-mailovou adresou a kódem „LLM249“ na 716 656 399 a obdržíte další informace.

Rozhovor s předsedou Obvodního soudu pro Prahu 10 JUDr. Janem Vyklickým:

Advokátní stesky vyslyšeny

Po několika měsících jsme se příspěvky JUDr. Václava Vlka a Mgr. Petra Mikyska znovu vrátili k problémům, které trápí advokáty v souvislosti s nově otevřeným Justičním areálem na pražských Míčáncích (viz BA č. 9/2006, 10/2006, 11-12/2006 a 1/2007). Věci se ale začínají měnit. Díky iniciativě regionálních představitelů ČAK proběhla schůzka, které se za Komoru zúčastnil pražský regionální představitel JUDr. Jan Brož, jeho zástupce JUDr. Petr Meduna a také předseda výboru pro vnější vztahy ČAK JUDr. Václav Vlk, za „protistranu“ pak předsedové všech čtyřech soudů, jež Na Míčáncích sídlí. A jak svědčí následující rozhovor s jedním z účastníků schůzky, předsedou „desítky“ JUDr. Janem Vyklickým, řada věcí se díky tomuto setkání pohnula či brzy pohne kupředu.

- Pane předsedo, úplně nejvíc stížností je na komunikaci se soudy v Justičním areálu Na Míčáncích, na nemožnost se sem dovolat a dopátrat se rychle potřebné informace...

Z komplikovaného systému hlasového stromu jsme přešli na jednoduchý systém, na rychlý přístup ke všem pracovním informačním oddělením, které pak budou rozhodovat o tom, jakým způsobem větvit dotazy na další cílové osoby. Ukázalo se, že nejsme pojišťovna, že ta rozmanitost dotazů a žadatelů je taková, že to chce lidský kontakt. Pracovnice informačního oddělení jsou úplně nejlepší úřednice, jaké máme a mají kompletní přístup do databáze soudu, takže ve většině případů dokážou podat informaci přímo ze spisu, přímo najdou, co je zapotřebí.

- Takže jsem advokátka a potřebuji si zjistit nějakou informaci ze spisu. Vytočím číslo na Míčánky a...

...dovoláte se do informačního oddělení, přednesete svůj požadavek – například chcete vědět, jestli už bylo nařízeno jednání a na kdy. Pracovnice informačního oddělení si přímo, on line v počítači najde tu informaci

a sdělí vám ji. Nebo tam ta informace není a pak už záleží na tom, o jaký typ dotazu se jedná. Ta pracovnice může dál telefonem zkontaktovat cílovou osobu – vedoucí kanceláře, případně soudce a zeptat se ho. Přímé propojení mezi žadatelem a soudcem jsme zakázali, to stále platí pro každého, včetně advokátů. Soudce ale může říci, „já chci s tím advokátem mluvit“, a pak tomu nic nebrání. Není to tak, jak bylo někdy slyšet, „my nesmíme přepojovat,“ to není pravda.

• **Takže pracovnice informačního oddělení už by se neměly divit tomu, že někdo chce mluvit se soudcem?**

Ne, to už by se neměly divit, ale neměl by se divit ani ten žadatel, když mu pracovnice informačního oddělení řekne, lituji, ale pan soudce s vámi nechce mluvit.

• **Mnohem pravděpodobnější odpověď bude „pan soudce tam momentálně není, nezvedá telefon, zavolejte si později...“**

To nevím, jestli to tak bude. Ale my máme řešení. Naším cílem je on line justice, aby všechny informace byly k dispozici on line a žadatel o informace nemusel nikam chodit ani volat. Už se na tom pracuje, počítám, že v roce 2009 se to stane realitou. A do té doby – a to jsem považoval za nejcennější výstup naší schůzky se zástupci ČAK – bude optimální vyřizovat všechny dotazy e-mailem. Protože e-mail odstraňuje problém, o kterém jste hovořila – kde je soudce, kdy přijde... Stačí poslat e-mailový dotaz, a soudce, až bude u počítače, si ho přečte a obratem na něj odpoví, stejně jako soudní úřednice. Všechny e-mailové adresy budou vyvěšeny na webových stránkách našich čtyř soudů, takže kdokoliv si jenom najde e-mailovou adresu příslušného soudce, včetně předsedů a místopředsedů soudu, či pracovníka soudu a pošle dotaz.

• **A kdy to takhle jednoduše začne fungovat?**

Měla by to být otázka týdnů, to je už jen technický problém. Nejdříve budou e-mailové adresy na informační oddělení, o něco později pak adresy na všechny soudce i ostatní osoby pracující v budově. Je tu samozřejmě otázka, co s lidmi, kteří se nikdy nenaučí zacházet s počítačem. A pro ty vždycky zůstane informační oddělení, paní, která tam pro ně bude k dispozici a bude jim pomáhat. Ale čím intenzivněji se bude rozvíjet ta elektronická komunikace, tím více času zůstane pro to, aby chom pracovali s tou částí veřejnosti, která prostě chce mluvit s živým člověkem.

• **V areálu s vámi soudci sedí i státní zástupci. Necítíte to jako problém?**

A v čem je to jiné než u jakéhokoliv jiného soudu? Státní zástupci sídlí v úplně jiné budově a že by za námi chodili na kus řeči do kanceláře, to opravdu ne. Soudci to podle mého názoru vůbec nevnímají jako problém, protože se státními zástupci neudrží jiný kontakt, než jak

jsou zvyklí celý život. Pro nás je podstatné ne oddělit se od státních zástupců nebo od advokátů, ale podpořit ideu soustředění se na nezávislý výkon profese tím, že se oddělí ten emotivně podbarvený nátlak veřejnosti. Místo, na kterém by se měl účastník potkat se soudcem, je jenom jednací síň.

• **Ale můžete se potkávat se státními zástupci ve zdejší jídelně, chodit spolu na obědy...**

To jsme mohli vždycky.

• **Snad všem advokátům vadí, že na rozdíl od státních zástupců a samozřejmě soudců prochází při vstupu do soudních budov bezpečnostními rámy. Budou Míčánky první, kde to bude jinak?**

Ne, v tuto chvíli platí, že všichni, jakákoliv veřejnost, prochází do budovy rámem a já si myslím, že tak to má být. Mám v tomhle docela svérázný názor. Mně kdyby řekli, že mám chodit do práce rámem, tak ani nepípnu, budu chodit rámem a necítit bych to jako křivdu. Nevyžadují výsady a privilegia a také jsem je nikde na světě nezažil. Tam, kde mají u vstupu do soudních budov rámy, i když jsem byl oficiální návštěva, tak mi klidně vykloupili tašku na pás a probrali, co v ní je.

• **Zlepší se tedy alespoň problémy s parkováním?**

Parkování je podle mého soudu už vyřešeno. Za prvé je dostatečná kapacita volných parkovacích míst na ulicích kolem areálu, ale hlavně, je tady parkoviště pro veřejnost na ploše vedle centrální budovy, které je v pracovní době volně přístupné, a to gratis. Stačí jen prokázat souvislost se soudním řízením, aby tu neparkovali lidé z okolí, například obsílkou, advokátovi samozřejmě postačí jeho advokátní průkaz. Nemusí už také obcházet budovu a jít hlavním vchodem, ale může jít rovnou z parkoviště.

• **O vyhrazení speciálních parkovacích míst jen pro advokáty se neuvažuje?**

Ne, o tom se neuvažuje a ani to není zapotřebí. Parkoviště má kapacitu kolem sta míst, to stačí, aby pojal všechny zájemce.

• **Řada advokátů se po Praze pohybuje veřejnou dopravou a i když se o ní obecně jistě dá říci, že je dobrá, v souvislosti s dopravní obslužností Míčánek už bylo řečeno i napsáno mnoho ošklivých slov...**

Už se tu dělaly dva dopravní průzkumy vytíženosti spojů, udělaly se nějaké úpravy, posílily se nějaké autobusové linky a myslím, že se situace zlepšuje, ale pořád se na tom pracuje, průzkumy stále pokračují. To zatížení je velké, do našeho areálu směřují tisíce lidí denně.

z právní teorie a praxe

Články

K horizontálnímu působení základních práv a svobod.....	21
Význam zavinění v souvislosti s civilními a veřejnoprávními delikty	24
Nájem bytu po novelizaci občanského zákoníku.....	32
K úsilí o co nejvíce neplatných smluv (k článku JUDr. L. Chalupy v č. 3/2007 BA)	38
K zákonné podmínce použití ust. § 62 zákona o rodině - zájmu dítěte na popření otcovství	40
Z judikatury	43 - 45
Z odborné literatury	46

Shrnutí

Marek Ivičič: **K horizontálnímu působení základních práv a svobod**

Článek se zabývá poměrně málo diskutovanou otázkou, zda jsou účastníci soukromoprávních vztahů přímo vázáni také ustanoveními základních práv a svobod. Uvedená práva mají totiž své primární poslání v regulaci základních vztahů mezi státem a občany, resp. mezi osobami, které se nacházejí pod jurisdikcí tohoto státu. Inspiraci pro řešení lze hledat jak v zahraničních přístupech, zejména v Německu, tak i z rozhodovací praxe českých soudů. Základní práva a svobody se přirozeně promítají do ustanovení „jednoduchého práva“, např. ochrana vlastnického práva proti třetím osobám je obsažena v občanském zákoníku a trestním zákoně. Z judikatury českých soudů lze vystopovat, že ani přímá aplikace základních práv a svobod mezi subjekty soukromého práva není vyloučena.

Tomáš Hulva: **Význam zavinění v souvislosti s civilními a veřejnoprávními delikty**

Zavinění je obecnou právní kategorií, která má v současné době totožnou definici i typizaci ve všech právních odvětvích, ať se již jedná o odvětví veřejnoprávní či soukromoprávní. Zavinění je odlišujícím znakem objektivních skutkových podstat odpovědnosti od subjektivních odpovědnostních skutkových podstat. Schopnost uvedeného odlišení v pra-

xi je významná při snaze zproštění se odpovědnosti. Článek je praktickou komparací jednotlivých odpovědnostních skutkových podstat a tak také stručným návodem, jak se v tom kterém právním případě zprostit odpovědnosti. Nedílnou součástí je rovněž stručný výklad o zavinění a jeho významu v připravovaném občanském zákoníku a též komparace české právní úpravy odpovědnosti se slovenskou právní úpravou.

Adam Zlámal: **Nájem bytu po novelizaci občanského zákoníku**

Článek je reakcí na změnu občanského zákoníku, týkající se nájmu bytů. V první části příspěvku jsou rozebírány jednotlivé změny, které se dotkly úpravy nájmu bytů v občanském zákoníku. V druhé části je uveden podrobný výklad k institutu výpovědi nájmu z bytu se zaměřením na jednotlivé výpovědní důvody, pro které lze podat výpověď nájmu z bytu již bez přivolení soudu. Dále je zde ukázáno na interpretační problémy, které se z důvodu nepovedené novely opět objevují, a je nastíněn možný výklad těchto sporných ustanovení.

Petr Baudyš: **K úsilí o co nejvíce neplatných smluv (ke článku JUDr. L. Chalupy v č. 3/2007 BA)**

Autor reaguje na článek JUDr. Luboše Chalupy „Neplatnost smluv uzavřených povinnou osobou v průběhu exekuce a restituce“ (Bulletin advokacie č. 3/2007). Zásadně nesouhlasí s Chalupovým názorem, že pokud povinný v době po doručení usnesení o nařízení

exekuce uzavře smlouvu o převodu nemovitosti, je tato smlouva absolutně neplatná. Podle autorova přesvědčení teprve dnem podání návrhu na vklad do katastru nemovitostí dochází k převodu vlastnického práva z majetku povinného, čemuž se v praxi zabraňuje tím, že katastrální úřad takový návrh v průběhu exekuce zamítne. Pokud ale byla exekuce ukončena, podle autora nic nebrání zápisu do katastru, byť byla smlouva uzavřena ještě době, kdy na majetek prodávajícího byla uvalena exekuce.

Jana Megelová: **K zákonné podmínce použití ust. § 62 zákona o rodině - zájmu dítěte na popření otcovství**

Zájem rodiče na popření otcovství lze zohlednit jen tehdy, je-li v souladu se zájmem dítěte na popření otcovství. Článek 7 odst. 1 Úmluvy OSN o právech dítěte stanoví, že každé dítě má právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči. To je nutno vykládat tak, že je-li rodičovství určeno podle zákonných domněnek stanovených v zákoně o rodině, platí tento právní vztah rodičovství do doby, než je otcovství v příslušném řízení popřeno. Právo dítěte znát své rodiče by nemělo být vykládáno tak široce, že dítě má právo vždy znát své biologické rodiče. Správnost tohoto závěru vyplývá z první a druhé zákonné domněnky otcovství, které se uplatní bez prokazování, že otcovství se shoduje s biologickým rodičovstvím, a dále proto, že ani při asistované reprodukci nevznikají žádné právní vztahy a nároky z ní plynoucí mezi dárcem spermií či vajíčka a dítětem.

K horizontálnímu působení základních práv a svobod

Mgr. MAREK IVČIČ

K úvaze na nadepsané téma autora inspirovala poměrně častá praxe, kdy se nejrůznější subjekty dovolávají svých ústavních práv i ve vztazích, které jsou svou cha-

rakteristikou vztahy soukromoprávní. Typicky se jedná o ústavně zaručené právo vlastnit majetek, svobodu projevu či právo na soukromí. Poměrně mediálně známé jsou případy, kdy se příslušníci romské národnosti dovolávají zákazu rasové diskriminace poté, co je provozatel restauračního zařízení odmítl obsloužit.

Z uvedeného tedy vyplývá **základní otázka, zda soukromá osoba může svoji žalobu (resp. svoji procesní obranu v případě, že je sama žalována) proti jiné soukromé osobě opřít jen o „pouhé“ porušení základního práva či svobody,¹ resp. zda jsou osoby soukromého práva povinny tato práva ve vzájemných vztazích dodržovat, tedy zda jsou jejich adresáty.** Sama Listina základních práv a svobod² (dále jen „Listina“) či jiný ústavní zákon České republiky explicitní odpověď (ať již kladnou či zápornou) na tuto otázku nedává.

Odborná literatura k tomuto problému uvádí, že adresáty nároků, které pro jejich subjekty vyplývají ze základních práv a svobod, jsou stát a jeho orgány, popř. jiné orgány pověřené výkonem veřejné moci.³ Základní práva a svobody „vymezují vztah nikoliv mezi jednotlivci či právníky osobami, nýbrž vztahy mezi jednotlivcem a státem (veřejnou mocí) navzájem, z nichž pro soukromé osoby (fyzické, právníky) plynou konkrétní nároky vázané právě na jejich osobu. ... Stát je adresátem těchto práv a jednotlivec jejich nositelem. Jejich uplatnění na vztahy mezi soukromníky je diskutovanou otázkou tzv. horizontálního působení základních práv.“⁴ Podle dalšího názoru „za základní práva jsou v demokratických státech považována práva či nároky lidí vůči státu, která nenabývají soukromoprávní povahy, tedy subjektivní veřejná práva. Veřejným právem je jednotlivci propůjčeno oprávnění, aby od státu vyžadoval určité chování.“⁵

Co se týče ústavní ochrany těchto práv, Ústava⁶ ve svém čl. 87 odst. 1 písm. d) stanoví, že Ústavní soud rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánu veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod. Z uvedeného lze poměrně jasně dovodit, že jednotlivec se může u Ústavního soudu dovolávat porušení základního práva či svobody pouze v tom případě, kdy bylo toto namítané porušení

způsobeno orgánem veřejné moci.⁷ Uvedené tedy nasvědčuje spíše vertikálnímu působení základních práv a svobod, kdy účastníci (nositelé a adresáti) nejsou v rovném (tedy horizontálním) postavení, nýbrž subjekt disponující veřejnou mocí je druhému účastníkovi nadřazen. Na druhé straně Ústava ve svém článku 4 stanoví, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci. Řízení před Ústavním soudem by tedy mělo být až krajním a posledním řešením a základní práva musí být aplikována i obecnými soudy.

K základním argumentům odpůrců horizontálního působení patří vedle historicko-právních kořenů základních práv i zdůrazňování autonomie vůle subjektů soukromoprávních vztahů. Je tedy pouze na uvážení zaměstnavatele, zda a s kterým z uchazečů o zaměstnání uzavře pracovní smlouvu, či na provozovateli bytovacího zařízení, s kým uzavře smlouvu o ubytování. V této souvislosti lze však také namítnout, že určitou faktickou nerovnost postavení jednoho subjektu oproti druhému lze poměrně lehce najít i ve vztazích, kde uvedený prvek veřejné moci chybí. Příkladem může být vztah učitele a žáka, rodiče a dítěte či zaměstnavatele a zaměstnance. Další anomálii představují zákonem uložené kontraktční povinnosti.

Pokud bychom k řešení nastíněné otázky hledali inspiraci v zahraničí, nelze přehlédnout, že nepřeborné množství odborných prací na dané téma existuje v sousedním Německu, kde se pro označení této problematiky vžil pojem „Drittwirkung“ (tedy působení na třetí osoby). Přestože diskuse zde probíhá s delšími či kratšími útlumy již více než 50 let, zcela jednoznačné a nesporné stanovisko neexistuje. Základní zákon (Grundgesetz) z roku 1949 rovněž neobsahuje výslovnou úpravu této otázky. Doktrinálně se rozlišuje tzv. přímé (bezprostřední) horizontální působení (unmittelbare Drittwirkung) a tzv. nepřímé horizontální působení (mittelbare Drittwirkung). Zatímco přímé působení, podle kterého základní práva přímo (tedy nezprostředkovaně) dopadají na soukromé osoby a jejich vztahy, je spíše (až na výjimky) odmítáno, nepřímé působení se v rozhodovací činnosti Spolkového ústavního soudu prosadilo.⁸ Podle uvedeného soudu jsou základní práva v první řadě práva chránící jednotlivce před státem (Abwehrrechte des Bürgers gegen den Staat), avšak je v nich vtělen také objektivní hodnotový řád, který platí pro všechny oblasti práva. V občanském právu se tak rozvíjí obsah základních práv zprostředkovaně skrze soukromoprávní normy.⁹ V této souvislosti se mluví o tzv. „vzařování“ základních práv do celého právního řádu (Ausstrahlungswirkung der Grundrechte auf alle Bereiche des Rechts).¹⁰ **Z uvedeného lze tedy dovodit, že až na malé výjimky se lze základních práv dovolávat pouze s odkazem na „prováděcí“ jed-**

noduché právo (např. ochranu vlastnického práva v občanském zákoníku a trestním zákoně). Obsah základních práv lze zohledňovat také při výkladu tzv. generálních klauzulí (např. pojmu dobrých mravů). Ve Spojených státech bývá v této souvislosti uváděna doktrína state action vytvořená Nejvyšším soudem (Supreme Court), podle které je v případě porušení ústavně zaručeného práva nutná existence nějakého „jednání státu“, resp. veřejné moci.

V České republice je příspěvků týkajících se tématu tohoto článku docela poskromnu.¹¹ V podstatě vždy odkazují na zahraniční řešení, zejména vzpomínanou německou doktrínu Drittwirkung. K přímému působení je přístupováno spíše zdrženlivě. Lze samozřejmě zaznamenat i zcela opačné názory. Podle jednoho z nich¹² je podmínkou pro nastoupení právních účinků každého soukromoprávního úkonu jeho soulad se zákonem (viz podmínka dovolenosti právního úkonu dle ustanovení § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Pokud pak může neplatnost daného právního úkonu vyvolat rozpor s „obyčejným“ zákonem, tím více se tento následek musí vztahovat i na rozpor s ústavním zákonem (výkladem a minori ad maius).¹³ Problém horizontálního působení tedy v českém právu de lege lata neexistuje. Podle tohoto názoru práva vyplývající z Listiny zavazují všechny subjekty bez rozdílu.

Praktické řešení shora nastíněné otázky je samozřejmě možno hledat v rozhodovací praxi soudů či jiných orgánů aplikujících právo.

Z hlediska českého právního řádu jsou poměrně známé (zejména u osob zabývajících se pracovním právem) dva ústavní nálezy z poloviny devadesátých let, týkající se možnosti sjednat mezi subjekty v pracovním právním vztahu tzv. konkurenční doložku či možnosti užití peněžité kauce.

Ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 192/95¹⁴ Ústavní soud přezkoumával rozhodnutí obecných soudů týkající se možnosti sjednat se zaměstnancem dohodu, ve které se zaměstnanec zavázal zdržet se po dobu 12 měsíců od skončení pracovního poměru samostatného nebo i nesamostatného podnikání v obchodním odvětví zaměstnavatele a v případě porušení této povinnosti zaplatit smluvní pokutu ve výši šestinásobku hrubého měsíčního příjmu.¹⁵ Vrchní soud v Praze¹⁶ dovedl, že toto ujednání mj. odporuje článku 26 odst. 1 Listiny¹⁷ a článku 1 věta druhá Listiny s tím, že pracovní právní předpisy mají kogentní povahu, a proto v nich nelze připustit uplatnění článku 2 odst. 3 Listiny.¹⁸ Ústavní soud však s tímto názorem nesouhlasil, když uvedl, že podstatou zůstává, že „jde o zachování rovnosti v právu podnikat na straně stěžovatele (zaměstnavatele) a na straně vedlejších účastníků“ (tedy bývalých zaměstnanců). Uvedenými rozhodnutími obecných soudů byla porušena zásada rovnosti (článek 3 odst. 1 Listiny) a dále právo podnikat dle článku 26 odst. 1 Listiny. Zaměst-

navatel by tak při akceptaci názoru Vrchního soudu dle Ústavního soudu přišel o možnost ochrany svého know-how. Dále **dle Ústavního soudu nelze pro oblast pracovního práva vyloučit aplikaci ustanovení článku 2 odst. 3 Listiny**, neboť toto ustanovení je v demokratické společnosti nesmírně významné. Jde totiž o pojistku svobody a současně i pojistku proti totalitizaci společnosti. Při posuzování platnosti předmětného ujednání je rozhodující přiměřenost sjednaného závazku, tedy zejména doba závazku, výše smluvní pokuty, délka trvání pracovního poměru.

Druhý obdobný případ¹⁹ se týká složení peněžité kauce ve výši 75 000 Kč (na základě zástavní smlouvy – kauce) ze strany zaměstnance jako podmínky pro uzavření pracovní smlouvy. Nejednalo se však o prostou kauci, určenou pouze pro případ způsobení škody či jiného porušení pracovního poměru.

členou pouze pro případ způsobení škody či jiného porušení pracovního poměru, nýbrž tato kauce měla být zaměstnanci vrácena pouze při ukončení pracovního poměru určitým dohodnutým způsobem. V tomto případě Ústavní soud vyhodnotil jako správné (ústavně konformní) rozhodnutí obecných soudů, které předmětné ujednání shledaly jako neplatné, neboť „pro oblast pracovního práva je typická kogentnost právních norem, která (mimo jiné) znamená, že se smluvní volnost může uplatnit pouze v těch případech, kde to pracovní právní předpisy umožňují. V oblasti pracovního práva proto platí, že to, co pracovní právní normy výslovně nepředpokládají, je nutné považovat za zákonem zakázáno. Napadeným rozhodnutím proto nemohl být porušen článek 2 odstavec 3 Listiny, podle něhož každý může činit, co není zákonem zakázáno, neboť stěžovatel svým jednáním zákon porušil.“

Z hlediska dnešní pracovní právní úpravy již samozřejmě nejde o problematiku otázek. Rozhodnutí byla uvedena jako příklady situací, kdy rozhodnutí obecných soudů o sporu mezi osobami soukromého práva v podstatě spočívalo na aplikaci ustanovení Listiny, konkrétně článku 2 odst. 3 a článku 26 odst. 1, a nikoliv ustanovení jednoduchého práva. **Z uvedeného se tedy dá dovést povinnost obecných soudů hodnotit soukromoprávní ujednání hlediskem základních práv a svobod.** I když pozdější rozhodnutí odkazuje na předchozí s poukazem, že se neodchyluje od dřívějšího právního názoru, je možno v obou rozhodnutích spatřovat spíše rozpor týkající se tehdejší aplikace ustanovení článku 2 odst. 3 Listiny v pracovních vztazích.

Z novější rozhodovací činnosti lze dále uvést rozhodnutí Ústavního soudu z 2. 5. 2000,²⁰ ve kterém Ústavní soud přezkoumával ústavnost rozhodování obecných soudů týkající se ryze občanskoprávní záležitosti – přivolení k výpovědi z nájmu bytu. Vlastník předmětného bytu u obecných soudů uspěl se svým návrhem, který se opíral o důvod, že nájemkyně byt neužívá, neboť se po delší dobu zdržuje mimo. Nájemkyně skutečně předmětný byt v Praze delší dobu neužívala, neboť byla dlou-

*Z uvedeného se tedy dá dovést
povinnost obecných soudů hodnotit
soukromoprávní ujednání
hlediskem základních práv
a svobod.*

hodobě ošetřována v nemocnici v Bruntále, a dále v této době pobývala v souvislosti s tímto ošetřováním u svého syna rovněž v Bruntále. Ústavní soud v rozhodnutích soudů, jimiž bylo k výpovědi přivoleno, spatřil porušení základního práva a svobody – svobody pobytu. Podle něj soudy svá rozhodnutí mj. opřely o to, že „...stěžovatelka neměla právo volně pobývat mimo svůj byt, a to ani za účelem léčby. Opomenuly, že občan má ústavní právo pobývat kdekoliv na území vlastního státu nebo i mimo něj, aniž této svobody je dovoleno proti němu využít. Ustanovení občanského zákoníku v konkrétním případě je tedy nutno vykládat tak, aby výše uvedená ustanovení citovaných mezinárodních úmluv i ustanovení ústavněprávní byla dodržena a naplněna.“ Uvedené rozhodnutí znamená to, že účastník soukromoprávní sporu může na svoji podporu uvádět též přímo aplikovatelná ustanovení Listiny.

Otázku možného horizontálního působení si lze položit také ve vztahu k právům zakotveným v mezinárodněprávních dokumentech, kterými se jednotlivé smluvní strany (tedy suverénní státy) zavazují tato práva dodržovat vůči osobám, jež se nalézají na jejich území a pod jejich jurisdikcí. Velmi často pak tato práva mají charakter „self-executing“ a za určitých podmínek nabývají účinků vnitrostátních právních norem a mají často přednost před ostatními zákony.²¹ Může se tedy jednat o právní osobu uvedených práv domáhat v soukromoprávních vztazích? V případě, kdy se tyto právní normy stanou součástí českého práva s předností před obyčejným zákonem, je odpověď na tuto otázku stejná jako u práv zakotvených v ústavních zákonech. Evropský soud pro lidská práva i Výbor pro lidská práva ve své činnosti několikrát konstatovaly, že realizace těchto práv vyžaduje také pozitivní opatření ze strany států, a to i proti zásahům třetích subjektů.²² Tyto případy se týka-

ly např. odborové svobody či respektování soukromého života.

Pro ilustraci je možné uvést příklad týkající se porušení zákazu otroctví a nucených prací, což je v Evropě zdánlivě vzácný jev. V případě Siliadin proti Francii²³ se jednalo o nezletilou dívku ze státu Togo, která do Francie přicestovala ve svých 15 letech, aby pomáhala v domácnosti u jedné rodiny. Na oplátku francouzská rodina přislíbila rodičům dívky, že pro ni zajistí povolení k pobytu a školní vzdělání. Ve skutečnosti ji několik rodin postupně využívalo jako neplacenou služku. Pracovala 7 dní v týdnu od rána až do večera, pouze výjimečně dostala malé kapesné. Francie tak jako smluvní strana Úmluvy porušila pozitivní povinnosti, které pro ni plynou z článku 4 Úmluvy, podle něhož nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví (odstavec 1) a od nikoho se nesmí žádat, aby vykonával nucené nebo povinné práce (odstavec 2), neboť příslušná trestněprávní ustanovení nezajistila konkrétní a účinnou ochranu proti zakázanému jednání.

Z uvedeného je tedy zřejmé, že otázku horizontálního působení základních práv a svobod v České republice nelze bez dalšího zamítnout. Ostatně i ze samotného textu Listiny, např. z ustanovení čl. 9 odst. 1,²⁴ čl. 16 odst. 1,²⁵ čl. 27 odst. 1,²⁶ vyplývá řada práv, která lze uplatňovat vůči komukoliv, tedy i soukromé osobě. Na druhou stranu většina těchto základních práv a svobod je blíže provedena v dalších právních předpisech a odkaz na ústavní základ se může zdát zbytečný. Uvedené závěry jednoznačně dokládá malý počet rozhodnutí obecných soudů, které své rozhodnutí v soukromoprávní věci opřely o ustanovení Listiny.

✿ Autor je advokátním koncipientem v Brně.

1 Srov. Wagnerová, E.: Univerzalita lidských práv a spektrum právních vztahů, In: ed. Hanuš, J.: Lidská práva – nárok na obecnou platnost a kulturní diferenciaci, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2001, str. 57.

2 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

3 Filip, J.: Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva, 1. dotisk 2. doplněného vydání, MU, Brno, 2004, str. 68.

4 Tamtéž, str. 52.

5 Pavlíček, V. a kol.: Ústava a ústavní řád České republiky, 2. díl: Práva a svobody, 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání, Linde, Praha, 2002, str. 40.

6 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

7 „Veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnocenném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu.“ – Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93, Sbirka nálezů a usnesení – svazek č. 2, usnesení č. 3, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 1995, str. 201.

8 Jako klíčové rozhodnutí se uvádí rozsudek ve věci Lüth z roku 1958. V uvedeném případě předseda hamburského tiskového klubu Erich Lüth vyzýval pomocí tisku k bojkotu filmu režisovaného Veitem Harlanem. Důvodem byla režisérova činnost v antisemitské nacistické propagandě. Spolkový ústavní soud zde dovedl zprostředkované působení základních práv na spory soukromých osob.

9 Wagnerová, E.: Univerzalita lidských práv a spektrum právních vztahů, In: ed. Hanuš, J.: Lidská práva – nárok na obecnou platnost a kulturní diferenciaci, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2001, str. 60.

10 Inspiraci zde hledal i český Ústavní soud, viz jím velmi často uváděná teze, podle které jednou z funkcí Ústavy ČR, zvláště pak ústavní úpravy základních práv a svobod, je její „prozařování“ celým právním řádem. Smysl Ústavy ČR spočívá podle Ústavního soudu nejen v úpravě základních práv a svobod, jakož i institucionálního mechanismu a procesu utváření legitímních rozhodnutí státu (resp. orgánů veřejné moci), nejen v přímé závaznosti Ústavy ČR a v jejím postavení bezprostředního pramene práva, nýbrž i v nezbytnosti státních orgánů, resp. orgánů veřejné moci interpretovat a aplikovat právo pohledem ochrany základních práv a svobod. Převzato z Bartoň, M.: Horizontální působení základních práv jako způsob pronikání ústavního práva do práva obyčejného (podústavního), In: ed. Klíma, K.: Interpretace práva ústavními soudy, 1. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2006, str. 20-21.

11 Např. Filip, J.: Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva, 1. dotisk 2. doplněného vydání, MU, Brno, 2004, str. 68-70, Filip, J., Svatoň, J., Zimek, J.: Základy státovědy, 3. opravené a zkrácené vydání, MU Brno, 2002, str. 136-137, Wagnerová, E.: Univerzalita lidských práv a spektrum právních vztahů, In: ed. Hanuš, J.: Lidská práva – nárok na obecnou platnost a kulturní diferenciaci, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2001, str. 56-64, Wagnerová, E.: Poznámky k vývoji a k různým pojetím základních práv, Politologický časopis č. 1, 1995, str. 43-48.

12 Telec, I.: Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, licenční smlouva, 1. vydání, Jan Šabata, Brno, 2002, str. 61-64.

13 Jako příklad je uvedeno ustanovení ve stanovách spolku, dle kterého je zakázána konkurence členství v jiném spolku s podobným či stejným předmětem činnosti. Toto ustanovení má tedy být neplatné, neboť je v rozporu s článkem 20 odst. 1 Listiny, dle kterého je zaručeno právo svobodně se sdružovat a každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.

14 Ústavní soud České republiky: Sbirka nálezů a usnesení – svazek č. 4, náleží č. 73, str. 197 a násled.

- 15 Uvedená dohoda byla samozřejmě uzavřena v době, kdy konkurenční doložka nebyla v zákoníku práce výslovně upravena. Možnost uzavírat dohody tohoto předmětu byla posléze do zákoníku práce doplněna a upravena v návaznosti na komunitární úpravu. Nový zákoník práce (zák. č. 262/2006 Sb.) tuto problematiku rovněž upravuje.
- 16 Rozsudek VS v Praze ze dne 20. 1. 1995, sp. zn. 6 Cdo 105/94.
- 17 Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.
- 18 Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.
- 19 Sp. zn. I. ÚS 27/96, Ústavní soud České republiky: Sbírka nálezů a usnesení – svazek č. 5, nálež č. 59, str. 451 a násl.
- 20 Sp. zn. I. ÚS 326/99, Ústavní soud České republiky: Sbírka nálezů a usnesení – svazek č. 18, nálež č. 65, str. 89 a násl.
- 21 V České republice se jedná především o Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí 209/1992 Sb.) a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (vyhláška ministra zahraničních věcí 120/1976 Sb.).
- 22 Sudre, F.: Mezinárodní a evropské právo lidských práv, 1. vydání, MU Brno, 1997, str. 158-159.
- 23 Rozsudek senátu 2. sekce Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 7. 2005.
- 24 Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.
- 25 Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.
- 26 Každý má právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů.

Význam zavinění v souvislosti s civilními a veřejnoprávními delikty

JUDr. TOMÁŠ HULVA

Zavinění je obecně považováno za jeden ze znaků odpovědnosti skutkové podstaty deliktu, a to až u deliktu soukromoprávní povahy (tj. odpovědnost za škodu), či deliktu správněprávního (tj. odpovědnost za správní delikt či přestupek), anebo deliktu trestněprávního (tj. odpovědnost za trestný čin). Účelem tohoto příspěvku je seznámit čtenáře s podstatou fungování zavinění v jednotlivých výše uvedených sférách, jejich komparace, a také komparace současné civilní právní úpravy s úpravou v návrhu nového občanského zákoníku a dále též s úpravou zavinění a civilní odpovědnosti na Slovensku.

Pojem zavinění a jeho význam v civilním právu

Zavinění je v obecné rovině považováno za subjektivní stránku soukromoprávního či veřejnoprávního deliktu. Obecně lze říci, že skutkovou podstatu soukromoprávního deliktu rozčleňujeme na objektivní faktory a na subjektivní faktory. Objektivní faktory od faktorů subjektivních odlišujeme podle míry vědomosti a vůle subjektu, který má být odpovědný za konkrétní odpovědnostní kategorii. Pokud ten který znak není možné přiřadit k vědomosti nebo/a vůli konkrétního subjektu, hovoříme vždy o objektivní stránce skutkové podstaty odpovědnosti.

Hovoříme-li o skutkové podstatě **obecné odpovědnosti za škodu** dle zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, pak nepochybně mezi jednotlivé **znaky skutkové podstaty** spadají

1. škodné jednání;
2. vznik škody;
3. příčinná souvislost mezi škodným jednáním a vznikem škody (tzv. kauzální nexus) a
4. pravidelně též zavinění.

Právě zavinění je jediným ze subjektivních znaků, které soukromoprávní odpovědnost za škodu zná. Požadavek na jeho existenci u konkrétní odpovědnosti za škodu přitom závisí zásadně na druhu odpovědnosti za škodu. Hovoříme-li o tzv. objektivní odpovědnosti za škodu, u těchto skutkových podstat odpovědnosti za škodu se zavinění neuplatní, odpovědný subjekt zde neodpovídá za zavinění, ale odpovídá za výsledek. S odlišováním odpovědnosti za škodu objektivní a subjektivní souvisí také otázka možného zproštění se odpovědnosti. V případě, že hovoříme o škodě objektivní, odpovědná osoba se může škody zprostit – liberovat se. Dle současného právního stavu je zproštění se škody možné pouze tak, že odpovědný subjekt prokáže, že

- a) ke škodě by došlo i jinak,
- b) není dána některá z objektivních znaků odpovědnosti za škodu (viz výše),
- c) je dána některá z obecných okolností, jež vylučují protiprávnost (tj. výkon práva nebo plnění povinnosti, svépomoc, jednání v krajní nouzi, jednání v nutné obraně, svolení poškozeného).

Naproti tomu, hovoříme-li o odpovědnosti za škodu subjektivní, v takovém případě vedle výše uvedených možností zproštění se odpovědnosti za škodu je dána také možnost tzv. vyvinění se (exkulpace). Jak jsme uvedli výše, k naplnění všech znaků subjektivní odpovědnosti za škodu je zapotřebí nejen prokázání objektivních okolností odpovědnosti za škodu [tj. škodné jednání, vznik škody, příčinná souvislost], ale též subjektivního znaku odpovědnosti za škodu, kterým je zavinění. Pokud domnělý škůdce prokáže, že škodu nezavinil (ohledně

pojmu zavinění viz dále), v takovém případě se může vyvinut, tj. prokázat, že není dán poslední z obligatorních znaků subjektivní odpovědnosti za škodu, totiž zavinění.¹

Poněkud odlišně je formulována skutková podstata odpovědnosti za škodu způsobenou dle zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObZ“), resp. odlišně je formulován rozsah náhrady škody. Otázka náhrady škody je upravena ust. § 373 a násl., přičemž z textu lze vyčíst, že při odpovědnosti za škodu způsobenou v obchodněprávních vztazích, resp. ve vztazích upravených obchodním zákoníkem, se vyžaduje ke vzniku odpovědnosti za škodu následující:

1. porušení povinnosti závazkového právního vztahu,
2. vznik škody,
3. příčinná souvislost mezi porušením závazkového právního vztahu a vznikem škody,
4. zavinění.

Vedle uvedeného je třeba upozornit na ust. § 379 obchodního zákoníku, který uvádí rozsah náhrady škody. Hradí se v zásadě jak škoda skutečná, tak i ušlý zisk, avšak s omezením – toliko do výše, ve které škůdce mohl objektivně předpokládat, že škodu svým protiprávním počináním způsobí. Na tomto místě lze proto důrazně upozornit na vhodnost začlenění účelu jakéhokoli obchodněprávního kontraktu do smlouvy. Není-li ve smlouvě uzavírané v režimu obchodního zákoníku uveden účel, z něhož by bylo možné odvodit škodu, vystavují se obě smluvní strany riziku, že v případě nedodržení povinností některé z nich nebudou moci uplatnit vůči svému obchodnímu partnerovi plnohodnotný nárok na náhradu škody.² Jak vyplývá z komentáře obchodního zákoníku, v obchodněprávních vztazích se nahrazuje toliko škoda předvídatelná.³

Podstatně jinak je upravena nejen odpovědnost za škodu, ale především náhrada škody jako taková v pracovním právu zakotvená dnes již zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Základem odpovědnosti za škodu podobně jako je tomu v ostatních civilněprávních odvětvích, jsou následující prvky:

1. porušení povinnosti,
2. vznik škody,
3. příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody,
4. k porušení povinnosti, jež zapříčinila škodu, došlo při plnění pracovního úkolu či v přímé souvislosti s ním (v opačném případě by byla posuzována odpovědnost za škodu v režimu občanského zákoníku) a dále
5. zavinění.

Forma zavinění je pak velmi důležitá z hlediska rozsahu možné náhrady, kterou může zaměstnavatel po zaměstnanci z titulu odpovědnosti za škodu požadovat (viz dále).

Ze správněprávního hlediska můžeme obecně říci, že zavinění je jedním ze znaků skutkové podstaty přestupku anebo správního deliktu. Pokud se týče přestupku, zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, jej definuje ve svém § 2 odst. 1, když stanoví, že „*přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je*

za přestupek výslovně označeno v přestupkovém nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin“. Přestupek je jakýmsi „malým trestným činem“, který musí vykazovat podobné znaky jako trestný čin, a to:

1. odpovědnou osobu,
2. protiprávní jednání,
3. trestnost,
4. naplnění znaku přestupku stanoveného zákonem.

Z hlediska míry zavinění přitom postačí toliko nedbalost, nestanoví-li právní předpis výslovně, že je zapotřebí jiné formy zavinění. Pokud jde o správní delikty, zde má zavinění nehraje v zásadě roli, resp. právní úprava správních deliktů je velmi roztržena v jednotlivých právních předpisech zabývajících se konkrétní věcnou působností a tak jisté správní delikty zavinění jako obligatorní složku vyžadují, jiné ne. V těchto případech se jedná o odpovědnost za výsledek, nebo též odpovědnost absolutní. O odpovědnosti absolutní však hovoříme pouze tehdy, jestliže se není možné odpovědnosti za škodu vůbec zprostit (liberovat).⁴

Pokud se týče trestního práva, zde zavinění sehraje zásadní roli, neboť je nezbytným znakem trestného činu, když zásadně platí, že trestný čin ke své trestnosti vyžaduje úmyslnou formu svého spáchání, nepostačí-li u konkrétní skutkové podstaty trestného činu zavinění ve formě nedbalosti. Znaky skutkové podstaty odpovědnosti za trestný čin jsou přitom zásadně:

1. subjekt,
2. objekt,
3. objektivní stránka trestného činu,
4. subjektivní stránka trestného činu (neboli též zavinění).⁵

Zavinění jako subjektivní stránka odpovědnosti

V obecné rovině lze zavinění charakterizovat jako poměr vědomostní složky (intelektuální) a volní složky jednotlivce. Vědomostní složka jednotlivce se vztahuje ke uvědomění si jednotlivce, jaké důsledky může jeho jednání mít. Naproti tomu volní složka se vztahuje k vůli jednotlivce, resp. k tomu, zda jednotlivce je schopen své jednání ovládat. Z tohoto pohledu rozeznáváme celkem čtyři typy úmyslného jednání. Tato typizace zavinění je charakteristická nikoli pouze pro právo občanské, obchodní či obecně civilní, ale též pro právo správní a trestní. Resp. právo občanské tuto typizaci nezná a typizace byla převzata z ust. § 4 – 5 zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon. **Právo občanské tak vychází z ucelenosti právního řádu a analogií iuris pro typizaci jednotlivých částí skutkové podstaty civilních deliktů používá typizaci trestněprávní.**

1. Úmysl přímý – škůdce věděl, že svým počináním způsobí škodu a chtěl ji způsobit.

2. Úmysl nepřímý – škůdce věděl, že svým počináním může způsobit škodu a pro případ, že by nastala, byl s touto skutečností srozuměn.

3. Nedbalost vědomá – škůdce věděl, že svým počíná-

ním může způsobit škodu, avšak bez přiměřených důvodů doufal, že nenastane.

4. Nedbalost nevědomá – škůdce nevěděl, že svým počínáním může způsobit škodu, avšak s ohledem k okolnostem a svým poměrům o tom vědět měl či mohl.

Pokud si jednotlivé složky odpovědnosti za škodu začleníme do tabulky z hlediska přehledu o rozpoložení vědomostní složky a volní složky, mohla by vypadat následujícím způsobem:

Typy zavinění	Vědomostní složka zavinění	Volní složka zavinění
Úmysl přímý	+ ⁶	+
Úmysl nepřímý	+	0
Nedbalost vědomá	+	-
Nedbalost nevědomá	-	-

Občanské právo hmotné obecně nerozlišuje odpovědnostní otázku z hlediska založení odpovědnosti s poukazem na konkrétní typ zavinění. **V režimu občanského zákoníku musíme předně rozlišovat, o jaký typ odpovědnosti se jedná, zda se jedná o odpovědnost subjektivní či objektivní.** V prvním případě (typicky odpovědnost za škodu ve smyslu ust. § 420 odst. 1 občanského zákoníku, dále jen „OZ“) se pro odpovědnost za škodu vyžaduje vždy zavinění, a to alespoň zavinění ve formě nedbalosti nevědomé (argumentum a contrario k § 420 odst. 3 OZ). Měla-li by být prokázána vyšší forma zavinění, tj. nedbalost vědomá či dokonce úmysl, pak by již břemeno důkazu ve vztahu k zavinění (resp. jeho konkrétní formě) leželo právě na poškozeném, aby prokázal, že škůdce škodu zavinil úmyslně či ve formě nedbalosti vědomé. Praktický význam může odlišení formy zavinění ve směru k „těžšímu“ zavinění mít pro poškozeného, neboť ust. § 450 OZ umožňuje soudu z důvodů zvláštního zřetele hodných náhradu škody snížit (tzv. **moderační právo**). Právě při posuzování soudu, zda soud svého moderačního práva využije, se přihlíží zejména k tomu, jak ke škodě došlo, jakož i k osobním a majetkovým poměrům fyzické osoby, která ji způsobila.⁷ OZ zde výslovně uvádí, že soud není oprávněn svého moderačního práva využít, jestliže byla škoda způsobena úmyslně (nezáleží přitom na tom, zda byla škoda způsobena s úmyslem přímým či nepřímým).

Velmi významné je **odlišování jednotlivých forem zavinění z hlediska náhrady škody v pracovním právu.** Nejkriklavějším užitím odlišení jednotlivých forem (typů) zavinění z hlediska rozsahu náhrady škody je obecná odpovědnost zaměstnance způsobená zaměstnavateli ve smyslu ust. § 250 zákoníku práce (dále jen „ZP“). Je-li škoda způsobena zaměstnancem zaměstnavateli ve formě nedbalosti nevědomé, pak odpovídá pouze za škodu skutečnou, a to v rozsahu maximálně 4,5 násobku svého průměrného měsíčního výdělku. Jestliže však způsobí tuto škodu úmyslně či v opilosti či pod vlivem jiných omamných a psychotropních látek, pak již toto omeze-

ní, pokud se týče škody skutečné, neexistuje a zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za celou škodu skutečnou. Nadto, pokud způsobil zaměstnanec škodu úmyslně (opět nehraje roli forma úmyslu – tj. přímého či nepřímého), pak odpovídá zaměstnanec nejen za škodu skutečnou, ale rovněž za ušlý zisk, a to v plné výši.⁸

Pokud se týče **rozlišování forem zavinění v režimu správního práva**, lze zopakovat, že přestupky vyžadují z hlediska formy zavinění alespoň nedbalosti nevědomé, přičemž vyžaduje-li se k naplnění znaku přestupku konkrétní formy zavinění (anebo formy „těžší“ než právním předpisem uvedené), je zapotřebí, aby tak zákon výslovně uvedl. V porovnání se správními delikty fyzických a právnických osob jde o kodifikované delikty zakotvené v zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Naproti tomu správní delikty, resp. jejich skutkové podstaty jsou obsaženy v nejrůznějších právních normách správního práva, přičemž ta která právní norma (tj. ta která skutková podstata) vždy uvádí, zda se k naplnění jejich znaků vyžaduje zavinění. Zpravidla se jedná o zavinění ve formě nedbalosti nevědomé jakožto minimálního požadavku na naplnění všech znaků skutkové podstaty, tj. včetně zavinění. Pro úplnost dodávám, že **většina skutkových podstat správních deliktů je založena na objektivních okolnostech, tj. bez ohledu na to, zda k zavinění došlo či nikoli.** V takovém případě, chceme-li se odpovědnosti vyhnout, podobně jak bylo zmíněno u zproštění se objektivní odpovědnosti v právu občanském, nezbyvá, než se nikoli vyvinít, ale liberovat – zprostit odpovědnosti (viz výše).

Trestněprávně jsou **formy zavinění** podstatné z několika hledisek, a to:

a) **z formálního**, kdy je zapotřebí, aby skutek naplnil konkrétní skutkovou podstatu trestného činu, a to z hlediska všech jeho požadovaných formálních znaků, tj. včetně subjektivní stránky trestného činu, a

b) **z hlediska materiálního**, který je odpovědí na otázku reálné nebezpečnosti pachatele a jím spáchaného trestného činu pro společnost.⁹

Z formálního hlediska se vždy vyžaduje, aby byl skutek spáchan ve formě úmyslu (stačí tedy i úmysl nepřímý – eventuální), v opačném případě by se nejednalo o trestný čin, a to pro nedostatek subjektivní stránky trestného činu. U nedbalostních trestných činů musí být tato skutečnost vždy uvedena přímo u konkrétní skutkové podstaty. V opačném případě se má za to, že čin k tomu, aby byl trestný, musí být spáchan úmyslnou formou. Pokud se týče materiálního hlediska, u skutku, jehož zavinění splňuje předpoklady „těžší“ formy zavinění, než vyžaduje zákon, může být k této skutečnosti přihlédnuto z hlediska ukládání trestu co do jeho výše. V této souvislosti však pro úplnost dodávám, že při aplikaci materiálního zhodnocení zavinění je třeba respektovat železnou zásadu zákazu dvojího hodnocení. Tj. **jestliže je ke spáchání trestného činu zapotřebí spáchání skutku v úmyslné formě, nelze pachateli úmysl přičíst též z hlediska ukládání trestu** (co do druhu a výše), neboť u těchto trestných činů byla skutečnost, že trestný čin byl spáchan úmyslnou formou, spotřebována v souvis-

losti s hodnocením otázky viny (srov. § 31 odst. 3 trestního zákona). Nelze tak tutéž hodnocenou skutečnost posoudit opětovně též z hlediska ukládání trestu.

Struktura skutkových podstat zaviněných civilních deliktů

Domnívám se, že je velmi praktické a pro právní praxi velmi důležité vyjmenovat si strukturu znaků jednotlivých skutkových podstat odpovědnostních deliktů v ci-

vilním právu. Poměrně roztráštěná právní úprava z hlediska požadavků na naplnění té které odpovědnosti za škodu je zejména v právu občanském a pracovním. Pro porovnání považuji za nejvhodnější formu demonstraci jednotlivých odpovědnostních skutkových podstat v následující tabulce. Zároveň jsou v tabulce vyznačeny některé specifické prvky jednotlivých skutkových podstat, nad nimiž je nezbytné se pozastavit (např. prekluzivní lhůta pro uplatnění náhrady škody způsobené na věcech vnesených či odložených).

Odpovědnostní skutková podstata	Znaky odpovědnostní skutkové podstaty
Odpovědnost za škodu dle občanského zákoníku¹⁰	
Obecná odpovědnost za škodu (§ 420 odst. 1 OZ)	<ol style="list-style-type: none"> protiprávní jednání, vznik škody, příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody, zavinění (minimálně ve formě nedbalosti nevědomé, která se však presumuje).
Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností (§ 420a OZ)	<ol style="list-style-type: none"> protiprávní jednání či následek v důsledku provozní činnosti, vznik škody, příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost vzniklá v rámci existujícího závazku (§ 421 a 421a OZ)	<ol style="list-style-type: none"> existence závazkového právního stavu, škodná událost, škoda na převzaté věci, příčinná souvislost mezi ad 2. a ad 3.
Odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání (§ 422 a násl. OZ)	<ol style="list-style-type: none"> protiprávní jednání, vznik škody, příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2., <ul style="list-style-type: none"> možnost zproštění se odpovědnosti osoby pověřené dohledem: prokázání, že dohled nezanedbala; nevylučuje se odpovědnost osoby, která nemůže posoudit následky svého jednání – posuzuje se její zavinění.
Odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům (§ 424 OZ)	<ol style="list-style-type: none"> jednání porušující dobré mravy, vznik škody, příčinná souvislost ad 1. a ad 2., zavinění ve formě úmyslu.
Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků (§ 427 a násl. OZ)	<ol style="list-style-type: none"> škodná událost vyvolaná zvláštní povahou provozu dopravních prostředků, vznik škody, příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným (§ 432 OZ)	<ol style="list-style-type: none"> škodná událost vyvolaná provozem zvlášť nebezpečným, vznik škody, příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost za škodu na věcech vnesených a odložených (§ 433 OZ)	<ol style="list-style-type: none"> odpovědný subjekt (provozovatelé ubytovacích služeb, činností spojených s odkládáním služeb, garáží a podobných služeb), souvislost vzniku škody s poskytováním výše uvedených služeb, existence majetkové újmy. <ul style="list-style-type: none"> včasné uplatnění nároku poškozeným (15 dnů od okamžiku, kdy se poškozený o škodě dozvěděl).

Odpovědnostní skutková podstata	Znaky odpovědnostní skutkové podstaty
Odpovědnost za škodu dle občanského zákoníku¹⁰	
Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci vadným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dle zák. č. 82/1998 Sb.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. vadný úřední postup či nesprávné rozhodnutí státního orgánu či orgánu samosprávy, 2. vznik škody, 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (zák. č. 59/1998 Sb.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. vada výrobku, 2. vznik škody (na životě, zdraví či jiné věci než je vadný výrobek), 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost za škodu dle obchodního zákoníku¹¹	
Obecná odpovědnost za škodu dle obchodního zákoníku (§ 373 a násl. ObZ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. porušení povinnosti ze závazkového vztahu podřízeného režimu ObZ, 2. vznik škody, 3. informovanost škůdce o možném vzniku škody při nesplnění povinnosti ze závazkového vztahu, 4. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost za škodu dle zákoníku práce¹²	
Obecná odpovědnost zaměstnance (§ 250 ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. porušení povinností při plnění pracovních úkolů či v přímé souvislosti s tímto, 2. vznik škody, 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2., 4. zavinění (nedbalost – limitace 4,5 násobku průměrného výdělku, nedbalost při požití alkoholu – škoda skutečná, úmysl – škoda skutečná i ušlý zisk).
Odpovědnost za nesplnění povinnosti k odvrácení škody (§ 251 ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. porušení povinnosti upozornit nadřízeného vedoucího zaměstnance na nebezpečí škody či nezakročení, 2. vznik škody, 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2., 4. zavinění – minimálně ve formě nedbalosti vědomé.
Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách a odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů (§ 252 a násl. ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. schodek na svěřených hodnotách či ztráta svěřených předmětů, 2. existence platně uzavřené dohody o hmotné odpovědnosti.
Obecná odpovědnost zaměstnavatele (§ 265 ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. porušení povinností zaměstnavatele či úmyslné jednání proti dobrým mravům, 2. škoda vzniklá při plnění pracovního úkolu či v přímé souvislosti s ním, 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2., 4. zavinění zaměstnavatele či jeho zaměstnanců.
Odpovědnost při odvrácení škody (§ 266 ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. odvrácení škody vznikající zaměstnavateli zaměstnancem či nebezpečí škody, 2. vznik škody na věcech, 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2.
Odpovědnost na odložených věcech (§ 267 ZP)	<ol style="list-style-type: none"> 1. protiprávní jednání či právní událost, 2. škoda na věcech odložených, jež jsou takovými, které se obvykle do práce nosí a odkládají, a to na místě k tomu určeném, 3. příčinná souvislost mezi ad 1. a ad 2., 4. uplatnění nároku zaměstnancem do 15 dnů ode dne, kdy se o škodě dozvěděl.

Zavinění dle navrhovaného znění občanského zákoníku

Text navrhovaného znění občanského zákoníku zveřejněného na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky¹³ je možné rozdělit z hlediska výkladu o zavinění do dvou oblastí, kdy prvou oblastí je především samotné pojetí zavinění jako právní kategorie a druhou je pak funkce, kterou zavinění zastává v jednotlivých skutkových podstatách odpovědnosti za škodu.

Pokud se týče **zavinění jako právní kategorie**, rozlišuje navrhované znění občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) nadále dvě základní kategorie zavinění, a to zavinění ve formě úmyslné a ve formě nedbalosti. Úmyslná forma zavinění byla NOZ ponechána z hlediska definice stranou a NOZ tak definuje pouze nedbalostní formu zavinění. Pokud se týče zavinění úmyslného, nadále by se tak zřejmě vycházelo z komplexnosti právního řádu a použilo by se definice zavinění obsažené v ust. § 4 trestního zákona. NOZ definuje nedbalostní formu zavinění tak, že „*nedbale jedná, kdo nejedná tak pečlivě a s takovými vědomostmi a dovednostmi, jaké lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku obvykle očekávat.*“ „*Dá-li však najevo zvláštní znalost či dovednost, anebo se zaváže k činnosti, k níž je zapotřebí zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti, dopouští se nedbalosti, nevykazuje-li tyto vlastnosti (§ 2415 odst. 2).*“ Zákon přitom zakládá vyvratitelnou domněnku toho, že ten, kdo způsobil škodu, zavinil její vznik vlastní nedbalostí. De facto tak NOZ pouze jinak formuluje současnou právní domněnku nedbalosti nevědomé vztahující se na osoby, jež škodu způsobili. Z mého pohledu považuji úpravu zavinění zakotvenou v NOZ za poměrně zmatečnou a velmi neurčitě aplikovatelnou s ohledem na textaci jednotlivých skutkových podstat odpovědnosti za škodu. Nado to uvádím, že současné evropské trendy směřují k charakteristice zavinění tak, jak je zakotvena v současné právní úpravě § 4 a 5 trestního zákona, a dodávám, že zmatečnost NOZ pokud jde o charakteristiku zavinění je podtržena skutečností, že NOZ ve svém § 7 presumuje dobrou víru jednajících osoby. Presumpce dobré víry je přitom dle mého subjektivního názoru v přímém rozporu s presumpcí zavinění (byť ve formě nedbalosti), jak je presumováno § 2415 NOZ. Z uvedených důvodů považuji za vhodné udržet stávající formulaci a typizaci jednotlivých forem zavinění v rámci odpovědnosti za vzniklou škodu. V současné době tato formulace vychází z výkladu § 4 a 5 trestního zákona, neboť OZ neobsahuje přesné definice jednotlivých forem zavinění. Nicméně právní praxe dovodila veškeré potřebné informace k zavinění jako složce odpovědnosti za delikt. Dle mého skromného názoru tak zbývá pouze začlenit tyto obecné formulace právní praxe a teorie do textu právní normy. Textace nedbalostního zavinění dle § 2415 odst. 2 NOZ bohužel nerespektuje dosavadní definici zavinění, totiž že se jedná o vzájemný poměr složky vědomostního (intelektuálního) a volního psychického projevu individua. NOZ spíše než otázky typizace zavinění velmi pečlivě (z hlediska domněnky nedbalosti) upravuje otáz-

ky porušení smluvní a mimosmluvní povinnosti. V případě, kdy dojde ke škodě a odpovědnosti za ni v důsledku **mimosmluvní odpovědnosti**, konstruuje se vyvratitelná domněnka nedbalosti tak, že „*nedbale jedná ten, kdo nejedná tak pečlivě a s takovými vědomostmi a dovednostmi, jaké lze od osob průměrných vlastností v průměrném soukromém styku obvykle očekávat.*“ „*Dá-li však určitá osoba najevo zvláštní znalost či dovednost, anebo se zaváže k činnosti, k níž je zapotřebí zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti, dopouští se nedbalosti, nevykazuje-li tyto vlastnosti.*“ Naproti tomu pro případ škod způsobených **porušením smluvní povinnosti** se vyžaduje, aby škůdce prokázal, že mu ve splnění povinnosti, k níž se smluvně zavázal, zabránila mimořádná překážka (a to za účelem zproštění se odpovědnosti). V těchto případech je tedy nedbalost spojena i se situací, kdy škůdce porušil povinnost, protože mu v jejím splnění zabránila překážka, kterou alespoň měl a mohl předvídat a odstranit.

Pokud se týče jednotlivých skutkových podstat odpovědnosti za škodu a funkce zavinění v těchto jednotlivých skutkových podstatách dle NOZ, jsou následující:

1. Obecná odpovědnost za škodu je NOZ podchycena na podobné konstrukci jako je tomu u stávajícího OZ, a to na základě obsažení základní prevenční povinnosti v ust. § 2404, který uvádí, že „každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí“ (srov. § 415 OZ), k tomu však NOZ dodává „*nechová-li se tak, ač to vyžadují okolnosti, zvyklosti nebo právní předpis, jde škodlivý následek, který z toho vznikl, k jeho tíži a je povinen škodu nahradit.*“ Obecná odpovědnost za škodu je dále rozšířena o obsah stávajícího § 417 OZ, tedy o výslovnou odpovědnost za škodu způsobenou nechováním se, resp. nezakročením v případě hrozící škody. V takovém případě odpovídá subjekt, jenž měl zakročit, za škodu, která vznikla a které mohlo být zabráněno. Současná právní konstrukce naplnění obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 OZ (jako odpovědnostní kategorie) vychází právě z porušení prevenční povinnosti § 415 OZ anebo z porušení § 417 OZ (kde se stanoví hmotněprávní důvod odpovědnosti – povinnost, jež je při svém porušení sankcionována).

2. Další skutkovou podstatou je odpovědnost za škodu způsobenou náhodou. Tato skutková podstata se vztahuje na náhodně vzniklou škodu, jestliže škůdce dal k náhodě svou vinou podnět, a to zejména tím, že porušil příkaz nebo poškodil zařízení, které má náhodně škodě zabránit.

3. Odpovědnost za škodu způsobenou tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání je oproti dosavadní právní úpravě poněkud rozpracovanější, ve své podstatě se však neodlišuje, spíše pouze upřesňuje otázky řešené v současnosti judikaturou. De facto je zde odlišen trojí druh odpovědnosti za tuto škodu, a to **a) odpovědnost osoby, jež měla vykonávat dohled** nad osobou nemající schopnost posoudit následky svého jednání, **b) odpovědnost nesvéprávné osoby**, jestliže v tomto konkrétním případě byla s to předvídat následky svého jednání, **c) společnou odpovědnost osoby ad a) a ad b)**, jež dle NOZ odpovídají společně a nerozdílně za škodu takto vzniklou,

a to podle míry svého zavinění a u osoby nesvéprávné podle míry její schopnosti předvídat následky svého jednání. Osoba vykonávající dohled nad nesvéprávnou osobou má přitom možnost škody se zprostit (liberovat) za předpokladu, že je alternativně splněna některá z následujících podmínek: a) škoda nevznikla z protiprávního činu, b) osoba vykonávající dohled nezanedbala náležitý dohled, tuto skutečnost však musí prokázat.

4. Odpovědnost za škodu způsobenou osobou s nebezpečnými vlastnostmi je zcela novou skutkovou podstatou navrhovanou NOZ (§ 2424 NOZ). Její podstatou je zabezpečení odpovědnosti osoby, jež se ujme osoby s nebezpečnými vlastnostmi a poskytne jí útulek anebo jí svěří nějakou činnost v domácnosti, provozovně apod. Jestliže zde není dána nutná potřeba osoby s nebezpečnými vlastnostmi na poskytnutí takového útulku, pak poskytovatel odpovídá společně a nerozdílně za škodu způsobenou takovou osobou.

5. Odpovědnost za škodu z provozní činnosti byla NOZ (§ 2425) de facto převzata z právní úpravy obsažené současným OZ (§ 420a). NOZ však činí změnu v tom směru, že po vzoru návrhu občanského zákoníku z roku 1937 doplňuje odpovědnost o zvláštní odpovědnost za škodu způsobenou na nemovitosti, a to tak, že uvádí, že „výše uvedená odpovědnost se použije i na případ oprávněného provádění nebo zajištění prací, jimiž je jinému způsobena škoda na nemovitosti, anebo jimiž se držba nemovitosti znemožní nebo podstatně ztíží“. NOZ zavedením této skutkové podstaty zároveň vypouští skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu vyvolanou povahou provozu zvláště nebezpečného, neboť tato podstata postrádá v současné době významu a je pokryta odpovědností za škodu z provozní činnosti.

6. Odpovědnost za škodu z provozu dopravních prostředků je NOZ ve svém § 2427 zcela převzata ze současného OZ (§ 433 – § 437).

7. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem je novou skutkovou podstatou odpovědnosti za škodu. Výslovně upravuje odpovědnost vlastníka zvířete za škodu tímto zvířetem způsobenou, bez ohledu na to, zda vlastník zvířete v daném okamžiku na zvíře dohlíží či nikoli. Společně a nerozdílně s vlastníkem zvířetem přitom odpovídá za škodu takto způsobenou chovatel či uživatel zvířete v okamžiku, kdy ke škodě došlo. Zajímavou konstrukcí odpovědnosti v této souvislosti je další ze způsobů vzniku zadržovacího práva, neboť NOZ uvádí, že kdo zastihne na pozemku cizí zvíře, může, působí-li mu škody, zadržet tolik kusů zvířete, kolik postačuje ke krytí vzniklé škody. Uvedené ustanovení bylo převzato z návrhu občanského zákoníku z roku 1937, dle mého názoru však již postrádá praktický význam. V současné době by vlastník zvířete odpovídal za škodu vzniklou v důsledku porušení prevenční povinnosti zakotvené § 415, přičemž odpovědnost za škodu by byla posuzována ve smyslu ust. § 420 OZ.

8. Odpovědnost za škodu způsobenou věcí není ve své podstatě novinkou NOZ (§ 2435). Za takto vzniklou škodu odpovídá vlastník věci, který nad ní dohled měl či mít měl, přičemž právní předpis stanoví vyvratitelnou práv-

ní domněnku, že takovou osobou je vlastník. Pod tuto škodu spadá především odpovědnost za škodu způsobenou okolností, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo použito při plnění závazku. Dále však NOZ podrobně rozpracovává různé další situace, kdy věc může způsobit škodu. Např. se jedná o pád neudržované budovy, vadné poskytnutí zdravotnické, veterinární, sociální či jiné biologické služby. Těto odpovědnosti se přitom škůdce nemá možnost zprostit, jedná se o tzv. absolutní odpovědnost. Novinkou ve speciálních skutkových podstatách je odpovědnost za škodu způsobenou pádem nebo vyhozením věci z místnosti. Tyto případy jsou za současného právního stavu chápány jako porušení prevenční povinnosti § 415 OZ, proto by byli pachatelé odpovědní za škodu dle § 420 odst. 1 OZ.

9. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je z valné většiny přepisem zák. č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. To je logickým důsledkem skutečnosti, že tato právní norma vznikla implementací směrnice Evropských společenství č. 85/374/EHS, o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky. V této souvislosti upozorňuji, že právní předpis obsahuje chybu v ust. § 2438 odst. 3, kde se uvádí, že „škoda způsobená vadou výrobku se hradí do výše 15 000 Kč“. Směrnice, jakož i současná právní úprava však uvádí, že se hradí škoda převyšující částku 500 EUR. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku není škodou absolutní, škůdce se jí může zprostit, a to tak, že prokáže, a) že vzniklou škodu si zavinil sám poškozený, b) jestliže prokáže, že výrobek na trh nevedl, c) jestliže prokáže, že lze předpokládat, že vada neexistovala v době, kdy byl výrobek uveden na trh, d) prokáže, že výrobek nevyrobil pro prodej či jiný způsob použití pro podnikatelské účely, e) vada výrobku je důsledkem plnění právních povinností (např. technických požadavků na výrobky) a posledně, f) jestliže stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek na trh, neumožnil zjistit jeho vadu.

10. Odpovědnost za škodu na převzaté věci uvedená v ust. § 2443 NOZ plně odpovídá současné odpovědnosti za škodu způsobenou při plnění závazku. Provozovatel, který převzal věc za účelem plnění závazku, má tak plnou objektivní odpovědnost za ztrátu, zničení, poškození či jiné fyzické znehodnocení věci.

11. Odpovědnost za škodu na věcech vnesených nebo odložených de facto odpovídá současné právní úpravě OZ, a to jak z hlediska znaků skutkové podstaty této odpovědnosti za škodu, tak i z hlediska lhůt a specifického vymezení působnosti této odpovědnosti na konkrétní provozovatele konkrétních služeb.

12. Novinkou je zavedení odpovědnosti za škodu způsobenou informací nebo radou. Z hlediska naplnění všech znaků se v závislosti na míře zavinění rozlišuje nedbalost nevědomá a vědomá. V prvním případě jde o odpovědnost za škodu způsobenou speciálním subjektem, tj. osobou, která se hlásí k určitému stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník. Jestliže v tomto postavení způsobí nesprávnou infor-

mací nebo škodlivou radou škodu, ponese za ni plnou odpovědnost. **Podmínkou však je, že radu poskytl za úplatu.** Druhá forma je specifická pro běžné fyzické osoby, jež poskytly radu nikoli jako zástupci určité profese za úplatu. V takovém případě se pro naplnění této skutkové podstaty **vyžaduje vždy zavinění ve formě alespoň nedbalosti vědomé.** Tato skutková podstata je tedy nezávislá na specialitě subjektu a úplatnosti či bezplatnosti poskytnuté rady.

Obecně lze k právní úpravě NOZ shrnout, že zavinění jako právní institut zůstal velmi významně zanedbán. Současná právní úprava je schopna zavinění definovat podle trestněprávních norem vycházejíc z komplexnosti právního řádu. NOZ však vnesl do civilní právní úpravy zmatek, neboť definoval zavinění nedbalé, a to navíc s rozlišením na porušení mimosmluvního a smluvního závazku, avšak zcela pominul definici úmyslného jednání. Je tak zapotřebí použít trestněprávního výkladu pouze zčásti a zčásti aplikovat právní normy obsažené NOZ. Jedná se o aplikaci nezdravou, už s ohledem na jinou konstrukci zavinění oproti právu trestnímu. Zavinění je obecným institutem, jenž je stejně definován všemi právními odvětvími, ať už se jedná o odvětví civilní či veřejnoprávní a v tomto duchu by měla zůstat právní úprava totožná. Zatímco současná právní úprava staví zavinění na vzájemném poměru vědomosti (intelektuální) složky psychického rozpoložení jedince a jeho složky volní (tj. jeho schopnosti ovládat své jednání), právní úprava navrhovaná od tohoto upouští a definuje zavinění jako „nedbalost“, která je posuzována nikoli subjektivně, ale objektivně, a to s ohledem na vědomosti a dovednosti, jaké lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku obvykle očekávat. Zavinění je kategorií subjektivní a v této rovině by mělo také zůstat. Konstrukce zavinění dle NOZ je v tomto směru nedomyšlená a troufám si říci, že z hlediska aplikační praxe velmi nebezpečná a zneužitelná.

Co se týče jednotlivých odpovědnostních skutkových podstat, považuji je za důsledně propracované a ztotožňuji se i se změnami provedenými v poměru k současnému právnímu stavu. Snad bych jen de lege ferenda doporučil zákonodárci zařadit do právního předpisu odpovědnost dle zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Jedná se o poslední z občanskoprávních odpovědnostních kategorií, jež je v současné době upravena zvláštním právním předpisem, což považuji za zbytečné v okamžiku, kdy se připravuje nový civilní kodex. Za velmi prospěšné považuji vypuštění odpovědnosti za škodu vyvolanou provozem zvláště nebezpečným, jež je s ohledem na existenci odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností opravdu nadbytečnou. Pozitivně vnímám též skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu způsobenou informací nebo radou. Tato skutková podstata citelně v současném právním řádě chybí a odpovědnost za škodu takto způsobenou by bylo dle současného právního stavu třeba vymáhat postupem podle § 420 odst. 1 OZ.

Komparace institutu zavinění dle české právní úpravy s právní úpravou Slovenské republiky

Při komparaci české právní úpravy zavinění a jeho významu z hlediska odpovědnosti za škodu jako celku je třeba si uvědomit, že **slovenská právní úprava odpovědnosti za škodu vychází ze zákona č. 40/1964 Zb.**, občanský zákoník, což je de facto český občanský zákoník. Slovenská republika převzala ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky veškerou právní úpravu tehdejšího čs. státu a stejný osud měl i občanský zákoník. Teprve od 1. 1. 1993 šel vývoj obou států odděleně. **Právní úprava odpovědnosti za škodu, jakož i jejich jednotlivých složek (znaků) je proto de facto shodná**, a to jen s výjimkou ust. § 425 – 426b českého OZ. Odlišnost jednotlivých právních řádů z hlediska jednotlivých skutkových podstat odpovědnosti za škodu spatřuji pouze v absenci odpovědnosti za škodu v některých zvláštních případech, jež český OZ na rozdíl od slovenského obsahuje. Zde český OZ upravuje především odpovědnost osoby, v jejíž prospěch vykonává určitý subjekt veřejnou funkci, odpovědnost za škodu způsobenou osobě při její přípravě na zaměstnání a dále odpovědnost samosprávných celků či zřizovatele požárního sboru za škodu způsobenou při činnosti jeho členů anebo při činnosti fyzické osoby ve prospěch samosprávných celků, a to za škodu utrpenou při plnění úkolů v zájmu společnosti. Další speciální skutkovou podstatou je odpovědnost vzdělávacího zařízení za škodu způsobenou či vzniklou úrazem žáků těchto zařízení při výuce či praxi, nebo v přímé souvislosti s těmito činnostmi. Předmětná právní úprava, jež dosud není obsažena ve slovenském právním řádu, je důsledkem poslední novely občanského zákoníku, a to zák. č. 264/2006 Sb., která byla vynucena vstupem nového zákoníku práce č. 262/2006 Sb. v účinnost. Některé odpovědnostní kategorie tímto přešly z režimu zákoníku práce do režimu občanského zákoníku. Další významnou odlišnost mezi srovnávanými právními řády spatřuji **v otázkách týkajících se náhrady škody při úmrtí.** V podstatě lze shrnout, že při úmrtí fyzické osoby mají pozůstalí nárok na následující položky: jednorázové odškodné pozůstalým, výživné pozůstalých, jimž zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat, přiměřené náklady spojené s léčením a pohřbem (hradí se osobě, jež je vynaložila), event. věcná škoda, která vznikla při škodě na zdraví též poškozenému. Odlišnost českého od slovenského právního řádu lze spatřit v ust. § 444 odst. 3 českého OZ, kdy zákonodárce novelou občanského zákoníku č. 160/2006 Sb. s účinností od 26. 4. 2006 začlenil do litery OZ přesné úhrady jednorázového odškodného jednotlivým pozůstalým rodinným příslušníkům. Na Slovensku je ale nadále výše jednorázového odškodného výsledkem soudního uvážení.

✦ Autor je advokátním koncipientem v Opavě, doktorandem na katedře obč. práva PF MU v Brně a odb. asistentem na katedře spol. věd VŠB – Technické univerzity v Ostravě.

- 1 Srov.: Fiala, J.: Občanské právo hmotné. 3. vydání. PF MU Brno, Doplněk 1993, str. 349 a násl., Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha, C. H. Beck, 2004., str. 577 a násl.
- 2 Srov.: Marek, K.: Obchodněprávní smlouvy. 1. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2001.
- 3 Srov.: Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník Komentář. 1. vydání. Praha, Nakladatelství POLYGON, 2002, str. 3408.
- 4 Blíže: Průcha, P., Skulová, S.: Správní právo: Procesní část. 3. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2000.
- 5 Blíže: Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo Hmotné: Obecná část. 3. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2002, str. 196-263.
- 6 Vysvětlivky: „+“ znamená pozitivní vyjádření složky zavinění, „-“ znamená negativní vyjádření složky zavinění, „0“ znamená nulitní složku zavinění (např. „škůdci bylo jedno, zda škodu způsobí“).
- 7 Blíže: Fiala, J.: Občanské právo hmotné. 3. vydání. PF MU Brno, Doplněk 1993, str. 360, Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha, C. H. Beck, 2004, str. 650.
- 8 Blíže: Galvas, M. a kol.: Pracovní právo. 2. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2004.
- 9 Blíže: Kratochvíl, V. a kol.: Trestní právo hmotné: Obecná část. 3. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2002, str. 173-194.
- 10 Blíže: Fiala, J. a kol.: Občanské právo hmotné. 3. vydání. PF MU Brno, Doplněk 1993, str. 365 a násl., Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné. Svazek II. 2. vydání. Praha, ASPI, a. s., 2002, str. 508 a násl.
- 11 Blíže: Marek, K.: Obchodněprávní smlouvy. 1. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2001.
- 12 Blíže: Galvas, M. a kol.: Pracovní právo. 2. vydání. Brno, Masarykova univerzita, 2004.
- 13 www.justice.cz

Nájem bytu po novelizaci občanského zákoníku

Mgr. ADAM ZLÁMAL

Dne 31. 3. 2006 nabyl účinnosti zákon č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník,

ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Předmětem změny občanského zákoníku, která je obsažena v tomto zákoně, je úprava nájemních vztahů k bytovým jednotkám. Účelem tohoto článku je jednak přiblížit jednotlivé změny v nájemních vztazích a jednak s odstupem jednoho roku od účinnosti zákona zhodnotit změny, které tato novela přinesla, resp. které přinést měla. Stěžejní část příspěvku se pak bude věnovat zániku nájmu bytu.

I. Jednotlivé změny v úpravě nájmu bytů

I. 1. Kauce

Nově je v § 686a obč. zák. upraven institut tzv. kauce, tedy složení peněžních prostředků u pronajímatele k zajištění nájemného a úhrady za plnění poskytovaná v souvislosti s užíváním bytu a k úhradě jiných závazků nájemce v souvislosti s nájmem. Tento institut není v oblasti nájmu bytů ničím novým, ovšem nově je kauce upravena přímo v zákoně, a to tímto kogentním ustanovením, od kterého se nelze smluvním ujednáním odklonit.

Pronajímateli je v souvislosti s přijetím kauce uložena povinnost deponovat kauci na zvláštní účet u peněžního ústavu. Toto ustanovení ztěžuje využitelnost kauce především malým pronajímatelům – majitelům jednotlivých bytů, jelikož budou nuceni zřídit zvláštní účet a nést veškeré náklady se zřízením a vedením účtu spojené.

Přestože se v odborné literatuře objevily názory, že výše kauce může být v podstatě dohodnuta smluvními stranami v neomezené výši,¹ mám zato, že složená kauce nesmí přesáhnout trojnásobek měsíčního nájemného a záloh na úhradu za plnění poskytovaná v souvislosti s užíváním bytu. Toto ustanovení nebude mít do zažité praxe žádný dopad, jelikož i před přijetím zákona odpovídala obvyklá kauce jednomu až třem měsíčním nájemným.

Dále je zákonem stanovena použitelnost takto složené kauce, a to k úhradě pohledávek na nájmem a k úhradě za plnění poskytovaná v souvislosti s užíváním bytu nebo k úhradě jiných závazků nájemce v souvislosti s nájmem, přiznaných vykonatelným rozhodnutím soudu nebo vykonatelným rozhodčím nálezem nebo nájemcem písemně uznaných. Pronajímatel svoji přiznanou pohledávku započte proti pohledávce nájemce na vrácení kauce. Dochází zde tedy k započtení splatné pohledávky proti nesplacené. Mohlo by se zdát, že je zde speciální konstrukce započtení oproti obecným ustanovením (§ 581 odst. 2 obč. zák.), ovšem Nejvyšší soud ČR nedávno judikoval, že takové započtení nijak nedoručuje obecným ustanovením občanského zákoníku.²

Využitelnost kauce byla bohužel hned dalším odstavcem výrazně omezena, když je zde stanovena povinnost pronajímatele vrátit nájemci nebo jeho právnímu nástupci kauci i s příslušenstvím, tedy i s připsanými úroky, nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy nájemce byt vyklidil a předal pronajímateli. Jelikož pronajímatel může proti kauci započíst pouze svoji pohledávku, přiznanou soudem rozhodčím nálezem, nebo písemně uznanou nájemcem, vyplývá z gramatického výkladu tohoto ustanovení, že pokud do jednoho měsíce od vyklizení a předání bytu není jeho pohledávka takto splatná, musí vrátit kauci nájemci a svoji pohledávku poté vymáhat jiným způsobem.

I. 2. Nemožnost automatického prodloužení nájmu

Pro mě zcela nelogicky a z hlediska přehlednosti právního předpisu nesystematicky se v § 686a věnovaném tzv. kauci nachází odstavec šestý, obsahující velice důležité ustanovení, dle něhož na nájem bytu nelze použít ustanovení § 676 odst. 2, týkající se automatického obnovení nájmu v případě, že pronajímatel do 30 dnů od skončení nájmu uplynutím dohodnuté doby nájmu nepodá návrh na vydání věci nebo na vyklizení nemovitosti a nájemce věc nebo nemovitost nadále užívá. Je to jedná z mála změn úpravy nájmu bytu, kterou je oslabována ochrana nájemního vztahu k bytu ve vztahu k nájemci.

I. 3. Nájem nezpůsobilého bytu

Podle § 687 odst. 2 obč. zák. lze pronajmout rovněž byt, který je ve stavu nezpůsobilém pro řádné užívání. V takovém případě je ovšem třeba přímo do nájemní smlouvy zakotvit povinnost nájemce byt uvést do řádného stavu. Přitom je třeba dohodnout se o vzájemných právech a povinnostech, které z toho mezi nájemcem a pronajímatelem vzniknou. Tak je možné dohodnout, že náklady na opravu bytu budou účtovány pronajímateli nebo že náklady na opravu bytu budou započítávány proti nájemnému, popř. může být dohodnut jiný způsob vypořádání vzájemných závazků.

Pokud by dohoda o provedení oprav neobsahovala ujednání o náhradě nákladů na opravy, použilo by se na takto vynaložené náklady ustanovení § 667 obč. zák., podle kterého nájemce může po skončení nájmu požadovat protihodnotu toho, o co se zvýšila hodnota věci (bytu).

I. 4. Osoby žijící s nájemcem v bytě

Co se týče osob žijících s nájemcem v bytě, tak se zde setkáváme s interpretačním problémem ve vztahu k vymezení okruhu těch osob, které je nájemce oprávněn do bytu přijmout. V § 688 obč. zák. jsou uvedeny osoby, které žijí s nájemcem ve společné domácnosti, v novelizovaném ustanovení § 689 odst. 1 obč. zák. jsou ovšem uvedeny osoby, které žijí s nájemcem v bytě. Ze znění § 689 odst. 1 obč. zák. tedy dle mého názoru vyplývá právo nájemce přijmout do bytu i osoby, které nejsou členy domácnosti (§ 115 obč. zák.) či osoby blízké (§ 116 obč. zák.). Právo nájemce přijmout do bytu další osoby nepřímo vyplývá rovněž z § 689 odst. 2 obč. zák. V této souvislosti se můžeme setkat s otázkou, zda ustanovení nájemní smlouvy výslovně zakazující pobyt dalších osob v bytě bude platné či nikoli. Problémem zde je, že v § 689 odst. 1 obč. zák. není výslovně stanoveno, že nájemce může přijmout do bytu další osoby, toto právo ovšem ze znění jasně vyplývá. Není pochyb, že § 689 odst. 1 obč. zák. je kogentní. Ovšem právo nájemce z tohoto odstavce vyplývající je dle mého názoru již charakteru dispozitivního a **v nájemní smlouvě tak může být platně sjednáno omezení počtu lidí žijících v bytě. Jedinou výjimkou by zde bylo právo nájemce kdykoli přijmout do bytu manžela a děti, které jsou na osobu nájemce odkázány výži-**

vou, a to s ohledem na specifičnost vztahů mezi těmito osobami.

Pokud nájemce přijme do bytu další osoby, které nejsou uvedeny v nájemní smlouvě, je povinen do 15 dnů písemně oznámit pronajímateli změnu v počtu osob, které s ním žijí. Pokud tak nájemce neučiní ani do jednoho měsíce, považuje se to za hrubé porušení povinností podle § 711 odst. 2 písm. b). **Je třeba upozornit na to, že vzhledem k přechodným ustanovením (§ 7 zákona) je výpovědní důvod dán pouze tehdy, pokud nájemce přijal další osoby do bytu po 31. 3. 2006 a tuto skutečnost neoznámil pronajímateli.**

I. 5. Přechod nájmu bytu

U institutu přechodu nájmu bytu došlo v § 706 obč. zák. k přesunu vnuků nájemce ke skupině osob pečujících o společnou domácnost zemřelého nájemce nebo na něj odkázaných výživou. **Vnuci musí podle nové úpravy prokázat, že s nájemcem žili ve společné domácnosti nepřetržitě alespoň po dobu tří let před jeho smrtí a nemají vlastní byt.** Osoby uvedené v § 706 odst. 2 obč. zák. musí v bytě nájemce sdílet společnou domácnost po nepřerušované dobu tří let a musí se jednat o trvalé společné soužití, nikoli pouze pravidelné návštěvy, výpomoci apod.³ **Ovšem soud může z důvodů zvláštního zřetele hodných rozhodnout, že se stávají nájemci, i když soužití ve společné domácnosti s nájemcem netrvalo tři léta.** Definování těchto zvláštních důvodů bude záležet na soudní praxi a soud bude k okolnostem je odůvodňujícím přihlížet individuálně s přihlédnutím ke všem důvodům ve věci. Těmito důvody by např. mohla být skutečnost, kdy vnukovi do uplynutí uvedené lhůty zbývala krátká doba, popřípadě jeho složitá sociální a finanční situace.

Novela občanského zákoníku rovněž reaguje na přijatý zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, a do skupiny osob uvedených v § 706 odst. 1 obč. zák. zavádí rovněž partnera, který uzavřel partnerství s nájemcem.

Pokud se jedná o osoby uvedené v § 706 odst. 2 obč. zák., které nájemce přijal do bytu až po sjednání nájemní smlouvy, tak u nich dojde k přechodu nájmu bytu pouze tehdy, pokud se na tom nájemce s pronajímatelem dohodli. Toto ustanovení ovšem dopadá až na osoby, které nájemce přijal do bytu po účinnosti zákona.

I. 6. Zánik nájmu bytu

Největší změnou v souvislosti s novelizací provedenou zákonem č. 107/2006 Sb. prošla ustanovení týkající se zániku nájmu bytu. Velice očekávaná byla především možnost ukončit nájem bytu výpovědí v některých případech již nikoli s přivolením soudu (§ 711 obč. zák.). Oproti dosavadní úpravě zde nepřibyl žádný nový výpovědní důvod, zákonodárcem byly pouze některé z výpovědních důvodů vyjmuty z povinnosti přivolení soudu k podané výpovědi. Výklad o nové úpravě výpovědi nájmu bytu je podán v další části tohoto článku.

Dle nového ustanovení § 685 odst. 1 lze nájemní smlouvu sjednat na dobu výkonu práce nájemce pro pronajímatele. Nájemní vztah by tak měl skončit zároveň

s ukončením pracovního poměru. Upřesnění zániku takového nájmu bytu je zakotveno v § 710 obč. zák. Pokud nájemce přestane vykonávat práce pro pronajímatele bez vážného důvodu na své straně, skončí nájem bytu posledním dnem kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž bylo ukončeno vykonávání prací. Pokud nájemce přestane vykonávat práce pro pronajímatele a má k tomu vážný důvod, transformuje se takový nájem bytu na nájem bytu na dobu neurčitou. V odstavci 6 je poté uveden demonstrativní výčet skutečností, které se považují za vážný důvod, na jehož základě po skončení prací dojde k transformaci nájmu na dobu neurčitou. Jedná se např. o splnění podmínek pro přiznání starobního nebo invalidního důchodu, skutečnost, že nájemce nemůže podle lékařského posudku vykonávat sjednanou práci a pronajímatel pro něj nemá jinou vhodnou práci, nebo skončení pracovního poměru výpovědí danou pronajímatelem z důvodu organizačních změn. Další důvody budou definovány až soudní praxí.

I. 7. Podnájem

Menších změn doznala rovněž úprava podnájmu (§ 719 obč. zák.). **Smlouva o podnájmu musí mít podle nové právní úpravy písemnou formu. Stejně tak souhlas pronajímatele s podnájmem bytu (části bytu) musí být písemný, pokud tento souhlas chybí, je smlouva o podnájmu neplatná a rovněž je tato absence souhlasu důvodem pro výpověď nájmu bytu pro zvlášť hrubé porušení povinností nájemce.** Dle § 719 odst. 2 obč. zák. je nyní rovněž výslovně stanoveno, že pokud je podnájem sjednán bez určení doby, skončí podnájem nejpozději se zánikem nájmu.

II. Výpověď nájmu bytu

II. 1. Výpověď bez přivolení soudu

Pronajímatel může nově vypovědět nájem z bytu bez přivolení soudu v těchto případech:

a) Jestliže nájemce nebo ti, kdo s ním bydlí, přes písemnou výstrahu hrubě porušují dobré mravy v domě.

Chováním, kterým nájemce, popř. ti, kdo s ním bydlí, hrubě porušuje dobré mravy v domě může být např. rušení nočního klidu, slovní či fyzické napadání ostatních nájemců či jiných osob v domě. Aby toto jednání splňovalo podmínky hrubého porušování dobrých mravů, musí jít o jednání vyšší intenzity, či jednání opakující se. Pronajímatel musí v tomto případě vždy nájemce písemně upozornit na skutečnost, že v jeho chování spatřuje hrubé porušení dobrých mravů a že pro toto chování může být pro příště dána nájemci výpověď z nájmu bytu. Písemná výstraha je zde hmotněprávní podmínkou výpovědi.⁴

b) Jestliže nájemce hrubě porušuje své povinnosti vyplývající z nájmu bytu, zejména tím, že nezaplátil nájemné a úhradu za plnění poskytovaná s užíváním bytu ve výši odpovídající trojnásobku měsíčního nájemného a úhra-

dy za plnění poskytovaná s užíváním bytu nebo nedoplnil peněžní prostředky (kauci) na účtu podle § 686a odst. 3 obč. zák.

Jednáním nájemce (již nikoli i osob s ním žijících) spadajícím pod tento výpovědní důvod může být např. užívání bytu k jiným účelům než bydlení, popř. jinému dohodnutému účelu, dále provádění stavebních úprav bez souhlasu pronajímatele, porušení povinností nájemce písemně do jednoho měsíce oznámit pronajímateli veškeré změny v počtu osob, které s ním žijí v bytě (§ 689 odst. 3 obč. zák.), neplacení nájemného a úhrad za plnění poskytovaná s užíváním bytu ve shora uvedené výši či porušení povinnosti doplnit tzv. kauci na dohodnutou výši v případě jejího použití (§ 686a odst. 3 obč. zák.).

Co se týče neplacení nájemného a úhrad za plnění poskytované s užíváním bytu, tak **oproti předešlé úpravě již nemusí jít o výpadek v placení nájemného v délce tří měsíců** (nebo placení nižší částky, než kolik činí nájemné, po rozhodnou dobu tří měsíců⁵), **ale nyní musí nájemci vzniknout dluh v odpovídající výši.** Výpovědním důvodem dle tohoto ustanovení je dále dání bytu do podnájmu bez souhlasu pronajímatele (§ 719 odst. 1 obč. zák.), ovšem pouze přijetí jiné osoby bez souhlasu pronajímatele za účelem krátkodobé návštěvy nebo za účelem soužití s nájemcem ve společné domácnosti již důvodem k výpovědi není.⁶

c) Má-li nájemce dva nebo více bytů, vyjma případů, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby užíval pouze jeden byt.

Jedná se o případy, kdy nájemce je buď nájemcem aspoň dvou bytů, nebo pokud je nájemcem jednoho bytu a vlastníkem druhého bytu, popřípadě mu k druhému bytu vzniklo právo odpovídající věcnému břemenu, jehož obsahem je oprávnění byt užívat. U všech těchto důvodů musí být ještě splněna podmínka, aby na nájemci nebylo lze spravedlivě požadovat, aby používal pouze jeden byt. Výpověď podle tohoto ustanovení tak nebude důvodná, pokud např. nájemce užívá jeden byt s rodinou a druhý byt užívá v jiném místě, kde pracuje a každodenní dojíždění je vyloučeno, nebo pokud druhý byt je určen pouze pro rekreační účely a není vhodný pro trvalé užívání.

Pokud je byt ve společném jmění manželů, může být výpovědní důvod s úspěchem uplatněn jen tehdy, je-li dán důvod u obou manželů.⁷ Při posuzování oprávněnosti tohoto výpovědního důvodu není rozhodující, zda jde o byty družstevní či nedružstevní.

Druhým bytem, pro jehož užívání může být dána výpověď, může být jakákoli nemovitost, kterou lze užívat a která má svou velikostí a vybavením zajišťovat důstojné ubytování nájemce a členů jeho domácnosti.⁸ Nemusí se tedy jednat o byt (bytovou jednotku) dle zákona o vlastnictví bytů. Dle mého názoru se pouze musí jednat o stavbu, která díky svému stavebně technickému stavu může sloužit jako nemovitost pro celoroční bydlení a která je schopna uspokojit bytové nároky nájemce a členů jeho domácnosti.

d) Neužívá-li nájemce byt bez vážných důvodů nebo byt bez vážných důvodů užívá jen občas.

Závažnými důvody, pro které nájemce byt neužívá a přesto není výpověď důvodná, je např. ústavní léčení, výkon vojenské služby, nepříznivý zdravotní stav nájemce či pracovní pobyt nájemce v zahraničí. Tyto důvody ovšem nájemci musí v užívání bytu bránit dočasně, pokud jsou trvalého charakteru výpovědní důvod se uplatní. O neužívání bytu ve smyslu tohoto ustanovení jde tehdy, je-li byt zcela nebo převážně opuštěn, případně není-li nájemcem užíván obvyklým způsobem, tj. k bydlení.⁹

e) Jde-li o byt zvláštního určení nebo o byt v domě zvláštního určení a nájemce není zdravotně postižená osoba.**Náležitosti výpovědi:**

Výpovědní důvod – musí se jednat o jeden z výpovědních důvodů uvedených v druhém odstavci § 711 obč. zák. Výpovědní důvod musí být uveden dostatečně určitě, jinak je výpověď právním úkonem neplatným dle § 37 odst. 1 obč. zák.

Výpovědní lhůta – výpovědní lhůta nesmí být kratší než tři měsíce a musí skončit ke konci kalendářního měsíce. Výpovědní lhůta začne běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena druhému účastníkovi (§ 710 odst. 2 obč. zák.).

Poučení nájemce – pronajímatel musí nájemce poučit o možnosti podat do šedesáti dnů od doručení výpovědi žalobu na určení neplatnosti výpovědi k soudu. Soudem příslušným k podání žaloby je okresní (obvodní) soud, v jehož obvodu je nemovitost [§ 88 písm. g) občanského soudního řádu]. Pokud nájemce v uvedené lhůtě podá žalobu, není povinen byt vyklidit, a to až do pravomocného rozhodnutí soudu o určení neplatnosti výpovědi (§ 711 odst. 5 obč. zák.).

Závazek pronajímatele zajistit nájemci odpovídající bytovou náhradu – má-li nájemce právo na bytovou náhradu, musí se pronajímatel ve výpovědi zavázat mu tuto bytovou náhradu zajistit. **Pronajímatel má v případě výpovědi bez přivolení soudu pouze povinnost k zajištění přístřeší jako bytové náhrady.** Soud může dle § 712 odst. 5 obč. zák. toto ustanovení zákona změkčit a přiznat nájemci náhradní byt nebo náhradní ubytování.

II. 2. Výpověď s přivolením soudu

Pronajímatel může i nadále podat nájemci **výpověď z nájmu bytu pouze s přivolením soudu** v těchto případech:

a) potřebuje-li pronajímatel byt pro sebe, manžela, pro své děti, vnuky, zetě nebo snachu, své rodiče nebo sourozence;

b) jestliže nájemce přestal vykonávat práci pro pronajímatele a pronajímatel potřebuje služební byt pro jiného nájemce, který pro něho bude pracovat;

c) je-li potřebné z důvodu veřejného zájmu s bytem nebo s domem naložit tak, že byt nelze užívat nebo vyžaduje-li byt nebo dům opravy, při jejichž provádění nelze byt nebo dům delší dobu užívat;

d) jde-li o byt, který souvisí stavebně s prostory určenými k provozování obchodu nebo jiné podnikatelské činnosti a nájemce nebo vlastník těchto nebytových prostorů chce tento byt užívat.

Tyto výpovědní důvody se nijak neliší od výpovědních důvodů stanovených v § 711 odst. 1 občanského zákoníku dle předcházejícího znění (ve znění účinném od 1. 1. 1992). V ostatním ovšem úprava ukončení nájemního vztahu výpovědi s přivolením soudu změn doznala. **Nově je expressis verbis stanoveno, že písemná výpověď pronajímatele musí být doručena nájemci.** V této výpovědi musí být uveden výpovědní důvod a výpovědní lhůta, která nesmí být kratší než tři měsíce a musí skončit ke konci kalendářního měsíce. Výpovědní lhůta začne běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena druhému účastníkovi. Tato povinnost nebyla před novelou v občanském zákoníku výslovně stanovena, přesto z povahy výpovědi jako jednostranného právního úkonu vyplývalo, že musí být doručena nájemci. Dle právní teorie i praxe ovšem bylo dostačující, jestliže výpověď byla spojena s návrhem na zahájení řízení o přivolení k výpovědi nájmu bytu.¹⁰ Samotný petit, dle kterého měl soud přivolit k výpovědi z nájmu bytu, jako procesněprávní úkon adresovaný soudu, nepostačoval k tomu, aby se jednalo o řádnou a platnou výpověď jako hmotněprávní úkon. Dle mého názoru je možno tuto praxi spojení procesněprávního úkonu (žalobního návrhu) a hmotněprávního úkonu (výpověď z nájmu bytu) kontinuálně využívat i dle aktuálního znění občanského zákoníku po novele, když je nyní pouze stanoveno, že výpověď musí být doručena nájemci (tzn., že může být doručena současně s žalobním návrhem).

Oproti předcházející úpravě již ovšem není v občanském zákoníku stanoveno, kdy skončí nájemní vztah mezi pronajímatelem a nájemcem v případě podání výpovědi s přivolením soudu. Dle znění účinného do 30. 3. 2006 totiž soud přímo v rozsudku určil, ke kterému datu nájemní poměr skončí, a to s přihlédnutím k výpovědní lhůtě, která musila činit nejméně tři měsíce. Výpovědní lhůta začala běžet až prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po právní moci rozsudku. Toto ustanovení v současném znění občanského zákoníku chybí a může způsobovat jisté interpretační potíže při stanovení konkrétního data ukončení nájemního vztahu, resp. počátku a konci běhu výpovědní lhůty. Stanovení počátku běhu výpovědní lhůty je totiž možno vykládat dvojím způsobem. Dle prvního skončí nájemní vztah uplynutím výpovědní lhůty, která začne běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena druhému účastníkovi. Druhým interpretačním řešením je stanovení ukončení nájemního vztahu obdobným způsobem, jakým byl stanovován do doby nabytí

účinnosti novely, tedy že výpovědní lhůta začne běžet až prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po právní moci rozsudku, kterým bude přivoleno k výpovědi nájmu bytu. Dle mého názoru je jednoznačně třeba přiklonit se k druhému výkladu, jelikož akceptování počátku běhu výpovědní lhůty pouhým doručením výpovědi nájemci by v praxi znamenalo velké potíže. Vzhledem k délce soudního řízení lze postavit najisto, že výpovědní lhůta by vždy uběhla dříve, než by rozsudek ve věci nabyl právní moci. V případě přivolení soudu k výpovědi by zde byla dále nejistota účastníků, v jakém vztahu jsou v mezidobí mezi uplynutím výpovědní lhůty a nabytím právní moci rozsudku. V tomto mezidobí by se jednalo o bezdůvodné obohacení nájemce vůči pronajímateli. Vzhledem ke shora uvedenému a s přihlédnutím k zásadě právní jistoty účastníků právních vztahů mám jednoznačně za to, že **výpovědní lhůta začne běžet až prvním dnem měsíce, následujícího po právní moci rozsudku, kterým bude přivoleno k výpovědi z nájmu bytu.** Tento názor lze dále opřít o analogické použití ustanovení § 47 odst. 1 obč. zák., ve kterém se sice mluví o smlouvách jako dvoustranných právních úkonech, ale vzhledem k systematickému zařazení v Hlavě čtvrté občanského zákoníku, upravující právní úkony, lze dle mého názoru toto ustanovení vztáhnout rovněž na výpověď jako jednostranný právní úkon a uzavřít tak, že výpověď z nájmu bytu je v případech výpovědních důvodů stanovených v § 711a odst. 1 obč. zák. účinná až právní mocí rozsudku soudu, kterým bude přivoleno k výpovědi z ná-

jmu bytu. Přesto by bylo vhodné tento interpretační problém odstranit legislativní úpravou § 711a obč. zák. a výslovným stanovením počátku běhu výpovědní lhůty.

Pro pronajímatele je dále nově stanovena povinnost, aby v případech výpovědi dané z důvodů uvedených v § 711a odst. 1 písm. a), c) a d) uhradil nájemci nezbytné stěhovací náklady, pokud nedojde mezi ním a nájemcem k jiné dohodě. Dle předcházející právní úpravy šly stěhovací náklady k tíži pronajímatele pouze v odůvodněných případech a musel o nich rozhodnout soud.

Co se týče bytových náhrad, tak v případě, kdy pronajímatel vypoví nájem bytu z důvodů uvedených v § 711a odst. 1 písm. a), b), c) a d), je pronajímatel povinen zajistit nájemci přiměřený náhradní byt. Z důvodů hodných zvláštního zřetele může soud rozhodnout, že i při výše uvedených důvodech výpovědi nájmu bytu má nájemce právo na náhradní byt o menší podlahové ploše (nikoli však nižší kvality).

Skončí-li nájemní poměr výpovědí pronajímatele z důvodů podle § 711a odst. 1 písm. b) a nájemce přestal vykonávat práci pro pronajímatele bez vážných důvodů, stačí při vyklizení poskytnout přístřeší. Soud může na návrh pronajímatele rozhodnout, že z důvodů zvláštního zřetele hodných má nájemce právo na náhradní byt o menší podlahové ploše, nižší kvalitě a méně vybavený, popřípadě i byt mimo obec, než je vyklizovaný byt, nebo právo na náhradní ubytování.

Výpovědní důvod, pro který je nájemci podávána výpověď nájmu bytu (s přivolením či bez přivolení soudu), mu-

Ilustrační foto JAKUB STADLER

si existovat v okamžiku doručení výpovědi nájemci, nikoli podle stavu, který je zde v okamžiku, kdy soud rozhoduje o neplatnosti podané výpovědi, resp. o přivolení k výpovědi z nájmu bytu (§ 154 odst. 1 občanského soudního řádu). **V občanském zákoníku není nikde stanoveno, jaké následky má odpadnutí skutečnosti, která je základem výpovědního důvodu, po doručení výpovědi nájemci a před vyhlášením soudního rozhodnutí a jestli tímto dochází k zániku daného výpovědního důvodu.** Podle soudní praxe zánik výpovědního důvodu po doručení výpovědi nájemci nezpůsobuje automaticky její neplatnost, ovšem dle ustálené judikatury je třeba tuto otázku zkoumat z hlediska, zda výpověď není v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.).

Soudní praxe zde dospěla k závěru, že i existence některého z výpovědních důvodů (§ 711, § 711a obč. zák.) nemusí znamenat oprávněnost podané výpovědi, resp. oprávněnost podaného návrhu na přivolení výpovědi se souhlasem soudu. V řízení o přivolení k výpovědi nájmu bytu nebo v řízení o určení neplatnosti podané výpovědi může soud výpověď posoudit z pohledu § 3 odst. 1 obč. zák. a shledat, že tato je v rozporu s dobrými mravy. Dobrými mravy se přitom rozumí souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují určitou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.¹¹

Při podání výpovědi např. z důvodu neplacení nájemného a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu ve výši odpovídající trojnásobku měsíčního nájemného a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu je tedy v souladu se shora uvedeným rozhodující, že nájemné nebylo v dané výši zapláceno ke dni doručení výpovědi nájemci. **Skutečnost, že nájemce dlužné nájemné následně doplatil, však může mít význam při posouzení otázky, zda podaná výpověď není v rozporu s dobrými mravy.** Soud musí otázku případného rozporu s dobrými mravy posuzovat s ohledem na všechny skutečnosti, které podporují oprávněnost výpovědi, stejně tak jako na ty, ze kterých lze usoudit na neplatnost výpovědi z důvodu jejího rozporu s dobrými mravy. V případě rozhodnutí soudu o neplatnosti právního úkonu z důvodu rozporu s dobrými mravy jde totiž ze strany soudu o odepření ochrany práva, kterému by jinak ochrana svědčila. Při shora uvedeném výpovědním důvodu by tedy soud mohl v konkrétním případě přihlídnout k tomu, že nájemce neplatil nájemné z důvodu tíživé finanční a sociální situace, po jejímž zlepšení dluh na nájemném uhradil a nájemné poté platil řádně, dále ke skutečnosti, že nájemce se aktivně snažil vyřešit svoji tíživou situaci a že dluh na nájemném nevznikl v nijak významné výši, a rozhodnout, že přestože byl výpovědní důvod dán, je výpověď v rozporu s dobrými mravy a z tohoto důvodu je tedy výpověď neplatná.

V souvislosti s novou úpravou výpovědi nájmu bytu bez přivolení soudu se rovněž jako aktuální objevuje otázka **doručování výpovědi**. Doručení výpovědi nájemci je leckdy nemožné, a to např. tehdy, pokud nájemce výpověď očekává a převzetí se vyhýbá nebo pokud se ná-

jemce v bytě dlouhodobě nezdržuje [což je samo o sobě výpovědním důvodem dle § 711 odst. 1 písm. d) obč. zák.]. Tento problém při podávání výpovědi podle předcházející úpravy téměř neexistoval. Pronajímatel měl možnost spojit výpověď jako hmotněprávní úkon s návrhem na přivolení soudu k výpovědi jako procesněprávním úkonem a výpověď tak byla doručována přes soud společně s písemnostmi soudu. Přestože výpověď nebylo lze považovat za řádně doručenu již dojitím žaloby podané pronajímatelem soudu¹² a v případě, že nájemce na řádně doručované písemnosti soudu nereagoval, uplatnilo se náhradní doručení a soud mohl ve věci rozhodnout rozsudkem pro zmeškání.

V této souvislosti je třeba připomenout princip doručování podle hmotného práva v občanskoprávních věcech, kdy je okamžik doručení písemného právního úkonu stanoven dle § 45 odst. 1 obč. zák. V něm je stanoveno, že proti nepřítomné osobě působí projev vůle od okamžiku, kdy jí dojde. Výklad tohoto ustanovení je už dlouhodobě konstantně vykládán soudy tak, že **jednostranný písemný projev vůle je účinný vůči adresátovi okamžikem, resp. dnem, kdy se ocitne v jeho dispoziční sféře a adresát má možnost se s jeho obsahem seznámit.**¹³ Není přitom nezbytné, aby se adresát s obsahem tohoto právního úkonu seznámil, postačuje, že se tento dostal do sféry jeho dispozice a adresát měl objektivně možnost seznat jeho obsah.¹⁴ Je tedy dostačující, pokud je výpověď vhozena do schránky nájemce (v místě, kde se zdržuje) nebo pokud je výpověď uložena na poště a nájemce je o ní uvědomen, ale nevyzvedne si ji a ta je pak vrácena pronajímateli. Doručeno je nájemci rovněž tehdy, pokud výpověď převezme jeho manželka či družka, se kterou žije ve společné domácnosti.¹⁵

Z důvodu zažití praxe, kdy výpověď byla součástí návrhu na přivolení soudu k výpovědi nájmu bytu, se objevila otázka, zda lze možnost doručení výpovědi pomocí soudu použít i v případě, kdy k výpovědi již není třeba přivolení soudu. Tato otázka se stává praktickou rovněž v případě, kdy pronajímatel chce dát nájemci výpověď z nájmu bytu z důvodu, že se nájemce v bytě dlouhodobě nezdržuje. V těchto případech pronajímatel většinou nezná místo skutečného pobytu nájemce a nemůže tedy nájemci doručit ani pomocí shora uvedeného principu dojití vůle. Dle mého názoru současná právní úprava takový způsob doručení výpovědi neumožňuje. Soud může projednávat a rozhodovat (konat ve věci) pouze tehdy, pokud tato věc vyplývá z hmotného práva. Soud tak např. koná ve věci, kdy je mu doručen návrh na přivolení výpovědi nájmu bytu dle § 711a obč. zák. Pokud by mu ovšem byl doručen návrh na přivolení výpovědi nájmu bytu a jednalo by se přitom o výpověď, kde již přivolení soudu není třeba, nemůže soud ve věci jednat, jelikož k tomu není dle hmotného práva oprávněn. Takový návrh by musel být soudem odmítnut.

III. Závěr

Prvním dojmem po zhlédnutí nové úpravy je myšlenka, že touto **novelou došlo k oslabení principu nájmu by-**

tu jako právního vztahu chráněného. K tomuto oslabení ovšem došlo pouze částečně a dle mého názoru je nájemce i nadále ve vztahu k pronajímateli „tou silnější stranou“. Oslabení postavení nájemce spočívá především ve vyloučení možnosti automatického obnovování nájmu bytu při uplynutí doby nájmu a především v zakotvení možnosti výpovědi nájmu bytu ze strany pronajímatele bez přivolení soudu v určitých případech. Většinu výpovědních důvodů, pro které lze vypovědět nájem bytu bez přivolení soudu, tvoří určité delikttní chování nájemníků. Novelou občanského zákoníku tak bylo u těchto nájemníků oslabeno jejich postavení ve srovnání s ostatními „nekonfliktními“ nájemníky.

Novela občanského zákoníku měla především pomoci pronajímatelům ukončit nájemní vztah s těmito nájemníky rychleji a bez nutnosti absolvování soudního sporu. S odstupem času je třeba bohužel konstatovat, že ne vždy je tento záměr naplněn. Většina nájemníků totiž po po-

dání výpovědi využije svého zákonného práva a napadá podané výpovědi žalobou na neplatnost. Nájemníci totiž počítají s tím, že soudní řízení se může protáhnout na několik měsíců (až let) a po celou tuto dobu budou oprávněni byt užívat. V případech, kdy nájemník proti výpovědi žalobu nepodá, je případné vyklizení bytu opravdu rychlejší, ale v opačném případě dochází naopak k tomu, že časový okamžik mezi podáním výpovědi a vystěhováním nájemníka je delší, než tomu bylo před novelou.

Zákonodárci se dále ani při tvorbě této novely nepodařilo přijmout předpis, který by byl prost nejasností při jeho interpretaci. Výklad některých problematických ustanovení jsem se snažil podat v tomto článku, ovšem jejich interpretace bude záviset především na soudní praxi, bez ohledu na to, jaké postavení má judikatura jako pramen práva v českém právním systému.

❖ Autor je advokátním koncipientem v Praze.

1 Křeček, S.: „Kauce“, Právní rozhledy 13/2006, str. 483.

2 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2006.

3 Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárková, M. a kol.: Občanský zákoník: komentář, 9. vydání, C. H. Beck, Praha 2004, str. 1043.

4 Fiala, J. a kol.: Občanské právo hmotné, Doplněk, Brno 2002, str. 303.

5 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 26 Cdo 585/2002.

6 Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 3. 1993, sp. zn. 9 Co 734/92, uveřejněné pod č. 7 v sešitě č. 1 - 2 z roku 1994 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

7 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 9. 1997, I. ÚS 301/96, Sbirka nálezů a usnesení ÚS č. 9 - Nález č. 106.

8 Viz náleží pod bodem 5.

9 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1551/99.

10 Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 1996, sp. zn. 2 Cdon 127/1996.

11 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96.

12 Kocourek, J.: Byty, nebytové prostory, nájem a vlastnictví bytů, Eurounion, Praha 2003, str. 90.

13 Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 28 Cdo 72/2004, dále rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 3. 2005, sp. zn. 26 Cdo 864/2004.

14 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 442/2003.

15 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2004, sp. zn. 28 Cdo 878/2004.

K úsilí o co nejvíce neplatných smluv (k článku JUDr. L. Chalupy v č. 3/2007 BA)

Mgr. Ing. PETR BAUDYŠ

V Bulletinu advokacie číslo 3/2007 byl publikován článek JUDr. Luboše Chalupy „*Neplatnost smluv uzavřených povinnou osobou v průběhu exekuce a restituce*“. V tomto článku je prezentován právní názor vykládající ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu. To zní: „*Po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný.*“ Z uvedeného podle JUDr. Chalupy vyplývá,

že pokud v době nařízené exekuce uzavře povinný smlouvu, kterou převádí svoji nemovitost na jiného, je tato smlouva absolutně neplatná. Tato neplatnost se nezhojí ani v případě, kdy po uzavření smlouvy překážka nařízené exekuce odpadne, a bývalý povinný již nakládat se svou nemovitostí smí. Pokud je tedy po odpadnutí překážky nařízené exekuce podán katastrálnímu úřadu návrh na vklad vlastnického práva na základě dříve uzavřené převodní smlouvy, zůstává tato smlouva i nadále absolutně neplatná. Katastrální úřad je však přesto povinen vklad povolit, protože oprávnění nakládat se svou nemovitostí nezkoumá podle § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, podle právního stavu ke dni uzavření smlouvy, ale podle právního stavu ke dni podání návrhu na vklad katastrálnímu úřadu. V důsledku toho dochází ke vkladům do katastru nemovitostí na základě neplatných smluv.

Odpadlou překážkou přitom nemusí být pouze nařízená exekuce, ale třeba i dočasné omezení vyplývající z restitucních předpisů apod.

Nelze než připustit, že takový výklad je možný. Dospěje k němu jistě každý, komu jde především o realizaci práva pro právo samo bez ohledu na to, zda daný způsob výkladu právního předpisu má nějaký praktický smysl, a zda daný způsob výkladu nepůsobí naopak společensky destruktivně. Takový výklad musí jistě vyhovovat každému advokátovi, který dostane za úkol u již realizovaného realitního obchodu nalézt nějakou formální právní vadu, ať to stojí co stojí, a přesvědčit soud o jeho neplatnosti.

Pokud by měl být výše uvedený výklad všeobecně přijat, jevílo by se samozřejmě nesmyslným ustanovením § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. o tom, že podmínky pro povolení vkladu se zkoumají podle stavu, který tu byl ke dni podání návrhu na vklad. Proto by zřejmě mělo být nahrazeno ustanovením, podle kterého se podmínky pro povolení vkladu posuzují podle stavu, jaký tu byl ke dni uzavření smlouvy.

To by ovšem s sebou přineslo určité těžkosti. Především tu máme judikaturu soudů, ze které vyplývá, že **datum, kdy byla smlouva uzavřena, nemusí být ve smlouvě uvedeno** (např. rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 19 Ca 538/94 z 15. 12. 1994). K tomu přistupuje okolnost, že k uzavření smlouvy nedochází v okamžiku jejího podpisu všemi účastníky. To je pouze ideální stav pro případ, že všichni účastníci smlouvy se sejdou současně v jedné místnosti a současně ji podepíší tak, aby to všichni ostatní účastníci smlouvy viděli. Občanský zákoník si však uzavření smlouvy představuje jinak. Oferent učiní nabídku, zašle ji druhé smluvní straně, ta na nabídku přistoupí, připojí k návrhu smlouvy své podpisy, a akceptovanou nabídku doručí zpět oferentovi. Smlouva je uzavřena teprve v okamžiku tohoto doručení, a to pouze v případě, že k akceptaci smlouvy došlo dříve, než nabídka zanikla. Z toho, že jsou na smlouvě podpisy všech jejích účastníků, se tedy nepozná ani to, zda byla smlouva uzavřena, natož aby se z toho dalo poznat, kdy se tak stalo. Tato nejistota o okamžiku vzniku smlouvy platí i tehdy, jsou-li v závěru smlouvy nějaká data uvedena. Kdyby se tedy měly zkoumat podmínky pro povolení vkladu podle stavu, který tu byl ke dni uzavření smlouvy, bylo by často obtížné až nemožné zjistit, ke kterému dni se tyto podmínky vlastně mají zkoumat.

To by ovšem nebylo to nejhorší. Nejhorší by bylo, že v případě, kdy by proti povinnému byla nařízena exekuce, a od doručení jejího nařízení by povinný nesměl platně uzavírat smlouvy o převodu svých nemovitostí, našel by povinný jistě snadné řešení v antidatování takové smlouvy před den, od kterého nesměl se svými nemovitostmi nakládat. Tím by celé opatření, které má povinnému zabránit v době trvající exekuce zbavovat se nemovitého majetku, pozbylo praktické účinnosti.

Naštěstí se vedle výkladu, který prosazuje JUDr. Chalupa, dá nabídnout i výklad odlišný. Ten vychází z toho, že **převod vlastnického práva k nemovitosti má dvě fáze.**

První z nich je uzavření smlouvy. V této fázi se dosavadní vlastník nemovitosti svého vlastnického práva nezavazuje. Pouze se tím zavazuje k tomu, že převede své vlastnické právo k nemovitosti na jiného. Takový závazek samozřejmě nebrání soudnímu exekutorovi v tom, aby nemovitost povinného prodal v exekuční dražbě, a z výtěžku prodeje uspokojil pohledávku oprávněného. Převod nemovitosti nastává teprve v druhé fázi, kterou je podání návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí. **Právě dnem podání návrhu na vklad dochází k převodu vlastnického práva z majetkové sféry povinného, a tedy k možnému zmaření exekuce.** Proto je nezbytné zabránit zákonem nikoli tomu, aby povinný uzavíral v době trvání exekuce ohledně svých nemovitostí jakékoli smlouvy. Je naopak nezbytné zabránit mu, aby v době trvající exekuce vyváděl ze své majetkové sféry nemovitý majetek, a tedy aby své případné závazky v uvedeném směru fakticky plnil. A tomu se zabraňuje právě tím, že **katastrální úřad případný návrh na vklad v době trvání exekuce zamítne**, a to bez ohledu na den, kdy se převádějící povinný k převodu své nemovitosti zavázal.

Plní-li však bývalý povinný svůj závazek převést na jiného podáním návrhu na vklad až v okamžiku, kdy se svou nemovitostí nakládat smí, protože již odpadla překážka nařízené exekuce, postrádá bránění takovému nakládání s nemovitým majetkem ze strany státu jakýkoli rozumný smysl. Proto je výklad, který takové právní jednání považuje za neplatné, ve své podstatě absurdní, společensky škodlivý, a proto věřím, že jej soudy nebudou akceptovat.

Dosud sice nelze odkázat v dané věci na konkrétní judikaturu, protože ta k danému problému ještě neexistuje. Lze však odkázat na judikaturu k věci obdobné. Vyskytly se případy, kdy převodce uzavřel smlouvu o převodu určité nemovitosti v okamžiku, kdy uvedenou nemovitost dosud nevládnul, a proto ji nemohl převádět. Zavázal se tedy k plnění, které bylo v okamžiku uzavření smlouvy z jeho strany nemožné. Důsledně vzato by tedy takové smlouvy musely být označeny jako od počátku absolutně neplatné, a to s ohledem na ustanovení § 37 odst. 2 občanského zákoníku o nemožném plnění. Přesto Nejvyšší soud opakovaně takové smlouvy označil jako platné, a to právě s ohledem na dvě fáze postupu při převodu vlastnického práva k nemovitosti, kdy první fází je pouhý závazek něco převést a teprve druhou fází vlastní převod. K tomu viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 442/2004 ze dne 22. 7. 2004.

Přesto však lze doporučit těm, kdo připravují smlouvu o převodu nemovitostí v okamžiku, kdy je na převodce nařízena exekuce, aby do navrhované smlouvy zařadili odkládací podmínku, podle které smlouva nabude účinnosti, až odpadne překážka nařízené exekuce. Tím zajistí platnost smlouvy pro variantu, kdy by se výklad navrhovaný JUDr. Chalupou v praxi přece jen prosadil.

✦ Autor je pracovníkem

Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

K zákonné podmínce použití ust. § 62 zákona o rodině - zájmu dítěte na popření otcovství

JUDr. JANA MEGELOVÁ

Reaguji na článek Mgr. Andrey Jišové „Návrh nejvyššího státního zástupce na popření otcovství v praxi (k diskusi)“ v Bulletinu advokacie č. 11-12/2006, který se dotýkal výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství při vyřizování podnětů k postupu podle § 62 zákona o rodině, konkrétně posuzování zákonné podmínky zájmu dítěte na popření otcovství.

České rodinné právo při úpravě určení otcovství podle první zákonné domněnky svědčící manželu matky (§ 51 odst. 1 zákona o rodině) nebo pozdějšímu manželu matky (§ 51 odst. 2 zákona o rodině) a podle druhé zákonné domněnky otcovství svědčící muži, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů (§ 52, § 53 zákona o rodině), nevychází pouze z kritérií biologických. Kdyby tomu tak bylo, bylo by určování otcovství podle uvedených zákonných domněnek vázáno na prokázání, že domněnka otcovství má svůj biologický základ, tedy vyžadovalo by se před zápisem osoby otce dítěte do rodné matriky a do rodného listu dítěte podání důkazu objektivní povahy o tom, že otce nelze z otcovství k dítěti vyloučit, a že jeho otcovství je vysoce pravděpodobné, prakticky prokázané. To znamená, že rodiče dítěte by si nejdříve museli opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví genetiky nebo hematologie o genetické či krevní příbuznosti otce s dítětem. Při takové právní úpravě by pochopitelně byla nadbytečná právní úprava popírání otcovství rodiči a taktéž úprava obsažená v § 62 zákona o rodině o popěrném oprávnění nejvyššího státního zástupce.

Jestliže taková právní úprava nebyla přijata a otcovství podle první a druhé zákonné domněnky je stanoveno a evidováno bez dalšího, je zřejmé, že české rodinné právo v těchto případech otcovství nevychází pouze z kritérií biologických, ale bere v potaz i jiné ohledy.

Poněvadž v konkrétním případě takto upravené otcovství (podle první nebo druhé zákonné domněnky) jako rodinněprávní vztah se nemusí shodovat s biologickým otcovstvím, dává zákon o rodině oběma rodičům oprávnění popřít otcovství vlastní žalobou podanou u soudu v zákonné lhůtě. Včasné podanou žalobou o popření otcovství se může rodič domáhat popření otcovství nejen v případě, že je evidentně vyloučeno otcovství mat-

rikového otce, ale též v případě, kdy si rodič chce touto cestou zjistit, zda je či není z otcovství k dítěti vyloučen, a pro případ vyloučení otcovství se chce otcovství zbavit. **Jestliže rodiče (resp. alespoň některý z rodičů) nevyužijí svého popěrného oprávnění ve stanovené lhůtě, jsou osobní poměry dítěte v otázce otcovství upraveny v souladu se zákonnou domněnkou otcovství, jsou stabilizovány a prakticky neměnné,** jakož i s nimi související rodinné vztahy. I když zákon o rodině, vedle popěrného oprávnění rodičů, upravuje v ustanovení § 62 **popěrné oprávnění nejvyššího státního zástupce, není je možno chápat jako další běžné zákonné ustanovení o popěrném právu v rámci rodinných vztahů** (uplatňující se po marném uplynutí lhůt stanovených zákonem o rodině pro podání vlastní žaloby rodiče na popření otcovství, a to bez časového omezení, lze-li prokázat, že otcovský poměr k dítěti, založený podle první či druhé domněnky otcovství, se nesrovnává s biologickým otcovstvím, nejedná-li se tedy mezi rodičem a dítětem o vztah předka a potomka, jestliže zejména některý z rodičů si přeje odstranění rodinněprávního vztahu otcovství).

Jedná se o zcela výjimečné oprávnění státního orgánu – nejvyššího státního zástupce, kterého může využít jen za přesně stanovených zákonných podmínek, přičemž tou základní a nejdůležitější podmínkou, která musí být splněna, je zájem dítěte na změně rodinných vztahů. Vzhledem k tomu, že podání návrhu na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem je jeho výhradním oprávněním, posuzuje nejvyšší státní zástupce nezávisle na jiných orgánech splnění zákonných podmínek pro podání návrhu. Při posuzování existence zájmu dítěte na popření otcovství, tj. na změně ustálených statusových vztahů

v otázce otcovství, vychází ze zásad pro posuzování veřejného zájmu na uplatnění zásahu státního orgánu do rodinných vztahů. Především zjišťuje, zda do existujícího rodinněprávního vztahu je

potřebné zasáhnout využitím nástroje veřejné moci, tj. podáním návrhu na popření otcovství, aby byla poskytnuta ochrana a pomoc dítěti (a v důsledku toho rodiči nebo celé rodině), při respektování zásady nenarušovat soukromí rodiny a především primární právo rodičů pečovat o svoje děti, společně je vychovávat a přijímat taková rozhodnutí, která dětem prospívají. Má zároveň na zřeteli, že podání návrhu podle § 62 zákona o rodině směřuje případně až k vyvolání soudního řízení sporného, jehož výsledkem má být vydání soudního rozhodnutí (o žalobě na určení otcovství podle § 54 zákona o ro-

České rodinné právo při úpravě určení otcovství podle první a druhé zákonné domněnky ... nevychází pouze z kritérií biologických.

dině), jež ve statusových věcech vždy znamená citelný zásah do právního postavení každého z účastníků rodinněprávního vztahu otcovství a má dalekosáhlé právní, společenské a sociální důsledky nejen pro ně a jejich příbuzné, ale i pro osobu muže, který je označen za biologického otce, jakož i příslušníky jeho rodiny a jeho příbuzné, když se očekává, že po event. popření otcovství se má dítěti otevřít prostor pro právní spojení s biologickým otcem. Nejvyšší státní zástupce má rovněž na mysli, že **bylo-li určeno otcovství podle první nebo druhé zákonné domněnky, nelze namítat porušení práv dítěte zakotvených v čl. 7 Úmluvy o právech dítěte**, publikované pod č. 104/1991 Sb. (že by zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno právo dítěte znát své rodiče a právo na jejich péči, když stav rodinněprávního uspořádání vztahů dítěte a jeho rodičů, kteří včas nepopřeli otcovství vlastní žalobou podanou u soudu v zákonné lhůtě, je výsledkem svobodného rozhodování rodičů jako dospělých jedinců o svých rodinných poměrech – srovnej usnesení Ústavního soudu ze dne 18. ledna 2006, sp. zn. III. ÚS 628/2005).

S přihlédnutím k tomu, co bylo výše uvedeno, lze zájem dítěte na popření otcovství ve smyslu § 62 zákona o rodině dovodit tehdy, jestliže zájem dítěte na řádné a nerušené výchově vyžaduje uvedení právního vztahu otcovství do souladu s přirozeným otcovstvím k dítěti, tj. zejména jestliže dítě vychovává a žije jeho přirozený otec a formální právní vztah otcovství muže, který dítě nezplodil, je pro dítě překážkou pro právní spojení s biologickým otcem.

Zájem matrikového otce zbavit se otcovství nebo zájem matky popřít otcovství po lhůtě uvedené v zákoně o rodině je právně relevantní jen tehdy, shoduje-li se se zájmem dítěte. **Zájem dítěte na popření otcovství nelze dovodit, jestliže by změna statusových poměrů dítěte v otázce otcovství znamenala pro dítě zhoršení jeho poměrů, nebo jestliže by neznamenal odstranění dosavadního otcovského vztahu k dítěti, který nemá biologický základ, a je pro dítě z nejrůznějších důvodů tvrdostí.**

V případě, kdy matrikový otec prokazatelně věděl, že nemůže být biologickým otcem dítěte, a přesto se pro otcovství k dítěti rozhodl, když jako manžel matky včas nepopřel otcovství vlastní žalobou rodiče, nebo muž určil otcovství k dítěti spolu s matkou souhlasným prohlášením rodičů, aniž by později popřel otcovství vlastní žalobou podanou včas u soudu, je třeba vycházet ze situace, že matrikový otec své otcovství dobrovolně přijal a že jeho postavení je podobné jako v případě nezrušitelného osvojení. **Není důvod, aby postavení otce, který přijme dítě matky, ačkoliv je mu známo, že dítě nemohl zplodit, bylo méně právně stabilní než postavení rodiče**

osvojitele v případě nezrušitelného osvojení. Není ve shodě se zájmem dítěte přihlížet ke změněným zájmům matrikového otce, popřípadě matky, kteří měli možnost řešit situaci včas, a za takové situace návrh na popření otcovství podat s odůvodněním, že tak vyžaduje zájem dítěte. Matrikové otcovství by muselo být pro dítě krajně nevýhodné, tak jak je uvedeno výše, jestliže dítě vychovává a žije jeho přirozený otec a formální právní vztah otcovství muže, který dítě nezplodil, je pro dítě překážkou pro právní spojení s biologickým otcem.

Okolnosti, že soužití matrikových rodičů se rozpadlo, matrikový otec, který nemůže být biologickým otcem, dítě nemá ve své výchově, za dobu od skončení společného soužití s matkou a dítětem ztratil otcovský cit a vůli k dítěti, zájem dítěte na popření otcovství nenaplnují, jestliže nebyl označen konkrétní muž za otce dítěte, nebo jestliže muž označený za biologického otce

dítěte, dítě jako vlastní nezná, neplnil a neplní povinnosti rodiče, a to ani ke svým jiným dětem, a není perspektiva, že by změnil svůj postoj, ani že by s dítětem žil ve společné domácnosti a jako vlastní je vychovával a zabezpečoval jeho potřeby.

Jestliže statusové poměry dítěte v otázce otcovství tak, jak byly založeny podle první či druhé zákonné domněnky, nejsou pro dítě nepříznivé, je v zájmu dítěte, aby jeho statusové poměry byly zachovány, jestliže dítě nezná muže označeného za jeho otce, nemá k němu vyvíjený žádný vztah, za otce ho nepovažuje a není perspektiva, že by tento muž v budoucnosti dítě lépe zajistil než jeho matrikový otec, tehdy zájem dítěte nevyžaduje popření otcovství. Nepodání návrhu v takovém případě a odložení podnětu znamená poskytnutí ochrany ustáleným statusovým poměrům dítěte, které nejsou pro dítě nepříznivé.

Zde si musíme být vědomi, že dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc v zájmu plného a harmonického rozvoje dítěte, které má vyrůstat v rodinném prostředí, atmosféře štěstí, lásky a porozumění a že nejde o to vnášet do ustálených poměrů dítěte nejistotu. (Např. v tom, že po popření otcovství nebude určeno otcovství. Nebo že po popření matrikového otcovství a určení otcovství biologického rodiče se zhorší poměry dítěte v oblasti výchovy a výživy, za situace, že biologické otcovství jako faktický vztah nefunguje a nemá náplň ani v oblasti citové.)

Argumenty některých advokátů podávajících za rodiče podněty ve věcech k postupu podle § 62 zákona o rodině o významu informací pro dítě, kdo je jeho biologickým otcem, zejména s poukazem na význam možných lékařských zákroků (transfúze krve, popř. transplantace kostní dřeně a orgánů), jsou nadsazené. Kdyby se uvedeně

zájmy daly do popředí, pak by bylo zapotřebí změnit právní úpravu určení otcovství manžela matky i muže „uznávajícího“ otcovství souhlasným prohlášením rodičů podle § 52 zákona o rodině, a stanovit jako další předpoklad jejich zápisu do matriky narození do rubriky otce dítěte předložení znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví genetiky, zejména vyšetřením polymorfismů DNA, nevylučující otcovství (vyšetření šesti polymorfismů a nevyloučení otcovství znamená prakticky prokázání biologického vztahu otcovství mezi mužem a dítětem).

Při absenci zmíněné právní úpravy pro úspěšnost podnětu k postupu podle § 62 zák. o rodině nepostačuje prokázání vyloučení otcovství s odůvodněním, že zájmem dítěte na prvním místě je znát své biologické rodiče (biologického otce). Uplatnění opačného názoru by znamenalo porušení rovnosti dětí před zákonem. Požadavek právního spojení dítěte pouze s biologickým rodičem by se uplatnil nikoli ve všech případech otcovství určeného podle § 51 odst. 1, 2 a § 52, 53 zákona o rodině. Uplatnil by se evidentně v případech, v nichž by byl podán úspěšný návrh rodiče na popření otcovství a následně bylo určeno otcovství ve sporném řízení podle § 54 odst. 2 zákona o rodině, popř. podle § 52 zákona o rodině, kterému předcházela zkouška DNA nevyluču-

jící otcovství, popř. v nichž bylo popřeno otcovství návrhem nejvyššího státního zástupce podle § 62 zákona o rodině, protože objektivním důkazem bylo prokázáno vyloučení otcovství a zájem dítěte popření otcovství vyžadoval.

Obecný argument, že v případech, v nichž matrikový otec dítě nepovažuje za svého potomka, nedostojí své rodičovské zodpovědnosti v zájmu dítěte, není o sobě akceptovatelný. Zákon o rodině obsahuje dostatečné instrumenty k ochraně zájmu dítěte na řádné a nerušené výchově (§ 26, § 31, § 37b, § 44, § 45, § 46, § 50, § 78, § 83).

Rovněž neobstojí argument, že je v rozporu s morálkou uznávanou v demokratické společnosti, aby dítě, které není potomkem rodiče, po tomto rodiči dědilo. Je na otci dítěte, který se za otce nepovažuje, aby uvážil budoucí uspořádání svých osobních, rodinných a zejména majetkových poměrů se zřetelem na to, že právní vztah otcovství k dítěti neodráží biologický vztah otec – dítě, předek – potomek.

✦ Autorka působí jako státní zástupkyně na netrestním odboru Nejvyššího státního zastupitelství v Brně.

Legal Department of
P&G Central Europe South is looking for an
In-house Legal Counsel
for Budapest Regional Headquarters

Grow Your Talent. Experience P&G.

Procter & Gamble is a multinational company based in the United States producing more than 300 brands. Today, P&G has operations in more than 80 countries and its products are sold in over 140 countries, making P&G one of the biggest and most successful consumer goods companies in the world. P&G employs more than 115 000 people worldwide.

Procter & Gamble attorneys play a vital role in helping to build the Company's business while protecting its assets, and assuring its compliance with the myriad of laws and regulations that affect a multinational corporation.

THE JOB SCOPE INCLUDES

- Assisting in planning, conducting legal research and providing legal advice
- Handling relevant legal issues, corporate projects and lawsuits in an international environment
- Negotiating with governmental and non-governmental authorities
- Co-operating with other key functions within the Company on highly publicized issues

THE IDEAL CANDIDATE

- Holds a degree in Law, bar exam is not a requirement
- Has a maximum 3 years of legal experience
- Is fluent in English, both verbal and written
- Can relocate to Budapest
- Has strong leadership profile and passion to make a difference
- Has good problem solving skills
- Is adaptable and enjoys working in a team environment

WHAT WE OFFER

- Multicultural work environment, international career opportunities
- Challenging job with meaningful responsibility
- Competitive compensation and benefit package

Procter&Gamble
CENTRAL EUROPE SOUTH

HOW TO APPLY

For more information and to apply, visit our career website and apply online via:

www.myPGcareer.com

Under "Job Opportunities" choose "Czech Republic or Slovakia" to search for the position: "In-house Legal Counsel".

K oprávnění státního zástupce zrušit usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání a nahradit je vlastním rozhodnutím

Vztah mezi státním zastupitelstvím a policejním orgánem je v mezích zákonů a dalších navazujících předpisů vztahem nadřízenosti a podřízenosti orgánů moci výkoné (viz zařazení čl. 80 v hlavě třetí Ústavy), kvalitativně odlišným např. od vztahu soudů jednotlivých stupňů. Z charakteru tohoto vztahu vyplývají i širší a určitá volnost při uplatňování oprávnění státního zástupce vůči rozhodnutím učiněným policejním orgánem podle § 160 odst. 1 tr. řádu.

Není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže státní zástupce využije svého oprávnění podle ust. § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu a na podkladě stížnosti obviněného zruší předchozí usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání a nahradí je vlastním rozhodnutím o zahájení trestního stíhání, proti němuž stížnost není přípustná.

Usnesení Ústavního soudu ze 7. prosince 2006, sp. zn. III. ÚS 693/06

Z odůvodnění:

I.

Včas a řádně podanou ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení usnesení Okresního státního zastupitelství v Lounech ze dne 17. 8. 2006, č. j. ZT 560/2006-148, neboť jím mělo být porušeno jeho právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny práv a svobod (dále jen „Listina“), v jehož rámci se každý může domáhat práva u nezávislého a nestranného soudu.

Proti stěžovateli (v trestní věci „obviněný“) bylo usnesením komisaře Policie České republiky, SSČK, SKPV Ústí nad Labem, pracoviště Louny, ČTS: PSV - 183/HK - An - 2006 ze dne 1. 8. 2006 podle § 160 odst. 1 zahájeno trestní stíhání pro trestné činy porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákona a nakládání s nebezpečnými odpady podle § 181e odst. 1, odst. 2 tr. zákona. Skutek trestných činů má spočívat (zkráceně řečeno) v nelegálním dovozu asi 4000 tun nebezpečného odpadu ze Spolkové republiky Německo do České republiky (do obcí Libčevy a Praha 5-Lahovičky).

Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel stížnost, na jejímž základě státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Lounech napadené rozhodnutí policejního orgánu zrušil a podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu sám zahájil trestní stíhání stěžovatele pro uvedené trestné činy. V odůvodnění svého usnesení, napadeného projednávanou ústavní stížností, státní zástupce konstatoval, že skutečnosti, které byly zjištěny šetřením podle §

158 odst. 3 tr. řádu, odůvodňují zahájení trestního stíhání stěžovatele na základě stejné právní kvalifikace, avšak rozhodnutí policejního orgánu je třeba zrušit, neboť nesplňuje požadavky ustanovení § 160 odst. 1 tr. řádu (výrok napadeného rozhodnutí byl příliš obecný, bez podrobnějšího popisu jednání obviněného ve vztahu ke způsobu spáchání trestných činů a zavinění, výrok neobsahoval ani pohnutku jednání obviněného, ani následek, který nastal atd.). Tyto vady státní zástupce zhojil ve svém vlastním rozhodnutí o zahájení trestního stíhání stěžovatele. Usnesením Okresního soudu v Lounech ze dne 3. 8. 2006, sp. zn. O Nt 139/2006 byl stěžovatel vzat do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. b), c) tr. řádu.

II.

V odůvodnění své ústavní stížnosti stěžovatel uvedl, že podle jeho názoru státní zástupce nechtěl dopustit, aby byl stěžovatel po zrušení vadného usnesení policejního orgánu propuštěn z vazby. Z tohoto důvodu státní zástupce neaplikoval kasační princip, ale s odkazem na ust. § 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu opětovně rozhodl o trestním stíhání stěžovatele, přičemž zcela zásadně pozměnil popis skutku, odkazy na blanketní normy atd. Podle názoru stěžovatele tak státní zástupce rozhodl zcela jako orgán prvního stupně, přičemž však stěžovatel vzhledem k odkazu na ust. § 141 odst. 2 věta druhá tr. řádu nemá možnost podat proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek. Stěžovatel v tomto postupu státního zastupitelství spatřuje porušení jeho „práva na přístup k vyšší instanci a práva na tzv. fair proces“.

Stěžovatel uvádí obsáhlé námítky proti postupu státního zástupce, jehož rozhodování o stížnosti proti usnesení policejního orgánu mělo mít dle názoru stěžovatele kasační charakter. Stěžovatel má za to, že apelace u stížnosti je přípustná jen u méně závažných rozhodnutí, jinak je třeba se řídit principy kasace. Stěžovatel uvádí, že současné české trestní stížnostní i odvolací řízení je založeno na principu kasace s prvky apelace. Pokud však v rámci své přezkoumné činnosti vyšší orgán dospěje k závěru, že způsob, jakým orgán prvního stupně ve svém rozhodnutí zhodnotil podstatné skutečnosti, je zásadně vadný, nemůže rozhodnout jinak, než po zrušení rozhodnutí orgánu prvního stupně věc vrátit k novému projednání a rozhodnutí. Podle názoru stěžovatele orgán rozhodující o opravném prostředku v takovém případě obecně není oprávněn podstatným způsobem měnit skutkový stav věci zjištěný orgánem prvního stupně, a to ani v případě výrazného doplnění dokazování, neboť by tak nepřipustně nahrazoval jeho činnost.

Stěžovatel dále podává obsáhlý výklad o charakteru a přípustnosti opravných prostředků v českém trestním řízení a uplatnění kasačního, resp. apelačního principu.

III.

Ústavní soud přezkoumal napadené rozhodnutí a shledal, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že při svém rozhodování vychází ze zásady subsidiarity řízení o ústavní stížnosti, jež je třeba vnímat jako řízení mimořádné. Ústavní soud uplatňuje zásadu zdrženlivosti a minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti jiných orgánů veřejné moci především tam, kde dosud nebylo meritorně rozhodnuto. Usnesení, kterým se podle § 160 odst. 1 tr. řádu rozhoduje o zahájení trestního stíhání, je úkonem se závažnými důsledky pro osobu obviněného a k jeho vydání smí dojít jedině v zákonných mezích (čl. 2 odst. 3 Ústavy, čl. 2 odst. 2 Listiny). **Toto rozhodnutí má však ve své podstatě toliko předběžný charakter** a jeho smyslem ve vztahu k obviněnému je oznámení, že je stíhán pro určitý skutek, což je podmínkou dalších procesních úkonů v trestním řízení. Důvodnost a zákonnost trestního stíhání bude příslušnými orgány z úřední povinnosti zkoumána po celou dobu řízení.

K argumentaci stěžovatele Ústavní soud uvádí, že tato vychází především z nesprávného chápání úlohy státního zástupce a jeho rozhodování o stížnostech proti rozhodnutí policejního orgánu v přípravném řízení trestním. V českém trestním procesu vystupuje státní zástupce v předsoudním stadiu jako dominus litis a osud trestního stíhání je v této fázi řízení zcela v jeho dispozici. Tento princip se uplatňuje mimo jiné i prostřednictvím dozoru státního zástupce nad rozhodovací činností policejního orgánu. Vztah mezi státním zastupitelstvím a policejním orgánem je v mezích zákonů a dalších navazujících předpisů vztahem nadřízenosti a podřízenosti orgánů moci výkonné (viz zařazení čl. 80 v hlavě třetí Ústavy), kvalitativně odlišným např. od vztahu soudů jednotlivých stupňů. Z charakteru tohoto vztahu vyplývají i širší a určitá volnost při uplatňování oprávnění státního zástupce vůči rozhodnutím učiněným policejním orgánem podle § 160 odst. 1 tr. řádu.

Podle § 174 odst. 1 tr. řádu vykonává státní zástupce dozor nad zákonností v přípravném řízení, přičemž pod pojem porušení lze zahrnout i všechny nedostatky, pro něž se postup orgánů činných v trestním řízení může dostat do rozporu s jeho základními zásadami podle § 2 tr. řádu. Rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutím policejního orgánu v přípravném řízení

a v rámci toho i možnost tato rozhodnutí nahrazovat rozhodnutími vlastními je jedním ze způsobů, jímž se dozor státního zástupce nad zákonností v přípravném řízení realizuje. Oprávnění nahradit nezákonné nebo neodůvodněné rozhodnutí policejního orgánu vlastním rozhodnutím na podkladě stížnosti oprávněné osoby proti usnesení policejního orgánu výslovně plyne z příslušného ustanovení tr. řádu [§ 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu třetí věta za středníkem]. Nové rozhodnutí státního zástupce se přitom z povahy věci nutně bude odlišovat od původního rozhodnutí policejního orgánu, ať už co do výroku, nebo v části odůvodnění. Z citovaného zákonného ustanovení a contrario dále plyne i nepřipustnost stížnosti proti takovému rozhodnutí [§ 174 odst. 2 písm. e) in fine tr. řádu], přičemž pro úplnost Ústavní soud připomíná, že principy spravedlivého procesu vyjádřené v Listině a Úmluvě nezahrnují obecně právo na dvojinstančnost řízení. Zásada dvoustupňového přezkumného řízení, zakotvená v článku 2 odst. 1 dodatkového Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a v článku 14 odst. 5 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, se týká pouze výroku o vině a trestu obsaženého v odsuzujícím rozsudku, nikoli však usnesení o zahájení trestního stíhání.

Není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže státní zástupce využije svého oprávnění podle ust. § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu a na podkladě stížnosti obviněného zruší předchozí usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání a nahradí je vlastním rozhodnutím o zahájení trestního stíhání, proti němuž stížnost není přípustná.

V projednávaném případě navíc Ústavní soud shledal postup státního zástupce plně v souladu se zásadou legality (§ 2 odst. 3 tr. řádu) a dále zejména se zásadou rychlosti a hospodárnosti řízení podle § 2 odst. 4 tr. řádu.

Na základě výše uvedených skutečností byl Ústavní soud nucen podanou ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, jako zjevně neopodstatněnou odmítnout.

✦ Usnesení zaslal JUDr. LIBOR PETŘÍČEK, advokát v Praze.

Právní věta redakce.

K pojmu úplatný převod při převodu nemovitosti

Předmětem daně z převodu nemovitostí je takový převod nebo přechod nemovitostí, kdy smluvní straně, která vlastnictví převádí nebo z jejíhož vlastnictví přecházejí nemovitosti do vlastnictví jiného subjektu, je poskytována určitá protihodnota, kterou je nutno považovat za úplatu za převážené nebo přecházející vlastnictví k nemovitostem. Takovou protihodnotou je i zánik dluhu převodce.

Rozsudek Městského soudu v Praze z 30. 11. 2005, sp. zn. 11 Ca 123/2004

Tímto rozsudkem Městský soud v Praze zamítl žalobu ve věci žalobkyně O. B. proti žalovanému Finančnímu ředitelství v Praze v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného z 12. 3. 2004.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 12. března 2004, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti platebnímu výměru vydanému Finančním

úřadem Praha-východ ze dne 15. prosince 2003 na daň z převodu nemovitostí a rozhodnutí žalovaného ze dne 12. března 2004, kterým bylo zamítnuto odvolání proti rozhodnutí vydanému Finančním úřadem Praha-východ ze dne 8. prosince 2003 o náhradě nákladů řízení.

Žalobkyně namítá nesprávné hodnocení skutkových zjištění, nesprávné právní posouzení a nepřipustný extenzivní výklad týkající se předmětu daně z převodu nemovitostí v otázce úplatného převodu nebo přechodu vlastnictví k nemovitostem. Žalobkyně poukázala na to, že čelila soudnímu sporu, ve kterém jako žalovaná musela zaplatit dlužnou částku ve výši 495 236 Kč za svého zemřelého manžela, neboť jako dědička odpovídala za dluhy zůstavitele podle poměru toho, co nabyla k celkovému dědictví po zůstaviteli. Protože kromě podílu na nemovitostech nezdedila žalobkyně jiný majetek větší hodnoty, ze kterého by mohla uhradit dluhy zůstavitele, uzavřela v průběhu soudního sporu se žalující stranou postupní smlouvu, podle které postoupila nemovitosti v hodnotě 438 117 Kč na úhradu dluhu zemřelého manžela. V daném případě nešlo o úplatný převod, neboť žalobkyně žádné peněžní plnění z postupní smlouvy neobdržela. V předmětné postupní smlouvě ze dne 21. 1. 2002 není obsaženo žádné ujednání o kupní ceně, pokud je v článku druhém smlouvy zmiňována cena postoupených nemovitostí, je tomu tak proto, aby mezi účastníky smlouvy byla hodnota plnění na úhradu dluhu zůstavitele vyjádřena v penězích.

Městský soud neshledal žalobu důvodnou.

Výzvou ze dne 18. června 2002 a 20. září 2002 byla žalobkyně správcem daně (Finančním úřadem Praha-východ) vyzvána k podání daňového přiznání na daň z převodu nemovitostí ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení výzvy.

Na tuto výzvu žalobkyně nereagovala. Následně Finanční úřad Praha-východ jako správce daně vydal dne

15. prosince 2003 platební výměr na daň z převodu nemovitostí, kterým stanovil základ daně a vyměřil daň z převodu nemovitostí ve výši 24 765 Kč se zvýšením o částku 2476 Kč, celkovou daňovou povinnost stanovil ve výši 27 241 Kč.

Proti tomuto platebnímu výměru podala žalobkyně odvolání.

O odvolání rozhodl žalovaný správní orgán napadeným rozhodnutím tak, že odvolání proti platebnímu výměru zamítl s odůvodněním, že nelze souhlasit s tím, že se nejednalo o úplatný převod. Nemovitost byla převedena z vlastnictví dlužníka přímo věřiteli za kupní cenu rovnající se výši pohledávky věřitele vůči dlužníkovi.

Jak již bylo výše uvedeno, žalobkyně v podané žalobě namítá, že nešlo o úplatný převod nemovitostí, neboť žalobkyně žádné peněžní plnění z postupní smlouvy neobdržela, v této smlouvě žádné ujednání o kupní ceně není obsaženo. Tuto námitku soud neshledal důvodnou.

Skutečnost, že v postupní smlouvě není obsaženo ujednání o kupní ceně, je nerozhodná, neboť z ustanovení § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 357/1992 Sb. vyplývá, že by předmětem daně z převodu nemovitostí byl pouze prodej, respektive koupě nemovitosti. Zákonem použitý pojem „úplatný“ (převod – přechod) je nutno považovat za širší pojem, než je prodej a koupě.

Z uvedeného zákona vyplývá, že předmětem daně z převodu nemovitostí je takový převod nebo přechod nemovitostí, kdy smluvní straně, která vlastnictví k nemovitostem převádí nebo z jejíhož vlastnictví přecházejí nemovitosti do vlastnictví jiného subjektu, je poskytována určitá protihodnota, kterou je nutno považovat za úplatu za převáděné nebo přecházející vlastnictví k nemovitostem.

❖ Právní věta redakce.

batěk | advokát

přijme do advokátní kanceláře v Praze advokátního
koncipienta/koncipientku

Požadují:

- praxi minimálně 1 rok
- pracovní zkušenosti v oblasti obchodního práva a práva nemovitostí (výhodou jsou zkušenosti ze soudního řízení, z konkursního práva a výborná znalost anglického jazyka)
- komunikační schopnosti, pracovní nasazení a kreativní myšlení
- odpovědnost a schopnost samostatné i týmové práce, pozitivní přístup k práci

Nabízíme:

- zajímavou, pestrou a kreativní právní práci
- ohodnocení podle schopností
- mladé, přátelské a dynamické pracovní prostředí
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky s životopisem zašlete, prosím, na e-mailovou adresu akbatek@akbatek.cz.

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Schustergasse 21
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990

tel.: 606 539 296

www.advokanc.de
advokat@advokanc.de

Beran, K.:**Právnícké osoby veřejného práva**Linde Praha, a. s., 2006,
192 stran, 248 Kč.

V závěru roku 2006 vyšla napsaná knížka z pera JUDr. Karla Berana, Ph.D. Jde o dílo, které řeší – a to po mém soudu úspěšně – významný právní problém zkoumaný v právu řadu let.

Řečeno slovy autora, pojem právnícké osoby patří k tradičním pojmům právní dogmatiky. Teorie právníckých osob poutaly pozornost mnoha autorů. Pojem právnícké osoby veřejného práva je oproti tomu pojmem, který za tradiční považovat nelze a zabývá se jím také nesrovnatelně méně autorů než právníckými osobami obecně.

Autor rozdělil svoji práci do kapitol, ve kterých se postupně zabývá pojmem právnícké osoby veřejného práva a návazně veřejnoprávní korporací. Za toto pojednání pak zařadil exkurz ke státu jako právnícké osobě. Poté zkoumá pojem veřejného ústavu a právní povahu univerzity. K závěru řeší otázku právní povahy církve. K. Beran při zpracování osnovy svého díla stál před

volbou, zda obecně pojednat o všech útvarech, jako jsou obce, kraje, komory s nuceným členstvím, veřejné pojišťovny apod., nebo zvolit k podrobnému pojednání jen některé z nich. Jak vidíme, zvolil univerzitu a církev. Jako důvod, proč autor volil právě takto, uvádí, že jejich právní povaha není považována za jednoznačnou a novodobá literatura, která se těmito otázkám věnuje, není vůbec četná.

Autor při svém vědeckém, ale svými výsledky pro praxi velmi užitečném způsobu zpracování prokazuje velkou znalost nejen tuzemské, ale i evropské historické i aktuální literatury. Přesvědčivě argumentuje s velkou znalostí věci a dospívá k závěrům, které lze akceptovat.

V naší stručné recenzi – jak je ostatně u recenzí obvyklé – se nemůžeme věnovat všem dílčím problémům a závěrům. Můžeme však uvést některé z nich.

Při úvahách o právní subjektivitě vychází K. Beran z teze svrchovanosti zákonodárce při stanovení toho, kdo (či spíše co) bude subjektem a jaký rozsah subjektivity mu bude přiznán. I zákonodárce by však měl brát na vědomí, že právní řád je systém založený na určitých předpokladech. Z hlediska těchto základních předpokladů se jeví jako nezbytné, aby každý útvar, o kterém zákonodárce stanoví, že subjektem je, byl vybaven „jednatelskou organizací“, způsobilostí za své jednání a aby jej bylo možno identifikovat.

Z hlediska přiznané způsobilosti k právům a povinnostem lze na každý subjekt nahlížet jako na subjekt povinnosti, tj. veřejnoprávní.

Z hlediska soukromého práva pak autor doplňuje, že každý právní subjekt, který je „stvořen právním řádem“, je povinen strpět, že mu právní řád stanoví rozsah způsobilosti k právům a povinnostem (subjektivitu), a z hlediska své vlastní subjektivity se nachází v nerovném povinnostním postavení vůči právnímu řádu.

Pokračujeme-li slovy autora, pak lze z hlediska soukromého práva doplnit, že k tomu, aby mohl práv-

ní subjekt vystupovat v majetkových vztazích, ho může právní řád vybavit „majetkoprávní subjektivitou“. Právní subjekt, který je vybaven majetkoprávní subjektivitou, můžeme považovat za „soukromý subjekt“. V právním řádu však může existovat subjekt, který bude veřejnoprávním subjektem, aniž by mu náležela soukromoprávní subjektivita.

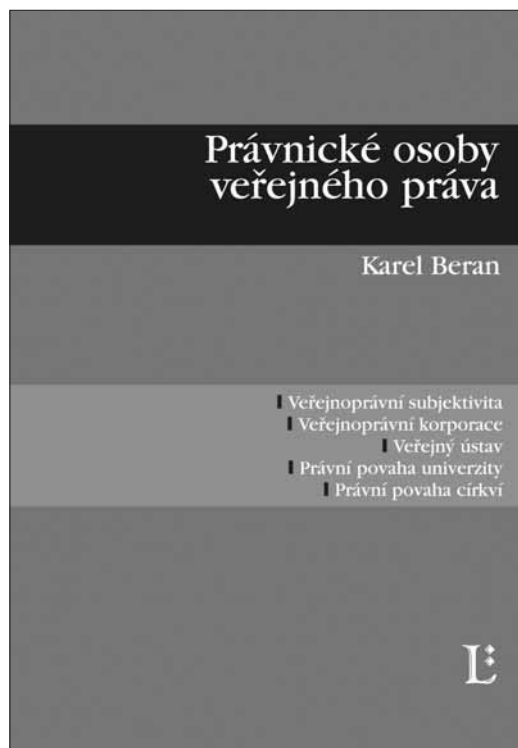
Jak tvůrce díla dále uvádí, jedním ze základních principů soukromého práva je dispoziční autonomie, tedy i svoboda a rovnost soukromoprávních subjektů. Veřejnoprávní subjektivita naopak spočívá v oprávnění donucovat, tedy v nerovném postavení a nadřazenosti subjektů. Přitom K. Beran liší „veřejnoprávní subjektivitu povinnosti“ a „veřejnoprávní subjektivitu příkazovací“.

K právníckým osobám veřejného práva však autor neřadí pouze útvary, jež jsou nositeli veřejnoprávní subjektivity, tj. pravomoci, nýbrž i útvary, které vznikly „veřejnoprávním způsobem za účelem plnění úkolů veřejné správy, či úkolů ve veřejném zájmu“. Z toho pak plyne dělení na právnícké osoby veřejného práva v užším smyslu (které jsou nositelkami pravomoci) a širším smyslu, tj. na ty útvary, které budou dosahovat „veřejných úkolů“ soukromými prostředky.

Zajímavé nejsou ovšem jen obecné závěry autora „k hlavnímu tématu“, ale i jeho závěry k pojednáním v dalších částech práce (podle uvedeného obsahu).

Po mém soudu tak vznikla velmi kvalitní práce, která nemá význam jen v obohacení teorie práva, ale přináší řadu výsledků s praktickým dopadem. Zatímco význam některých právních děl pomíjí s případnou novelizací některého předpisu, lze předvídat, že práce K. Berana si zachová svoje místo a bude z ní mnohými osobami čerpáno a bude na ni mnohými autory navazováno.

❖ doc. JUDr. KAREL MAREK, CSc.

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka 48

Z české advokacie

**Informace o jednání 18. schůze
představenstva ČAK, konané 9. 5. 2007
v Praze 49**

Z kárné praxe 50

**Telefonní styk advokáta s obviněným
ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody 53**

**Setkání zástupců advokátních komor
východního Kavkazu, Ukrajiny
a Moldávie v Praze 55**

Z Evropy .....59 - 65

...bože, jaká je to krása!

Účel uniform byl původně úplně praktický. Našeho českého vojáka bylo třeba odlišit od podlého nepřítele a od blbého civila; hulána od honvéda; generála od pučfleka; strážníka od zloděje; hasiče od čumila; eisenboňáka od cestujícího; bachaře od vězně; hajného od pytláka; duchovní osobu od laika a nakonec snad i vlče od sokola či orla. A to ještě shovívavě mlčím o pionýrkách a svažkách.

Pokud se věci mají takto, nelze proti uniformám nic namítat. Ono to však takhle nezůstalo.

Uniforma se záhy stala symbolem, a to symbolem účastenství na moci. I to by ještě šlo, kdyby k tomu nepřistoupily jisté psychologické fenomény spojené s navléknutím uniformy, jako je pocit výlučnosti a zvláštní důležitosti; a nakonec i neodolatelné emotivní nutkání nějakou tu uniformu si nasadit a tím se vyznamenat. Toto nutkání nejvíce postihuje lidské jedince zklamané a nespokojené, kterých lidská společnost produkuje vždycky dost. Připomeňme si uniformy SA nebo Lidových milicí; pásky Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti, myslivecké kamizoly nebo dokonce bílé pláště; a budeme vědět, o čem je řeč. Dnes se těmto jevům snažíme na vyšších úrovních čelit psychologickým vyšetřením. Jak je účinné? A co ty nižší úrovně?

Zatím jsme tedy došli k uznání praktické funkce uniformy, ale i její funkce symbolu moci. Odmítli jsme ovšem její simulační význam pro nositele i pozorovatele, tedy předstírání mocenské důležitosti sobě samému i svému okolí. Odmítli jsme pojetí, při němž samotné nasazení uniformy, neřku-li možnost či povinnost nasazení uniformy, vytváří nějakou přidanou hodnotu příslušného lidského jedince.

Nedejme se mýlit tím, že by snad tóga, talár, klerika, sutana, nebo jakkoliv se tomu říká, bylo něco jiného, než druh uniformy pro ty, kteří mají moc rozhodovat o naší pozemské nebo věčné spáse, jako jsou soudci nebo kněží. Podle barvy a střihu taláru dokonce odlišíme různé hodnosti, takže třeba bílá patří jen papeži, kdežto kardinál je oděn v purpuru. Ale zadržte mě dřív, než začnu se svou oblíbenou tezí, že právo bylo nábo-

ženstvím moderny, o čemž právě taláry podávají významné svědectví.

Všechny taláry mají společné to, že jsou kotníčkové (toga talaris), tedy dosahují až ke kotníkům. Dále, jako některé jiné uniformy, jsou symbolem účastenství na moci. Celkem chápu, že soudce a státní zástupce se na moci podílejí, že jim každý z nás nějak náleží a že oni si nás hlídají, abychom jim nebyli odňati. A ani by mě tudíž nenapadlo, upírat jim právo na služební obleky. Jen ať se hned vidí, kdo je kdo! Ale advokát? Na jaké moci participuje on? Který z klientů mu nesmí být odňat? K čemu je mu tedy úřední roucho? Tam, kde je svobodná volba, žádné taláry nejsou. Rozhodci je také nenosí, protože jejich moc je odvozena od svobodné vůle stran. Nebo snad advokáti chtějí simulovat, že moc mají? Že jsou nějaký myslivci nebo Carla del Ponte? Koho chtějí oslnit? Dají se taky psychologicky vyšetřovat?

Takže ve prospěch talárů zbývají jen dva argumenty.

Za prvé, v Evropě to „už“ mají všichni. Správně řečeno „ještě“; a nevědí, jak se toho zbavit. „Už“ platí pro pár postkomunistických zemí, jako jsme my, kde si zatím víc potrpíme na patos než na etos.

Pádným argumentem je ovšem HDP. Víte, kolik vznikne přes taláry nových pracovních míst v průmyslu textilním a oděvním? A kolik v administrativě? Těch veřejných soutěží, komisí, módních přehlídek, top modelek, k. u. k. líferantů a talárových makléřů! Těch úkolů pro stavovskou legislativu! O střihu, barvě, údržbě, počtu a evidenci talárů. O taláru, jako nákladové položce. Kdy se talár nosit musí, smí, nemusí a nesmí. Co se musí a nemusí nosit pod talárem. O komžích a rochetách pro koncipienty. Taláry jako vlastnictví obchodní společnosti pro výkon advokacie. Pravidla pro obchod s obnošenými taláry. A co kontrolní rada a kárná komise? Těch stížností na taláry potřísněné kečupem a zapomenuté po hospodách! Těch jednání zmařených kvůli talárům! Těch kárných řízení! Těch daní z talárů! Budou v nižší sazbě DPH? Těch nových úkolů zkušební komise! Těch chytáků na taláry! Radost pomyslet.

Jdou, vojáci jdou..., každé dívčí srdce jásá...

Přál bych si, aby mi jako advokátovi bylo zachováno privilegium nenosit sutanu. Ujišťuji Vás, že s žaketem, smokingem, dopoledním kostýmem a večerními šaty prodáte všude i bez ní. Jsou na to taky půjčovny. Tam si můžete opatřit i kardinálský talár. To by, pane, ve Španělsku čučeli.

Inu ale ovšem, proti gustu žádný dišputát. Tak ať vám to sluší.

Květen 2007

✦ KAREL ČERMÁK

Informace o jednání 18. schůze představenstva ČAK, konané dne 9. 5. 2007 v Praze

JUDr. Jirousek přivítal všechny přítomné členy a náhradníky představenstva, zejména pak *novou ředitelku pobočky ČAK v Brně dr. Schejbalovou*, a v souvislosti s tím podal představenstvu zprávu o dalším fungování pobočky Brno.

Kontrola úkolů

JUDr. Krym sdělil, že ohledně *jednání s ÚOOÚ* bude dohodnuta s náměstkyní dr. Kučerovou další schůzka s předběžným termínem v polovině května.

JUDr. Jirousek podal zprávu o *jednání s ministrem spravedlnosti za účasti zástupců všech právních stavů*. Velmi konstruktivní byly zejména tyto návrhy a náměty: *přesun dědické agendy v celém rozsahu na notáře; přesun agendy výkonu rozhodnutí realizované privátními exekutory na tyto exekutory od samého počátku a s tím související úvahy o zavedení soukromých trestněprávních žalob; příprava tzv. malých novel o. s. ř. a tr. řádu; rekonstrukce; přímus v nemovitostní agendě ve spojitosti s návrhy na úpravy daňových předpisů, změna jednacího řádu ohledně vstupu advokátů do soudních budov*. Poté se rozvinula diskuse k novele o. s. ř., a to zejména k *protokolaci při soudních jednáních*.

JUDr. Jirousek referoval o jednání s JUDr. Zoufalým stran pořádání akce *Karlovarské právní dny*, kterého se zúčastnili též dr. Mrázek a dr. Chaloupková.

Legislativa

JUDr. Račok uvedl, že na ministerstvu byl předložen *novelizací materiál k zákonu o advokacii*, aniž by prošel příslušnými sekcemi ČAK. Jde o iniciativu advokátů a advokátních kanceláří, které tento materiál zpracovaly, a jde o to, do jaké míry má být ze strany ČAK zastřešen. Po obsáhlé diskusi byl učiněn tento závěr, na němž se představenstvo většinou shodlo: *zakotvení institutu spolupracujícího advokáta v zákonné úpravě (ZA) je třeba prosazovat*. Legislativní odbor prozkoumá iniciativní návrh advokátů a připraví standardní legislativní návrh ČAK, přičemž bude přihlédnuto i k úpravě, která byla součástí původního návrhu ČAK na novelizaci ZA, jež vyvrcholila přijetím novely účinné od 1. 4. 2006.

Informace o jednání rozpočtového výboru a o výběrovém řízení na zavedení VIS

JUDr. Smejkal referoval o jednání rozpočtového výboru a o průběhu výběrového řízení na zavedení VIS. Dr. Krym v návaznosti na to uvedl, že je nezbytně nutné *vytvořit novou strukturu rozpočtu*, která by mimo jiné umožnila věrohodnou a průběžnou kontrolu plnění roz-

počtových pravidel. V této souvislosti navrhl, aby Komora požádala o zpracování návrhu adekvátního rozpočtu externího odborníka, což představenstvo schválilo.

Sdělení MSp o možném snížení odměn ex officio

Představenstvo vyslovilo souhlas s dopisem předsedy z 19. 4. 2007 a zavázalo dr. Jirouska, aby v tomto duchu s MSp ČR jednal při doplnění argumentace.

Odbor mezinárodních vztahů

Byla vzata na vědomí zpráva odboru o připravované *návštěvě delegátů China Law Society*, jakožto právnické akademické profese ČLR. JUDr. Vychopen a JUDr. Králová připravili program *návštěvy delegace Moskevské advokátní komory*, která by se měla uskutečnit v rozsahu cca dvou dnů na podzim 2007.

Různé

JUDr. Krym informoval o podnětu dr. Davida *zrušit povinnost advokáta pořizovat kopie listin*, na kterých se provádí prohlášení advokáta o pravosti podpisu, s rozlišením na listiny, které advokát sepsal a které nesepsal. K této otázce se představenstvo vrátí v souvislosti s další problematikou prohlášení advokáta o pravosti podpisů. Dr. Krym také seznámil přítomné se stanoviskem MV ČR k *užívání razítka se státním znakem* jako se stanoviskem s nikoli právní závazností. Dále dr. Krym seznámil představenstvo s *odpovědí NSZ na podnět ČAK k odposlechům advokáta* dr. Čapka v souvislosti s kauzou F. O. Kinský. Z odpovědi plyne, že se touto problematikou zabývá již Vrchní státní zastupitelství v Praze v souvislosti s jinými podněty a rovněž Ústavní soud. Představenstvo dále diskutovalo *případ, kdy ČAK vyškrtla ze seznamu koncipientů koncipientku, kterou advokát, u něhož je v pracovním poměru, převedl v rámci pracovního poměru z pozice koncipientky na jinou práci (asistentka advokátní kanceláře) s odůvodněním, že po vykonání advokátních zkoušek ztratila způsobilost vykonávat dosavadní práci advokátní koncipientky, neboť přestala být advokátním koncipientem*.

JUDr. Všečeka informoval o připravované *novele zákona o „praní špinavých peněz“*, která nyní prochází legislativním procesem. Předkladateli MF doporučila odborná komise LRV pro právo veřejné projednat návrh s ČAK a Notářskou komorou, neboť evidentně více zasahuje do činnosti těchto profesí než zákon ve stavu před navrhovanou novelou.

✦ JUDr. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

Z kárné praxe

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže v rozporu s pokyny klientky neprovede úkony a dokonce na žádosti klientky o informace nepravdivě tvrdí, že konkrétní úkony provedl a dále, jestliže po skončení zastupování zadržuje písemnosti klientky a tvrdí, že jí písemnosti již zaslal.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. K 75/04

Kárně obviněný JUDr. J. J. byl uznán vinným, že

1) v době od 15. 7. 1998, kdy uzavřel s A. P. smlouvu o poskytnutí právních služeb, jejímž předmětem bylo vyřešení vlastnických vztahů k pozemkové parcele, do 15. 3. 2004, v rozporu s pokyny klientky, neprovedl ve věci žádné úkony, a když ho jeho klientka opakovaně žádala, aby ji informoval, jak vyřizování její věci postupuje, sdělil jí, že podal žaloby k příslušnému obvodnímu soudu do Prahy a k Okresnímu soudu v Nymburce, že vyhotovil kupní smlouvu, zaslal dopis protistraně, na kterou podal trestní oznámení, třebaže žádný z těchto úkonů neprovedl,

2) poté, co mu A. P. v přesně nezjištěné dny osobně i písemně oznámila, že odstupuje od smlouvy o poskytování právních služeb, kterou s ním uzavřela dne 15. 7. 1998, a požádala ho o vrácení zapůjčených dokladů, tyto písemnosti jí nejméně do 15. 3. 2004 nevydal, třebaže A. P. sdělil, že jí písemnosti již zaslal nebo že jí je zasílá,

tedy,

ad 1)

- nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,

- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě a nevyužíval důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatňoval pro klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné,

- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu a klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů.

ad 2)

- nechránil práva a oprávněné zájmy svého klienta a neřídil se jeho pokyny při výkonu advokacie, nejednal čestně a svědomitě,

- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když nedodržel pravidla profesionální etiky, ukládající mu povinnost vše-

becně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu a při ukončení poskytování právních služeb klientovi na jeho žádost nevydal bez zbytečného odkladu pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávané věci vznikly.

Tím porušil

ad 1) ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky,

ad 2) ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 4 Pravidel profesionální etiky.

Dopustil se tak kárného provinění dle ust. § 32 odst. 2 zákona č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, za což se mu ukládá podle ust. § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii jako kárné opatření **pokuta 80 000 Kč**.

Kárně obviněný je povinen nahradit České advokátní komoře náklady kárného řízení ve výši 3000 Kč do 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet ČAK v Praze.

Z odůvodnění:

Kárná žaloba ze dne 15. 6. 2004, podaná na kárně obviněného, mu klade za vinu skutky, jak jsou popsány v enunciatu tohoto rozhodnutí a vychází zejména ze stížnosti stěžovatelky A. P., která byla doručena ČAK dne 16. 3. 2004.

Pokud tedy stěžovatelka A. P. podala stížnost na kárně obviněného, doručenu dne 16. 3. 2004 České advokátní komoře, učinila tak ve lhůtě dvou let, kdy k eventuálnímu provinění mělo dojít, a kárná žaloba byla podána před uplynutím této lhůty. Kárný senát konstatoval, že kárná žaloba byla podána v zákonné lhůtě (§ 33 odst. 2 zákona o advokacii). Dále konstatoval, že u všech jednání byla zachována lhůta k přípravě a kárně obviněný byl vyzooměn o jednání. Stěžovatelka v podané stížnosti uváděla, že kárně obviněného požádala o právní pomoc v dědické věci. Kárně obviněný jí ujistil, že její věc bude vyřízena do půl roku, přičemž převzal zálohu na výdaje ve výši 3000 Kč. Dále stěžovatelka uvedla, že ji kárně obviněný ujistil, že ve věci podal žalobu k soudu do Prahy, což mělo být již před třemi roky, pak uvedl, že její věc je již u soudu v Nymburce. Poté jí sdělil, že vyhotovil kupní smlouvu a napsal dědicům a podal na ně trestní oznámení.

Stěžovatelka ve své stížnosti dále zdůrazňuje, že za kárně obviněným dochází i s dcerou, avšak kárně ob-

viněný je zapírán svou manželkou – advokátkou. Žádala kárně obviněného opakovaně písemně o ukončení zastupování a vydání písemností, avšak bezvýsledně. Kárně obviněný jí sděloval, že písemnosti již zrovna včera zaslal, nebo jí telefonicky řekl, že je posílá nyní. Dle stěžovatelky situace již trvá dva roky. Ke své stížnosti přiložila stvrzenky – příjmové doklady, vystavené kárně obviněným, přičemž uvedla, že jí není nic známo o kupních smlouvách, za které bylo účtováno 2000 Kč.

Kárně obviněný se k podané stížnosti přes výzvy ČAK, zaslané mu dne 18. 3. 2004 a 13. 4. 2004, nevyjádřil a nevyjádřil se ani k podané kárně žalobě.

Kárný senát poprvé ve věci jednal dne 1. 10. 2004, kdy kárně obviněný se k jednání nedostavil, přičemž bylo zjištěno, že jsou dány podmínky pro jednání v nepřítomnosti kárně obviněného (§ 16 odst. 2 vyhl. č. 244/96 Sb. - kárný řád).

Kárný senát provedl dokazování přečtením stížnosti A. P., doručené ČAK 16. 3. 2004, příjmovým pokladním dokladem ze dne 15. 7. 1998 znějícím na částku 1000 Kč a ze dne 11. 1. 2002 na částku 2000 Kč, vystavenými kárně obviněným, dále žádost vedoucí odboru kárného žalobce ze dne 18. 3. 2004 a ze dne 13. 4. 2004, adresované kárně obviněnému, aby se ke stížnosti vyjádřil a předložil doklady a písemnosti, které jsou důležité k prošetření stížnosti.

Dále přečetl výpis z matriky ČAK týkající se kárně obviněného a sdělení předsedy kontrolní rady z 12. 5. 2004. Jednání bylo odročeno za účelem doplnění dokazování.

Ve věci bylo pak konáno další jednání dne 18. 2. 2005, k němuž se nedostavil ani kárně obviněný, ani kárný žalobce, který byl omluven. Kárný senát jednání odročil a posléze je nařídil na den 25. 5. 2005, kdy doplnil dokazování přečtením vyjádření stěžovatelky ze dne 27. 11. 2004, doručeného ČAK dne 1. 12. 2004.

Po takto provedeném dokazování kárný senát učinil v této věci následující závěr o skutkovém stavu:

Kárný senát ze stížnosti stěžovatelky A. P. zjistil, že stěžovatelka v nich tvrdí skutečnosti, citované v začátku tohoto odůvodnění. Za situace, kdy kárně obviněný nepopřel a nevyvrátil skutečnosti uváděné stěžovatelkou A. P. v její stížnosti, kárný senát dospěl k závěru, že kárně obviněný uzavřel se stěžovatelkou smlouvu o poskytnutí právních služeb, jejímž předmětem bylo vyřešení vlastnických vztahů k pozemkové parcele, a do 15. 3. 2004 v rozporu s přáním a pokyny klientky neprovedl ve věci žádné úkony. Pokud byl klientkou opakovaně žádán, aby ji informoval, jak postupuje vyřizování její věci, tak jí sdělil, že podal žaloby příslušnému obvodnímu soudu do Prahy a k Okresnímu soudu v Nymburce, dále že vyhotovil kupní smlouvu a že zaslal dopis protistraně, na kterou podal trestní oznámení. Žádný z těchto úkonů neprovedl.

Zjistil dále z příjmového pokladního dokladu ze dne 15. 7. 1998, že kárně obviněný převzal od stěžovatelky A. P. zálohu ve výši 1000 Kč, kdy jako účel platby se uvádí záloha na právní služby, spojené se získáním výluč-

ného vlastnictví nemovitosti, a dále z pokladního dokladu ze dne 11. 1. 2002, že převzal částku 2000 Kč. Účelem platby je uzavření kupní smlouvy a podání trestního oznámení.

Z vyjádření stěžovatelky doručené ČAK 1. 12. 2004 kárný senát vzal za prokázáno, že kárně obviněný ji zastupoval do 22. 9. 2003, kdy mu písemně sdělila, jak uvádí, že s ním končí spolupráci.

Dále kárný senát z matriky ČAK zjistil, že kárně obviněný byl uznán vinným kárným proviněním ve věci, vedené pod sp. zn. K 7/03, kdy mu rozhodnutím ze dne 5. 12. 2003, jež nabylo právní moci 23. 2. 2004, byla uložena pokuta ve výši 15 000 Kč, která ke dni 17. 2. 2005 zaplacená nebyla.

Kárný senát ustálil skutkový stav tak, že stěžovatelka A. P. byla klientkou kárně obviněného, jak to vyplývá z příjmových pokladních dokladů ze dne 15. 7. 1998 a ze dne 11. 1. 2002 a samotného tvrzení stěžovatelky.

Pokud jde o skutek uvedený v kárně žalobě pod bodem 1), popsany ve výrokové části tohoto rozhodnutí pod bodem 1), kárný senát v něm spatřuje porušení ustanovení § 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii, jelikož kárně obviněný nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta, a neřídil se jeho pokyny a při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě a nevyužíval důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatňoval v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné, jak mu to ukládá norma obsažená v citovaném ustanovení.

Kárně obviněný porušil rovněž uvedeným jednáním povinnost, stanovenou advokátovi v § 17, kde se podává, že advokát postupuje při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Kárně obviněný nepostupoval ve smyslu čl. 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky, z něhož mu vyplývá povinnost poctivým, slušným a čestným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu. Kárně obviněný nejednal zejména poctivým a čestným způsobem.

Jednal rovněž v rozporu s čl. 9 Pravidel profesionální etiky, kde je mu uloženo klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů. Z provedených důkazů kárný senát vzal za prokázáno, že kárně obviněný tak nečinil, zejména když stěžovatelku nepravdivě informoval, jak postupuje vyřizování její věci.

Kárný senát z tvrzení stěžovatelky vzal rovněž za prokázáno skutek uvedený pod bodem 2) rozhodnutí, tj. že kárně obviněný po osobním i písemném oznámení stěžovatelky A. P. o tom, že odstupuje od smlouvy o poskytování právních služeb, kterou s ním uzavřela dne 15. 7. 1998, a žádá ho o vrácení zapůjčených dokladů, tyto písemnosti jí nejméně do 15. 3. 2004 nevydal, třebaže A. P. sdělil, že jí písemnosti již zaslal nebo že jí je zasílá.

Jednání kárně obviněného kárný senát posoudil proto podle stejných ustanovení jako u prvního skutku.

Kárnou žalobou vytýkaná porušení povinností jsou tedy kárným proviněním.

Kárný senát proto po jednání konaném dne 25. 5. 2005 vydal rozhodnutí, kterým kárně obviněného uznal vinným jednáním popsáním v enuciátu tohoto rozhodnutí.

Kárný senát přihlédl při úvaze o druhu a výši kárného opatření ke skutečnosti, že kárně obviněný vykonává advokacii 15 let, dosud byl v posledních čtyřech letech dvakrát projednáván pro kárné provinění, přičemž naposledy rozhodnutím ze dne 23. 2. 2004 mu byla uložena pokuta ve výši 15 000 Kč za obdobná provinění.

Jelikož kárně obviněný se ke kárné žalobě nevyjádřil a nevyjádřil se ani ke svým majetkovým a osobním poměrům, byť o to byl výslovně žádán v přípisu ČAK, kárný senát vycházel ze standardních poměrů advokáta, působícího v okresním městě. Podle názoru kárného senátu nebylo možno přehlédnout skutečnost, že kárně obviněný se provinil proti základním normám, které upravují vztah klienta a advokáta, založené na vzájemné důvěře a povinnosti informovat klienta o postupu vyřizování jeho věci, podávat mu včas vysvětlení a respektovat jeho příkazy.

Po zvážení všech těchto shora uvedených okolností dospěl kárný senát k závěru, že na kárně obviněného postačí působit opatřením dle § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii, v platném znění, tedy pokutou uloženou spíše při dolní hranici, když je možno ukládat pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním předpisem. Proto jako přiměřenou uložil pokutu ve výši 80 000 Kč, když přihlédl k povaze obou provinění a k jejich následkům, k okolnostem, za nichž byly spáchány, míře jeho zavinění jakož i k osobě kárně obviněného.

Výrok o povinnosti kárně obviněného k náhradě nákladů kárného řízení se opírá o úst. § 33a) odst. 2 zákona o advokacii, v platném znění, s tím, že její výše je dána Usnesením představenstva ČAK ze dne 12. 10. 1999, uveřejněného ve Věstníku pod č. 12/1999.

Uvedené rozhodnutí se z podnětu odvolání kárně obviněného stalo předmětem odvolacího kárného řízení, ve kterém bylo kárné rozhodnutí potvrzeno a odvolání kárně obviněného zamítnuto.

Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího kárného senátu:

Proti uvedenému kárnému rozhodnutí podal kárně obviněný řádně a včas odvolání. Toto odvolání podal nedůvodně s tím, že s ohledem na svoje pracovní zaneprázdnění se jej zavázal doplnit ve lhůtě deseti dnů, což však neučinil.

Kárný žalobce se k odvolání kárně obviněného písemně nevyjádřil.

Odvolací senát ve věci rozhodoval ve smyslu § 27 odst. 1 vyhl. č. 244/96 Sb. bez nařízení jednání, když nařízení jednání nebylo pro řádné posouzení věci nezbytně nutné.

Odvolací senát v rámci své přezkumné pravomoci přezkoumal výroky odvoláním napadeného rozhodnutí dotčené, přezkoumal v rámci odvolacího řízení i správnost kárného řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, přičemž se zabýval i případnými vadami, které odvoláním nebyly vytýkány, pokud by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé, a to vše v souladu s § 28 citované vyhlášky.

Odvolací senát následně dospěl k závěru, že kárný senát ve věci rozhodl správně, pokud kárně obviněného uznal vinným, přičemž k tomuto závěru odvolací senát vedly následující úvahy.

Z napadeného rozhodnutí je zřejmé, jaký skutkový stav vzal kárný senát za jednoznačný, jakými úvahami se při svém rozhodování řídil. Nutno zdůraznit, že kárně obviněný se ke stížnosti ani podané kárné žalobě nevyjádřil a rovněž se nevyjádřil k věci v probíhajícím kárném řízení. Za odpovídající všem procesním kritériím lze považovat i skutečnost, že kárný senát rozhodoval ve věci v nepřítomnosti kárně obviněného, když v napadeném kárném rozhodnutí jsou popsána i ve věci nařízená jednotlivá jednání kárného senátu. Po učiněných skutkových zjištěních, kdy kárný senát vycházel zejména z obsahu stížnostního spisu a podané kárné žaloby, učinil, jak již shora uvedeno, správné právní závěry. Tvrzení uvedená v kárné žalobě proto byla vzata za prokázané. Na nich, a to i pro absenci jakýchkoliv důvodů, jež by kárně obviněný uvedl ve svém odvolání, neměl důvod nic měnit ani odvolací senát.

Za situace, kdy nebylo shledáno jakékoliv pochybení, pokud jde výrok o vině kárně obviněného, zabýval se odvolací senát i tím, zda zvolené kárné opatření a jeho výše je v souladu se všemi kritérii, jež v úvahu přicházejí při ukládání kárných opatření v návaznosti na ustanovení § 24 odst. 2 cit. vyhlášky. Ani v tomto směru neshledal odvolací senát jakýkoliv důvod k zásahu do napadeného kárného opatření.

V této souvislosti je potřeba zdůraznit, že kárně obviněný přes výslovnou výzvu týkající se jeho osobních a majetkových poměrů neposkytl kárnému senátu jakékoliv bližší údaje, a proto za této situace správně postupoval kárný senát, pokud vycházel, jak sám uvádí, „ze standardních poměrů advokáta působícího v okresním městě“. S ohledem na složení kárného senátu lze mít za to, že takovéto poměry jsou tomuto senátu z výkonu jeho praxe známými.

Výše uloženého kárného opatření, míněno v nominální hodnotě, rovněž odpovídá uvedeným kritériím, když kárné opatření ve formě pokuty lze uložit až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním předpisem. Výše, zvolená kárným senátem, blíže spodní hranici zákonné sazby, se jeví proto zcela přiměřenou.

✦ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Telefonní styk advokáta s obviněným ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody

Trestněprávní sekce studijního kolegia ČAK projednala na svém zasedání dne 25. 9. 2006 otázku telefonního styku advokáta, zejména v procesním postavení obhájce, jednak s obviněným ve vazbě, jednak s odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody. Po diskusi k obsáhlému analytickému materiálu, který je k nahlédnutí na Komoře (tel. 221 729 016 nebo 721 551 424), dospěla sekce zejména k následujícím závěrům:

Pokud jde o telefonní styk s obhájcem ve vazbě, sekce konstatovala, že v příslušném ustanovení ZVV (§ 13) a též v prováděcím ustanovení ŘVV (§ 43a) není výslovná zmínka o právu užívat telefon při styku mezi obviněným a obhájcem. Umožňuje se zde telefonický kontakt obviněného zásadně jen s osobou blízkou (tj. s osobami uvedenými v mimotrestním předpise – § 116 obč. zák.), navíc jen v blíže nespecifikovaných „odůvodněných případech“ a s úplným vyloučením případů, kdy je obviněný ve vazbě z koluzních důvodů [§ 67 písm. b) tr. ř.]. Kromě toho opět z blíže neuvedeného „závažného důvodu“ lze obviněnému, který není v koluzní vazbě, povolit použití telefonu ke kontaktu s jinou osobou než osobou blízkou. Z uvedených ustanovení vyplývá, že telefonický kontakt s vnějším světem lze obviněnému povolit tehdy, nachází-li se ve vazbě útečkové [§ 67 písm. a) tr. ř.] nebo předstížné [§ 67 písm. c) tr. ř.] nebo současně z obou těchto důvodů, je však vyloučen při vazbě koluzní. Přesto však ZVV předpokládá, jakkoliv to výslovně neupravuje, že může dojít k telefonickému kontaktu mezi obviněným a obhájcem. Vyplývá to z § 13a odst. 4 ZVV, z něhož lze a contrario dovodit, že jestliže jde o telefonát s obhájcem obviněného, není vězeňská služba oprávněna se formou odposlechu s telefonáty seznamovat a pořizovat jejich záznam. Naopak – zjistí-li při kontrolním záznamu telefonátů nebo přímém odposlechu, že obviněný komunikuje se svým advokátem, je vězeňská služba povinna odposlech ihned zrušit, záznam o jeho obsahu zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděla, nijak nepoužít (§ 43 a odst. 4 ŘVV).

Lze se tak jen dohadovat, jak citovaná úprava telefonního styku mezi obviněným a obhájcem byla zamýšlena, když se ZVV ani ŘVV o telefonním styku mezi obviněným a obhájcem výslovně nezmiňují a zcela jej vylučují ve vazbě koluzní. Navíc nelze přehlédnout, že ZVV v § 13 a odst. 4 odkazem na § 13 odst. 3 hovoří o advokátovi, což je širší pojem než obhájce.

Vznikají tak výkladové nejasnosti, když korespon-

denční a osobní styk mezi obviněným a obhájcem je jak procesními předpisy, tak i předpisy o výkonu vazby jednoznačně upraven, zatímco telefonní styk výslovně upraven není, ačkoliv – jak vyplývá z citovaných ustanovení – s ním příslušné předpisy počítají.

Pokud jde o telefonní styk odsouzeného ve výkonu trestu s advokátem, zde může jít o několik různých situací:

a) odsouzený je ve výkonu trestu odnětí svobody, aniž je proti němu vedeno další trestní stíhání a přichází v úvahu některý druh právní služby podle trestního řádu nebo podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody,

b) odsouzený je ve výkonu trestu odnětí svobody a právní služba, kterou má advokát poskytnout, se týká jiné než trestní věci,

c) odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody je stíhán jako obviněný pro další trestnou činnost, aniž u něho byly shledány důvody vazby,

d) stejná situace jako pod c), avšak je zde některý z důvodů vazby podle § 67 tr. ř.

Podle § 18 odst. 1 ZVTOS se odsouzenému v odůvodněných případech umožní použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou. Podle odst. 2 téhož ustanovení lze ze závažných důvodů odsouzenému povolit použití telefonu i ke kontaktu s jinou osobou, než je osoba blízká. Jen příkladmo je zde jako takový závažný důvod uveden „zájem nápravy odsouzeného“. Z odst. 4 téhož ustanovení a contrario vyplývá, že jde-li o rozhovor s advokátem, není Vězeňská služba oprávněna seznamovat se formou odposlechu s takovými telefonáty a pořizovat jejich záznam.

Ani předpisy o výkonu trestu odnětí svobody tedy neobsahují výslovné právo odsouzeného na telefonní styk s advokátem, resp. s obhájcem, ačkoliv – stejně jako při úpravě obdobné problematiky týkající se styku obhájce s obviněným ve vazbě – ZVTOS nepřímě s telefonním stykem mezi advokátem (obhájcem) a odsouzeným počítá.

Sekce doporučila, aby Komora učinila dotaz u generálního ředitele Vězeňské služby ČR ohledně výkladu příslušných ustanovení a aby požádala o zaslání prováděcího předpisu, jímž jsou blíže tyto otázky upraveny, popř. – není-li bližší úprava provedena – o sdělení výkladového stanoviska k těmto otázkám. Dotaz ze dne 1. 11. 2006 adresovaný generálnímu řediteli VS ČR, PhDr. Ludku Kulovi, učinil předseda ČAK JUDr. V. Jiříšek. Na dopis došla písemná odpověď náměstka ge-

nerálního ředitele VS ČR Mgr. Milana Václavka, v němž mj. uvedl, že Vězeňská služba ČR není oprávněna k výkladu právních předpisů a postupuje podle platné právní úpravy, i když je v důsledku používání neurčitých pojmů poměrně nejasná. Dále dopis uvádí, že po právní analýze a posouzení celé problematiky byl odborem výkonu vazby a trestu stanoven závazný pokyn k ujednocení postupu věznic, který byl k dopisu připojen. Je připravován jednotný vnitřní řád pro odsouzené, v němž budou rozpracována příslušná ustanovení o právu na použití telefonů odsouzených s právními zástupci. Obdobná úprava vnitřního předpisu bude, jak se v dopise dále uvádí, provedena v novelizovaném jednotném vnitřním řádu pro obviněné ve vazbě v průběhu prvního čtvrtletí r. 2007.

V odpovědi z 9. ledna 2007 předseda Komory přivítal, že z našeho podnětu bylo přistoupeno k řešení, které má jasněji a konkrétněji než dosud příslušný postup upravit. Současně dal Vězeňské správě ČR k dispozici materiály obsahující podrobné stanovisko sekce, a požádal, aby byly vzaty v úvahu při přípravě interních předpisů. Zdůraznil, že jde nejen o otázku telefonních rozhovorů s advokátem z iniciativy obviněného (odsouzeného), ale i o možnost takových hovorů z podnětu advokáta (obhájce).

Následoval dopis ředitele odboru výkonu vazby a trestu VS ČR, Mgr. Milana Hospodky z 1. 2. 2007 obsahující mj. sdělení, že s účinností od 1. 1. 2007 nabyl účinnosti nový metodický list, kterým se stanoví zásady pro zpracování a vydání vnitřního řádu věznice pro odsouzené a vydává jednotný vnitřní řád věznice, přičemž problematika užívání telefonů odsouzených při kontaktu s obhájcem byla do tohoto listu dostatečně zpracována. Obdobným způsobem bude tato problematika upravena i v další připravované novele metodického listu, kterým se stanoví jednotný vnitřní řád pro obviněné. Pokud jde o požadavek Komory, aby byl řešen též telefonní kontakt s obviněnými ve vazbě a s odsouzenými z podnětu advokáta, bude materiál Komory předložen ještě k právnímu posouzení příslušnému odboru GS VS ČR, popř. dalším institucím participujícím podle právní úpravy na výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Do vydání jejich stanoviska však bude nutno postupovat podle současně platné, byť ne zcela jednoznačně formulované právní úpravy v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody a v zákoně o výkonu vazby.

Dopis obsahuje též příslib, že v rámci připravované novelizace budou Komorou zaslané podněty určitě využity a budou zahrnuty i jako náměty k doplnění navrhované Vězeňskou službou ČR.

Doslovné znění č. 10 cit. metodického listu, upravující telefonní styk odsouzeného s advokátem, uvádíme v závěru této informace.

Protože nám dosud nebyla sdělena obdobná interní úprava telefonního styku obviněného ve vazbě s advokátem, uvádíme též tu část přípisu GR VS z 7. 12. 2006, adresovaného všem ředitelům věznic a vazebních věznic, týkající se této problematiky. O dalším vývoji budeme čtenáře včas informovat.

Je třeba ocenit rychlou snahu GR VS ČR na podnět Komory odstranit dosavadní nejasnosti vyplývající ze zákonné úpravy, i když současně musíme konstatovat, že Komora dosud neobdržela k připomínkám žádný již zpracovaný či teprve připravovaný materiál.

✦ JUDr. VÁCLAV MANDÁK, CSc.,
předseda sekce pro trestní právo studijního kolegia ČAK.

Metodický list č. 39/2006 GR VS ČR, kterým se stanoví zásady pro zpracování a vydání vnitřního řádu věznice pro odsouzené a vydává jednotný vnitřní řád věznice – část týkající se užívání telefonu

Čl. 10 Užívání telefonu

(1) K realizaci telefonních hovorů odsouzených je určena telefonní stanice na telefonní karty vybavená digitálním záznamovým zařízením. Na telefonních automatech jsou provedeny bezpečnostní opatření k zamezení všech příchozích hovorů, volání na tzv. zelené linky a použití předplacených karet a odesílání SMS zpráv.

(2) K telefonnímu hovoru z věznice jsou využívány telefonní karty. V případě povoleného hovoru umožní vychovatel, popř. pověřený zaměstnanec věznice, odsouzeným zakoupení telefonní karty ve vězeňské prodejně, při přijetí balíčku nebo při návštěvě.

(3) Telefonní hovor lze realizovat zásadně v pracovní době pověřeného zaměstnance, který může být hovoru přítomen.

(4) Jako závažný důvod k povolení použití telefonu podle § 18 odst. 2 ZVTOS se považuje žádost odsouzeného o telefonní kontakt se svým advokátem, který byl odsouzeným prokazatelným způsobem zmocněn za účelem poskytnutí právní služby podle příslušných právních předpisů, aniž by bylo proti odsouzenému vedeno další trestní stíhání.

(5) Použití telefonu odsouzeného ke kontaktu se svým advokátem se dále povolí v případě, kdy je odsouzený stíhán jako obviněný pro další trestnou činnost, přičemž nejsou dány vazební důvody podle ustanovení § 67 trestního řádu a odsouzeným zmocněný advokát je v této trestní věci zároveň i jeho obhájcem. Dále v případě, kdy u odsouzeného budou uplatňována omezení podle § 27 odst. 4 ZVTOS, zejména pak vazební důvody podle ustanovení § 67 písm. a) nebo c) trestního řádu a odsouzený požádá o telefonní kontakt se svým advokátem, který je v této trestní věci odsouzeným zmocněn nebo ustanoven jako obhájce.

(6) U odsouzeného, u něhož byla přijata omezení podle § 27 odst. 4 ZVTOS, vyplývající zejména z ustanovení § 67 písm. b) trestního řádu, se použití telefonu odsouzenému ke kontaktu s advokátem, který jej v trestní věci zastupuje jako obhájce, povolí pouze za předpokladu schválení této žádosti příslušným orgánem činným v trestním řízení.

(7) O povolení k použití telefonu odsouzeného ke kontaktu s obhájcem nebo advokátem podle předchozích ustanovení rozhodne na základě žádosti odsouzeného ředitel věznice po předchozím prověření všech rozhodných skutečností. Postup stanovený v § 25 ŘVTOS není tímto ustanovením dotčen.

Z dopisu GŘ VS ČR ředitelům věznic a vazebních věznic z 7. 12. 2006 k ujednocení výkladu ustanovení o právu na použití telefonu obviněným ve výkonu vazby a odsouzeným ve výkonu trestu ke kontaktu s obhájcem nebo advokátem - část týkající se telefonního styku mezi obviněným ve vazbě a obhájcem (advokátem):

1. Jako závažný důvod k povolení použití telefonu obviněného v nekoluzní vazbě s jinou než osobou blízkou považovat mimo jiné i žádost obviněného o rozhovor se svým obhájcem, který jej v trestní nebo i v jiné věci za-

stupuje, popřípadě jím zmocněným advokátem, jehož požádá o právní službu a obviněného prokazatelně zastupuje.

2. Použití telefonu obviněnému povolit na základě rozhodnutí ředitele věznice nebo vazební věznice (dále jen „ředitel věznice“), po předchozím prověření všech rozhodných skutečností potvrzujících, že obhájce nebo advokát v trestní věci nebo v jiné záležitosti obviněného skutečně zastupuje. Postup k provedení úkonů před vlastním povolením použití telefonu podle § 43a řádu výkonu vazby, zejména v souvislosti s kontrolou správnosti údajů v žádostech, jejich evidováním zakládáním do osobních spisů, dále evidováním uskutečněných hovorů a neprováděním kontroly záznamů nebo přímého odposlechu není tímto výkladem dotčen.

Ostatní body přípisu se týkají telefonního styku odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody s obhájcem (advokátem). Ten je t. č. zatímne upraven v čl. 10 předchozího materiálu.

Setkání zástupců advokátních komor východního Kavkazu, Ukrajiny a Moldávie v Praze

Ve dnech 28. až 30. března 2007 se v prostorách České advokátní komory uskutečnilo pod záštitou Rady Evropy setkání zástupců advokátních komor oficiálně nazvané „Multilaterální setkání a studijní návštěva zaměřená na téma advokátních komor, aspektů jejich fungování a právní pomoci na východním Kavkazu (Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie), na Ukrajině a v Moldávii“.

Rada Evropy vybrala za hostitele této akce Českou advokátní komoru proto, že Česká republika je považována za nejvyspělejší z bývalých postkomunistických zemí střední a východní Evropy jak z hlediska obecně politického, tak i z hlediska vztahu k advokacii – České republice se poměrně brzo povedlo vrátit české advokacii charakter nezávislé a samostatné profese, schopné samoregulace, čímž může sloužit za vzor méně úspěšným postkomunistickým státům.

Zahraníční hosté

Ke studijní návštěvě byli pozváni zástupci advokátních komor z Arménie, Ázerbájdžánu, Gruzie, Ukrajiny a Moldávie. Zástupci ázerbájdžánské advokacie ale bohužel na setkání nedorazili, jelikož nedostali potřebná víza ke vstupu do České republiky.

Mezi zahraničními účastníky setkání byli předseda Gruzínské advokátní komory **Kakhaber Aslanishvili**, předseda Moldavské advokátní komory **Gheorghe Amihalachioaie**, vedoucí odboru správy soudnictví ukrajinského ministerstva spravedlnosti **Tetyana Totska**, viceprezident ukrajinské Unie advokátů **Yosyp Bronz**, předsedkyně Ukrajinské advokátní komory **Aminat Suleymanova** a další významní advokáti. Pozvání přijal také **Nenad Janicević**, prezident Makedonské advokátní komory.

Z řad zahraničních expertů se zúčastnili a své příspěvky přednesli pan Julian Broxup, zástupce advokátní komory Anglie a Walesu, Philippe Kalfayan, zástupce Mezinárodní federace lidských práv, Morvan Le Berre, advokát z bruselské advokátní kanceláře Wardynski & Partners.

Za Radu Evropy byla přítomna paní Veronika Kotek a pan Alessandro Mancini z Generálního ředitelství I - Právní záležitosti, sekce pro justici a právní programy.

Program multilaterálního setkání

Slavnostního zahájení se za zvuku advokátní znělky ujal **JUDr. Petr Poledník**, místopředseda ČAK, a přivítal

všechny účastníky v České republice a v prostorách České advokátní komory.

Veronika Kotek, zástupkyně Rady Evropy, nastínila účel a důležitost tohoto multilaterálního jednání a angažovanost Rady Evropy v něm.

Sieglinde Gamsjaeger, právní poradce CCBE, jako poslední z trojice zdůraznila význam tohoto setkání a podpořila aktivity Rady Evropy ze strany Rady Evropských advokátních komor (CCBE).

Multilaterální setkání bylo ve své pracovní části rozděleno do tří dnů tak, že každý den zahrnoval jedno či dvě konkrétní témata, která byla rozebírána jak ze strany evropské právní úpravy, tak ze strany právní úpravy východních zemí, včetně úpravy dané problematiky v České republice.

Tématem dopolední části prvního dne byla problematika postavení advokátních komor jako nezávislých a samosprávných institucí. Úvod k tématu o postavení advokátních komor v evropských zemích, jejich strukturu

a fungování přednesl **Julian Broxup, poradce z Law Society Anglie a Walesu**.

Další přednášející, **advokát JUDr. Václav Král**, popsal strukturu České advokátní komory a její dlouholetou historii. K diskusi u kulatého stolu přispěli účastníci z východních zemí svými vystoupeními a seznámili ostatní zúčastněné se systémy advokátních komor ve svých zemích.

V Arménii, Gruzii, Moldávii i na Ukrajině je postavení advokátní komory a její struktura předmětem právní úpravy zákonů o advokacii či zákonů o advokátních komorách. Zatímco na Ukrajině platí zákon o advokacii již 15 let, v ostatních zemích se jedná o nové právní předpisy.

Gruzie přijala zákon o Gruzínské advokátní komoře v roce 2005. Stejně tak v Arménii je zákon o advokacii účinný od roku 2005. Soustava orgánů advokátních komor všech těchto zemí je podobná – je tvořena sněmem, představenstvem, kontrolními orgány a zkušebními komisemi.

Zvláštěností je existence tří komor sdružujících advokátní profesí na Ukrajině. První komorou je Ukrajinská advokátní komora, další je tzv. Komora pro advokáty a třetí komorou je Komora sdružující kromě advokátů i ostatní právnícké profese.

Odpolední část pokračovala problematikou etických pravidel advokátních komor a problematikou disciplinárních řízení. Úvod o etických pravidlech advokátních komor a jejich implementace a disciplinárním řízení v evropských zemích podal **Phillippe Kalfayan, zástupce Mezinárodní federace lidských práv**.

Za Českou advokátní komoru vystoupili **advokátka JUDr. Marie Cilínková** s příspěvkem věnovaným etickým pravidlům advokacie platným v ČR, **advokát JUDr. Jan Matějka** s příspěvkem o právní úpravě disciplinárního řízení a **JUDr. Antonín Mokřý, advokát a vedoucí české delegace v CCBE**, s příspěvkem o etickém kodexu CCBE a pojetí etických pravidel EU.

Z příspěvků většiny zahraničních účastníků vyplynulo, že v jejich státech i etická pravidla jsou závazná pro advokáty teprve odnedávna. V Gruzii byl nový etický kodex přijat v roce 2005, v Arménii v roce 2006. Pouze na Ukrajině byla etická pravidla ustavena již v roce 1992, coby součást zákona o advokacii. Ukrajinská etická pravidla byla kladně hodnocena anglickými experty, kteří se na jejich tvorbě z menší části podíleli.

Připuštění zahraničních advokátů k výkonu advokacie v domácím justičním systému evropských zemí bylo posledním tématem prvního dne multilaterálního setkání. **Morvan Le Berre, advokát z bruselské advokátní kanceláře Wardynski & Partners**, obecně popsal volný pohyb advokátů a v návaznosti na něj volný pohyb služeb a právo usazení se v rámci EU včetně příslušné evropské legislativy.

Českou právní úpravu vyplývající ze zákona o advokacii přiblížil advokát **JUDr. David Štros**. Právní prostředí východních zemí v této věci se od harmonizované právní regulace členských států EU dosti liší.

V Moldávii, kupříkladu, si může založit advokátní kancelář jakýkoliv zahraniční advokát. Jeho povinností je pouhé oznámení této skutečnosti moldavské advokátní komoře a jeho registrace. V občanskoprávních záležitostech může zastupovat klienta před soudem samostatně, ve věcech trestněprávních musí být přítomen i moldavský advokát. Naopak v Gruzii schvaluje přítomnost zahraničního advokáta u soudu ministerstvo spravedlnosti.

Druhý den multilaterálního setkání byl věnován ve své dopolední části vzdělávání advokátů, advokátních koncipientů a kvalifikačním předpokladům k výkonu profese advokáta. Odpolední části druhého dne setkání využili zahraniční účastníci k tomu, aby navštívili advokátní kancelář **JUDr. Marie Cilínkové** a seznámili se s chodem české advokátní kanceláře.

Dopolední část byla zahájena referátem týkajícím se kvalifikačních zkoušek a pokračujícího vzdělání advokátů v evropských zemích, ale také v Anglii, který přednesl **Julian Broxup**. Obecného úvodu k profesnímu pojištění se ujal **Morvan Le Berre**.

Ze strany České advokátní komory přednesl příspěvek **JUDr. Martin Vychopeň, místopředseda ČAK**, a to k tematice profesního pojištění advokátů v ČR. Na tento příspěvek navázala **JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a vedoucí odboru vzdělávání ČAK** tím, že referovala o vzdělávání advokátních koncipientů a advokátů v ČR. V tématu dále pokračovala **Mgr. Lenka Eisenbruková z odboru mezinárodních vztahů ČAK** a informovala přítomné o činnosti Vzdělávacího výboru CCBE a o jeho návrhu doporučení zabývajícího se vzděláváním advokátních koncipientů a kontinuálním vzděláváním advokátů.

V rámci kulatého stolu si účastníci vyměnili znalosti a zkušenosti se vzděláváním koncipientů a advokátů ve svých zemích. Na Ukrajině, kde se nachází kolem 200 právníckých škol, vykonává advokátní koncipient dvouletou praxi, která je zakončena advokátní zkouškou sestávající z 14 otázek z 14 právních oblastí. Během tohoto dvouletého období pobírá advokátní koncipient minimální mzdu. Pojištění advokátů je nepovinné.

V Moldávii se advokátem může stát advokátní koncipient, který splní alespoň roční praxi (v budoucnu se počítá dokonce pouze s tříměsíční praxí) a v neposlední řadě složí advokátní zkoušku. Nejenom advokátní koncipient, ale i soudce či státní zástupce má možnost stát se advokátem, a to i bez složení advokátní zkoušky, za předpokladu, že získal alespoň desetiletou praxi ve svém oboru a předložil žádost k zápisu.

Advokátem v Arménii se může stát vysokoškolsky vzdělaná osoba, která má alespoň dvouletou právní praxi, přičemž to nemusí být pouze praxe advokátního koncipienta, ale také soudce či státního zástupce, a složí advokátní zkoušku sestávající z písemné a ústní části. Advokátem může být i soudce či státní zástupce, který má alespoň patnáctiletou praxi, aniž složí advokátní zkoušku.

V další části čtvrtletního programu bylo účastníkům představeno praktické fungování České advokátní komory v každodenní praxi. **PhDr. Iva Chaloupková, tisková mluvčí ČAK**, představila webové stránky ČAK a náplň práce odboru vnějších vztahů. **JUDr. Jan Syka, advokát a vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK**, popsal projednávání kárných stížností.

Poslední den multilaterálního setkání se nesl v duchu tématu úlohy advokátní komory v systému právní pomoci. **Phillipe Kalfayan** popsal systém bezplatné právní pomoci v evropských zemích a **JUDr. Jana Wurstová z odboru mezinárodních vztahů ČAK** pak v České republice.

V Arménii existuje institut tzv. veřejného obhájce, jehož činnost je financována ze státního rozpočtu. Peníze se převádí ze státního rozpočtu na účet advokátní komory, aby uzavřela příslušnou smlouvu s konkrétním advokátem o výkonu činnosti veřejného obhájce. Ve věci veřejného obhájce se Arménie inspirovala americkým právem.

V Gruzii se v současné době vytváří nový systém bezplatné právní pomoci – nový zákon o bezplatné právní

Ukázky přednášek a řečníků

I. Evropské perspektivy při povolování staveb/ Institut autorizovaného inspektora

- Richard Biggs
Construction Industry Council, UK
- David Smith
Consortium for European Building Control, UK
- Henning Jäde
Ministry of Internal Affairs of Bavaria
- Christian Baumgartner
Ministry of Environment, Austria
- Kerstin Wennerstrand
Ministry of Environment Sweden

II. Kvalifikační požadavky na uchazeče a zadavatele veřejných zakázek a list certifikovaných stavebních dodavatelů

- Prof. A. P. Lavers
White&Case, „Contractors - qualification criteria for European public sector projects“
- Sarah Hannaford
Adviser to the UK Government

Konference bude tlumočena do češtiny. Zaregistrovaní účastníci, zapsaní v seznamu ČAK, získají informace o svém zvýhodnění u organizátora konference společnosti GUARANT International.

Více informací o konferenci na
www.escl2007.cz

Annual Conference
European perspectives in construction permit proceedings
Evropské perspektivy při povolování staveb
21. září 2007

Evropská společnost pro stavební právo
Česká společnost pro stavební právo
Sdružení pro stavební právo Slovenska

pomoci byl v době multilaterálního setkání připraven k podpisu prezidenta. Podle nového zákona o bezplatné právní pomoci by prostřednictvím výběrového řízení kompetentní státní orgán vybíral 50 advokátů k tomu, aby poskytovali právní poradenství v systému bezplatné právní pomoci (jejich odměna by byla hrazena ze státního rozpočtu). Pouze v případě úplné nezbytnosti, aniž by byli vybíráni další advokáti, by si stát mohl „koupit“ právní služby i od jiných advokátů, a to pouze se souhlasem ministerstva spravedlnosti.

Ve druhé části dopoledního jednání si zahraniční hosté, doprovázeni **JUDr. Marcelou Marešovou, advokátkou a vedoucí kontrolního oddělení ČAK**, prohlédli prostory ČAK v Paláci Dunaj. Zahraniční hosté měli možnost přihlížet v kontrolním oddělení vyřizování stížností na advokáty.

Návrh doporučení Rady Evropy

V odpolední a zároveň poslední části setkání se probíral text návrhu doporučení Rady Evropy. Návrh byl předběžně schválen a po zapracování uplatněných připomínek ze strany zahraničních expertů a zahraničních účastníků bude všem rozeslán.

Návrh doporučení vyjadřuje potřebu další spolupráce, respektování evropských standardů v oblasti lidských práv a právního státu, zajištění potřebného vzdělávání pro všechny advokáty či transparentnost procesu skládání advokátních zkoušek. Návrh doporučení klade důraz na vytvoření fungujícího systému bezplatné právní pomoci či přijetí příslušných etických norem ve státech, ve kterých se tak ještě nestalo.

Závěrem lze snad říci, že multilaterální setkání bylo hodnoceno velmi kladně, jak ze strany zahraničních účastníků a zahraničních expertů, tak i ze strany Rady Evropy, což vystihuje děkovaný dopis ředitele Generálního ředitelství I – Právních záležitostí, sekce pro justici a právní programy, pana Roberta Lamponi, adresovaný předsedovi ČAK JUDr. Vladimíru Jirouskovi. Zvláštní poděkování bylo vysloveno advokátce JUDr. Marii Cílinkové za pozvání zahraničních účastníků do své advokátní kanceláře.

Účastníci se shodli na možnosti pořádat další multilaterální setkání v některé ze zúčastněných východních zemí.

✿ Mgr. LENKA EISENBRUKOVÁ,
odbor mezinárodních vztahů ČAK.

Znepokojivé novinky z Polska

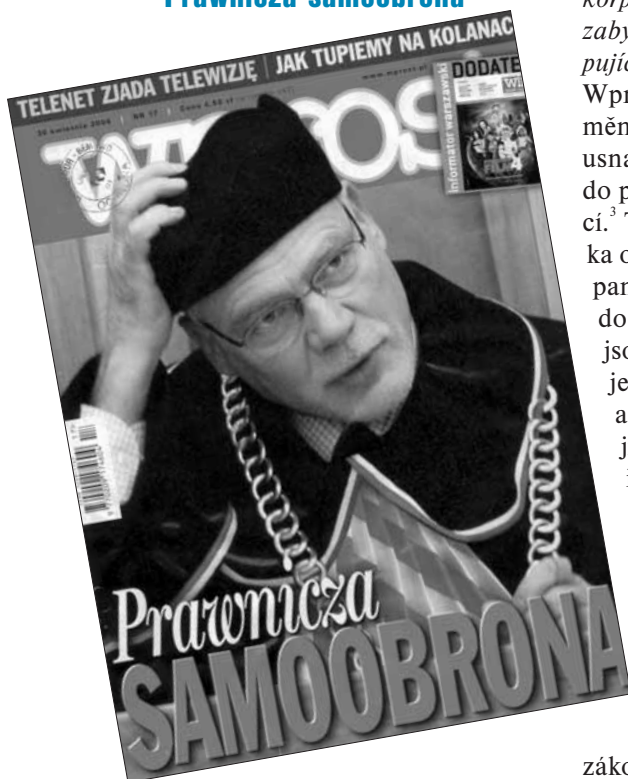
L.P. 2007

JUDr. JAN MOLÍK

V poledne jednoho z posledních dubnových dní roku loňského projížděl jsem městským autobusem nejdelší varšavskou ulicí Aleje Jerorzolimskie. Nedaleko domu, jehož průčelí zdobí známá informační tabule spojující Sdružení advokátních kanceláří sp. c. s Vedením čištění města, zahlédl jsem na stánku s novinami a časopisy velkou reklamu s fotografií tváře prof. Marka Safjana, tehdy ještě předsedy polského Ústavního soudu. Šlo o obálku týdeníku **Wprost**, č. 17 s datem 30. 4. 2006.¹

Wprost není žádný bulvár. Jeho vydavatelem je „Agencja Wydawniczo Reklamowa Wprost, sp. z o.o.“ Srovnal bych ho s pražskými týdeníky Týden nebo Euro. Z jeho obálky kromě již zmíněné tváře předsedy ÚS čtenáře upoutal titulěk v polských národních barvách

Prawnicza samoobrona

Čtenáři našeho časopisu asi netřeba překládat, že má jít o sebeobranu právníckou. Použití pojmu SAMOOBRONA v upoutávce varšavského týdeníku však mělo daleko hlubší význam. V Polsku posledních let aktivně vystupuje populistická strana s tímtež názvem. Jejím autokratickým šéfem je dnešní místopředseda polské vlády Andrzej Lepper. Autoři titulku zjevně neměli v úmyslu nic jiného, než zahrát na strunu antipatií, kterou politická SAMOOBRONA všeobecně vyvolává.

Na graficky velmi dobře zpracovaných stranách uvnitř varšavského týdeníku mezi množstvím barevných fotografií jsem našel stať autorů Jana Pińského a Krzysztofa Trębského. Psali o tom, jak polský Ústavní soud ochraňuje příjmy polských advokátů. V předcházejícím editoriale se v rubrice Téma z obálky uvádí, že: „sobě blízkou záležitostí právnických korporací se soudci Ústavního soudu zabývali s dvojnásobnou péčí, vystupující na obranu kapes advokátů.“ Wprost tvrdil, že zákon,² kterým se měnil zákon o polské advokacii, měl usnadnit přístup absolventům práv do profesních právnických korporací.³ Téměř veškerá polská publicistika obviňovala v dlouhotrvající kampani polskou advokacii, že přijímá do aplikantské praxe (aplikanti jsou obdobou našich koncipientů) jen ty, kteří mají příbuzenské a jim podobné svazky mezi stávajícími advokáty. V novele se spatřovalo vítězství mladých právníků nad staršími.

Polský ÚS ve svém rozhodnutí ze dne 19. dubna 2006 o návrhu ústředního orgánu polské advokacie – Naczelna Rada Adwokacka⁴ rozhodl tak, že shledal v některých ustanoveních citované novely zákona o advokacii rozpor s polskou ústavou. Toto rozhodnutí polského ÚS a následující speciální tis-

ková konference prof. M. Safjana vyvolala veřejnou polemiku mezi ním a současným polským prezidentem L. Kaczyńskim, mimochodem nadmíru vzrušenou. Polský ÚS zjistil ve svém nálezu rozpor s polskou ústavou ve čtyřech bodech zákona č. 1361, ze dne 30. 6. 2005, pokud ten měnil právo o advokacii.⁵ A to z jedenácti NRA napadených. Šlo především o ustanovení zmíněné novely, kterým byla NRA zbavena práva stanovit pravidla pro výkon aplikace (obdobu naší koncipientské praxe) a skládání advokátních zkoušek. Dále šlo o širší prominutí aplikace oproti dosavadnímu stavu, obdobnému našemu, jakož i dvě další ustanovení, která se též týkala zkoušek, a to zejména práva formulovat otázky pro tyto zkoušky. Zkoušky se měly skládat – mimochodem na jaře loňského roku se již skládaly – před komisemi jmenovanými ministrem spravedlnosti, nikoliv před komisemi jmenovanými advokátními komorami. Abych zbytečně nenapínal čtenáře těchto řádků: informace publikované na počátku loňského léta uvedly, že v prvních a posledních advokátních zkouškách podle ministerského pořádku, mezitím již zrušeného, uspělo pouze 10 % kandidátů. Zcela přesně: v advokátských zkouškách 4 z 60 kandidátů a v rádcovských 56 z 208 kandidátů!

Celý výrok rozhodnutí polského ÚS o advokacii byl publikován v oficiální polské Sbírce zákonů – DZIENNIK USTAW s tím, že zmíněná čtyři ustanovení zákona změněná zákonem z 30. 6. 2005 pozbyla účinnosti dne 31. 12. 2006.

Z hlediska našeho článku je podstatné odůvodnění uvedeného rozhodnutí zejména až od bodu III. V tomto bodu polský soud uvádí, že se NRA pozastavila nad ustanoveními novely polského zákona o advokacii, která se týkala vstupní zkoušky na advokátního aplikanta

(do koncipientské praxe), stanovení pravidel pro advokátské zkoušky, možnosti skládání advokátních zkoušek bez vykonání předchozí praxe (advokátské aplikace), možnosti zápisu do seznamu advokátů bez vykonání aplikantské praxe a též poskytování právní pomoci osobami s právnickým vzděláním, které nejsou advokáty.

Odůvodnění – a to velmi obsáhlé a podrobné – opublikoval časopis polské advokacie *Palestra* v průběhu minulého roku.⁶

Polský ÚS se v popisovaném rozhodnutí odvolal na některá svá starší rozhodnutí, zejména na rozhodnutí z 18. 2. 2004, kde již dříve zdůraznil, že péče právnícké samosprávy (v naší terminologii komory), která sdružuje povolání těšící se **veřejné důvěře** musí být vykonávána „v mezích veřejného zájmu a na jeho ochranu“. V těchto svých starších výrociích polský ÚS potvrdil, že polská ústava sice jednoznačně nestanoví způsob teoretické a praktické přípravy k výkonu právnických povolání, musí však odpovídat *kritériím vysoké kvality a důvěryhodnosti, která je spojována s pojmem veřejná důvěra*. Dle hodnocení polského ÚS „povolání těšící se veřejné důvěře vyžadují zvláštní ochranu osob, které využívají služeb oněch povolání“. Proto hodnocení způsobilosti k takovým povoláním, jakož i výběr do nich, nemohou být ponechány neomezené svobodě trhu, bez jakékoliv regulace a požadků profesionálních i etických. Dále pak polský ÚS své rozhodnutí z 19. 4. 2006 specifikoval tak, že dostane-li se některým povoláním charakteru **veřejné důvěry hodná**, připouští se tím možnost určitých omezení svobodného přístupu k takovým povoláním a k jejich provozování, jakož i povinnost příslušnosti k profesní samosprávě (komoře). Těmito omezeními není sledováno vytvoření výhody pro určitá povolání. Omezení slouží veřejnému zájmu a rozsah těchto omezení musí odpovídat ochraně tohoto zájmu.

V úvodní části zde citovaného bodu III. odůvodnění svého rozhodnutí pod nadpisem „*Uwagi wstępne*“ se polský Ústavní soud zabýval především pojmem, se kterým se setkává-

me již v polské ústavě. Jde o pojem „*zawód zaufania publicznego*“,⁷ otrocky přeloženo: povolání veřejné důvěry. Jde o terminologii, která zdůrazňuje, že se jedná o svobodné povolání. Takové povolání se ke svému řádnému výkonu musí opírat o důvěru, a to nejen ze strany jednotlivce – klienta, ale o všeobecnou důvěru ze strany celé společnosti. A to dnes nejenom polské, ale přinejmenším evropské. Polský ÚS bližší vysvětlování asi nepokládal za potřebné. V našem pojetí se v této souvislosti hovoří spíše o nezávislosti. Přeložit ten pojem se snažím sice poněkud nepřesně, ale slovy významu lépe odpovídajícími: **povolání veřejné důvěry hodné**. Shora popisovaná a citovaná část odůvodnění polského ÚS má zřejmý celoevropský přesah pro určení veřejnoprávního chápání advokacie.

V části, věnované námitkám porušení čl. 118 odst. 3 a čl. 119 odst. 1 a 2 polské Ústavy, se polský ÚS zabýval námitkou NRA týkající se neústavnosti celé novely zákona o polské advokacii. A to proto, že měla být porušena shora označená ustanovení polské Ústavy. Ta stanoví, že předkladatelé návrhu zákona musí Sejmu předložit, jaký bude mít navrhovaný zákon finanční dopad a že Sejmu je uloženo zkoumat návrh zákona ve třech čteních a dále upravuje právo předkládání protinávrhů. Polský ÚS odmítl v tomto rozsahu návrh NRA proto, že přesáhl rámeček, v němž je ústřední orgán polské advokacie povolán navrhovat kontrolu ústavnosti.

Část rozhodnutí polského ÚS nadepsaná *Problém ústavnosti čl. 4 odst. 1 novelizovaného zákona*⁸ se týká toho, že uvedená novela výslovně umožnila, aby typické činnosti advokátů jako udílení právních porad, pořizování právních dobrozdání, vypracovávání návrhů právních aktů a vystupování před soudy a úřady (mimo procesní zplnomocnění) mohly být prováděny též osobami, které dosáhly vysokoškolského právního vzdělání (v polském originále: „*osoby posiadające wykształcenie prawnicze*“). Polský ÚS opět ve velmi obsáhlém odůvodnění uvedl mj., že poskytování právní pomoci uvedenými osobami nemůže být de lege lata chápáno jako výkon

povolání vyžadujícího veřejné důvěry. Poukázal dále na nebezpečí neodvratitelných následků chybných dobrozdání vyplývajících z nevědomosti či nedostatku profesionálních zkušeností. Přesto však uzavřel, že kontrola náležitosti výkonu povolání prováděná advokátními komorami nemůže být z hlediska ústavy vztahována i na jiné právníky. Konstatoval dále, že poskytování právní pomoci uvedenými osobami představuje ve své podstatě jistou formu využívání svobody podnikání.

Nepoměrně stručněji se polský ÚS zabýval otázkou ústavnosti čl. 1 odst. 5 písm. 6 novely zákona o polské advokacii z r. 2005, která zbavovala NRA práva stanovit zásady pro advokátní zkoušky. Polský ÚS nepochybně výslovně potřeboval účinného státního dozoru (zejména ministra spravedlnosti) na stanovení pravidel pro advokátní zkoušky. Zjistil ale, že napadené ustanovení novely znemožňuje komorám podstatným způsobem dostat své ústavní povinnosti dané opět citovaným čl. 17, odst. 1 polské Ústavy. Ústavní soud se usnesl, že napadené ustanovení novely zákona „ze 30. 6. 2005 v rozsahu, jakým samosprávu advokátů zbavil vlivu na stanovení zásad pro advokátní zkoušky... není ve shodě s čl. 17, odst. 1 Ústavy“.⁹

Své rozhodnutí o neústavnosti novely zákona o polské advokacii, umožňující ucházet se o zápis do seznamu advokátů bez praxe a advokátní zkoušky, tedy po složení soudcovské zkoušky, dále zkoušek radcův právních, prokurátorské či notářské (čl. 66, odst. 1, bod 2 novely), popř. osob s praxí v jiném právnickém povolání, polský Ústavní soud uzavřel s tím, že tato situace vytváří nebezpečí nenáležitého výkonu povolání a v tomto směru neodpovídá požadkům již poněkoličké citovaného čl. 17 odst. 1 polské ústavy.

V další části svého odůvodnění uvedené titulkem: *Připuštění k advokátní zkoušce bez praxe v advokacii, které se týkalo čl. 66, odst. 1a, bod 2-4 napadené novely*, dal soud NRA za pravdu v tom, že nepřesná specifikace dotčených osob z institucí spojených s výkonem či tvorbou práva by mohla zahrnout i pra-

covníky technických služeb, sekretářky, knihovníky, informačních profesí či pracovníky z oboru práva celního, daňového nebo stavebního.

V závěru svého rozhodnutí ÚS konstatoval formulační lhostejnost a nedostatek výrazové přesnosti zákonodárce.

Samospráva radcůw prawnych¹⁰ oslavila v r. 2002 dvacet let své existence. Dnes je její právní statut dán, vedle již citovaného čl. 17 polské ústavy, zákonem ze dne 6. července 1982 o radcach prawnych. Josef Zych, bývalý maršálek Sejmu, člen a čelný představitel Polské strany lidové – PSL a prvý předseda KRRP – Krajowej Rady Radców Prawnych – v druhém vydání své knížky *Obtížná lekce demokracie*¹¹ popisuje obtíže, jaké předcházely schválení shora citovaného zákona. Koncem roku 2006 bylo zapsáno do seznamů radcůw prawnych cca 23 000 osob.

Novela vydaná v Dzienniku Ustaw v č. 163 dne 26. 8. 2005 změnila ve svém čl. 2 i zákon o radcach prawnych z r. 1982.¹² O ústavní stížnosti KRRP proti ní rozhodl Ústavní soud ve Varšavě 8. listopadu minulého roku.¹³ A to již pod předsednictvím svého nového předsedy Jerzego Stępieńia.¹⁴ Na prvý pohled se zdá, že radcové právní byli u ústavní soudní instance mnohem úspěšnější než polští advokáti. ÚS jim dal za pravdu ohledně devíti z jejich návrhů. Zamítl pouze jeden. V zájmu korektnosti třeba doplnit, že KRRP byla oproti NRA ve výhodě v tom, že mohla svou stížnost na neústavnost novely, měnící zákon o radcach prawnych, upravit dle rozhodnutí o novele advokátního zákona ÚS z loňského dubna.

Ústavní soud vyhověl návrhu KRRP co se týká:

- nedostatků novely ohledně funkčního období orgánů samosprávy radcůw prawnych,
- zásad pro stanovení zkoušek,
- výkonu péče nad náležitým výkonem povolání,
- připuštění osob k výkonu povolání bez odpovídající praxe,
- poskytování právní pomoci osoba-

mi s vysokoškolským či vyšším právnickým vzděláním,

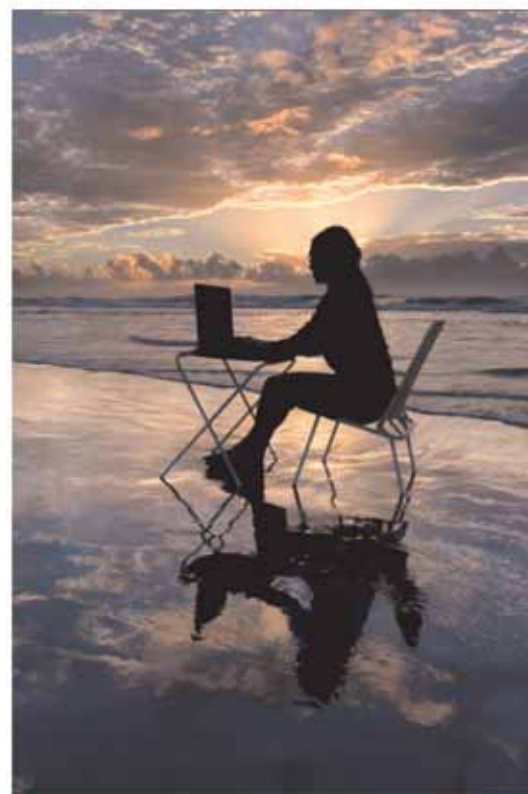
- upuštění od zkoušek u osob, které složily zkoušku soudcovskou (justiční), prokurátorů, advokátů a notářů a možnosti připuštění ke zkouškám osob bez výkonu aplikantské (koncipientké) praxe,
- provádění radcovských zkoušek před komisemi ustanovenými ministrem spravedlnosti a ne orgány radcovské samosprávy a způsobu jednání zkušebních komisí,
- disciplinárních řízení proti osobám vykonávajícím některá právníká povolání.

V Polsku původně šlo a stále ještě především jde o komory advokátní a komory radcůw prawnych. V průběhu minulého roku se však objevily i zprávy o iniciativách uvnitř PiS – současná vládnoucí strana Prawo i Sprawiedliwość, které hodlají směřovat k otevření dalších celkem šestnácti regulovaných povolání. V prvé řadě mělo jít o regulované povolání komorníků (období našich exekutorů), architektů a stavebních profesí. Polský ministr spravedlnosti Zbigniew Ziobro v této souvislosti kdysi prohlásil, že středověká společnost vytvářela cechy, které pečovaly o určitá povolání a kontrolovaly přístup k nim, když současná společnost má prosazovat svobodný trh s konkurencí. Současná polská vláda a její ministr Ziobro ani svůj boj s právními komorami nevzdali. Zde se hodí poukázat na rozhovor s varšavskou socioložkou a politoložkou Jadwigou Staniszkisovou, který přinesly *Hospodářské noviny* 1. 3. t. r. Ve své odpovědi na otázku redaktora HN ohledně fenoménu bratrů Kaczyńskich a jejich strany PiS uvedla:¹⁵ „*Vedle... mladých technokratů je v PiS i generace řekněme fanaticů jako ministr Ziobro... (kteří) lidi veřejně obviňují a zároveň i odsuzují, neexistuje pro ně presumpce nevin. A koncentrují moc.*“ Jmenovaný ministr připravuje návrhy v tom směru, aby odebráním disciplinárních řízení samosprávným právníkům komorám omezil jejich nezávislost. Návrhy, které polská vláda zaslala během minulého roku do

e-arbiter
ON-LINE SOUDNÍ FÓRUM

**I TAKTO MŮŽE
BÝT ŘEŠEN
OBCHODNÍ SPOR**

www.e-arbiter.cz
Rozhodčí řízení on-line

Unie pro rozhodčí
a mediační řízení ČR, a.s.
sídlo Mlýnská 13, 602 00 Brno
office Cejl 91, 602 00 Brno

tel. 545 242 598
GSM brána 739 573 440
fax 545 210 245

e-mail unie@urmr.cz
web www.urmr.cz

Unie pro rozhodčí
a mediační řízení ČR

Sejmu, by měly stanovit,¹⁶ že dohled nad činností komor – v polském textu doslovně samospráv – vykonává ministr spravedlnosti. K němu má mít právo odvolání proti rozhodnutí komory např. ten, kterému byl odmítnut zápis do seznamu advokátů či radcův právních. Má být zřízen (prvoinstanční) vyšší disciplinární soud, kterému by podléhali nejen advokáti a radcové právní, ale i soudci a prokurátoři vč. tzv. asesorů, komorníci (tj. exekutoři) a notáři.

Před termínem projednání návrhů uspořádaly oba ústřední orgány radcův právních i advokátů – KRRP a NRA – společně konferenci, na které vyjádřily svá kritická stanoviska k návrhům ministra spravedlnosti. Na konferenci i na následující tiskové konferenci 2. 10. 2006 vystoupili čelní představitelé jak IBA, tak CCBE.

Fernando Pombo, nový předseda IBA uvedl, že tato organizace velmi hájí zachování tří základních hodnot právnických povolání – nezávislosti, důvěry a loajality. Dodal, že klient musí mít ke svému advokátovi důvěru, neboť mu svěřuje životně důležité věci. *Takový systém, jaký je navrhován v Polsku, neexistuje v žádném demokratickém státě. Byly takové pokusy, ale nedošlo k jejich uskutečnění. Dodal, že je to špatný návrh.*

Jonathan Goldsmith – generální tajemník CCBE – prohlásil: „*Disciplinární řízení musí zůstat v gesci komor. Vláda se nesmí vměšovat do zdisciplinování právníků. Jsme velmi znepokojeni návrhy polských úřadů.*“

Andreas Szecskay – místopředseda Mezinárodního sdružení právníků uvedl, že země, které teprve nedávno změnilly své politické systémy, musí s obzvláštní rozvahou přistupovat ke všem změnám týkajícím se zásad samosprávy právnických organizací.

Zenon Klatka, předseda KRRP, radca prawny z Katovic, ostře zformuloval stanovisko této samosprávy. Zdůraznil, že odebrání práva rozhodovat v disciplinárních záležitostech by zbavilo komory jednoho z jejich nejdůležitějších oprávnění. Uvedl doslova: „*Samospráva bez disciplinárního soudnictví se stane vejdukem, skořápkou potřebnou jen k organizování školení a vedení seznamů osob oprávněných k výkonu povolání.*“

Stanislav Rymar, advokát, předseda NRA, potvrdil, že navrhovaná řešení ohrožují základy právního státu: „*odtud pramení náš velký odpor... budeme bránit nezávislost disciplinárního soudnictví až do konce.*“¹⁷

V srpnu 2005 přijatá novela zákona nejen o polské advokacii byla akcí tehdejší opozice. Dnešní ministr Ziobro chystal též vznik další právní korporace – doradcův právních. Ti ostatně již od dřívějška na pololegální bázi existují – např. v Krakově Michal Kłaczyński, který byl velkým protagonistou kampaně proti samostatnosti advokátů i radcův právních. V době, kdy vychází tento článek, se má na varšavském ministerstvu spravedlnosti intenzivně pracovat na návrhu zvláštního zákona o zásadách poskytování právních služeb.

Ministr, který je z moci úřední současně i generálním prokurátorem, usoudil, že účinný boj s patologickými jevy v právnických prostředích je možný pouze omezením moci komor: „*Mnoho klientů resortu spravedlnosti potěší, že ani samotná korporace, ani generální prokurátor, ale nezávislý soud bude měřit a hodnotit disciplinární provinění.*“¹⁸

Tentýž ministr připravil v září minulého roku další novelu zákona o advokacii a radcích právních, kterou by měl zavést nový systém do odmě-

ňování advokátů i radců. A to včetně takových detailů, že advokát či radce prawny bude muset vést knihu advokátních činností a tu odevzdávat finančnímu úřadu a archivu. V knize mají být mimo jiné uváděny jméno či název klienta a výše honoráře. Tatáž novela má stanovit povinnost obhájce předkládat s plnou mocí i kopii dohody o jeho odměně orgánu činném v trestním řízení. Totéž má být stanoveno jak pro advokáty, tak pro radce pravne v řízení civilním. Soudu má se dostat práva nepřipustit k řízení advokáta či radce, který by kopii dohody o odměně nepředložil. Připravuje se též nařízení ministra spravedlnosti obdobné našemu tarifu.

Začátkem ledna letošního roku se ukázala spíše staronová zákonodárna iniciativa téhož ministra týkající se opětovně další novelizace zákona – Advokátní právo a některých dalších zákonů. Dostala již podobu paragrafového znění. Má za opětovný cíl rozšířit výčet osob, které mají být uvolněny z povinnosti výkonu aplikace (koncipientů) a složení profesní advokátské či radcovské zkoušky. Především pak opětovně prosadit, aby zkoušky předcházející zápisu do seznamu aplikantů (koncipientů) byly skládány před komisemi při ministerstvu spravedlnosti a nikoliv jako doposud před komisemi při jednotlivých komorách. Obdobně tomu má být pokud jde o zkoušky advokátní či radcy právného.¹⁹

Zdá se, že obě polské právní samosprávy vyhrály před svým Ústavním soudem důležité bitvy, nikoliv však celou válku. Ta se nejspíše znovu přesune do Sejmu. Výše podepsaný bude mít asi opětovně o čem psát do Bulletinu advokacie.

✦ Autor je advokátem v Praze a v Bratislavě.

1 Profesor Marek SAFJAN (nar. 1949) pracuje na katedře civilního práva Varšavské univerzity. V průběhu minulých devíti let byl soudcem polského Ústavního soudu, od ledna do listopadu 1998 byl jeho předsedou. Je autorem mnoha publikací, poslední práce má titul „Prawa Polska“ (Polská práva). Funkční období soudece ÚS skončil 4. listopadu 2006.

2 Zákon č. 1361 ze dne 30. 6. 2005 o změně zákona – Právo a advokacie a některých dalších zákonů, Dziennik Ustaw z 26. 8. 2005, č. 16. Viz můj starší text: Problémy polské advokacie – 2006 aneb v Polsku to bude jinak než ve zbytku Evropy, BA č. 2/2006.

3 Citovaný zákon novelizoval i zákon o radcích právních, zákon o notářích a zákon o zahraničních právnících.

4 Historie polské advokacie je stejně složitá jako celá historie Polska. Zatímco v Haliči, tj. v té části Polska, která před 11. listopadem 1918 náležela k Rakousku, působila advokacie obdobná té, jaká existovala u nás, byla situace v části Polska pod ruským zábohem obdobná situaci v carském impériu. V hlavním městě Dolního Slezska Vratislavi oslavila polská advokacie v loňském roce teprve své šedesáté výročí. Blíží o tom viz Jubileum 60-letin Advokatury

Dolnośląskiej, PALESTRA, č. 5-6, r. 2006, str. 376.

Oficiálně slavila polská advokacie své 85. výročí v roce 2003. Dne 24. prosince 1918 podepsal Józef Piłsudski Dekret ve věci dočasněho statutu Palestry státu polského, viz Adwokatura Polska, NRA, Warszawa 2003.

Dnes je právní status polské advokacie dán vedle dále citovaného ustanovení polské ústavy zákonem, o jehož částečně neústavní novelizaci z r. 2005 je skoro celý tento článek. Text zákona viz: Prawo o adwokaturze, Komentarz, Dr. Zdzisław Krzemiński, Wydaw. C. H. BECK, Warszawa 1998.

5 Viz WYROK TRIBUNALU KONSTITUCYJNEGO z dnia 19. kwietnia 2006 r., sygn. akt. 6/06, Dz. U. 2006, č. 75, pol. 529, viz též Wyrok Tribunalu Konstytucyjnego z 19. kwietnia 2006 r. wraz uzasadnieniem w sprawie wniosku Naczelnej Rady Adwokackiej a též Przebieg rozprawy przed Tribunalem Konstytucyjnym w dniu 19. kwietnia 2006 r. z wniosku Naczelnej Rady Adwokackiej, PALESTRA, č. 5-6/2006, str. 9 a 49.

6 Viz PALESTRA, č. 5-6/2006.

7 V této části svého odůvodnění polský ÚS konstatoval: „Shodně s článkem 17., odst. 1 Ústavy je věcí rozhodnutí zákonodárce (Sejmu a Senátu) dát určitému právníckému povolání cestou zákona statut povolání vyžadujícího veřejnou důvěru a ustavení samosprávy takového povolání.“ Viz PALESTRA, č. 5-6/2006, str. 27.

8 V Polsku je obvyklé členit zákony na články (art.) a nikoliv na paragrafy (§), články pak na odstavce, popřípadě na § a dále na odstavce, body a písmena (ust., pkt. lit.)

9 Čl. 17 Ústavy Polské republiky zní:

1. Formou zákona je možné vytvářet profesní samosprávy, které reprezentují osoby vykonávající povolání veřejně důvěryhodná a provádějící dohled na náležitý výkon těchto povolání v hranicích veřejného zájmu a s cílem jeho ochrany.

2. Cestou zákona je možno vytvářet i jiné druhy samospráv. Tyto samosprávy nemohou narušovat svobodný výkon povolání ani omezovat svobodný výkon hospodářské činnosti/soutěže.

Překlad z publikace „XX Lat Samorządu Radców Prawnych 1982-2000“, Książa Jubileuszowa, pod redakcją Jacka Zuławskiego, KRRP 2002.

10 Záměrně tento pojem nepřekládám. V polském systému právnických služeb formou svobodných povolání zahrnoval a stále ještě zahrnuje osoby, které jsme byli u nás zvyklí nazývat právníkem podnikovým a posléze komerčním.

11 Trudna lekcja demokracji, Kraków, 2006, str. 324 a násled.

12 Plný text před novelizací z r. 2005 s komentářem viz Zenon Klatka, Ustawa o radcach prawnych, Komentarze Becka, Wydawnictwo C. H. BECK, Warszawa 1999.

13 Viz Dziennik Ustaw ze 17. listopada 2006 č. 206 sygn. Akt. s K 42/05, str. 10 379 a časopis samosprávy radcův právních Radca Prawny, č. 5/2006, str. 131.

14 Nový předseda ústavního soudu byl ve vládě J. Buzka náměstkem ministra vnitra. Začínal jako soudce v Kielcích, významně se účastnil činnosti Solidarności v letech 80., poté pracoval jako radca právní, soudcem ÚS je již 8. rok. V průběhu letošního března byla v Polsku

zveřejněna zpráva: „Ministr sprawedności Zbigniew Ziobro vyzval předsedu Ústavního soudu Jerzego Stepienia k demisi. Dle názoru Ziobry je soud přepolitizovaný, když kritizuje počínání ministra sprawedności ve věci uvěznění kardiochirurga Mirosława G. Viz Tygodnik Powszechny, č. 13, z 1. dubna 2007. P z 1. kwietnia 2007.

15 Viz HN z 1. března 2007, str. 8, Jadwiga Staniszkisová: Poláci rozumí Evropě více nežli jejich politici.

16 Zmian w postępowaniu dyscyplinarnym ciąg dalszy (Další část změn v disciplinárním řízení), viz Radca Prawny č. 5/2006, str. 131 a v předcházejícím čísle, Projektowane zmiany w procedurach dyscyplinujące pełnomocników procesowych (Připravované změny v procedurách procesních disciplinárních zmocněnců), Radca Prawny, č. 2/2006, str. 128.

17 Viz informace PAP: Konferencja prasowa KRRP, ze 4. 10. 2006 a též Wpólna konferencja Krajowej Rady Radców Prawnych i Naczelnej Rady Adwokackiej, PALESTRA, č. 11-12/2006, str. 302.

18 Viz PAP 2. 10. 2006.

19 Viz Radca prawny, časopis samosprávy radcův právních, č. 1/2007, str. 102.

Dojmy a informace z první evropské konference zabývající se právem spolupráce

JUDr. MARIE BROŽOVÁ, JUDr. EVA VAŇKOVÁ

V červnu loňského roku nás upoutal na webových stránkách ČAK odkaz na připravovanou „**First European Collaborative Law Conference**“ pořádanou rakouským AMV (Rakouská právníká asociace pro mediaci a kooperativní vyjednávání) a britskou Resolution (asociací téměř 5000 právníků zabývajících se rodinným právem v Anglii a Walesu) ve **Vídni 23. a 24. března 2007**. V pozvánce mimo jiné stálo: „Collaborative Law“ dává šanci změnit způsob výkonu praxe. Dynamicky kombinující to nejlepší z mediace (nalézání dohody prostřednictvím třetí neutrální osoby) a litigace (klasické vedení sporu) ve zcela novém paradigmatu – „collaborative law“ nabízí klientům novátorský přístup k rozhodování jejich konfliktů. Někdy levnější a rychlejší než tradiční metody, ale obecně více uspokojivější.“

Konference se konala v hotelu – zámku Wilhelminenberg obklopeném Vídeňským lesem a vinohrady. Jako doprovodný program byla naplánována na pátek večer recepce v historických prostorách staré radnice a v sobotu večer návštěva „Wiener Heurigen“ – typické vinárny s hudbou, tradičními jídly a vínem. Během těchto setkání měli účastníci možnost se blíže poznat, vyměnit si zkušenosti, případně navázat novou spolupráci.

Konference proběhla ve dvou pracovních dnech za ryze konferenčního počasí. Déšť vystřídal v pátek večer sníh a do rána přibýlo více než 10 cm sněhu, o to více pak byla znát pracovní atmosféra setkání, kdy lektoři z Kanady a USA se pokoušeli uvést nás střeoevropany do tajů tzv. „collaborative practice“, volně přeloženo „řešení sporů na bázi spolupráce“.

Po úvodních zdravicích prezidentů AMV a „Austrian Chamber of Lawyers“ se slova ujal generální sekretář AMV společně se zástupci IACP (International Academy of Collaborative Professionals), kteří účastníkům přednesli své představy o cílech tohoto setkání. Zakladatel „collaborative law“ Stue Webb z Minnesoty v USA, který před 16 lety poprvé uvedl do své praxe způsob tzv. slušného rozvodu, vyjádřil své velké potěšení nad tím, jak se tato praxe rozvíjí jak v samotných Spojených státech, tak v Kanadě. International Academy of Collaborative Professionals se sídlem v Kanadě seznamuje na svých webových stránkách a prostřednictvím jimi vydaných publikací s podstatou procesu „collaborative practice“ a má velký zájem rozšířit své zkušenosti do celého světa. V Austrálii má tento způsob poskytování právních služeb

velkou podporu i ze strany státních institucí. V Evropě se uskutečnily první semináře v roce 2003 a své zkušenosti si přijeli na konferenci vyměnit zástupci Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, Irské republiky, Francie, Německa, Švýcarska. Nejvíce účastníků bylo samozřejmě z Rakouska. Konferenci přijela pozdravit i prezidentka rakouského Nejvyššího soudu.

Druhá část prvního pracovního dne byla rozdělena do dvou oddělených „workshopů“. V prvním právníci Stue Webb společně s Ronem Ouskym představili scénář „collaborative law“, zatímco Janis Pritchard a Nancy Ross jako zástupci „mental health people“ seznámili účastníky s multidisciplinárním modelem CL practice. Přednesli svoji představu způsobu vytvoření týmu odborníků, kdy na straně každého z klientů v procesu rozvodu stojí jednak jako „couch“ nejen právník-advokát, ale také „couch“ z řad psychologů, který pomáhá klientům zvládat náročnou emoční situaci a vysvětluje celý proces a možnosti reakcí na jednotlivé podněty v případech, kdy klienti nejsou schopni mezi sebou komunikovat. Důležitým článkem je i tzv. „child specialist“, který se zabývá postojem dětí ke konfliktu rodičů a přináší do celého procesu podnětné informace o pohledu dětí na další fungování vztahů mezi členy bývalé rodiny. Pokud je to třeba, je přizván do týmu i finanční specialista, který účastníkům předestře plán, jak naložit se společným majetkem a zejména jak si vytvořit příslušné finanční zázemí pro další oddělené financování potřeb účastníků.

Druhý pracovní den Elizabeth Ferris přednesla marketingovou strategii, jak vybudovat úspěšnou praxi založenou na mimosoudním vyjednávání. Poté zástupci IACP předvedli působivou praktickou ukázkou průběhu rozvodu pomocí „collaborative practice“. Na závěr dopoledne vystoupil Dr. Friedrich Schwarzingger se srovnáním „collaborative practice“ a jiných metod smírného řešení sporů (ADR). V průběhu konference bylo opakovaně zdůrazňováno, že jsou to klienti, kteří si sami

zvolí metodu, kterou chtějí svůj spor řešit – po seznámení s výhodami a nevýhodami jednotlivých postupů se pak sami rozhodnou, zda zvolí metodu „collaborative practice“, mediace nebo klasickou metodu soudního řízení.

V odpoledním workshopu zástupci z Německa a Anglie přišli s ukázkou praktických případů postupem „collaborative practice“ při řešení obchodních a občanskoprávních sporů. Účastníci poukázali na velkou výhodu postupu „collaborative practice“ při řešení mezinárodních sporů, kde lze v zájmu klientů zejména rozvíjet dobré vzájemné obchodní vztahy, výrazně ušetřit čas, ale i finanční prostředky, jestliže se podaří nalézt řešení vyhovující potřebám a zájmům obou stran.

Na závěr konference předali zástupci IACP tzv. „Blueprint“ – úvahy pro vybudování úspěšné komunity spolupracujících odborníků při mimosoudním řešení sporů. Základem pro možnost poskytování právních služeb je především vybudování členské základny profesionálů – advokátů, psychologů, finančních poradců, kteří jasně vyjádří svoji ochotu řešit problémy svých klientů pomocí vyjednávání týmu odborníků – advokátů a dle potřeby případu dalších specialistů. IACP vytvořila Etický kodex pro spolupráci při mimosoudním řešení sporů, který by všichni zúčastnění v procesu měli respektovat, aby tato vyjednávání mohla být úspěšná. Je třeba rovněž informovat širokou veřejnost o možnosti řešení sporů nejen před soudem či rozhodcem, v rámci mediace ale také pomocí advokátů, kteří jsou způsobilí řešit spory trpělivým a korektním vyjednáváním nepoškozujícím zájmy a potřeby účastníků (metoda známá z obchodních vztahů jako „win – win“).

Jako zástupci České republiky jsme na konferenci seznámili účastníky s naším procesem tzv. „rozvodu dohodou“, který se v mnoha ohledech blíží myšlence „collaborative practice“. Víme, že mnoho našich kolegů již dnes prvky „collaborative practice“ ve své praxi běžně uplatňuje. Uvědomujeme si, že tento způsob není vhodný pro každého klien-

ta, ale jsme přesvědčeni, že většina solidně uvažujících dá přednost korektnímu vyjednávání a mimosoudnímu vyřešení sporu před dlouhotrvajícím a stresujícím soudním řízením s výsledkem, který mnohdy překvapí všechny zúčastněné.

A nyní trochu podrobněji o „collaborative practice“ – tj. o „postupu řešení konfliktů na bázi spolupráce“.

Právo mimosoudní spolupráce je stejně jako mediace mimosoudní metodou řešení sporů. Jde o mimořádný, právníky podporovaný, strukturovaný proces založený na vzájemné spolupráci a porozumění vedoucí k řešení všech druhů konfliktů. Je třeba doplnit, že jde o sofistikovaný postup bez stresu, bez „kontroly“ projevu klientů (klient hovoří zcela volně a otevřeně bez obav ze zneužití informací). Za výsledek nese odpovědnost především klient. Odborníci v tomto strukturovaném procesu jsou rádcí a prostředníci vzájemného pochopení zúčastněných stran. Do řešení problémové situace se tak zapojí talent a dovednosti dvou advokátů, kteří navíc zajistí právní rámec uzavřených dohod a během jednání se rovněž vyjadřují k právním otázkám. Jde o proces spolupráce a hledání optimálního řešení účastníků zastoupených advokáty bez neutrálního mediátora. Jeho funkci přejímají advokáti, kteří navíc, na rozdíl od mediátora, mohou radit svým klientům, vysvětlovat, navrhnout i argumentovat a je-li to třeba, i za asistence dalších odborníků. **Jde tedy o týmovou spolupráci zaměřenou na kreativní řešení problému ke spokojenosti zúčastněných stran.**

A jak probíhá tento proces v praxi „krok za krokem“?

Dvě nebo více konfliktních stran se dohodnou, že alespoň po určité době nepoužijí soudní způsob řešení konfliktu, ale pokusí se ho řešit v rámci práva spolupráce. Každá strana by měla být zastoupena vyškoleným advokátem. Každý z klientů uzavře s advokátem speciální mandátní smlouvu a později společně s druhým advokátem a jeho klientem smlouvu o spolupráci založenou na těchto základních principech:

- všechny strany souhlasí s touto

metodou řešení sporu a jsou zastoupeny v tomto směru vyškolenými advokáty,

- vypracování řešení problému závisí zejména na iniciativě konfliktních stran, advokáti podporují strany v nalezení řešení (zprostředkovávají správné vzájemné pochopení, komunikaci, správné vnímání podstaty problému a uvědomění si vzájemných společných potřeb),
- během jednání je věnována pozornost všem zájmům a potřebám, nikoli jen právním,
- pokud jednání trvá, zřekne se klient své možnosti vznést nároky u soudu,
- všechny okolnosti, informace a podklady, které jsou nutné pro řešení věci, budou stranami otevřeně poskytnuty,
- dohodnutí honoráře,
- zřeknutí se uvedení zastupujícího advokáta jako svědka před soudem,
- vzájemný kontakt a komunikace se vyznačuje čestností, připraveností uzavřít kompromis, ochotou spolupracovat, vstřícností, zachováním integrity stran, vzájemným respektem a odborností,
- advokát vypoví klientovi plnou moc v případě neúspěchu vyjednávání a následného soudního řízení.

Následuje první jednání advokátů, kteří si ujasní různé zájmy svých klientů a vyčlení sporné body a připraví první jednání. Bude dohodnuto, které podklady je třeba opatřit a zda při jednání musí být znalci či jiní odborníci (daňoví poradci, psychiatři, finanční poradci apod.).

Poté každý advokát připraví se svým klientem první společnou schůzku. Klientům bude přesně vysvětleno, jaký bude průběh jednání.

Následuje první společný rozhovor – jednání, při kterém se stranám vysvětlí zásady jednání v souladu s právem spolupráce. Při tomto jednání strany vyjádří svůj souhlas s tímto způsobem řešení sporu. Bude vysvětlena ještě jednou funkce a úkoly asistujících advokátů.

Klienti a advokáti na konci jednání podepíší společně dohodu, ve kte-

ré budou zásady postupu uvedeny.

V následných společných rozhovorech a jednáních mezi klienty a advokáty budou podobně jako v procesu mediace krok za krokem zpracovávány konfliktní oblasti do té doby, než se podaří, podobně jako v mediaci metodou tzv. „brainstorming“, vytipovat vzájemně výhodné společné řešení sporu.

Výsledek – společné řešení má přihlížet k vyváženosti vzájemných zájmů, se zřetelem na budoucí potřeby i požadavky, na férové uspořádání vztahů. O společném řešení bude sepsána dohoda.

Co je specifické na tomto postupu:

- účastníci se advokáti jsou vyškolení v mediaci nebo v oblasti komunikace a řešení konfliktů,
- advokáti se zavázali jednat v souladu s etickými principy práva spolupráce,
- své schopnosti v oblasti práva spolupráce budou rozvíjet nejen praxí, ale i průběžným vzděláváním v této oblasti (setkáváním se v pracovních skupinách),
- pokud dojde k soudnímu řízení, advokáti nemohou klienty v takovém soudním řízení zastupovat,
- advokáti i ostatní zúčastnění odborníci podléhají absolutní povinnosti mlčenlivosti o všem, co se v průběhu jednání na principch práva spolupráce dozvěděli.

Na základě školení, práce v pracovních skupinách a vlastní praxe si lze pak osvojit dovednosti spočívající v novém způsobu myšlení, vnímání, řeči – argumentace, vystupování. Jde rovněž o novou kvalitu spolupráce s klientem a s advokátem protistrany a konečně zcela odlišné vedení jednání.

Rakouská společnost AMV, která konferenci organizovala, pořádá pravidelné semináře v oblasti práva spolupráce a komunikace spojené s praktickými cvičeními. Spolupracující advokáti by měli mít certifikát. Ti, co mají již osvědčení o absolvování kurzu mediace, potřebují pouze dva semináře z oblasti práva spolupráce, aby mohli být uvedeni na seznamu spolupracujících advokátů.

Mediace i proces řešení sporu za-

ložený na právu spolupráce představují tzv. odklony od soudního řízení, které jsou stále častěji uplatňovány zejména ve vyspělých zemích s pokrokovými právními řády.

Všichni víme, že soudy jsou přetížené, a to se promítá nejen do délky soudních sporů, ale rovněž do kvality soudních rozhodnutí, nehledě na nákladnost soudního řízení.

Se soudním rozhodnutím, které neřeší vzájemné potřeby a zájmy stran, je postaveno na nedokonalých zákonech, občas rozporuplných nebo zastaralých a do spravedlivého uspořádání poměrů má často daleko, nejsou klienti ani advokáti spokojeni. **Proto je nejvyšší čas, aby i česká advokátní komunita zaměřila svou praxi rovněž směrem k odklonům od soudního řízení a prostřednictvím České advokátní komory převzala iniciativu za úvodní i průběžné vzdělávání advokátů v oblasti práva spolupráce. Jak podotkl dokonce předseda Soudcovské unie JUDr. Jaromír Jirsa: „Kdo to včas nepochopí, tomu ujede vlak“.**

Očekáváme proto, že na druhou evropskou konferenci pořádanou na jaře příštího roku v Irsku vyrazí z České republiky více než nynější dvě zástupkyně. Máte-li zájem již dnes se více dozvědět o collaborative practice, klikněte na www.collaborativepractice.com nebo www.resolution.org.uk. Světová konference se uskuteční poslední říjnový týden tohoto roku v Torontu. Těšíme se, že se na ni potkáme s dalšími kolegy začínajícími se o praxi řešení sporů „právem spolupráce“. Uvítali bychom rovněž, kdyby se nám zájemci o řešení sporu na bázi „práva spolupráce“ ozvali na následující e-mailové adresy: marie.brozova@volny.cz a eva.vankova@wo.cz za účelem vytvoření „komunity spolupracujících advokátů“, kteří se budou čas od času setkávat a předávat si zkušenosti v oblasti praxe „práva spolupráce“ a rozvíjet dovednost kreativního a fungujícího řešení konfliktů na bázi vzájemného pochopení a spolupráce.

❖ Autorky jsou advokátky z Prahy a Vysokého Mýta, praktikující zásady mediace a „práva spolupráce“ ve své advokátní praxi.

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	68
Angličtina pro advokáty a advokátní koncipienty	70
Bezplatné advokátní kalkulačky na internetu	71
Příklady, jak zdokonalit právníkové texty - 2. část	72

Nakonec

Jak přistupovat k nepřístojnostem	73
Kresba Lubomíra Lichého	74
Víte, že... ..	74

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v Paláci Dunaj

• ve čtvrtek 6. září 2007

Zákoník práce

• OPAKUJEME PRO VELKÝ ZÁJEM • OPAKUJEME PRO VELKÝ ZÁJEM • OPAKUJEME PRO VELKÝ ZÁJEM •

Výklad zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, zejména odlišností od stávající úpravy.

Lektor: prof. JUDr. Miroslav Bělina, advokát

Číslo semináře: 41086

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 26. srpna 2007

• ve čtvrtek 13. září 2007

Insolvenční právo

Postavení soudu a insolvenčního správce; postavení věřitelů a jejich pohledávek; řízení; způsoby řešení úpadku; konkurz; oddlužení; judikatura; problémy novelizované právní úpravy. Reorganizace. Insolvenční rejstřík.

Lektorka: JUDr. Hana Hrstková, soudkyně Krajského soudu v Brně

Číslo semináře: 41091

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 3. září 2007

• ve čtvrtek 20. září 2007

Náhrada škody a zadostiučení

Nové tendence při uplatňování náhrady škody na zdraví - zkušenosti s novelou obč. zák. - vyhl. č. 47/2004 Sb. - zkušenosti s vyhláškou o odškodňování bolesti a ZSU č. 440/2001 Sb. - zadostiučinění ve smyslu ustanovení § 13 obč. zákona - příprava podkladů k vydání směrnice Evropské komise ve věci promlčecí lhůty u dopravních nehod s cizím prvkem - procesní postupy u uplatňování náhrady škody z různých škodných událostí - specifická řízení při uplatňování nároků na náhradu škody způsobené postupem contra lege artis ve zdravotnictví - náhrada škody a konkurzní řízení - pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel.

Lektorky: JUDr. Marie Cilínková, advokátka
JUDr. Klára Kořínková, advokátka

Číslo semináře: 41092

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 10. září 2007

• ve čtvrtek 27. září 2007

Dovolání v trestních věcech

Nejčastější vady a nedostatky v dovoláních, dodržení náležitostí dovolání, dovolací důvod, námítky, včasnost - rozhodovací praxe NS, rozbor konkrétních rozhodnutí.

Lektor: JUDr. Petr Hrachovec, soudce Nejvyššího soudu ČR

Číslo semináře: 41093

Poplatek za seminář: 600 Kč

Uzávěrka přihlášek: 17. září 2007

• ve čtvrtek 4. října 2007

Advokátní etika v praxi

Praktický seminář s odstrašujícími příklady. Rozbor kauz. Novely etických předpisů. Diskuse. Výhledy do budoucna.

Lektoři: JUDr. Milan Jelínek, advokát
JUDr. Antonín Fürst, advokát

Číslo semináře: 41094

Poplatek za seminář: 690 Kč

Uzávěrka přihlášek: 24. září 2007

Semináře probíhají v **Paláci Dunaj, Národní 10** (vchod z Voršilské ul. č. 14), obvykle **od 9.00 do 16.00 hodin** s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách, a zašlou ji e-mailem na adresu: **seminare@cak.cz**, a poukáží příslušný účastnický poplatek (včetně 19% DPH) na účet č. **12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a registračního pětimístného čísla osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 4101000312). Doklad o úhradě vezměte s sebou, fakturu obdržíte při prezenci.** Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače. 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese **www.cak.cz** v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. **Telefonické informace: 224 951 778.** Těšíme se na setkání s vámi.

✦ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty ve Vzdělávacím a školicím centru pobočky ČAK v Brně

• ve středu 26. září 2007

Vybrané otázky trestního práva procesního

Lektor: doc. JUDr. Alexander Nett, CSc., advokát

Číslo semináře: 6807

Poplatek za seminář: 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 17. září 2007

• ve středu 17. října 2007

Správní žaloby

Lektorka: JUDr. Eliška Cihlářová, soudkyně NSS ČR

Číslo semináře: 6808

Poplatek za seminář: 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 8. října 2007

Semináře probíhají ve Vzdělávacím a školicím centru v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, 602 00 Brno v době od 9.00 do 16.00 hodin.

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: **sekr@cakbrno.cz**, a poukáží příslušný účastnický poplatek (tj. 500 Kč včetně 19% DPH/1 účastník) na účet č. **12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 680700123).** Doklad o úhradě vezměte s sebou. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese **www.cak.cz** v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 542 514 401-2 pí Modlitbová.

Těšíme se na setkání s vámi.

✦ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ, ředitelka pobočky Brno

ř á d k o v á i n z e r c e

Nabídka

• Advokátní kancelář Mgr. Tomáše Rašovského se sídlem v Brně vypisuje výběrové řízení na pozici advokátní koncipient/koncipientka a praktikant/praktikantka (vhodné pro studenty 4. a 5. ročníku Právnické fakulty). Znalost AJ a ŘP výhodou. CV zasílejte na info@rasovsky.cz.

• Advokátní kancelář ŽIŽKA & PARTNERS v centru Prahy s mezinárodní klientelou přijme advokátní koncipientky/koncipienty. Požadujeme aktivní znalost anglického jazyka, znalost dalšího jazyka výhodou, samostatnost, vysoké pracovní nasazení, flexibilitu a schopnost týmové práce. Nabízíme zajímavou pracovní náplň (veřejné zakázky, právo nemovitostí, obchodní právo), práci v mladém kolektivu, příjemné pracovní prostředí, individuální ohodnocení, kariérový růst. Nabídky se strukturovaným životopisem zasílejte prosím na e-mail: monika.prochazkova@zlk.cz

• Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři se sídlem v Hradci Králové a pobočkami v Praze, Kolině, Rychnově nad Kněžnou a Vysokém Mýtě, přijme z důvodu trvalého nárůstu svojí činnosti advokátní koncipienty/-ky pro pracoviště v Hradci Králové. Požadujeme ukončené právnické vzdělání, znalost světového jazyka, práci na PC, ŘP sk. B, spolehlivost, profesionalitu a cílevědomost. Preferujeme kvalitní právní znalosti, tvůrčí pracovní přístup, komunikativní dovednosti a potřebu sebevzdělávání. Nabízíme dlouhodobou, zajímavou a velmi všestrannou práci ve větším dynamickém kolektivu, příjemné pracovní prostředí, nadstandardní mzdové ohodnocení, zaměstnanecké výhody a příležitost k odbornému růstu. Vaše písemné nabídky spolu s motivačním dopisem zasílejte na níže e-mailovou adresu: pps@ppsadvokati.cz, více informací najdete na www.ppsadvokati.cz nebo na tel. č.: 495 512 831

měli byste vědět

BULLETIN ADVOKACIE 6/2007

Česká advokátní komora vypisuje pro advokáty a advokátní koncipienty

Lekce konverzační a právnické angličtiny

Výuka v pololetních seminářích bude zahájena v září 2007 vždy v pondělí (běh A), ve středu (běh B) nebo v pátek (běh C) od 13 do 15 hodin v budovách České advokátní komory v Praze 1, Národní 16 nebo Národní 10 (vchod z Voršilské ul. č. 14), stanice metra B - Národní třída. Počet účastníků každého semináře je omezen na dvacet. V případě zájmu účastníků se předpokládá pokračování seminářů v roce 2008.

Semináře povede Mgr. Vladimíra Kvasničková, právnička a učitelka.

Semináře jsou určeny pro zájemce se základní znalostí anglického jazyka. Pokud si nejste jisti, který běh je pro vás tím pravým, doporučujeme ověřit znalosti vyplněním krátkého testu, který naleznete u pozvánky a přihlášky na webu ČAK včetně všech správných řešení.

Uzávěrka přihlášek: 15. července 2007.

Po tomto datu nechť zájemci telefonicky kontaktují odbor výchovy a vzdělávání ČAK.

Podrobnosti k jednotlivým seminářům:

Běh A - pondělí, 13.00 - 15.00 hodin

Číslo semináře: 41201

Cena za seminář (15 x 2 hodiny výuky týdně): 2450 Kč včetně 19% DPH

Data seminářů: 24. 9. 2007, 1. 10., 8. 10., 15. 10., 22. 10., 29. 10., 5. 11., 12. 1., 26. 11., 10. 12., 17. 12. 2007, 7. 1. 2008, 14. 1., 21. 1. a 28. 1. 2008

Obsah semináře: Seminář je určen pro stupeň pre-intermediate.

Předpokládá se znalost základní slovní zásoby a přítomného, minulého a budoucího času, rozkazovacího způsobu. V průběhu semináře lektorka hovoří povětšinou anglicky a zaměří se na konverzaci s výkladem gramatiky, základů obchodní angličtiny (představování, telefonování, vítání klienta/partnera, sestavování dopisů/e-mailů, domlouvání/změna termínů, konverzace mimo obchodní jednání) a prohlubování slovní zásoby. Zájemce o seminář by měl dosáhnout v testu uveřejněném na webových stránkách ČAK minimálního počtu 30 bodů.

Běh B - středa, 13.00 - 15.00 hodin

Číslo semináře: 41202

Cena za seminář (15 x 2 hodiny výuky týdně): 2450 Kč včetně 19% DPH

Data seminářů: 26. 9. 2007, 3. 10., 10. 10., 17. 10., 24. 10., 31. 10., 7. 11., 14. 11., 28. 11., 12. 12., 19. 12. 2007, 9. 1. 2008, 16. 1., 23. 1. a 30. 1. 2008

Obsah semináře: Seminář je určen pro stupeň intermediate.

Předpokládá se rozsáhlejší znalost slovní zásoby, obou přítomných a obou minulých časů, budoucího času, obou předpřítomných a předminulého času. V průběhu semináře lektorka hovoří prakticky výlučně anglicky a zaměří se na konverzaci se základy právnické a obchodní angličtiny a prohlubování slovní zásoby. Kurz bude zahrnovat témata jako vedení jednání, telefonování, obchodní korespondence, prezentace, upřesňování názorů a myšlenek atd. Zájemce o seminář by měl dosáhnout v testu uveřejněném na webových stránkách ČAK minimálního počtu 55 bodů.

Běh C - pátek, 13.00 - 15.00 hodin**Číslo semináře: 41203****Gena za seminář (15 x 2 hodiny výuky týdně): 2450 Kč včetně 19% DPH****Data seminářů: 5. 10. 2007, 12. 10., 19. 10., 26. 10., 2. 11., 9. 11., 16. 11., 23. 11., 30. 11., 7. 12., 14. 12., 21. 12. 2007, 11. 1. 2008, 18. 1. a 25. 1. 2008****Obsah semináře:** Seminář je určen pro stupeň upper-intermediate/advanced.

Předpokládá se bezproblémová znalost anglické gramatiky (včetně předbudoucího času, nepřímé řeči, všech typů podmínkových vět) a rozsáhlá slovní zásoba. V průběhu semináře lektorka hovoří výlučně anglicky a zaměří se na konverzaci, právníkou a obchodní angličtinu a prohlubování slovní zásoby. Témata budou zahrnovat např. vyjednávání, prezentace, smlouvy apod. Zájemce o seminář by měl dosáhnout v testu uveřejněném na webových stránkách ČAK minimálního počtu 75 bodů.

Organizační pokyny pro účastníky:

1. Zájemci o účast na těchto jazykových seminářích nechť vyplní a zašlou **přihlášku**, kterou naleznou na webových stránkách ČAK (levé menu Vzdělávací akce - akce ČAK) **e-mailem** na adresu **seminare@cak.cz** nebo poštou na adresu Česká advokátní komora, Národní 16, Praha 1, 110 00 a současně **poukáží nejpozději do deseti dnů před uzávěrkou účastnický příspěvek na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře společně s registračním pětimístním číslem advokáta bez uvedení pomlčky či lomítka** (např. ve formě 4104100333). Platba v hotovosti je možná pouze v kterékoli pobočce Komerční banky.
2. Přihláška bez současného zaplacení poplatku za seminář nezajišťuje zájemci rezervaci místa na semináři.
3. Semináře jsou určeny pro advokáty, zaměstnance advokátů a advokátních kanceláří a ČAK. Účast jiných osob není možná.
4. Doklad o úhradě vezměte s sebou na zahajovací seminář, fakturu obdržíte při prezenci. Osvědčení o účasti na semináři ČAK účastníkům nevydává, při neúčasti na semináři se zaplacený poplatek ani jeho část nevrací.
5. Účastníci budou evidováni podle pořadí doručených přihlášek, účastníkům přihlášeným e-mailem zašleme potvrzení o doručení. Účastníky, kteří z kapacitních důvodů nebudou zařazeni na seminář, e-mailem informujeme. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778. Těšíme se na setkání s Vámi.

❖ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Bezplatné advokátní kalkulačky na internetu

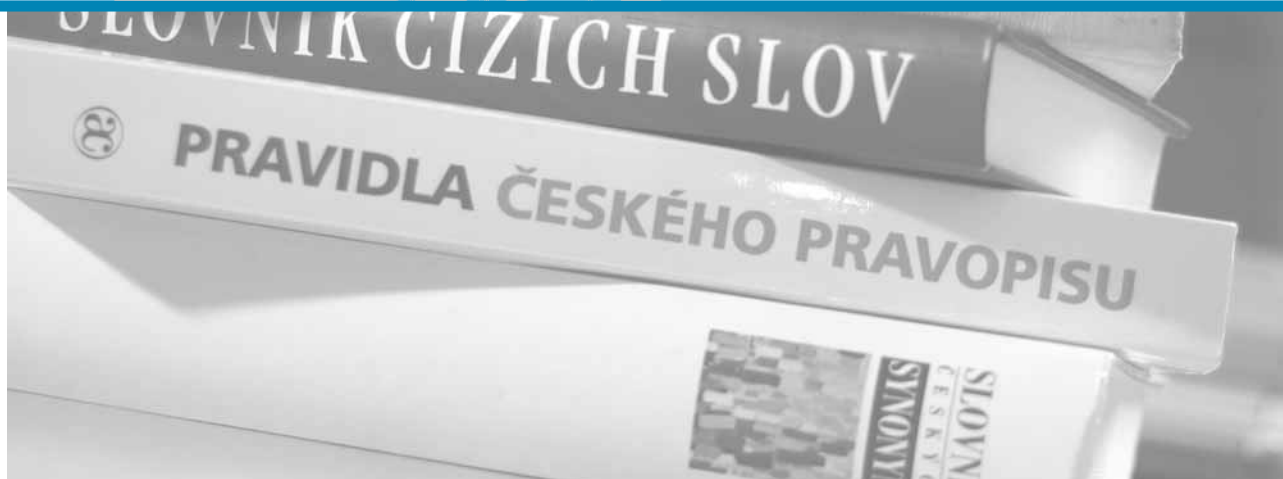
Od pana Pavla Vreciona jsme obdrželi informaci, že na internetové adrese <http://plarmy.org/advokat> byly zpřístupněny bezplatné advokátní kalkulačky, které mohou být užitečné pro advokáty i právníky obecně.

Na uvedených stránkách jsou nyní k dispozici aktualizované kalkulačky pro výpočet:

- mimosmluvní odměny advokáta,
- odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem,
- kombinovaný výpočet zákonných a smluvních úroků z prodlení (penále),
- vyrovnací odměny správce konkurzní podstaty,
- konkurzní odměny správce konkurzní podstaty.

❖ RED.

Příklady, jak zdokonalit právnícké texty - 2. část

Dr. et Mgr. VĚRA HARTMANNOVÁ

Itento díl našeho jazykového seriálu „Advokát a jazyková kultura“ budeme věnovat „napravování“ nedostatku právníckého vyjadřování.

Zcela běžnou chybou psaných právních i právníckých textů je opakování výrazů a sousloví. Pokud si vlastní text znovu nepřečteme, často se k tomu z důvodu časové tísně nedostaneme, vůbec si tento nedostatek neuvědomíme. Např. v oznámení správního orgánu můžeme číst: „Z tohoto důvodu **Vás** žádáme, aby **Vaše** žádost o poskytnutí informace obsahovala kromě **Vaší** e-mailové adresy také **Váš** veřejný klíč elektronického podpisu.“ (Neobratně je formulováno také: *žádáme, aby... žádost...* I v usnesení okresního soudu se objevuje podobný nedostatek: „Navrhovatelka žádala na odpůrci podle § 95 zákona o rodině o příspěvek na výživu po dobu dvou let.“ Zcela postačuje jedno „o“: „Navrhovatelka žádala na odpůrci podle § 95 zákona o rodině příspěvek na výživu po dobu dvou let...“.

Podobnou neobratností, která se ovšem v právních textech vyskytuje mnohem méně, je výskyt zbytečných výrazů. Např. v následující ukázce je tímto „nadbytečným“ výrazem slovo *asi* (nebo *zhruba*): „Žalobkyně uvedla, že manželství bylo spokojené **zhruba asi** 10 let“.

Další častou chybičkou je nesprávné psaní tečky za číslovkami. Např.: „Prodávající seznámil kupujícího se stavem nemovitostí uvedených v článku 1. smlouvy.“ V tomto příkladu není tečka za číslovkou správná. Tuto číslovku můžeme číst jako řadovou (článek *první*), ale i jako základní (článek *jedna*). Za číslovkou základní tečku nepíšeme, proto ji nenapišeme ani v tomto příkladu. Zvolíme-li ale opačné pořadí číslovky a podstatného jména – *Prodávající seznámil kupujícího se stavem nemovitostí uvedených v 1. článku smlouvy* – pak tečku napíšeme zcela oprávněně a správně, protože se jedná pouze o číslovku řadovou (*první* článek).

Vzhledem k tomu, že právní (i právnícký) jazyk je sou-

částí odborného funkčního stylu češtiny, je odborná terminologie a zejména přesnost užívaných odborných výrazů velice důležitá. I ve Sbírce zákonů můžeme najít odborné nepřesnosti, např. v § 7 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, čteme: „*Ministerstvo spravedlnosti může právním předpisem stanovit výjimky ohledně sídel a územních obvodů státních zastupitelstev a zřizovat jejich pobočky*“. Částka 71, s. 1522.

Již v minulém dílu tohoto seriálu jsme zdůraznili, že složitosti odborného vyjadřování odpovídá i komplikovanější větná stavba. To ovšem neznamená, že právní text má být těžko srozumitelný, popř. nesrozumitelný. Další ukázka (Čáslavský, M. a kol. *Daňové judikáty*, 4. díl. Praha: Linde Praha, a. s., 2002, ISBN 80-7201-380-7, s. 312) patří k takovým těžko srozumitelným textům, které bychom se měli snažit vyjádřit jednodušeji: „*Pokud správce daně zcela akceptuje vysvětlení daňového subjektu, že pohyb finančních prostředků z účtu obchodní společnosti na účet společníka je co do právního důvodu podložen smlouvou o půjčce uzavřenou subjekty jako smluvními stranami, protože předložená smlouva je jak v souladu s tvrzením společníka obchodní společnosti, zejména však proto, že její účastníci v souladu s touto smlouvou také prokazatelně postupovali, neboť věřitel zaslal na účet dlužníka příslušnou dohodnutou částku a dlužník půjčený obnos vrátil zpět, přičemž účetnictví daňového subjektu účetní případ náležitým a věrohodným způsobem řadou dokladů dokumentuje, je postup správce daně zcela v souladu s ust. § 2 odst. 3 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, dle kterého při rozhodování hodnotí správce daně důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, přitom přihlíží ke všemu, co v daňovém řízení vyšlo najevo.*“

✦ Příspěvek napsala právnička a autorka jazykových publikací.

Jak přistupovat k nepřístojnostem

Advokáti se občas vyjadřují k stížnostem na chování, jež bývá chápáno jako nemravné či jinak nepřístojné; musí též hájit aktéry podobného jednání. Přináším dnes několik zápisků, které by jim snad mohly usnadnit takový úkol či ho alespoň učinit zábavnějším: Básník a nakladatel Lawrence Ferlinghetti byl v roce 1957 soudně stíhán, protože v edici City Light Books vydal sbírku veršů (prý mravně závadnou) s názvem „Kvilení“ od Allana Ginsberga. Nakonec věc byla vyřešena na základě zásady, podle níž nejde o pornografii, jednali se o dílo společenské inspirace. Soudce Horn vyslovil, že *hrubé a vulgární výrazy nelze kvalifikovat jako obscénní, „nejsou-li inspirovány erotickou nebo afrodisiackou rozkoší, a máme-li rozhodnout, je-li nějaký text obscénní, je třeba dát si pozor a nezapomínat na rčení Honny soit qui mal y pense“*. Oním klasickým výrokem chtěl soudce zřejmě naznačit, že obscénnost určitých slovních či grafických projevů záleží nejen na tom, kdo takové projevy či artefakty činí, ale i na tom, kdo je vnímá.

Závěrečnou myšlenku z předchozí poznámky vyjadřuje svým způsobem i anekdota, kterou znám od filozofa Erazima Koháka: *Na policejné služebně zazvoní telefon a pán si rozhořčeným hlasem stěžuje, že z jeho bytu je vidět muže, který se obnažuje a budí tak veřejné pohoršení.*

A prý aby tam hned přijela hlídka a učinila té věci přítrž. Příslušníci se dostaví do bytu stěžovatele, rozhlížejí se z okna tam i onde a spíše lítostivým než vyčítavým hlasem sdělují, že dočista nic nevidí. Stěžovatel jim odpoví: „No jo, to si musíte sem na piano dát štokrdle, vylézt si na něj a dívat se triedrem.“

Scénka z anekdoty mi připomenula skutečnou příhodu, která zároveň naznačuje, jak se lze elegantně vyrovnat s některými stížnostmi: Stalo se to před léty na brněnské univerzitě a její filozofické fakultě. Zástupce nájemníků z vedlejšího domu v dopise děkanovi sděloval, že v jednom z učitelových kabinetů se ve večerních hodinách k sobě tuze intimně mívá asistent s asistentkou a jak že takoví lidé mohou vychovávat mladou generaci. Děkan fakulty předestřel ten přípis na svém kolegiu a rozhodným hlasem pravil: *„Tohle na fakultě trpět nebude.“* Udělal dramatickou pauzu a hlasem pevným leč nevzrušeným prohlásil: *„Pane tajemníku, do čtrnácti dnů budou na všech oknech husté záclony.“* Stěžovatelům pak sdělil: *„Přijal jsem Vaši stížnost, projednal ji ve svém poradním orgánu a přijal potřebná opatření, aby obyvatelé Vašeho domu, sledující dění na naší fakultě, nebyli nadále pohoršováni.“*

❖ prof. PETR HAJN

WE UNDERSTAND YOUR BUSINESS

TACOMA

Daňové poradenství TACOMA

- **fúze a akvizice, due diligence**
- transfer pricing
- mezinárodní daňové plánování
- real estate
- fondy kolektivního investování
- bankovníctví a finanční sektor
- leasing
- zdanění fyzických osob
- daňová přiznání
- spory se správcem daně

Nabízíme kompletní daňové poradenství:

- daňové strukturování akvizic, divestic a fúzí
- přeshraniční fúze a restrukturalizace
- daňové plánování v souvislosti s akvizičním financováním
- due diligence
- private equity

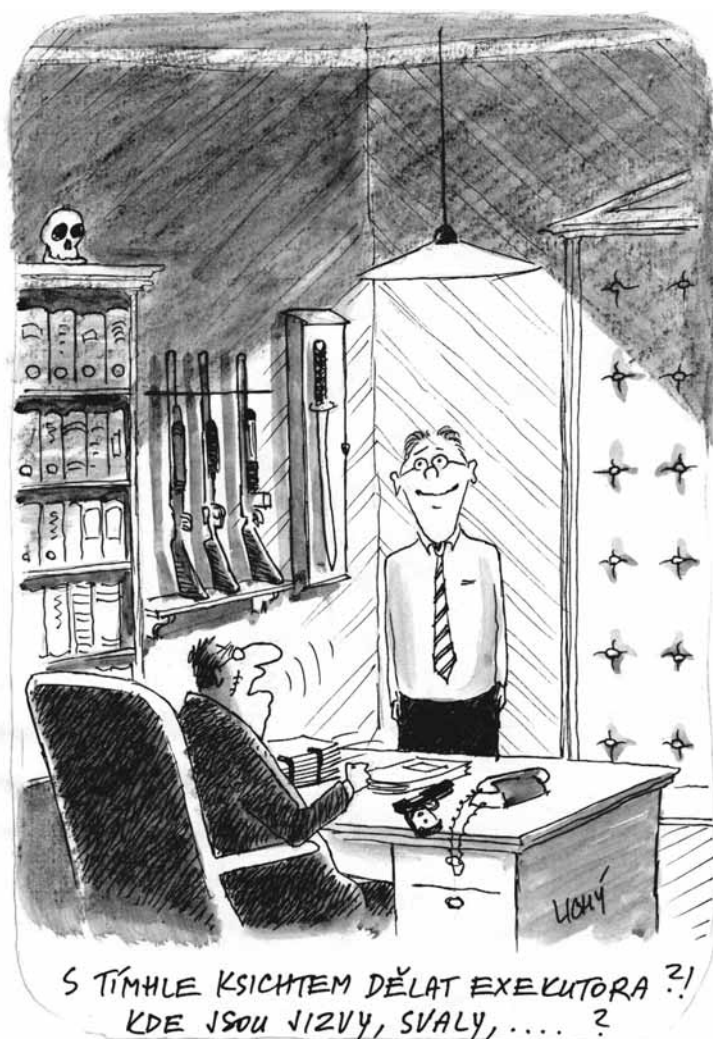
Jsmo připraveni stát se i Vaším partnerem pro daňové poradenství při fúzích a akvizicích.

Dita Šulcová, Senior Manager

Tel.: + 420 226 219 000 | E-mail: dita.sulcova@tacoma.cz

Právní služby jsou zajišťovány ve spolupráci s advokátními kancelářemi.

www.tacoma.cz

Kresba pro Bulletin advokacie Lubomír Lichý

Víte, že...

- autorem prvního návrhu Ústavy předpokládající samostatnost Kuby byl advokát? Joaquín Infante, přítel Francisca de Miranda, sepsal text i pod vlivem venezuelské Ústavy z r. 1811. Nově vzniklý stát měl být republikou, Infante předpokládal dělbu moci na výkonnou, zákonodárskou, soudní a poněkud netradičně vojenskou. Zákonodárskou moc měla vykonávat Rada šesti poslanců, výkonnou moc Rada tří ministrů (ministerstvo války a námořnictva, ministerstvo financí a ministerstvo vnitra), vrcholem čtyřinstanční soudní soustavy měl být Tribunál šesti soudců. Vojenská moc byla reprezentována vrchním velením armádních složek. Návrh zůstal pouze na papíře, Kuba zůstala i po osamostatnění států na latinskoamerické pevnině v první čtvrtině 19. století až do porážky Španělska v americko-španělské válce ve španělském područí.

- byla obhájena další diplomová práce věnovaná regionálním dějinám advokacie? Studentka Fakulty právnické ZČU v Plzni Barbora Bitterová si zvolila téma **Soudnictví, advokacie a notářství v Ústí nad Labem v letech 1850-1948**. Práce přináší mimo jiné řadu zajímavých informací o dobové advokacii a medailonky jejích představitelů. Autorka částečně věnuje pozornost i Litoměřicím, neboť tamější soud byl odvolací instancí pro soudy z Ústí nad Labem a okolí (např. Okresní soud v Chabařovicích apod.). Konzultantem diplomové práce byl Stanislav Balík, oponentkou Alena Rundová. Úspěšná obhajoba se konala 23. dubna 2007.

- advokacii se věnoval také maďarský revolucionář Lájóš Kossuth? Tento politik pocházející ze staré uherské šlechty zastupoval od r. 1832 na uherském sněmu rod Szapáryů a již v té době proslul svými opozičními a demokratickými projevy. V letech 1848-1849 byl Kossuth (1802-1894) vůdčí osobností revoluce. Pod dojmem vítězství nad rakouskou armádou došlo v dubnu 1849 k vyhlášení nezávislosti Uher, Kossuth byl prohlášen prezidentem. Uherské povstání se vídeňské vládě podařilo nakonec potlačit i proto, že Kossuth odmítal jakoukoliv formu emancipace slovanských národů. Kossuth uprchl do zahraničí, do r. 1851 byl internován v Turecku, posléze žil v USA a v západní Evropě. Ačkoliv byl zprvu odsouzen k trestu smrti, po rakousko-uherském vyrovnání byl omilostněn. Přesto se tento stoupenec úplné samostatnosti Uher do vlasti již nevrátil a zemřel v r. 1894 v Turíně.

♣ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

LeitartikelVladimír Jirousek: **Und das Sommer läuft, geehrte Kollegen**.....3**Aktuelles**

Information über die elektronische juristische Buchhandlung Gespräch mit Aleš Čeněk Iva Chaloupková 4
Diskussion: Anwaltsrobe ja oder nein? 6
Rechtsanwälte und Richter: Was uns an den anderen stört? IV.
 Klára Veselá Samková, Jiří Gottwald 8
Zum Justizareal Míčánky:
Wie der Wolf satt wurde und die Ziege (die Justiz) ganz blieb Václav Vlk 14
Unparteilichkeit? Petr Mikysek 16
Gespräch mit dem Präsidenten des Amtsgerichts für Prag 10 Jan Vyklický
 Ivana Cihlářová 17

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Zusammenfassung 20
Zur horizontalen Wirkung der Grundrechte und Grundfreiheiten Marek Ivičič 21
Die Bedeutung von Schuld im Zusammenhang mit zivilrechtlichen und öffentlich-rechtlichen Delikten Tomáš Hulva 24
Das Wohnungsmietverhältnis nach der Reform des Bürgerlichen Gesetzbuches Adam Zlámal 32
Zum Bemühen um so viele unwirksame Verträge wie möglich Petr Baudyš 38
Zur gesetzlichen Bedingung der Anwendung der Bestimmung des § 62 des Familiengesetzes - das Interesse des Kindes am Bestreiten der Vaterschaft Jana Megelová 40

Aus der Rechtsprechung

Zur Berechtigung des Staatsanwalts, den Beschluß eines Polizeiorgans über die Einleitung des Strafverfahrens durch eine eigene Entscheidung zu ersetzen 43
Zum Begriff der entgeltlichen Übertragung bei der Übertragung von Immobilien 44

Aus der Fachliteratur

Juristische Personen des öffentlichen Rechts Karel Marek 46

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

...ach Gott, welch Schönheit! 48

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Information über die 18. Sitzung des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer, am 9. 5. 2007 in Prag, Květa Slavíková 49
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka 50
Telefonischer Kontakt zwischen dem Verteidiger und dem Angeschuldigten in Untersuchungshaft und im Strafvollzug einer Freiheitsstrafe 53
Treffen von Vertretern der Rechtsanwaltskammer aus dem Ostkaukasus, der Ukraine und Moldawien in Prag Lenka Eisenbruková 55

Aus Europa

Beunruhigende Neuigkeiten aus Polen L.P. 2007 Jan Molík 59
Eindrücke und Informationen von der ersten europäischen Konferenz zum Recht der Zusammenarbeit Marie Brožová, Eva Vaňková 63

Informationen und Interessantes**Was Sie wissen sollten**

Vorlesungen und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltskonzipienten in den Ausbildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer 68
Zeileninserierung 69
Englisch für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltskonzipienten 70
Kostenlose Rechtsanwaltsrechner im Internet Red. 71
Beispiele, wie juristische Texte verbessert werden können - 2. Teil
 Věra Hartmannová 72

Zum Schluss

Wie mit Unfug umzugehen ist Petr Hajn 73
Zeichnung von Lubomír Lichý 74
Wussten Sie, dass... Stanislav Balík 74

Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung

Table of Contents/Summary 76

Konferenz über die Unabhängigkeit der Justiz**Marek Ivičič: Zur horizontalen Wirkung der Grundrechte und Grundfreiheiten**

Der Artikel beschäftigt sich mit der relativ wenig diskutierten Frage, ob die Beteiligten an privatrechtlichen Beziehungen direkt durch Grundrechte und Grundfreiheiten gebunden sind. Die aufgeführten Rechte haben nämlich ihren primären Zweck in der Regulierung von grundlegenden Rechtsbeziehungen zwischen dem Staat und seinen Bürgern, bzw. zwischen Personen, die sich innerhalb der Gerichtsbarkeit dieses Staates befinden. Eine Anleitung zur Lösung kann sowohl in ausländischen Ansätzen, insbesondere in Deutschland, als auch in der Entscheidungspraxis tschechischer Gerichte gesucht werden. Die Grundrechte und Grundfreiheiten wirken automatisch in die Bestimmungen des „einfachen Rechts“ hinein, z.B. der Schutz des Eigentums gegen dritte Personen ist im Bürgerlichen Gesetzbuch und im Strafgesetzbuch enthalten. Aus der Rechtsprechung der tschechischen Gerichte kann abgeleitet werden, dass die Anwendung von Grundrechten und Grundfreiheiten auch zwischen Subjekten des Privatrechts nicht ausgeschlossen ist.

Tomáš Hulva: Die Bedeutung von Schuld im Zusammenhang mit zivilrechtlichen und öffentlich rechtlichen Delikten

Das Verschulden ist eine allgemeine rechtliche Kategorie, die zur Zeit in allen Rechtsgebieten, sei es im öffentlich-rechtlichen, sei es im privatrechtlichen Rechtsgebiet, gleich definiert und typisiert wird. Das Verschulden ist das Abgrenzungsmerkmal zwischen den objektiven und den subjektiven Tatbeständen der Verantwortlichkeit. Die Möglichkeit, auf die aufgeführte Art und Weise abzugrenzen, ist in der Praxis ausschlaggebend bei dem Versuch der Entlastung von der Haftung. Der Artikel ist ein praktischer Vergleich von einzelnen Haftungstatbeständen und ebenfalls eine kurze Anleitung, wie in einzelnen rechtlichen Fällen eine Entlastung von der Haftung erreicht werden kann. Ein untrennbarer Teil des Artikels ist gleichzeitig die kurze Ausführung über das Verschulden und dessen Bedeutung für das sich in Vorbereitung befindliche Bürgerliche Gesetzbuch und ebenfalls der Vergleich der tschechischen rechtlichen Regelung des Vers-

chuldens mit der slowakischen rechtlichen Regelung.

Adam Zlámal: Das Wohnungsverhältnis nach der Reform des Bürgerlichen Gesetzbuches

Der Artikel ist eine Reaktion auf die Reform des Bürgerlichen Gesetzbuches und betrifft Wohnungsverhältnisse. Im ersten Teil des Beitrages werden die einzelnen Änderungen beleuchtet, die die Regelungen hinsichtlich von Wohnungsverhältnissen im Bürgerlichen Gesetzbuch betreffen. Im zweiten Teil wird detailliert das Institut der Kündigung eines Wohnungsverhältnisses beleuchtet, mit Schwerpunkt auf einzelne Kündigungsründe, aufgrund welcher das Wohnungsverhältnis bereits ohne gerichtliche Zustimmung gekündigt werden kann. Weiterhin wird hier auf die Interpretationsprobleme verwiesen, die auf Grund der missglückten Reform erneut auftauchen, und es werden Auslegungsmöglichkeiten dieser strittigen Bestimmungen angeboten.

Petr Baudyš: Zum Bemühen um so viele unwirksame Verträge wie möglich

Der Autor reagiert auf den Artikel von JUDr. Luboš Chalupa „Ungültigkeit von Verträgen, die im Laufe der Zwangsvollstreckung und Restitution durch den Verpflichteten abgeschlossen wurden“ (Bulletin der Rechtsanwaltschaft Nr. 3/2007). Er widerspricht grundsätzlich der Meinung von Chalupa, dass, falls der Verpflichtete im Zeitpunkt der Zustellung des Beschlusses über die Anordnung der Zwangsvollstreckung einen Vertrag über die Übertragung von Immobilien abschliesst, dieser Vertrag als absolut unwirksam zu betrachten ist. Nach der Ansicht des Autors kommt es erst am Tage der Stellung des Antrages auf Eintragung ins Grundbuch zur Übertragung des Eigentumsrechts des Verpflichteten, was in der Praxis dadurch verhindert wird, dass das Grundbuchamt einen solchen Antrag im Laufe einer Zwangsvollstreckung ablehnt. Falls die Zwangsvollstreckung aber beendet ist, steht nach Meinung des Autors einer Eintragung im Grundbuch nichts entgegen, selbst wenn der Vertrag noch zu dem Zeitpunkt abgeschlossen wurde, in dem das Eigentum des Verkäufers der Zwangsvollstreckung unterlag.

Jana Megelová: Zur gesetzlichen Bedingung der Anwendung der Bestimmung des § 62 des Familiengesetzes – das Interesse des Kindes am Bestreiten der Vaterschaft

Das Interesse eines Elternteils am Bestreiten der Vaterschaft kann nur dann berücksichtigt werden, falls dieses Interesse im Einklang mit dem Interesse des Kindes am Bestreiten der Vaterschaft steht. Artikel 7 Abs. 1 des Abkommens der UNO über die Rechte des Kindes bestimmt, dass jedes Kind das Recht auf einen Namen, das Recht auf eine Staatsangehörigkeit, und falls möglich, das Recht darauf hat, seine Eltern zu kennen und darauf, von seinen Eltern versorgt zu werden. Die muss so ausgelegt werden, dass falls die Elternschaft anhand der gesetzlichen Vermutungen des Familiengesetzbuches bestimmt wird, dieses Rechtsverhältnis zu den Eltern so lange besteht, bis die Vaterschaft im entsprechenden Verfahren bestritten wird. Das Recht des Kindes darauf, seine Eltern zu kennen, sollte nicht so weit ausgelegt werden, dass ein Kind immer das Recht hat, seine biologischen Eltern zu kennen. Die Richtigkeit dieser Schlussfolgerung folgt aus der ersten und zweiten gesetzlichen Vermutung der Vaterschaft, die ohne Notwendigkeit des Beweises, dass die Vaterschaft mit der biologischen Vaterschaft übereinstimmt, angewandt wird, und weiterhin deshalb, da auch bei einer assistierten Reproduktion keine Rechtsverhältnisse entstehen und Ansprüche aus dieser zwischen dem(r) Spender(in) von Spermien bzw. Eiern und dem Kind bestehen.

Marek Ivičič: On the horizontal effect of the fundamental rights and freedoms

The article refers to the relatively little discussed issue about whether the participants of private legal relations are directly bound by basic rights and freedoms. These rights regulate so to say in the first place the relations between the state and its citizens, or more precisely between the persons which are under the jurisdiction of such state. The inspiration for the solution of this problem can be looked for in foreign approaches, above all in Germany, but also in the court practise of the Czech courts. The basic rights and freedoms naturally project into the regulation of the

“simple law“, e.g. the protection of a person`s property against third parties is included in the Civil code and the Criminal code. From the practise of courts in the Czech Republic can be derived that even the direct application of basic rights and freedoms between subjects of private law is not out of question.

Tomáš Hulva: The significance of culpability within private law and public law torts

The culpability is a general legal institute which is currently being defined equally in all legal areas, no matter if public law or civil law. The culpability is the distinguishing aspect between subjective and objective responsibility. The ability to distinguish in such way is relevant when trying to relief a person of his or her liability. The article is a practical comparison between the different liabilities as to the facts of a case and at the same time a short instruction about how to relief a person of his or her liability in certain legal cases. Another integral part of the article is a short interpretation of culpability and its significance in the Civil code which is currently being prepared, as well as the comparison of the Czech legal regulation of culpability with the Slovak legal regulation.

Adam Zlámal: The new regulation of tenancy concerning apartments after the reform of the Civil Code

The article is a reaction to the changes in the Civil code, concerning the tenancy of apartments. In the first part of this article the various changes which affect the regulation of tenancy of apartments in the Civil code are being explained. In the second part, a detailed interpretation of the institute of eviction from a apartment is given, stressing the various reasons which justify the eviction even without a prior consent of the court. Further, problems of interpretation which repeatedly appear because of the unfortunate reform are being mentioned and the author suggests a possible interpretation of these controversial regulations.

Petr Baudyš: On the effort to have as many void contracts as possible

The article is a reaction to the article of Luboš Chalupa “The invalidity of contracts

EditorialVladimír Jirousek: **And the summer is passing by, dear colleagues...** ..... 3**News****Information about the electronic legal bookstore. Interview with Aleš Čeněk**

Iva Chaloupková 4

Discussion: Gowns - yes or no? ..... 6**Lawyers and judges: What we don't like about each other IV.**

Klára Veselá Samková, Jiří Gottwald 8

Ad Palace of Justice Mičánky:**How the wolf had a feast but the goat (judiciary) survived Václav Vlk** ..... 14**Impartiality? Petr Mikysek** ..... 16**Interview with the Chairman of the District Court for Prague 10 Jan Vyklický**

Ivana Cihlářová 17

Legal theory and practice**Articles****Summary** ..... 20**On the horizontal effect of the fundamental rights and freedoms** Marek Ivičič ..... 21**The significance of culpability within private law and public law torts**

Tomáš Hulva 24

The new regulation of tenancy concerning flats after the reform**of the Civil Code** Adam Zlámal ..... 32**On the effort to have as many void contracts as possible** Petr Baudyš ..... 38**The legal prerequisite of applying the provision of section 62****of the Family Law Code - the interest of a child in the denial of paternity**

Jana Megelová 40

Court practice**The entitlement of the public prosecutor to repeal the resolution****of the Police body on a commencement of a criminal prosecution****and to substitute it by his/her own decision** ..... 43**The term "paid transfer" in relation to transfers of real estate** ..... 44**Professional literature****Public law Legal entities** Karel Marek ..... 46**Legal profession****Karel Čermák's Column****...Oh my God, what a beauty!** ..... 48**Czech legal profession****Information on the 18th meeting of the Board of Directors****of the Czech Bar Association which took place in May 9, 2007 in Prague**

Květa Slavíková 49

Disciplinary practice Jan Syka ..... 50**Phone contact between the defence lawyer and the accused****who is under arrest or imprisoned** ..... 53**Meeting of representatives of the Bar Associations from East Caucasus,****Ukraine and Moldova in Prague** Lenka Eisenbruková ..... 55**From Europe****Disquieting news from Poland in the year 2007** Jan Molík ..... 59**Impressions and information from the 1st European Collaborative****Law Conference** Marie Brožová, Eva Vaňková ..... 63**Information and attractions****You should know****Lectures and seminars for lawyers and legal trainees in the educational****and training centres of the Czech Bar Association** ..... 68**Classfields** ..... 69**English for lawyers and legal trainees** ..... 70**Calculators for lawyers for free on the internet** Ed. .... 71**Examples of how to improve legal texts - part II** Věra Hartmannová ..... 72**At the end****How to deal with mischief** Petr Hajn ..... 73**Lubomír Lichý drawings** ..... 74**Do you know that..** Stanislav Balík ..... 74**Inhaltsverzeichnis/Zusammenfassung** ..... 75**Table of Contents/Summary** ..... 76**Conference on the Independence of Justice**

which have been closed by the liable party in due course of execution and restitution" (Journal of advocacy no. 3/2007). The author generally disagrees with the opinion of Chalupa that if the liable party closes a contract about the transfer of real estate after the delivery of the execution resolution, such contract is void in absolutum. According to the belief of the author, the transfer of the property right on a real estate object from the assets of the obliged party is only being completed the day the submission for registration has been entered at the register of real estate. To avoid such transfer, the register of real estate does in practise not accept a submission while a execution procedure is pending. If the execution procedure has come to its end, however, the author is of the opinion that the registration in the register of real estate can be completed, even if the contract has been closed while the assets of the vendor was subject to execution.

Jana Megelová: The legal prerequisite of applying the regulation of sec. 62 of the Family Law Code - the interest of a child in the denial of paternity

The interest of a parent in the denial of paternity can be taken into account only in the case that this interest matches the interest of the child in this very denial of paternity. Art. 7 of the UN Convention on the rights of the child regulates that every child has the right to a name, to a nationality and if possible a right to know his or her parents as well as the right to be cared for by his or her parents. This has to be interpreted in a way that if parenthood has been determined by the legal presumption of the Family law code, this legal relationship of parenthood is valid until the moment in which paternity is denied. The right of the child to know his or her parents should not be interpreted in the wider sense that the child has always the right to know his or her biological parents. The legitimacy of this conclusion can be derived from the first and the second legal presumption of paternity which is to be applied without the necessity or proof that paternity equals biological paternity and moreover from the fact that even in the cases of assisted reproduction a legal entitlement arise. Such legal entitlement generates only between the donor of the sperm or the egg and the child.

BULLETIN ADVOKACIE 6/2007

citibank

generální partner konference

konference
o nezávislosti
justice

Praha, 19. – 20. října 2006

pořádá Česká advokátní komora

epravo.cz

mediální partner konference

Konference o nezávislosti justice [6]

19. – 20. října 2006 Praha

Obsah

Advokacie jako nezávislá instituce

Martin Šolc 80

Advokacie jako nezávislá instituce

Karel Čermák 82

Vážení čtenáři,

pokračujeme ve zveřejňování příspěvků z Konference o nezávislosti justice - předpokladu spravedlivého procesu, kterou ve dnech 19. a 20. října 2006 uspořádala Česká advokátní komora v pražském Školícím a vzdělávacím centru v Paláci Dunaj. Dvěma hlavními referáty - vystoupením dlouholetého představitele ČAK a významného člena IBA JUDr. Martina Šolce a nesmírně zajímavým příspěvkem bývalého předsedy ČAK a exministra spravedlnosti JUDr. Karla Čermáka otevíráme třetí blok konference na téma „Advokacie jako nezávislá instituce“.

Advokacie jako nezávislá instituce

JUDr. Martin Šolc

Dámy a pánové, vážení kolegové a přátelé, na začátek mi dovoluje jeden citát: „Jednou z vlastností práva, která opakovaně rozčiluje ostatní zdroje moci, je požadavek prakti-

kujících právníků – soudců i advokátů – na nezávislost. Tuto iritaci lze často pozorovat u politiků, u bohatých a mocných tohoto světa, u šéfredaktorů médií i jejich redaktorů, u těch, kdo si zvykli, že je ostatní poslouchají a že se jich bojí, a které velice rozčiluje, že existuje zdroj moci, který nemohou kontrolovat ani si koupit – totiž právo a soudy. A přesto – základem moderní demokracie je respektování vlády práva. A vláda práva nemůže zvítězit bez garancí toho, aby si hlavní aktéři ve věcech práva – soudci a advokáti a vlastně i právní akademici – zachovali vysokou míru nezávislosti v uvažování i konání.“ To jsou slova, která v březnu 2005 vyřkl Michael Kirby¹, soudce australského Nejvyššího soudu, a která beze zbytku platí i pro zemi, v níž většina z nás žije a praktikuje.

Myslím si, že česká politická scéna, média i veřejnost chápou význam nezávislosti právnických profesí jako nutného, byť ne jediného předpokladu vlády práva je-nom částečně, že veřejná diskuse, pokud vůbec o této velevýznamné otázce probíhá, je zatížena mnoha mýty. Když se rozhlédnu kolem, vidím, že konference se účastní řada politiků a zástupců sdělovacích prostředků. Nechci podlehnout klamu, že všichni zúčastnění jsou s problematikou nezávislosti právnických profesí do hloubky seznámeni a – i za cenu, že budu část publika nudit – se pokusím pojmenovat alespoň základní ze zmíněných mýtů.

1. Mýtus o tom, že se jedná o privilegium pro právníky

Nechci ztrácet příliš času mýtem, o němž mluvili a zřejmě budou mluvit všichni ostatní řečníci, totiž mýtem

o tom, že se jedná o privilegium právnických profesí. Zdá se mi totiž, že postupem času média i veřejnost již v zásadě chápou, že nezávislost právnických profesí na zdrojích moci (tedy zejména na výkonné moci státu) zde není na ochranu právníků, že nemá bránit tomu, aby soudci či advokáti byli hnáni k zodpovědnosti, pokud poruší právo nebo své stavovské povinnosti. Jediným účelem nezávislosti je ochrana nás všech – jak se s oblibou říká, „spotřebitelů“ – a zejména pak těch z nás, kteří v té či oné situaci musí pozvednout svůj hlas proti hlasu mocných a bohatých tohoto světa. Pokud má právo měřit všem stejně, lidé musí věřit tomu, že justice postupuje beze strachu z exekutivy a že se nebojí přijímat nepopulární rozhodnutí navzdory silným vlivům. A musí věřit tomu, že advokáti jsou schopni v zájmu ochrany práv bez obav zastupovat nepopulární klienty. Tady v tomhle si dovolím nesouhlasit. Já nevnímám advokáta jako služebníka svého klienta. Já vnímám advokáta jako služebníka práva, který se snaží způsobem zákonem předvídaným chránit zájmy svého klienta – ale v tomto pořadí, nikoliv v pořadí opačném.

Pokud by někomu ještě zbyl kousek pochybnosti, ať si na chvíli představí třeba spor mimoparlamentní strany o státní příspěvky dle výsledku voleb, nebo odpor vlastníka proti stavbě dálnice na vlastním dvorku a ať si každý zhodnotí šance dotčené strany, pokud by mu radil advokát ovlivnitelný mocí protistrany nebo o věci rozhodoval na takové moci závislý soudce. Nejenže nejde o privilegium, dá se říci, že jde o závazek, protože ten, kdo je vydíratelný, nemůže být nezávislý. Ten fakt, že jsme nezávislí v osobní rovině, jde ruku v ruce s tím, že na nás nikdo nemůže zítra vytáhnout, že řádně neplatíme daně nebo že se chováme neeticky a bude nás popotahovat tu před Komorou, tu před disciplinárním senátem. Prostě nezávislost je podmíněna mimo jiné i nevydíratelností v ostatním životě.

2. Mýtus o tom, že nezávislost justice postačí

Pomineme-li poněkud perverzní pojmání otázek vstupu do profese soudce či otázek financování justice, zdá se mi, že o potřebě nezávislosti justice si dosud v České republice obecně netroufl nikdo pochybovat. Občas však slyším hlasy o tom, že advokacie se svým po-

žadavkem na nezávislost jen parazituje na potřebě nezávislosti justice. Pro mne jde o zásadní nepochopení principu vlády práva, k němuž se – aspoň verbálně – všichni hlásíme a který vyžaduje, aby všichni zúčastnění, tedy i advokáti a státní zástupci postupovali v klientské věci beze strachu ať už z protistrany, nebo z někoho jiného, kdo má na výsledku věci zájem. Chceme-li žít v právním státě, je výzvou pro všechny neadvokáty, aby se učili vnímat roli advokáta ne jako „prodejné děvky“, schopné za klientské peníze všeho, ale jako někoho, kdo klientovi slouží pouze v rámci vymezeném zákonem a kdo je v určitém slova smyslu služebníkem práva stejně, jako je jím soudce. A netřeba říkat, že je výzvou pro advokáty a jejich stavovské organizace, aby se advokáti jako „prodejné děvky“ nechovali. Pokud však někdo své stavovské povinnosti poruší, nemá a nemůže to být zámkou ke zpochybnování role advokátů a principu jejich nezávislosti jako takových, tak jako nelze zpochybnovat postulát nezávislosti soudce poukazem na jeho nízkou výkonnost.

Co mi trochu dělá starost, je závislost některých právníků (státních zástupců, in-house právníků i advokátů) na klientovi – nemluvím o obecné závislosti na klientech, ale o závislosti na svém jediném klientovi a jejím vlivu na justiční systém – ta však naštěstí není předmětem našich dnešních diskusí.

Problémem, který spolu s velkou částí advokátů vnímám, je tendence nevidět advokáta jako nezávislého profesionála, ale ztotožňovat jej s klientem či jeho věcí. Tedy tendence, která dokonce občas vyúsťuje v pokus soudit advokáta za kroky ve skutečnosti učiněné jeho klientem, je v přímém rozporu s postulátem Základních principů OSN týkajících se role právníků,² který říká, že advokát nesmí být ztotožňován s kauzou svého klienta že je na státu, aby to institucionálně zajistil.

3. Mýtus o tom, že nezávislosti právnických profesí je v tzv. „vyspělém“ světě třeba méně než v rozvojových zemích

To už tady do značné míry bylo debatováno ráno. Znova si připomeňme Guantanamo, znova si připomeňme případ premiéra Berlusconiho a souboj italské justice o to, aby byly dodržovány zákony. To neznamená, že považujeme Spojené státy a Itálii za necivilizované a rozvojové země. A přesto vidíme, že i na začátku 21. století se vynořují tyto kauzy, v nichž potřeba nezávislosti justice je možná ještě větší než kdy předtím.

Tady cítím zřejmě největší výzvu komunikačním schopnostem právnických profesí (a myslím, že v tomhle směru selhávají) – je třeba znovu a znovu vysvětlovat veřejnosti, politikům a médiím, že koncept právního státu či vlády práva nesnese účelová omezení z důvodů vyššího zájmu, ať už jde o prání špinavých peněz, nebo o národní bezpečnost v rámci boje proti terorismu. Touto logikou lze zítra přijít s argumentem, že vražda nebo zneužití dítěte také není nic pěkného, a zasáhnout do principů právního státu nějakým novým Patriot Actem. Krásně to říká izraelský Nejvyšší soud v odůvodnění rozsudku ve

věci palestinských žalobců proti státu Izrael týkajícího se výstavby ochranné zdi, v níž Nejvyšší soud Izraele dal zčásti za pravdu žalobcům³ s odůvodněním, že „pokud jde o zápas státu s terorismem proti němu vykonávaným, věříme, že zápas v souladu s právem v konečných důsledcích posílí sílu a ducha státu. Není bezpečnosti bez práva. Postup podle litery práva je sám o sobě aktem národní bezpečnosti“.

4. Mýtus o tom, že advokacie nevyžaduje regulaci

První polovinu devadesátých let minulého století charakterizovaly (v souvislosti s bojem o povinné členství v komorách) extrémní liberální názory, že advokacie žádnou regulaci nepotřebuje a že ji neviditelná ruka trhu zreguluje sama. V současné době už takové hlasy moc neslychám – myslím, že se veřejnost na početných případech přesvědčila, že dohled nad činností advokátů je nezbytnou součástí ochrany klienta coby spotřebitele. Nezdá se, že by někdo rovněž zpochybňoval, že s ohledem na složitost problematiky jde o regulaci vyžadující vysokou odbornost a vysokou míru zkušenosti – tedy o regulaci, kterou nelze zabezpečit v rámci běžné, řekněme „živnostenské“ kontroly.

To, proč to říkám, je, že efektivita opravňuje regulaci. Musíme hledět na ten problém tak, že pokud je vytvořena správa nějaké profese, tak jejím prvním a hlavním úkolem je spravovat dobře, spravovat rychle, rychle se vypořádat s problémy, protože v tom okamžiku, kdy to nedokáže, kdy selže, nezareaguje dostatečně rychle, tak sama sebe popře a učinila první krok, aby někdo uchopil správu do svých rukou, bez ohledu na obecný princip.

Jestliže jsem ráno mluvil o Clementiho zprávě ve Velké Británii, ať se nepletete. Celá tato revize stavovské samosprávy začala od banálního faktu, že stížnosti veřejnosti na postup advokátů nebyly vyřizovány s dostatečnou efektivitou. A tím se pak spustila lavina, která na sebe nabalila mnoho a mnoho dalších témat, a dopadlo to závěrečnou Clementiho zprávou, se kterou se budeme potýkat ještě hodně dlouho.

5. Mýtus o tom, že nezávislost je abstrakcí, která nevyžaduje institucionální garance

Posledním mýtem, o němž se chci zmínit, je mýtus o tom, že nezávislost právnických profesí nevyžaduje institucionálního zabezpečení. Jde o omyl, s nímž se pravděpodobně v praxi setkáváme častěji než s omyly předchozími. I od těch, kdo v obecné rovině myšlenku nezávislosti právních profesí podporují, slýcháme, že by bylo nejlepší, kdyby o platech soudců rozhodoval ministr, nebo že advokát ke své nezávislosti nepotřebuje advokátní komoru coby orgán samosprávy.

Jsem hluboce přesvědčen, že žádný princip nelze prosazovat bez potřebných institucionálních záruk, a že při požadavku nezávislosti nelze regulaci zajistit jinak než prostřednictvím samosprávného regulátora,⁴ jakým je

u nás ČAK, pracujícího (jako v civilizovaném světě vše) pod dohledem moci soudní a v rámci pravidel stanovenných (v rámci ústavních a respektovaných mezinárodních pravidel) mocí zákonodárnou. To ale ještě z regulátora nesnímá punc samosprávnosti.

Když se ale vrátím do českých realit, zdá se mi, že vliv exekutivy je možná až příliš silný. Nejsem si jist, do jaké míry by se dala obhájit intervence ministerstva spravedlnosti při vydávání některých stavovských předpisů. To, co je v českých realitách zajímavé, je druhá role, role komory jako zástupce zájmů advokátů. Tam dávám tak trochu za pravdu hlasům hovořícím o konfliktu zájmů. Mám pocit, že když se díváme v delším časovém horizontu, bude muset dojít k separaci těchto funkcí, jako se to stalo v jiných zemích. To znamená, že zájmy advokátů bude zastupovat nějaký advokátní spolek s dobrovolným členstvím a že Komora zůstane regulátorem v užším slova smyslu.

Poslední poznámka k tuzemským realitám. Já si myslím,

že v této době, kdy samospráva advokacie je kritizována například Clementiho zprávou,⁵ ale také i z úrovně Evropské komise, zejména z pozic hospodářské soutěže,⁶ je před advokací povinnost provést audit odůvodněnosti jednotlivých stavovských předpisů, těch omezení, kterým podléhají advokáti, z hlediska toho, jestli jsou obhajitelné specifiky profese. A souvislost, kterou toto má s nezávislostí, je taková, že jestli advokacie tento audit neprovede brzy sama a nevyvodí z něho nějaké důsledky, tak se patrně najde další – a bude to někdo zvenčí – a za cenu omezení nezávislosti tento audit udělá.

Dámy a pánové, zde je asi na místě tento pokus o demytizaci ukončit. Snad zaznělo i několik otázek, o kterých budeme dále diskutovat spolu – tedy justice spolu s advokací – protože, jakkoliv na to v běžném životě často zapomínáme, nás možná odlišuje rozdílnost našich rolí, ale spojuje služba ideálům právního státu.

Děkuji za pozornost.

1 Hon. Justice Michael Kirby AC CMG, Independence of the legal profession: Global and Regional Challenges, Broadbeach, Queensland, Austrálie 20. 3. 2005.

2 Basic Principles on the role of lawyers, přijato na konferenci OSN v Havaně 7. 9. 1990, princip 18.

3 Beit Sourik Village Council v. The Government of Israel, Nejvyšší soud Izraele (HCJ 2056/04).

4 Viz Basic Principles on the role of lawyers, přijato na konferenci OSN v Havaně 7. 9. 1990, princip 24.

5 Sir David Clementi: Review of the regulatory framework for legal services in England and Wales, Final Report, prosinec 2004.

6 Kupř. projev Maria Monteho pro Bundesanwaltskammer, 21. 3. 2003.

Advokacie jako nezávislá instituce

JUDr. Karel Čermák

Rozvrhli jsme si témata našich rozhovorů dosti systematicky, to jest v prvním bloku jsme mluvili o institucionální nezávislosti justice,

dozvěděli jsme se samozřejmě řadu kritických slov o tom, jak by měla být administrativní nezávislost justice uspořádána, v bloku, který teď probíhá, zkoumáme advokacii z hlediska její nezávislosti jako instituce a v zítřejších dvou blocích se máme vrátit k nezávislosti jednotlivého soudce a jednotlivého advokáta. Je vidět, že toto schéma nemůže tak úplně fungovat, protože nutně při řešení jedné problémů se dostáváme k problémům druhým. To, co chci říci, je, že nezávislost justice a nezávislost soudce spolu velmi těsně souvisí, stejně jako nezávislost advokacie a advokáta.

K tématu „advokacie jako nezávislá instituce“ jsem

si připravil tři poznámky a pokusím se teď vysvětlit, co jsem měl na mysli. První poznámka bude historická, druhá bude terminologická a třetí bude koncepční.

V historické poznámce mohu zajisté navázat na žertovný citát kolegy Balíka z projevu slavného ministra Čepičky o tom, jaké byly jeho představy o nezávislosti justice, advokacie a všech jiných justičních institucí. My jsme se tomu zasmáli, já jsem se tomu tady zasmál, ale celá ta záležitost nebyla tak žertovná, jak na první pohled možná vypadá. Já bych o tom nemluvil, kdyby se mi nezdálo, že trochu starší generace – a to je generace dnešních padesátníků – o těch věcech nerada mluví, nerada je slyší, a že ještě mladší generace o nich patrně neví vůbec nic. A za třetí o tom chci mluvit proto, že definičně si nezávislost velmi dobře ověříme tím, když vyličíme, jak reálně vypadá nebo vypadala advokacie závislá, advokacie závislá na totalitním státu. Slyšeli jsme, co se stalo v roce 1948, to pak přetrvávalo až do roku 1990, do přijetí nového zákona o advokacii. Nechci se k těmto věcem vracet v nějakých podrobnostech, ale zkusme si připomenout, že v roce 1948 až 1949 provedla komunistická moc masivní čistky advokátů. V těchto čistkách ztratilo oprávnění k výkonu advokacie

z politických důvodů asi 80 procent tehdejších advokátů. Ti skončili převážně v dolech a v pracovních táborech. Státem, už komunistickým, byla jmenována nová stavovská samospráva, která tyto čistky provedla. V tom systému stát, ministerstvo spravedlnosti, řízené ovšem komunistickou stranou, přísně regulovalo počet advokátů. V Praze bylo v té době povoleno zhruba 200 advokátů, dnes je jich zde tři a půl či čtyři tisíce. Za komunismu jich bylo dovoleno dvě stě a jejich výběr se prováděl volnou úvahou. Nikdo neměl právní nárok stát se advokátem, když splní nějaké podmínky. Kdo chtěl být činný v orgánech přetrvávající samosprávy advokátů, původně nově nominované, ale pak volené, musel k tomu mít tzv. nomenklaturní souhlas. To byl souhlas udělovaný příslušným orgánem KSČ. Kdo chtěl být funkcionářem na okresní úrovni, musel přinést nomenklaturní souhlas od okresního výboru KSČ. Kdo chtěl být krajským, musel přinést nomenklaturní souhlas od krajského výboru KSČ. Kdo chtěl být v představenstvu dnešní komory, tehdy se tomu říkalo výbor ústředí české advokacie, musel k tomu mít nomenklaturní souhlas ústředního výboru KSČ.

K některým, dnes pro advokáta běžným činnostem, (např. k politickým obhajobám) bylo třeba zápisu do zvláštního seznamu advokátů. K zápisu do tohoto seznamu bylo zapotřebí nomenklaturního souhlasu ÚV KSČ.

Některé činnosti byly advokátům zakázány úplně. Advokát nesměl zastupovat státní podnik, přičemž celé národní hospodářství spočívalo na státních podnicích, soukromé podniky neexistovaly. Advokáti byli odměňováni jako zaměstnanci. Ministerstvo spravedlnosti pro ně vydávalo platové předpisy jako pro každého jiného úředníka a i pro soudce. Výkon advokáta v tom nehrál až do pozdních let komunistické vlády žádnou úlohu. Advokátní organizace hospodařila sama, její přebytky se odváděly do státního rozpočtu, když náhodou vzniklo pasivum, snížily se kvóty advokátních a úřednických míst, seškrtyly se věcné výdaje. Někdo z vás si možná ještě pamatuje, v jakém prostředí jsme pracovali. Nechci zdržovat historkami, ale ve svém věku mám na historiky právo. Když jsem ve své kanceláři jednou pod stolem prošoupal koberec a žádal jsem výměnu, byla mi zakoupena plechová předložka před kamna, abych nový koberec tak rychle neprošoupal. Ale to je samozřejmě jenom žert.

To, co popisuji, o čem mluvím, a to je na tom to nejhorší, to nebylo individuální selhání nějakého jednotlivce, to nebylo individuální selhání ministra nebo ministerského úředníka, nebo kohokoliv. To nebyla ani nějaká vada v legislativě, která se tam vloudila nějakými nepochopitelnými manévry neodpovědných poslanců a jejich návrhů. Tohle byl promyšlený systém plné závislosti advokacie na totalitním státu.

Kdybychom se tady takhle sešli před pouhými sedmnácti lety, tak naši zahraniční kolegové by už byli deportováni na hranice a my bychom byli nedaleko od-

tud v Bartolomějské ulici, všichni vyšetřováni pro velezradu nebo alespoň pro podvracení republiky. Nežlobte se na mně, že tohle považuji za nutné připomenout. Plně si vážím každé iniciativy zlepšit náš demokratický stát, ale nemohu si odpustit, abych nepoukázal na podstatné rozdíly mezi státem, ve kterém žijeme dnes, a státem, ve kterém jsme žili před pouhými sedmnácti lety.

Myslím, že jsme osvěžili svou historickou paměť a že můžeme přistoupit k dalším poznámkám, z nichž první bude terminologická.

Mě se zdá, že terminologii někdy nevěnujeme dost důkladnou pozornost. Během dnešního dopoledne, nebo když čtu noviny, nebo když poslouchám televizi člověk mnohokrát slyší slovo „stát“. A samozřejmě, na stát každý něco ví, každý mu něco vyčítá, každý ví, v čem chybuje, jenom neví, co to vlastně ten stát je. Smutné je, když těmto věcem podléháme i my, právníci, kteří jsme přesvědčeni, že jsme přece jenom nějakou elitou. Stát je skutečně buď moc výkoná, nebo moc zákonodárná, nebo moc soudní. Mohu mít všelijaké výhrady k ministerstvu spravedlnosti, k vládě, k parlamentu, ke krajskému soudu v Hradci Králové (třeba), ale tohle všechno není stát, respektive tohle všechno je stát. A já musím v každém okamžiku diferencovat, o čem mluvím.

Stejně tak je to, bojím se, s nezávislostí. Pan profesor Příbáň se tady snažil pojem nezávislost osvětlit. Překvapilo ho, že pojem nezávislost nenašel v žádných uznávaných kompilacích o teorii práva. Mně to tolik nepřekvapuje. Nezávislost není právní termín. Nezávislost je filozofický pojem a právní teorie si musí tento pojem nějakým způsobem vyložit. Obecný pojem nezávislosti není ani ten pojem, který induktivně abstrahujeme ze svých smyslových vjemů. Je to pojem vytvořený čistě v rozumu. Tomu neodpovídá žádné pozorování. Pojem stůl můžu odvodit od svých smyslových vjemů tisíce stolů, od toho abstrahuji, vytvořím pojem stůl. Když o pojmu nezávislost uvažujeme z filozofického nadhledu, tak patrně řekneme, že nezávislý je ten, kde nepodléhá příkazům a kontrole jiných, kdo nehledí na jiné při utváření svého mínění a při svém rozhodování, a dále ten, kdo není existenčně odkázán na jiné. Když o tom chvíli přemýšlíme, hned vidíme, že o nějaké absolutní nezávislosti kohokoliv z nás a jakékoliv instituce nemůže být ani řeč, pokud se pohybujeme v hranicích praktického rozumu. Což advokát opravdu nepodléhá příkazům svého klienta, což advokát při utváření svého mínění nemusí přihlídnout k mínění svého klienta? Což na něho není existenčně odkázán, nebo na soubor klientů? Což advokátní komora není existenčně odkázána na advokáty? Což advokátní komora není na soubor advokátů odkázána při utváření svého mínění? Ti, když něco usnesou na plenární schůzi, tak se tím její orgány patrně musí řídit. Což komora nepodléhá daňové kontrole, nepodléhá soudní kontrole svých individuálních rozhodnutí?

Vidíme, že v tomto rozměru zbytečně mluvíme, po-

kud pojem nezávislosti nějakým způsobem neomezíme. Nezávislost advokacie můžeme postulovat jenom ve vztahu k výkonu advokacie a k ničemu jinému. To především, ale to ještě není všechno. Pořád jsme používali slovo jiní – na ně nejsme existenčně odkázáni, na ně nehledíme při utváření svého mínění. Ale musíme se zeptat, kdo jsou to ti jiní, jejichž příkazům nepodléháme a tak dál. Tímto obávaným jiným není nikdo jiný než výkonná moc státu. Není to stát jako takový, jak už jsme taky kritizovali, že někdy velmi neuváženě používáme slovo stát. Výkonná moc státu je ta složka moci, vůči které se advokacie vymezuje a vůči které chceme zachovat svou nezávislost. Nechceme na ni být existenčně vázáni, nechceme na ni hledět při utváření svého mínění o výkonu svého povolání, a samozřejmě nechceme podléhat ve věcech advokacie jejím příkazům a její kontrole. Víc si určitě netroufneme realisticky požadovat – například že bychom chtěli být nezávislí na zákonodárné a soudní moci státu, nebo požadovat nějakou imunitu ve vztahu ke státní struktuře.

Vymezili jsme si tedy svou nezávislost vůči pouze jednomu druhu státní moci ve věci výkonu advokacie, a až potud jsme snad postupovali korektně a nepřekročili jsme tradiční paradigma, o němž tady byla několikrát řeč, které založil už dávno Montesquieu, to jest paradigma o dělbě moci ve státě. Nevím ale, jestli postmoderní situace, chcete-li, globalizace, ve které žijeme, toto paradigma přece jenom nějakým způsobem nerozkořisala.

Když začneme uvažovat o moci všeobecně, ne o státní moci, ne o moci výkonné, ne o moci soudní, ne o moci zákonodárné, když začneme uvažovat o moci jako takové, tak zjistíme, že jakýkoliv stát není ta nejmocnější struktura, největší nositel moci, natož tak malý stát, jako jsme my. Existují i jiné mocenské struktury než státní a jejich mocenské prostředky se mocenským prostředkům státu často vyrovnají, mnohdy je předčí. Jsou to struktury legální, někdy pololegální, někdy nelegální. Jsou to politické strany, média, různé společenské organizace. Např. Greenpeace má obrovskou moc a když řekneme, že Greenpeace nemá žádnou moc, tak myslím, že nepozorujeme dobře skutečnost. Greenpeace má moc a mnohé státní struktury se tím jistě řídí, ale je to pořád legální organizace. Když přejdeme ke strukturám organizovaného zločinu a terorismu, který také zahrnuje pod mocenské organizace nebo pod nositele moci, tak to bude horší. A jsou ještě jiné moci, hospodářské. Nedávno jsem mluvil s jedním klientem, se zástupcem jednoho klienta, který mi velmi důrazně, hrdě připomenul, že firma, kterou on v této zemi vede, má v globálním měřítku dvojnásobný obrat, než je celý rozpočet České republiky. Já jsem ho ujistil, že mu to věřím.

Taková firma jistě disponuje velikou mocí a není to státní moc. Paradoxní je, že k těmto mocenským strukturám, k těm legálním, patří třeba i velké advokátní firmy a nadnárodní advokátní organizace.

Firmy s tisícem nebo dvěma tisíci advokáty, s obratem několik miliard dolarů ročně, které zastupují hospodářské transakce v rozměrech stovek miliard dolarů, mají nepochybně i nějakou moc. A samozřejmě, advokacie s jejími orgány možná musí jiným uchem poslouchat to, co sdělují tyto hospodářští giganti, než co sděluje advokát z Kročehlav. To jsou jistě problémy postmoderní nebo globalizované doby.

Ještě paradoxnější je, že část neadvokátní veřejnosti samotnou institucionální advokacii považuje za nestátní mocenskou strukturu, a publikum má samozřejmě tendenci vyzývat stát, aby s těmi nestátními mocenskými strukturami pěkně zatočil. To je také, myslím, hodné pozor. Ale vůbec vrcholem tohoto paradoxu je, že i řada advokátů si činnost svých institucionálních orgánů takto představuje, tedy že jejich institucionální orgány nějakými mocenskými, nátlakovými prostředky si někde vynutí nějaké chování, které bude na prospěch příslušníků stavu.

Tady musíme uzavřít, že advokacie musí svou nezávislost bránit nejen proti výkonné moci státu, to je tradiční, nikdy nekončící úkol, ale i proti tlakům jiných mocenských struktur a sama se musí vzdát ambic stát se mocenskou strukturou mimo oblast své vnitřní působnosti.

Já bych o tomto tématu jistě rád mluvil i v souvislosti s justicí, ale jak jsme si své úkoly vymezili, tak tohle můj úkolem není. Justice je součástí státu, justice není něco, co by stálo mimo stát, justice se může bránit výkonné moci státu, a to je legitimní. Ona se jí ani nemusí bránit, ona soutěží s jinou státní mocí o svoje postavení v systému těchto mocí, ale jistě sotva může legitimně říci, že se musí bránit státu. Justice je zrovna takový stát, jako je ministerstvo spravedlnosti, jako je parlament, vykonává jeden druh státní moci. Soutěžení těchto mocí a jejich vzájemná koexistence může samozřejmě spočívat jenom na tom, o čem taky tady profesor Příbáň mluvil. Na dvou věcech – na tom, co nazval fairness, s obavou, že to nejde přeložit do češtiny. Ono to přesně přeložit nejde, ale fairness není nic jiného, než – v trochu možná starším českém jazyce – poctivost. Takže jedna věc je fairness, druhá věc, na kterou už řada řečníků přede mnou poukázala, pak jsou osobnostní vlastnosti jednotlivého příslušníka stavu, ať soudcovského, ať advokátského.

Přistoupím konečně ke třetí poznámce, o které jsme řekli, že bude koncepční.

Jestli postulujeme nezávislost institucionálních orgánů advokacie v tom rozměru, jak jsme to vymezili, tak si nemůžeme myslet samozřejmě nic jiného, než že tento požadavek je derivát požadavku nezávislosti advokáta. Proč bychom postulovali nezávislost nějaké instituce, když by neměla reflektovat něco daleko důležitějšího, a to je právě nezávislost jednotlivého advokáta?

V tomto bloku nemluvíme o nezávislosti advokáta, nýbrž o institucionální nezávislosti advokacie a po-

všimneme si tedy jediné věci, a to je vztah mezi oběma typy této nezávislosti. Doktor Šolc to už trochu předznamenal, že tenhle problém není žádným jiným problémem, než problémem regulace povolání advokáta a problémem regulátora.

Rovnou můžeme říci, že povolání advokáta musí být nějak regulováno. I když požadavky na regulaci snížíme na absolutní minimum, budeme muset pátrat po tom, jaký je vůbec důvod regulace. Ta u nás byla a je zpochybňována, ale tím důvodem není nic jiného než ochrana spotřebitele právních služeb, a možná i hladkého chodu justice. Regulace tudíž kryje odbornou a mravní kvalifikaci advokáta. Je třeba nějakým způsobem regulovat, jak advokát musí být kvalifikován, a to jak odborně, tak mravně. A dál regulace musí zajistit, že někde je možno se dopátrat toho, kdo tuto kvalifikaci má, to jest, že existuje nějaký seznam těchto lidí, a pak musí existovat právo

tuto kvalifikaci nějakým způsobem zpochybnit – to jsou ty nešťastné stížnosti lorda Clementiho, které potom vedou k takovým, pro nás překvapivým důsledkům. Já bych neřekl nepříznivým, ale v tuto chvíli bych řekl, pro nás překvapivým. I při takovémhle uzounkém pojetí regulace musí tedy existovat regulátor a hned se musíme zeptat, kdo má být tímto regulátorem.

A tady se najednou stýkáme s justičním sektorem. Justice také potřebuje regulátora a ten regulátor musí víceméně přesně dělat to, co ten advokátní regulátor: musí ochraňovat veřejnost před odborně a mravně nekvalifikovaným příslušníkem stavu, stejně jako u advokátů, musí mu umožnit zjistit, kdo je příslušníkem tohoto stavu a i tam musí umožnit zpochybnit kvalifikaci onoho neb onoho příslušníka stavu. Zpochybnění není žádné rozhodnutí, zpochybnění je subjektivní pocit, že někdo vykonal něco špatně. Ten-

to subjektivní pocit nemůžeme nikomu vzít, nemůžeme ho vzít novinářům, nemůžeme ho vzít širokému publiku, musíme tiše trpět a nechat si to, abych tak řekl, líbit. Musíme vysvětlovat, proč něco je takové nebo onaké. Vysvětlení není sdělení, že tomu ten nespokojenec nemůže rozumět. On tomu rozumí, protože pro ty věci, které se ho denně dotýkají v jeho nejcitlivějších oblastech – a právo k těmto věcem patří, má každý jisté předporozumění, kterému mi rádi říkáme právní vědomí. To má každý. Právní vědomí není to, že někomu nACPeme do hlavy celý občanský nebo trestní zákoník, to je volná úvaha nad tím, co bylo spravedlivé, co nebylo spravedlivé, co je správné, co není správné, co se má a co se nemá. Ale to byl exkurz.

Advokacie potřebuje regulátora. Regulátorem nemůže být orgán výkonné moci. Justice potřebuje regulátora. Můžeme samozřejmě presumovat, že regulátorem justice také nemůže být orgán výkonné moci státu, můžeme pátrat po tom, kdo by tím regulátorem měl být.

Regulace povolání advokáta je komplikovaná tím, zda regulátorovi má vedle ochrany spotřebitele, dovolte mi toto zevšeobecnění, příslušet i úkol ochrany advokáta nebo úkol prosazovat jeho zájmy. Každý cítí, že tady se regulátor nutně musí dostat do zájmových střetů a že je neustále pod zcela opačným tlakem příslušníků stavu a spotřebitelské veřejnosti. Spotřebitelská veřejnost je nespokojená s tím, že advokát pracoval pomalu, byl moc drahý, advokát žádá Komoru, aby se ho zastala proti tomuto hroznému klientovi a klient žádá Komoru, aby se ho zastala proti tomu hroznému advokátovi. Je to schizofrenické postavení a takovéto schizofrenické postavení regulátora ohrožuje jak ochranu spotřebitele, tak nezávislost advokacie.

Neříkám, že jsme si to takto vymysleli. My jsme to zdělili. Je to klasický model samosprávné advokátní komory v kontinentální Evropě v 19. století a od té doby se tento problém nějakým způsobem řeší sto padesát let, někde možná i víc, a řeší se dvěma způsoby, případně kombinacemi těchto dvou různých způsobů v různých zemích.

První způsob řešení je, že regulátor některé své regulační úkoly přenechává státním orgánům, buď justičním, nebo vzdělávacím. Pan předseda saské komory jistě ví, že německá advokacie takto tento delicate problém řešila. Každý, kdo udělá na univerzitě druhou státní zkoušku, je připuštěn k advokacii. Regulace formou disciplinárního řízení je také do značné míry vyřazena z rozhodovací pravomoci německých komor a svěřena za jistých podmínek soudu. Samozřejmě advokacie se na těchto procesech různými způsoby podílí, ale nedělá je ve výlučné pravomoci. Druhý způsob je rovněž možné velmi dobře pozorovat v Německu, že se totiž úkoly ochrany

a podpory advokáta přesunují do sféry úplně soukromého spolku.

My tady ale mluvíme hlavně o české advokacii a česká advokacie už od toho znovuzřízení v roce 1990 podle mého mínění trpí hlavně neujasněným postavením svého regulátora a trpí tím, že se na ni snašejí, řekl bych maximalistické požadavky, jak z hlediska monopolu regulátora v oblastech ochrany advokáta, tak v oboru druhém, oboru ochrany spotřebitele. Na závěr, myslím, se musím ještě přece jenom vrátit ke Clementimu, protože jeho reforma je předzvěstí možných postmoderních modelů regulace povolání i advokáta, i soudce, a tím je nezávislost regulátora, to, že regulátor není součástí moci výkonné, ale není ani součástí profesní nebo čistě profesní organizace. Je útvarem, který nazýváme různě: rada, komise, cokoliv, který se sestavuje podle nejrozličnějších klíčů a jmenuje se nebo volí na úrovni různých státních mocí. To je typ Komise pro cenné papíry, to je typ Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a podobně. A jestli jsem zatím dobře poslouchal, justice volá po takovéto regulaci.

Tam, kde je schizofrenní postavení dosavadních regulátorů velmi výrazné, tak se mi zdá, že z hlediska ochrany práv spotřebitele nelze těmto projektům upřít legitimitu. Trvalým problémem této regulace ve skutečnosti bude nezávislost soudce a advokáta. Ta bude zcela úměrná momentálnímu personálnímu rozložení sil v takovémto útvaru, což bude kolektivní útvar, který se stále bude měnit, pořád někdo bude přicházet, někdo odcházet. A výsledek nakonec může být takový, že problémy nezávislosti soudce a advokáta bude řešit úřednický aparát této organizace, který bude věčný a trvalý, u soudů to nejspíš bude v první chvíli aparát převzatý z ministerstva spravedlnosti.

Myslím, že Británie si tohle může dovolit, ale nejsem si zcela jist, nemyslím si, že si to můžeme dovolit zrovna v České republice. Mluvím teď jenom za advokacii, nemluvím za justici. Protože tady se skutečně politická a právní kultura teprve vytváří.

Na závěr zopakuji, o čem jsme mluvili. Zkoumali jsme svou vlastní zkušenost, jak vypadá advokacie plně závislá na totalitním státu, pak jsme konstatovali, že postulát nezávislosti instituce zvané advokacie nesměruje jen proti výkonné moci státu, ale, k čemuž jsme se klonili, i proti různým jiným nositelům moci, včetně advokacie samotné, pokud by o moc mimo oblast své vnitřní působnosti usilovala. Konečně jsme k další diskusi předložili otázku, zda z hlediska nezávislosti advokacie musí být nutně jejím regulátorem samosprávný stavovský orgán, a v případě, že ano, zda je vhodné, aby se vzdal zcela nebo zčásti buď svých funkcí ochrany spotřebitele, nebo funkcí ochrany a podpory příslušníků stavu.

Děkuji za pozornost.